

તી ઇલમે ક્ષૂન ઇન્સ્ટીટ્યુત તરફથી મુક્ત વહેંચાયલું
ચો પાન્યું નં ૦ ૩.)

જરથોસ્તી જરથોસ્તી દએન મુજબ
રવાનના ગુજરવા બાદ
પહેલા ચાર દીવસની
પોશ્ટી ક્રિયાઓની મોતેખરી.

પકાર, ગેહસારાણું તથા પાયદરતના અસલ
જરથોસ્તી કાયદાઓ.

રેવાનની પોતાની કરણીથી ઉત્પન્ન થતી કેરદાર.
વારણ કરતી વખતે કુદરતમાં ચાલતી ક્રિયાની
અસલ જરથોસ્તી સમજણ.

roastrian Exposition of Human Embryology.)

પાદ-૩૪" ચાને ઉઠમણાંની
મહાન ક્રિયા:

હોરમની બામદાદનીજ તુરત આગમજ કાંચ થવી
જોઈએ તેનું તુલોતવીલ સાચન્દીકીક કારણ.

“પાદ-૩૪” વખતે કરવામાં આવતી

મીથ્ર, પાયમોજદ તથા સોશની બુલંદ ક્રિયાઓ.
ચેહારમને દીવસે શું શું ક્રિયાઓ કરવી જોઈએ?

લખનાર: મી૦ બેહરામશાહ નવરોજી શરાફ.

જરથોસ્તી ઇલમે ક્ષૂનના ઉસ્તાદ સાહેબ

તથા જરથોસ્તી ઇલમે ક્ષૂન ઇન્સ્ટીટ્યુટના માલિક.

૧૯૧૬. [સર્વ હક્ક સ્વાધીન.] ૫૦ નં ૧૨૮૫.

અન્દ-અવસ્તા માફક દરેક જરથોશ્તી કુટુંબમાં રાખવા
 સેંકડો નકલો ખપી ગઈ છે ! ફરીથી આવી તક કદાચજ
 જરથોશ્તી ધર્મની અસલ રોશનીના તલખામાં
 માટે નાદર તક !

જે પ્રમાણે વિજ્ઞાનીની યા બીજી દરેક સાયન્સ સમજવા મા
 ખાસ અભ્યાસ તેના પોતીકા લોગતો (Technical Terms
 પહેલાં કરવો પડે છે, તેજ પ્રમાણે જરથોશ્તી ધર્મ પણ સૌથી મહાન
 ('ફરહુન્ગ્યાન ફરહુન્ગ' = The Master-Science) હોવ
 પોતીકી ફીલસુફી ખાલવા માટે તેનાજ લોગતો તેનાં અસલ સ્વરૂપ
 સમજવાં જોઈએ. પોતાને મનગમતા વિચાર પ્રમાણે દરેક શખ્સે
 જરથોશ્તી ધર્મ સમજવો અને સમજાવવો તે કાંઈ અસલ ધર્મ
 નહીંજ કહેવાય. અસલ રોશની એકજ હોઈ શકે, બ્યારે હાલની
 તો અનેક છે.

જરથોશ્તી ધર્મની પોતીકી અસલ બુલંદ ફીલસુફી ને
 તમને ક્યારે આવી મળે એવી અંતઃકરણની ખ
 શું તમને તમારી જીંદગીમાં એકબો દીન નથી થ
 તો, અય જરથોશ્તી દએનની અસલ ફીલસુ
 સા ચ્યા ઉ મે દવાર !

જરૂર ખરીદો અને વાંચો,

જરથોશ્તી ઈદમે દનૂમ સીરીઝ,

નં ૧ લું તથા ૨ જી.

લખનાર : મી. બેહુશમશાહ નવરોજી શરાફ.

જરથોશ્તી "ઈદમે દનૂમ" મારફતે જરથોશ્તી દએનના જે પુલાસ
 અપાય છે તે, અસલ હોવાથીજ, આટલા બધા અફસાસંદ, મન
 અંતઃકરણને રાહત અને ખરી ખુશાલી બદનારા રહે છે.

નં ૦ ૧લા માં જરથોશ્તી દએનમાં જું જું કુદરતના કાયદાઓ
 જીંદગીની નેમા છે તે સમજાવવામાં આયા છે; બ્યારે નં ૦ ૨ જામાં ૫
 સફેદ રૂનાં આપણા સુદરેહમાં જું કુદરતની બુલંદ હકીકત તેમજ સાયન્સીફ
 અસરો આપણા પેગામ્બર સાહેબે સમાવી દીધી છે તે પુલોતવીલ સમજાવ્યુંદ
 સોનેરી અંખોમાં કીચલી આખી સુષ્ટી-ક્રમની આકૃતિનાં શોખમતાં
 કપડાંનાં પુઠાંમાં સરઅવસરે મિટ આપવા લાયક ફેતાખો !

કોમ્મત : નં ૦ ૧ લું—૧૨) આના (પોસ્ટેજનો એક આનો)

નં ૦ ૨ જી—૩. ૧-૮ (પોસ્ટેજના બે આના).

બહારગામ વી. પી. થી મોકલાવીશું.

લખો : (૧) જરથોશ્તી ઈદમે દનૂમ ઈન્સ્ટીટ્યુટ,

એરમશાહ ખીલ્ડીંગ, હાનખી રોડ, ફોટ, મુંબઈ.

(૨) ધી ખરસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસ

૨૪-૨૮, પારસી બજાર, મુંબઈ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક 5495 વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ પાદ-૩૨ પાને જીમ્નુનાની
રિયા

વિષય પૃ ૬૫૪:૪૨૮

ખુલાસો.

—૦૦૦૦—

જરથોસ્તી હદમે દ્વંદ્વમ જરથોસ્તી દ્યેનને લગતી દરેક માતેખર બાબદ કેવી રીતે તેના અસલ કાયદાઓ સહીત તથા તદ્દન પોતાની ઉસુલ્યાતી નીચમીત જરથોસ્તીજ લાંઘનથી (in the original consistent Zoroastrian line only) સમજાવે છે તે હમદીન બાષ્પો તથા બહેનો જેઓએ એ હદમ બાષ્પે જાતિ તેહકીક કરી છે, તથા એ હદમને લગતાં અત્યાર આગમજનાં બહાર પડેલાં લખાણો વાંચ્યાં હશે થા બાષ્પો સાંભળ્યાં હશે તેઓ હવે જોઈ શકવાને સાર્થવાન થયાં હશે. આપણી જરથોસ્તી દ્યેનમાં શું શું બુલંદ માતેખર કાયદાઓ સમજાવવામાં આવેલા છે તે બાષ્પે જરથોસ્તી હદમે દ્વંદ્વમની સમજણ વગર દીનને લગતી બાબદો સમજવાની કોશિશથી કોમની અંદર કેટલીખધી અજ્ઞાનતા અને અધકાર ફેલાઈ રહેલો છે તેનો પણ હવે તેઓને ખ્યાલ આવી શકતો હશે—ખાસ કરીને જરથોસ્તી દ્યેનની અંદર જે સૌથી અગત્યના કાયદાઓ ઉરવનની વૃદ્ધિને લગતા વખ્શુરે વખ્શુરાન રમ્જ-ગો અથો સ્પિતમાન જરથુશ્ત્ર સાહેબે સમજાવેલા છે, અને જે કાયદાઓને લીધે “જરથોસ્તી દ્યેન” ને “દ્યેને બેરેજુશ્ત” સૌથી મોટામાં મોટી બુલંદમાં બુલંદ દીન યાને કુદરતનો અચુક કાયદો તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તે કાયદાઓ જરથોસ્તી ક્રીયાકામોને લગતા છે કે જે ક્રીયાકામો પોતાનું તન છોડી ગયા પછી આણુદીક આલમમાં ઉરવનની વૃદ્ધી કર્યાજ કરવામાં આણુ મદદ કરે છે.

આપણી બુલંદ જરથોસ્તી દ્યેનના હદમના જે ૨૧ નસ્કો છે, અને જેઓના અવસ્તા નામો “યથા અહૂ વધરયો” ના એકવીસ શબ્દો ઉપરથી આપવામાં આવેલાં છે, તે એકવીસ નસ્કોને ત્રણ વીભાગમાં વહેંચી નાંખવામાં આવ્યાં છે: પહેલા વીભાગને “ગાથીક” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે જેમાં સાત નસ્કો સમાઈ જાય છે; બીજા વીભાગને “હદ-માંત્રીક” તથા ત્રીજા વીભાગને “દાતીક” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, જે દરેકની અંદર સાત સાત નસ્કો સમાઈ જાય છે. આ “દાતીક” વીભાગમાં આવેલાં નસ્કો “આ” ની અંદર મોટે ભાગે વૃષોતવીજ જરથોસ્તી ક્રીયાકામોને લગતા કાયદાઓનું ખ્યાન આપવામાં આવ્યું છે, પણ હાલમાં નસ્કો “આ” આપણી પાસે મોજુદ નથી, અને “દાતીક” વીભાગમાં સમાતાં જે અવસ્તા આપણી પાસે બચી રહેવા પામ્યા છે, તે બચેલા

અવસ્તાના ફક્ત ઘણાજ થોડા ભાગની અંદર જરથોસ્તી ક્રીયાકામોને લગતા સંપૂર્ણ કાયદાઓ તથા તેના કાયદાઓનાં ધ્યાન આપણને મળી શકતાં નથી, અને તેથી જ્યારે રેવાજથી અસહજી ચાલતાં આવેલાં ક્રીયાકામોની સીલસીલાખંધ રીતીઓ અને ફરમાનો હાલ અજ્ઞાનતાને લીધે છોડી દેવાતાં જાય છે, તે વખતે જરથોસ્તી દઝ્યેનમાં અસહ ક્રીયાકામોને લગતા કાયદાઓ કયા કયા છે તથા કુદરતના કયા મોતેબર કાયદાઓને આધારે આપણા “આસ્તે વીર” ની કામલ શક્તિ ધરાવનાર પેગામ્બર સાહેબે આ ક્રીયાકામોને લગતા કાયદાઓ આપેલા છે તે જાણવાથી જરથોસ્તી ક્રીયાકામની મોતેબરી શું છે તેનો કંઈક ખ્યાલ આવી શકશે.

હમદીન અસ્તેકુસ્તીઆનો કે જેઓ પરાં અસહ જરથોસ્તી ફરમાનો ઇસ્મયતથી જાણવાને પાહિશમંદ હોય તેઓની અંદરથી ક્રીયાકામો બાબેની અજ્ઞાનતા અને દીન બાબેનો અંધકાર તેઓની સમજણ શક્તિના મરતમાના પ્રમાણ પ્રમાણે દૂર થઈ શકે એવા “મીઝ” થી કેટલાએક મીત્રોની અરજ ઉપરથી હાલ કેટલોક વખત થયો “જરથોસ્તી ઇસ્મે દનૂમ ઇન્સ્તીત્યુત” તરફથી તે મીત્રોની દીલસોજી ભરી મહેરબાનીથી હમદીનોની અંદર આવાં મોતેબર અસહ જ્ઞાન યાને જરથોસ્તી ઇસ્મે દનૂમની રૌશનીમાં લખાયલી ધર્મને લગતી તથા ક્રીયાઓને લગતી બાબદો ફાહિશ કરવામાં આવે છે, અને ખુદાના સાહવાથી જે ચોપાન્યાં મલીને ૧૦૦૦૦ નકલોની સંખ્યામાં તાલેબ-ઇસ્મ હમદીનોમાં વહેંચાઈ ગયાં છે.

ગયા ૧૯૧૩ માં રેવાજ નવરૌજ મુબારકના હીંગામ વખતે “જરથોસ્તી દઝ્યેન પ્રમાણે મરણ પછી ઉરવનની હાલત, તથા શરૂઆતના ચાર દીવસો, અને ત્યારપછી કરવામાં આવતી ક્રીયાઓ” એવાં મથાળાં હેઠળ, તથા ગયે સાલ ૧૯૧૫ માં “સરૌશ ચજદનું કુદરતની તમામ પેદાયશમાં મહાન કાર્ય તથા તમામ દૃશ્ય સામે સરૌશથી મળતો બચાવ” એવાં મથાળાં હેઠળ એમ જે ચોપાન્યાં મુક્ત આપવામાં આયાં છે, અને આ વખતનું ચોપાન્યું જે “ઉરવનના ગુજરવા બાદ પહેલા ચાર દીવસની જરથોસ્તી ક્રીયાઓની મોતેબરી—સચકાર, ગેહુસારણું તથા પાયદક્તના અસહ જરથોસ્તી કાયદાઓ—તથા પાદશ્જ યાને પાછલી રાતના ઉમણની મહાન ક્રીયા” એવાં મથાળાં હેઠળ હમદીનો સનમુખ રજુ કરવામાં આવે છે તે ત્રીજી વખતની ભેટ છે.

એ ચોપાન્યાંમાં જે બધી બાબદોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલો છે તે બધી બાબદો ઘણીજ ધીરજથી અને ધ્યાનથી વાંચવાની અરજ

કરવામાં આવે છે, અને બધી બાબદોને ઘણી ઉપર ટપકેથી જાણાવવામાં આવેલી છે તેથી જો વાંચનારના મનમાં કેટલાએક સવાલો ઉભા થવા પામે તો તે સવાલો કોઈ ભવીષ્યના વસ્તુ ખુલાસા જરથોશ્તી ઇસ્મે ક્તૂમનાં લખાણો મારફતે મળ્યાથી સમજ પડી શકશે એવા સ્પષ્ટતાત યાને ધીરજના વીચારથીજ આ ચોપાન્યું ઉકેલવાની એકતેમાસ કરવામાં આવે છે. આ ચોપાન્યાંમાં ઇસ્મે ક્તૂમમાં વપરાતા અવસ્તા પહેલવી પાજંદ તથા ફારસી લોગતોની સમજણ કૂટનોટની અંદર આપવામાં આવેલી છે એટલુંજ નહી, પણ કેટલીએક ખાસ અગત્યની બાબદો જેવી કે “પતેત” કરવાના કાયદા; મૂરડાળ શરીરને નીરંગથીજ નહવાડવાની જરૂર; સરોશની ક્તૂમન સાથની કુસ્તી; દરજી-દ-નસુશ; “કશ” એંચવાની બાબદ; સગ-દીદ; “કદમ” ના કાયદા; મચકેલાં શરીર આગળનું ભણતર; ગેહસારણું; પાયદસ્ત; “મજ્ન” તથા “જન્ન” યાને શિક્ષા અને બદલો મળવાને લગતી બાબદો; માનવીની બંધારણ રચના; સરોશનો કરદો; દુજખને લગતું ઊરવન તે કયું; કરણી તથા ક્રીયાકામની હમશરીફી અસર; અપાખર અને દુજખ વચ્ચેનો ફરક; “અનાસરો” યાને શરીર રચનાના તત્વોની ઉત્પત્તિ; “ખુદા” નામની શક્તિ તે કેઈ; જન્મ આપતી વખતે પાણીમાંના “ક્ષએતો કાદો” નામની શક્તિનું કાર્ય; દરેક શખ્સની જીંદગી દરમ્યાન ચોક્કસ ઉમરે ચોક્કસ ગૃહોની અસર; હાં જન્મ પામવાની મતલબ; ચેહારમનો દીવમ સુકરર થવામાં સમાયલો હોશખામનો હીસાબ; ગુજર પામતી વખતે, કેહરપ, ઉસ્તાન તેવીધી, ઊરવનનું શરીરથી છુટાં પડવું; કેરદાર; પાદરજ વખતે ખરપા થતી ઊરવનની હોશદારી; ચેહારમનો શ્યાવ; જોડાંની ક્રીયા; પાછલી રાતના ઉઠમણાની ક્રીયાને લગતા મીઝ; અથેરનાનોના મરતબા; ભણવામાં લેવાં જોઈતાં ફૂલો; ધુપ નીરંગનાં ભણતરની અગત્યતા તથા એવાં પાજંદ ભણતરોની કીમત; “અષાઉનામ ક્રવધીનામ” ને લગતાં ઊરવનો; ખએતોદય; ચેહારમના દહમના આક્રીન્ગાંત કરવાના કાયદા; જોડાંની ક્રીયા કયારે કરી શકાય?; અછપીની ક્રીયાએ કેઈ અને તે ધરમાંજ કાંય થવી જોઈએ? ઊરવાંનાં ગુજરવા બાદ ચાલુ વરસો સુધી સરોશ યશ્ત વડી ભણવાથી થતા કાયદા—વગેરે વગેરે ઘણીજ અગત્યની બાબદો ઉપર ખાસ શરેહના આકારમાં નોટ લખવામાં આવી છે, જેથી હમદીન વાંચનારાએને દરેક બાબદ ઘણી સહેલાઈથી સમજવામાં મદદ મળી શકશે. આ શરેહ આપવા ઉપરાંત કૂટનોટની અંદર અવસ્તા તથા પહેલવી અને પાજંદ લખાણોમાંથી કેટલાએક ફકરાઓ શાહદત તરીકે ટાંકવામાં આવ્યા છે,

અને જોકે હાલ આપણી પાસે મોજુદ બચી રહેલાં અસલ લખાણો ઘણાં જ જુજ છે, છતાં પુષ્કળ એવા ફકરાઓ ટાંકી શકાય એમ છે, પણ જે જે બાબદો ઘણીજ સાધારણ રીતે કોમમાં જાણીતી છે તેને લગતા જાણીતા ફકરાઓ જગ્યાની કોટાઇને લીધે આપવામાં આપ્યા નથી. જરથોસ્તી ઇસ્મે ક્દૂમની બાબદોના સંબંધમાં આટલું તો યાદ રાખવું જોઈએ કે જરથોસ્તી ઇસ્મે ક્દૂમ જરથોસ્તી દએનની દરેક બાબદ આખંડ રીતે તેના અસલ આકારમાં સમજાવે છે કે જે ઉસુલ્યાત તથા આખંડપણું આપણા મોતેબર એકવીસ નુસ્કોમાંનો ફક્ત ઘણોજ નાનો અને તેની ભાગોતુટા ભાગ હાલમાં બચી રહેવાને લીધે આપણે જાણવી શક્યાં નથી, અને તેટલા માટે નાના ભાગોતુટા કટકાબુકલા જેવા બચી રહેલા ભાગમાંથી આખાં ક્દૂમ યાને જરથોસ્તી દએનની ઉસુલ્યાતી સમજાણો માટે શાહદતો આપવી તદન અશક્ય થઇ પડે છે, છતાંપી હાલના લોકોનાં મગજની સ્થુળ પદ્ધતીને સમજણમાં ઉતરી શકે એવાં લખાણ બનાવતી વખતે જેટલી બને એટલી અવસ્તા અને પહેલવી શાહદતો વખત તથા સંજોગોને અનુસરીને આપવામાં આવે છે, અને તે ઉપરથી એમ નહીં માની લેવું કે ફક્ત એટલા થોડાજ ફકરાઓ આ ક્દૂમને લગતાં લખાણને ટેકો આપે છે.

વળી અત્યાર સુધીમાં “જરથોસ્તી ઇસ્મે ક્દૂમ” ની રાશનીમાં જે જે બાબદો—જાહેર ભાષણો રૂપે, “જરથોસ્તી ઇસ્મે ક્દૂમ સીરીઝ” નામની ચોપડી રૂપે, તથા ચોક્કસ બાબદો ઉપર લખાયેલાં ચોક્કસ પ્રસંગે મુક્ત વહેંચાયેલાં ચોપાન્યાં રૂપે, તથા જરથોસ્તી ઇસ્મે ક્દૂમ ઇન્સ્તી-ત્યુતનાં કલાસોમાં ચાલતાં નીચમીત શિક્ષણ રૂપે,—તથા હરેક રીતે બહાર પાડવામાં આવી છે તે તે બાબદો બાષિ જે હમદીન વાંચનારાઓને અનુભવ મળ્યો હશે તેઓ જોઇ શકશે કે ઘણીવાર તદન નવીજ બાબદો જે હાલની કોઇપી કેતાબોમાં મળી શકે નહીં તેવી જરથોસ્તી દએનને લગતી બાબદો હમદીનોની જાણમાં આવતી જાય છે. હાલની આપણા ધાર્મિક સાહિત્યની હાલત ઘણીજ અકસોસકારક છે, કેમજે અવસ્તાના એકવીસ નુસ્કમાંથી આપણી પાસે એકપી આખાં નુસ્કમાં આવે તેટલી બાબદ બચી રહેવા પામી નથી, તેમાં ખાસ કરીને આપણી બુલંદ ક્રીયાક્રમેને લગતા બારીક કાયદાઓ જે નુસ્કોની અંદર વખ્શુર વખ્શુરાન સાહેબે સમજાવીને આપેલા છે તે નુસ્કો આપણી વચ્ચેથી તદન જાહેરમાંથી ગુમ થઇ ગયેલાં છે, અને હાલ જમાનમાં જે ક્રીયાઓ આપણે ચાલુ કરતા આપ્યા છીએ તે અસલના આપણા વડવાઓ

તરફના ચાલુ ભક્તિભાવ અને એતેકાદ સાથના વસીલાના શિક્ષણથી સમ્બંધ રહેવા પામેલાં છે. હવે હાલમાં અવસ્તા ભાષાને અભ્યાસ થવા માંડ્યા પછી, તથા જે અવસ્તા “સ્તોત” રૂપે રચાયેલી છે અને બંદગીમાં ખાસ અણુદીઠ રંગોની અસર ઉપજાવવાના કાયદાથી—જેને “માંત્ર” ના કાયદા કહીએ છીએ તે માંત્રના કાયદાથી—રચાયેલા હોવાથી, તથા તે અવસ્તા માંત્રમાં “સ્તોત” ઉપરાંત ઉસુલ્યાતી વખ્શુરે વખ્શુરાંત સોહેબના પોતાના “મીત્ર” અને વીચારોની અસર તેની અંદર “વીત” કરી લીધેલી અને ગુંથી લીધેલી હોવાને લીધે—જે અવસ્તાની “તાવીલ” અને સમજણ માંત્રના સ્તોતને કાયદે તથા મીત્રને કાયદે તેહેસીલ થવી જોઈએ તે અવસ્તાને હાલ જમાનમાં ફક્ત ઉપર ટપકેના શબ્દાર્થી અને કોઈ કોઈ વાર તો તદ્દન કલ્પિત તરજુમાની મદદથી વ્યાક્રણને આધારે એક સાધારણ તનજુલ અને હલકા દરજ્જાની ખોલાતી ભાષા મીસાલ ગણીને સમજણ લેવામાં આવે છે, તેવા અયામમાં, અને તેખી ફક્ત જુઝ બચી રહેલાં ધણાજ થોડા અવસ્તાના આવા તનજુલ અભ્યાસના અયામમાં ક્રીયાકામ બાબેનો ખ્યાલ દીવસે દીવસે વખત જતાં ભુલાતો જાય એ બનવાજોગ છે. જ્યાં સુધી હમદીનો વડવાઓના “અકવાલો” અને કોલો ઉપર મજબુત રીતે રહીને એકીન અને દીન ઉપરની ફેદાગીરીથીજ ધર્મની દરેક બાબદમાં ચાલતા હતા ત્યાંસુધી દીની તરીકે, દીન આપનના રેવાજો, તથા દીની ક્રીયાકામોની તરતીખો ભુલાઈ જશે એવી વધી રાખવાની જરૂર હતી નહીં. પણ હવે જ્યારે આપણે જોઈએ છીએ કે ગમે એવા પશ્ચિમ તરફની કેળવણી પામેલાં આ અવસ્તાનો તરજુમા વાંચી જાણનારાં આ ધર્મના ઉપાધ્યા ગણાતા, આ ધર્મની બાબદો વિષે કંઈખી નહીં જાણનારા—એવા અનેક પ્રકારના હમદીનો તરફથી ક્રીયાકામો જેવી માતેબર બાબદો માટે શુમાન અને શક લાવીને, ખીજાં લોકોના મનમાં તરેહવાર ફતવાઓ આપીને વસવસો તથા ડામાડોળપણું ઉભાં કરવાની કોશિશો થતી રહે છે તેવા અયામમાં જે લોકો દીન ઉપર સખિત થકીન રાખીને હજીખી દીની અસલ બાબદો શું હશે તે જાણવાને તલબગાર હોય તેવાજ ફક્ત હમદીનો માટે જરથોસ્તી હદમે કનૂમના શિક્ષણો બહાર પાડવામાં આવે છે, તે શિક્ષણોને હાલના અવસ્તાના બચી રહેલા જુઝ ભાગમાંથી શાહદતો ટાંકીને આપવાનું કામ ધણુંજ મુશ્કેલ અને અશક્ય થઈ પડે છે. તેટલા માટે જરથોસ્તી હદમે કનૂમની ઉસુલ્યાત માટે જે ખોલ કહેવાની જરૂર છે, અને તે માટે અવારનવાર જાહેરમાં પણ ખુલાસો કરવામાં આવેલો હોવાથી જ્યાં ફક્ત ઇશારોજ બચ થઈ પડે.

આ જરથોસ્તી હલ્મે દનૂમ ખુદ આપણી જરથોસ્તી દઝ્મેનના નુસ્કો જે રમ્જ યાને ભિદી જખાનમાં લખાયલાં છે તે નુસ્કો સમજવા માટેની અસલ ચાવી તરીકેના અસજ જરથોસ્તી હલ્મ છે, અને તેને માટે હાલમાં બચી રહેલા સ્પેન્તોમદ ગાથામાં હા ૪૮; ૧૨, તથા વહિસ્તો-યસ્ત ગાથામાં હા ૫૩; ૨ માં દનૂમ શબ્દ અવસ્તામાં વપરાયેલો આપણને મળી આવે છે. “દનૂમ” શબ્દ ખાતેની હલ્મ યાને કુદરતના અણુદીઠ ખારીકમાં ખારીક કાયદાઓ ખાખેના અને અંતઃકરણની અંદર ખરેખરી ખુશાલી ઉત્પન્ન કરનારાં જ્ઞાન માટેજ વપરાયેલો છે, અને “દનૂમ” ના જ્ઞાન વગર તથા જરથોસ્તી દઝ્મેનની તાલીલ યાને ખરેખરી સમજણ— અવસ્તાના સ્તોતના રમ્જ યાને ભિદો દનૂમની ચાવી મારફતે ઉકેલાવ્યા વગર જરથોસ્તી દઝ્મેન તેના અસલ આકારમાં સમજી શકાતી નથી. આ “હલ્મે દનૂમ” હાજ જમાનમાં જાહેરમાં મોજબુદ નથી, પણ ધરાંની સાસાની શહેનશાહાત પરાગદે થવાની આસરે અરધી સદી આગમજ ધરાન સરજમીન ઉપર ગોફેનશીન થયલા આપણા અસલી ધરાની આખેદ સાહેબો જેઓ જરથોસ્તી “સાહેબ દેલાંન” યાને અંતઃકરણના સાહેબો (Master-Hearts) તરીકે ઓળખાય છે તે પવિત્ર સાહેબોએ પોતાની અશોષની ચાલુ “વરજીશી” યાને તખેહ તથા અશોષની શક્તિથી જાળવીને સાચવી રાખ્યો છે, અને તેઓની અંદર આ હલ્મ સીના-દર-સીના યાને ઉસ્તાદ શાગેર્દના તરીકા મુજબ ચાલુ ફાહેશ કરવામાં આવે છે, અને આ સાહેબો જાહેરમાં જાણીતા નથી. પણ મારા માજના કેશાશને આધારે ખુદાના ચાહવાથી મારી મકદુર મુજબ આ હલ્મે દનૂમ તે આખેદ સાહેબોના રેહબર દસ્તુરાંન દસ્તુર આખેદ સોષાવરેજ મરજખાન સાહેબના પાક કદમ આગળથી જે મરતખામાં હું તેહસીલ કરી આવેલો છું, તે પાકસાર મરતખાને આધારે આજ કેટલાંક વરસો થયાં કેટલાંએક મિત્રોની ધણીજ ઉલટખરી અરજને આધીન થઇને હાલ જમાનના મરતખા મુજબ જાહેરમાં આ હલ્મ ફાહેશ કરવાની કોશિશો થતી રહી છે, અને તેટલા માટે આ હલ્મ “માકુલાતી મન્તક” યાને ફક્ત તર્કશક્તિની વીધા (Intellectual Logic) ને લગતો નહીં હોવાથી પણ એ હલ્મ “માહીયત” યાને કુદરતમાં ખરું શું છે તેની ઉમુલ્યાતી જાતી પીછાનને લગતો “અતાષ હલ્મ” (Intuitive Knowledge of Nature) હોવાને લીધે જરથોસ્તી હલ્મે દનૂમ સમજવામાં ધણો ખીકટ લાગે છે, અને તેની અંદર અનેક શાખાઓ એકમેક સાથે ઘાડા સંબંધ એક કરોખ્યાના જાળાંના તારો મીસાલ ધરાવતી હોવાને લીધે તેની કેટલી-

એક શાખાઓ જાણ્યા વગર શરૂઆતના વાંચનાર યા સાંભળનારને મુશ્કેલી નહીં એ બનવાજોગ છે. પણ તેટલા માટે આપણી મગજશક્તિની હાલની પ્રકૃતિ સ્થુળ જ્ઞાનને લીધે સ્થુળ પ્રકારની થઈ ગયેલી હોવાને લીધે આ બાતેન યાને સુક્ષ્મ ધર્મે દ્વનૂમના શિક્ષણો ઉપર યુમાન યાને શક્ર લઈ જવો જોઈતો નથી. શરૂઆતમાં વજ્જુરે વજ્જુરાંન સહિષ્ણના “અકવાલો” યાને જે કોલ તેવણુ સહિષ્ણે દરેક તરીકત તથા ક્રીયાકામોના કાયદાઓ બાબે પોતાની ઉમ્મતને આપેલા છે તે “અકવાલો” ઉપર જનકૃષ્ણાનીથી સંખિત રહીને એકીનથીજ આવાં સુક્ષ્મ જ્ઞાનના દરીયાવમાં આગળ વધવાની જરૂર છે, અને આગળ ચાલતાં જેમ જેમ આ બાતેની જ્ઞાન યાને ધર્મે દ્વનૂમ વધુ પ્રમાણમાં તેહસીલ થતો જશે તથા જેમ જેમ જરથોસ્તી દ્યેનની અશોધની તરીકતો તથા ક્રીયાકામો તેના લાયક મરતબામાં હમદીનો અમલમાં મુકતા થશે તેમ તેમ આ જરથોસ્તી ધર્મે દ્વનૂમના શિક્ષણો પોતાની મેજે અને વધુ સહેલાઈથી સમજમાં ઉતરતાં જશે. હાલમાં આપણે ધર્મની બાબદો ઘણીજ ભાગીતુટી અને અધુરી જાણ્યે છીએ અને તેથી હવે બુઝાઈ જવા લાગે છે, અને તેટલા માટે જરથોસ્તી ધર્મે દ્વનૂમ જે એક અખંડ આપણી દ્યેન નો ધર્મ (A Systematic Consistent Whole) છે તેની મારફતે ફક્ત અસંખ્ય વજ્જુરે વજ્જુરાંન સહિષ્ણે દીનને લગતી દરેક બાબદોમાં શું શું કાયદાઓ સમજાવેલા છે તે હમદીનો જાણી શકે અને પછી પોતાની મુખ્યારક સમજણમાં આવે તેમ દીનને ખાતર દીનનો અમલ કરવાને લાયકના થાય એવી મનલખથીજ આ લખાણોની કોશિશ કરવામાં આવે છે, જેથી હમદીનોમાં દીન બાબેનો અંધકાર તથા બેદરકારપણું દૂર થઈને, દીની જ્ઞાનની રાશની તથા જનકૃષ્ણાની અને એકીન તથા અશોધના અમલનું વધવું થાય અને જરી રહે !

આ ચોપાન્યાંની અંદર મૂળ બાબદ “પાદ-રજ” યાને પાછલી રાતના ઉઠમણાની ક્રીયાની માટેખરી તથા તે ક્રીયાને લગતા મીથ્ર વગેરેને લગતી છે, અને તે બાબદ સમજાવવાને ખાતર ઉરવનનો એક આજો ચકરાવો,—અણુદાઠ આલમમાંથી ઉરવનનું આંખાં ખાકી આલમમાં જનમ પામવું, તથા જન્મથી તે મરણ સુધી, અને મરણ પછી તે ઉરવનની કરણીના મરતબા પ્રમાણે “દાદારે ગેહાન” યાને બહેસ્ત તરફ તથા હમેશતગાન અથવા તો પાછી આ દુન્યા યાને દુજાપ તરફનો આજો ચકરાવો—એક “કુજ” ના આકારમાં (in a nutshell) સમજાવવાની કોશિશ કરવામાં આવી છે. અને આ બાબદ સમજાવવી

વપ્તે ખીજી પુઠ્ઠળ પેટા-બાબદો—સચકાર, સગ-દીદ, ગેહસારણું, પાયદસ્ત વગેરેના અસલ કાયદા જણાવવામાં આવ્યા છે, અને “પાદ-રજ” ની ક્રીયાની સાથે જે “પાય-મોજદ” અને “સોશ” ને લગતા બાગો છે તેની પણ સમજણ આપવામાં આવી છે. જે ઉરવન ગુજર પામ્યું હોય તેની તરફના ઉપકાર અને પ્યારના બદલામાં હાલ જે પાછલી રાતના ઉઠમણ વપ્તે રૂપ્યાની સંખ્યાવતો થાય છે તે તદ્દન “ગેર-રાદી” (wrongly-directed charity) છે, અને તેને હલ્મ્યતથી બોલતાં ઉરવનને લાયકની યાને ઉરવનને મદદ કરનારી “રાદી” સંખ્યાવત (Right charity) નું નામ પણ જાણવું નથી. ઉરવનને મદદ કરવા માટે અવસ્તા-માંગ્રના સ્તોત યાને ધ્વનીથી ઉત્પન્ન થતા રંગોની અસરોની જરૂર છે, અને તેટલા માટે તે ઉરવનના એક કુટુંબીઓ પાદ-રજની વપ્તે પોતે તે ઉરવનને માટે ચોક્કસ સંખ્યા-માં બણવા માટે બણતરોની ફરજ માથે લે છે, કે જે ફરજ લેવાની ક્રીયા “પાયમોજદ” તરીકે ઓળખાય છે, અને જે ઉરવનને માટેની ખરેખરી રાદી સંખ્યાવત છે. એજ પ્રમાણે ખીજી ઘણીએક બાબદોમાં અસલ જરથોસ્તી મતલબ જુલાઇ ગઇ છે યા તો હાલ જુલાવી દેવામાં આવે છે, અને તેને બદલે જીવતાંઓની સગવડ સચવાય એવા રેવાજો ક્રીયાને નામે દાખલ થતા જાય છે. જે પ્રમાણે બણતરોની સંખ્યાવતને બદલે જીવતાંઓના ફાયદાને માટે પૈસાની જે સંખ્યાવત જીવતાજીવત પોતાને હાથે કરવી ઘટારત છે તેને બદલે રૂવાને નામે અને તેખી ગેર-રાદી સંખ્યાવત કરવાનો નીયમ દાખલ થતો જાય છે, તેજ પ્રમાણે પાછલી રાતનું ઉઠમણું યાને પાદ-રજ જે ખાસ અગત્યની ક્રીયા છે તેને બદલે જીવતાંઓથી રાતે ઉજાગરો નહીં થાય યા એવી કોઇ ખીજી જીવતાંઓને સગવડ થાય તેને ખાતર ફક્ત ઉજીરનનું ઉઠમણું કરવાનું સુચવવામાં આવે છે, અને પાદ-રજ યાને પાછલી રાતના ઉઠમણાની કંઈ જરૂર નથી એમ પણ ફેટલેક ઠેકાણેથી જણાવવામાં આવે છે, અને આવા ફેરફારો ફક્ત જરથોસ્તી દએન અને તેમાં ફરમાવેલી ક્રીયાકામોને લગતા ઉસુલ્પાતી કાયદાઓ તથા ફાયદાઓ બાબેની ખીલકુલ અજ્ઞાનતાને લીધે સુચવવામાં આવે છે. આવી કઠંગી રીતી આપણી કોમમાં ધર્મ તથા ક્રીયાકામોને લગતી બાબદોમાં થતી અટકશે અને હમદીનો પોતાના ધર્મ-માં સમજાવેલી દરેક બાબતની ખરેખરી અસલ સમજણ ખરી વાજખી દીશાએથી મેળવવા પામીને દીન તથા ક્રીયાકામ ઉપરની પોતાની

જ્ઞાન સાથની આકૃષ્ટા અને એવેકાદ વધારતાં રહી ધર્મ તથા ક્રીયાકામને લગતી તરીકત તથા તરતીય અને દીન આધનને લગતા વાસ્તવીક રેવાળે સાથે એડાં કહાડતાં અટકશે, તો આ ચોપાન્યું બહાર પાડવામાં જે મીત્ર રાખવામાં આવેલા છે તે મીત્ર પાર પડેલા કહેવાઈ શકાશે.

હાં ધ્યાન એંચવાની જરૂર છે કે આ ચોપાન્યાંમાં ચાર દીવસ માટેની જે ક્રિયાઓ સમજાવવામાં આવેલી છે તેમાં અને હાલમાં કરવામાં આવતી ક્રિયાઓમાં ધણુંક દરજ્જે ફરક માલમ પડશે, પણ જે ક્રિયાઓ સમજાવવામાં આવેલી છે તે કાંઈ અલગટપે સમજાવવામાં આવી નથી પણ જરથોસ્તી દ્યેનમાં વખ્શુરે વખ્શુરાંન સાહેબે સમજાવેલા ઉસુલ્યાતી ક્રિયા કામો કે જે ક્રિયાઓ “સાહેબ દેજાંન” ટોલામાં રહીને મારી નજરે નજર થતી જોવામાં આવી છે, અને જે ક્રિયાઓ ખુદ અસલ હાલતમાં તે સાહેબો જાળવી રહેલા છે, તે ક્રિયાઓ હલમે ક્ષનૂમનાં જ્ઞાનની મારફતે કુદરતના કાયદા અનુસાર સમજાવવામાં આવેલી છે.

ગયાં ૧૯૧૩ ના સાલમાં તેમજ ૧૯૧૫ ના સાલમાં વહેંચાયેલાં જે ચોપાન્યાં બાપે જે ઇશારો ઉપર કરવામાં આવ્યો છે તે ખેડ ચોપાન્યાં બાપે જણાવવાની જરૂર છે કે ફક્ત ૫૦૦૦ નકલો દરેકની છપાયેલી હોવાથી હવે એ ખેડ ચોપાન્યાં કમ-ચાખ થયેલાં છે, અને તેથી કોઈપણ સાહેબોએ તે મંગાવવાં નહીં એવી અરજ કરવામાં આવે છે. આ ચોપાન્યાંની ખી ફક્ત ૫૦૦૦ નકલો છપાઈ છે. વાસ્તે જેમ બને તેમ જલદીથી એ ચોપાન્યાં મંગાવી લેવાની કાળજી રાખવા માટે અરજ કરવામાં આવે છે. આ ચોપાન્યું આગલ ચાલતાં જણાવવામાં આવ્યું છે તેમ જો કે ફક્ત રીપ્રીન્ટ થયેલું છે છતાં, હાલમાં લડાઈના સખખે કાગલની ખેહદ મોઢવારીને લીધે, આ ૫૦૦૦ નકલ પાછલ બારે ખરચ થયો છે, જેને પુગી વળવા માટે રાદી સખાવતને આહનારા સર્વે સાહેબોને નમ્ર અપીલ કરવામાં આવે છે, કે જો બવીષમાં આવીજ રીતનાં દળદાર અને ઉસુલ્યાતી જરથોસ્તી શિક્ષણથી ભરપુર લખાણો હમદીનોમાં મુક્ત ચોપાન્યાંના આકારમાં ફેલાયેલાં જોવાની ખાહેશ હોય, તો આ લખાણ વાંચ્યા પછી દરેક હમ-દીન વાંચનાર પોતાનો અદના ફાજો મોકલી આપવા મુકશે નહીં. વળી, આ ઇન્સ્ટીટ્યુતમાં જે એક ખાસ ફંડ “Free Literature Printing Fund” યાને “મુક્ત વહેંચવા માટે ખાસ લખાણો છપાવવાનું ફંડ” એવું જે ખાતું રાખવામાં આવ્યું છે તે ખાતાં તરફ દરેક હમદીન વાંચનારનું

ધ્યાન એવવામાં આવે છે, કે જેથી કરીને ઘણા માટા પાયા ઉપર ભવિષ્યમાં ખુદાનું આહુનું હશે તો આવી રીતે જરથોશ્તી દમ્બેનની અનેક અગત્યની બાબદોના ખુલાસા જરથોશ્તી ઇલ્મે દનૂમની મારફતે હમકોમની અંદર ફાહેશ કરવાને લાયકના સંજોગો ઉભા કરી શકાય. આ “જરથોશ્તી ઇલ્મે દનૂમ ઇન્સ્તીત્યુત” જરથોશ્તી ધર્મજ્ઞાનના અચુક ફલાવા માટે પોતાના કલાસો મારફતે, સીરીઝરપે ચોપડીઓ મારફતે, ભાષણો મારફતે, તથા મુક્ત વહેંચાતાં ચોપાન્યાં મારફતે, કેવી રીતે કાર્ય કરવાની નેમો ધરાવે છે તે બાબે, જેઓ વાકેફ થવા માંગતાં હોય તેઓનું ધ્યાન આ ચોપાન્યાંમાં સેવટે આપેલી એ ઇન્સ્તીત્યુતની નેમો તરફ એવવામાં આવે છે.

સેવટે જણાવવાની જરૂર છે કે આ ચોપાન્યાંનું લખાણ મુખ્યધની “પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી” તરફથી પ્રગટ થતાં ત્રીમાસીક ચોપાન્યાં ફરીશ-ગર્દમાં ત્રણ અંકો—પુ. ૫, અંક ૧, અંક ૩ તથા અંક ૪ માં છપાયા પછી તેની રીપ્રીન્ટ તરફે બહાર પાડવામાં આવ્યું છે, અને તેથીજ આવું આશરે ૨૦૦ પાનાનું દળદાર ચોપાન્યુ મુક્ત વહેંચવા માટે બહાર પાડવાની હાલમાં લડાઈને લીધે કાગળની બેહદ મોંઘવારી છતાં જોગવાઈ થઈ શકી છે. આ ચોપાન્યુ બહાર પાડવાનાં કામમાં જે જે મીત્રોએ હરકોઈ પ્રકારની મદદ કરી છે તેઓના સામેટા ઉપકાર અત્રે માનવામાં આવે છે, અને આ ચોપાન્યુ ઘણી ધીરજથી તથા મુનસફ-મીનજથી હમદીન વાંચનારાઓ વાંચશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે; અને આ ખુલાસો ખતમ કરતી વખતે તમામ ખલકતના પેદા કરનાર દાદાર હોરજ્જદ તથા અમશાસ્પદો અને કુદરતમાં “યજ” થઈને કાર્ય કરતા ખીજ તમામ અસરે રાશીનીને લગતી શક્તિઓને યાદ કરી, વખ્શરે વખ્શુરાન રમ્બગો અથો સ્પિતમાન જરાતોશ્ત સાહેબ માટે સદ-ઓ-હજર આફરીન યુજરી, તેવણ સાહેબના જાનનશીનો સાથે તનાસુલી સીલસીલો ધરાવનારા, તથા તમામ આબેદ સાહેબ દેલાન સાલિકો જેઓ દીની ઇલ્મની પાસખાની હજીખી ધરાન સરજમીન ઉપર ચાલુ કરતા રહ્યા છે તેઓના રહેબર, તથા મારા માનવંત ઉસ્તાદ સાહેબ દસ્તુરાંન દસ્તુર સોષાવરેજ મર્જબાન સાહેબ તરફના પુર માન અને એહેશાન સાથના ખુલદ મીઝ સહીત,

લા. બેહુશમશાહ નવરોજી શાહ.

માછલીપીઠ,

સુરત, તા. ૫-૮-૧૯૧૬.

સાં કળ્યું.

પાનું.

૧. છેક ઉમુલથી કુદરતમાં કાર્ય કરતી શક્તિઓના તનાસુલી સીલસીલાની પ્રથમ યાદ ૨
૨. “યસ્ન” યાને ક્રીયાની જરથોસ્તી દમ્બેનમાં કુલ્યાતી માતેખરી : કુદરતમાં ચાલી રહેલી મહાન યસ્ન (યાને ક્રીયા) ની તદ્દન સમાંતર રચાયેલી આપણી જરથોસ્તી ક્રીયાઓ ૪
૩. મોરદેહ-શુયાંત યાને સ્વચકાર કરનારાઓની ખીશ્કારી ૭
૪. ગુજરેલાંના શરીરને પાણીથી નહવાડવામાં થતો ગુનાહ અંને ક્રૂર નીરંગથીજ નહવાડવાનું વંદીદાદનું અસલ ફરમાન .. ૭
૫. મરણની છેલ્લી ઘડી આગમનથી તે સ્વચકાર શરૂ થાય ત્યાં સુધી “અષેમ” સાથે મીઠા કરવાની જરૂર ૭
૬. પતેતના બણતરની અગત્યતા, તથા ગુજર પામેલાં રવાનની પતેત બણવાના કાયદા ૮
૭. “પાદ-રજ” યાને પાછલી રાતના ઉઠમણાં આગમન પહેલા ત્રણ દિવસ દરમિયાન રવાનની પતેત નહીજ બણી શકાય તેનું કારણ ૮
૮. ઉરવાનના ગુજર પામવાની સાથેજ તુરત ચરોગ રોશન કરવાની જરૂર ૧૨
૯. ગુજર પામવાની પહેલી ગેહમાંજ સ્વચકાર કરવાની જરૂર : હમ-રીત તથા પત-રીત રીમનીની સમજણ ૧૨
૧૦. સ્વચકારની અસલ તરીકત, તથા મુરદાજ શરીરને પાણીથી નહી પણ ગોમઅેજથીજ નહવાડવાની ખરી રીતી ૧૩
૧૧. સરોશની દનુમન સાથની કુસ્તીનું આખું બણતર ૧૩
૧૨. ગુજર પામનારનાં શરીર ઉપરના મુદરેહની ખુખી ૧૫
૧૨. (ક) અષેમ સાથે સખને ચાર ઠેકાણે બંધ બાંધવાની રીતી તથા ખુખી ૧૭
૧૩. લાંબા પગ નહી, પણ વાળેલાજ પગ રાખવાનું સર્વે ખસ્તે-કુસ્તીઆને માટે એકસરખું વંદીદાદનું ફરમાન ૧૭

૧૪. સ્વચકાર વખતે “કશ” જેવવાની ખુખી ૧૮
૧૫. “સગદીદ” ની જરૂર તથા ખુખી તથા તે માટે જોઈતો કુતરો. ૧૯
૧૬. ભિંય રાખવાના અસલ કાયદા અને તેને લગતી વંદીદાદની સાહેદત ૨૦
૧૭. “ઝાદ-મર્ગ” યાને ‘સ્વચકાર કીધેલાં શરીરને પાયદસ્ત થાય ત્યાં સુધી રાખવાનું ઘેરથી એલાહેદું મકાન’ તથા ત્યાં થતી “ખુરદેહ યસ્તેગાંન” યાને ભિંય આગળ ચાલુ ભણતર. ૨૧
૧૮. દરેક બાબદમાં “કદમ” માપવાના કાયદા ૨૨
૧૯. કુદરતમાં પડેલો “ગાશક” નો કાયદો, અને ગુજરાલાંના સખ તરફ ચાલુ જેવતા ગાશકને તોડવાની ક્રીયાઓ. . . ૨૪
૧૯. (ક) ખુરદેહ યસ્તેગાંન યાને ત્રણ દીવસ ભિંય આગળના ભણતરની ખુખીઓ. ૨૪; ૩૦; ૩૭; ૩૮
૨૦. “મોટી યસ્તેગાંન” યાને ગેહસારણું કરવાના કાયદા તથા તેની ખુખીઓ: ગેહ-સારણું સંપૂર્ણ કાંય થવું જોઈએ? ૨૫
૨૦. (ક) સખના મીઠ્ર એટલે શું? ૨૬
૨૧. “પાયદસ્ત” કરવાના અસલ કાયદા ૨૮
૨૨. “દોખ્ખા” તથા “ઝાદ-મર્ગ” વચ્ચેના રસ્તાને પવિત્ર કરવાની જરૂર ૩૦
૨૩. “પાયદસ્ત” થી પાછા ફર્યા પછી પવિત્રાઈથી અગોળ કરવાના કાયદા ૩૧
૨૪. ઘેરની ભિંય રાખવાની જગ્યાએ “ચેરાગ” તથા પાણીનું “ખેહરેહ” રાખવાની તરીકત ૩૨
૨૫. “સજ્જ” તથા “જજ્જ” એ જે અગત્યના લોગતોની સમજણ ૩૨
૨૬. પહેલા ત્રણ દીવસ ધરનો આતશ ભિંય નજદીક રૌશન રાખવાની તથા તે ઉપર ખોરાક નહીં પકાવવાની જરૂર .. ૩૩
૨૭. ત્રણ દીવસ સુધી ગુજરનારનાં ઉરવન તથા ખાકી શરીર વચ્ચે બહુ દોરાઈપી પ્રવાહથી રહેતો સંબંધ ૩૪
૨૮. પહેલા ત્રણ દીવસ “સરૌશની બાજ,” “સરૌશની હજ-શ્ને” તથા ભિંય આગળ ચેરાગ અને ખેહરેહની જગ્યાએ ચાલુ અવસ્તા માંઘનાં ભણતરોની જરૂર તથા અસરો. . ૩૪

૨૯. માનવી-ખંધારણના દેખીતા તેમજ અણુદીઠ મળીને અવસ્તા-
માં જણાવેલા નવ ભાગો ૩૪
૩૦. ગેહુગેહ ન્યાએથ ગુજર પામેલાં ઉરવન માટે કેવી રીતે કરવી
ધટારત છે તેના કાયદા ૩૬
૩૧. “ ગાથિક ” જેવી ખરાબ અસર ચાલુ કાપી નાંખવા માટે
ત્રણ દીવસ માંજે કરવામાં આવતા “ સરૌશ ” ના સાતમા
કરદાના આશ્રીગાનની ખુખી ૩૬
૩૧. (ક) ચેહારમ સુઝીમાં ત્રણ સરૌશ અને ત્રણ વંદીદાદ
કરવાની જરૂર ૩૮; ૯૪
૩૨. ખનીરથબામી ઉપર પાછું આવનાર ઉરવન હોય તે ઉરવન-
ની કારદાનીના પીકચરૌ ૩૯
૩૩. સાતે “ જીરમ ” માંની દરેક “ જીરમ ” ની અંદરથી ઉર-
વન કેવી રીતે “ તેહ ” કરીને આગળ વધે છે, તે ધણીજ
ગુહા બાબદની ટુંક સમજણ ૩૯
૩૪. વરજમી તથા દાદારે ગેહાંનના તખ્તકાએની સમજણ ૪૧
૩૫. દુજખ એટલે શું ? “ અપાખર ” અને “ દુજખ ” વચ્ચે-
નો ફરક શો ? ૪૧
૩૫. (ક) “ જસમે અવંધુહે મજદ ” માં આવતા ‘ ફસ્તા-
યઆંબેદ્રાંમ ’ અને ‘ નિદાસ્નહથિષેમ ’ શબ્દોની ખરી
ઉંડાણ સમજણ ૪૨
૩૬. મરણ બાદ ગુજરેલાંએને જરથોસ્તી ક્રીયાકામ કેવી રીતે
રાહત આપનારાં થઈ પડે છે, અને “ ફરદાર ” પીગળાવવા-
માં જરથોસ્તી ક્રીયાકામોની “ ખાસ્તર ” કેવી રીતે સાચવતી-
શીક ભાગ બજાવે છે, તેની અગત્યની સમજણ ૪૪
૩૭. “ ક્રીયાકામો ” ની અસર આ દુન્યામાં પોતાનાં કષિલાં નેક
યા બદ કાર્યોની સાથે મળીને ઉત્પન્ન કરતી ભિગી અસર. ૪૫
૩૮. “ અપાખર ” ઉત્તર દીશાએજ શા માટે ? “ દાદાર ગેહાંન ”
દક્ષિણ દીશાએજ કાંય ? ૪૬
૩૯. અણુદીઠ આલમમાં આવેલા “ વન્તર ” ના તખ્તકાની
સમજણ ૪૭

૪૦. આણ્વીઠ આજમમાં “કેહરપ-તેવીધી-ઉશ્તાન” ની મરણ
ખાદ કેવી વ્યવસ્થા થાય છે? ૪૭
૪૧. ઉરવન પાછું ઉતરવા આગમચ “શમ્સ” યા તો “દમ્મે”
ની અસર તજે કેવી રીતે રહીને છાં ખાકી કુન્યા તરફ
ઉતરી થકે છે?..... ૪૭
૪૨. “અનાસરો” ની ખુખી, તથા “દો યથા દહમ યજ્ઞદ”-
નુંજ આશીર્વાન અનાસરોની ખુખીને લીધે કાંય ચલાઈમની
ખામદાદે થવુંજ જોઈએ તેનું ખાસ સાયન્તીશીક કારણ .. ૪૮
૪૩. “ઉરવન” ની વૃદ્ધિ કરવા માટે “અનાસરો” ની
પવિત્રાઈ તથા સુદમતા જાહેરી દરમ્યાન “અશોષ” થી
તેમજ ગુજરવા ખાદ “કીયાકામો” ની ખરક્કતથી આણ
વધારવાની જરૂર; “અનાસરો” તથા “ઉરવન” ની
વૃદ્ધિ સમાંતરજ કાંય રહેવી જોઈએ? ૫૦
૪૪. દરેક શખ્સના “ખુદા” જુદા જુદા કાંય? “ખુદા”
એટલે શું?..... ૫૨
૪૫. “ચવાળે ખદાતહે”, “જરવાનહે અકરનહે”, “જરવાનહે
દરગો-ખદાતહે”—એ ત્રણ જરવાનની સમજણ..... ૫૨
૪૬. “ઉરવન” ને પાછું ખાકી આજમ તરફ ઉતારવામાં “તીર
યજ્ઞદ” ની ખીશ્કારી..... ૫૩
૪૭. નવો જન્મ પામનાર ખાજકનાં શરીર માટેનાં ખીજની તૈયારી
કરવામાં કુદરતની ખીશ્કારી ૫૩
૪૮. માયનાં પેટમાં રહેતાં ખચ્ચાંની નવ મહીના (યા જન્મ
થતાં) સુધી દરેક મહીનાની હાલત ૫૪
૪૯. દરેક મહીનામાં તે પેટમાંના ખચ્ચાં ઉપર જુદા જુદા ગૃહોના
પ્રવાહોની અસર ૫૪
૫૦. ત્રણ મહીના અને ૨૭ દીવસ રહીને માયનાં પેટમાંનાં
ગર્ભ-ખાજકમાં ઉરવનનું ઉતરવું..... ૫૪
૫૧. સુવાવડના ખાખમાં છુટકારો કોઈવાર મોડે કાંય થાય છે
તેનું સાયન્તીશીક કારણ તથા તે વખતે દોડાદોડીથી વહાડ-
કાપ નહીંજ કરવાની તાકીદ ,..... ૫૬

૫૨. ઉરવનનો એકરાર યાને કુદરતના કાયદા મુજબ જીંદગી
ગુજરવાની કબજાત—માતાની શેકમમાં..... ૫૬
૫૩. દરેક શખ્સની જીંદગીના સામાન્ય “કરણ” યાને ચોક્કસ
ચોક્કસ ઉમર દરમિયાન રહેતી શૃદ્ધાની અસરના વખતનો કોડો. ૫૭
૫૪. ઉરવનના એકરારમાં સાત અગત્યના સવાલો આપી જીંદગી
દરમિયાન ધ્યાનમાં રાખવાની જરૂર તથા તેને લગતા પહેલવી
કેતામોના ઇશારાઓ ૫૮
૫૫. ઉરવનને “પ્રુદ-નમાઇ” યાને “હું-પણ” કેમ આવે છે? ૬૦
૫૬. ગુજર પામતી વખતે માનવી-બંધારણ-રચનાના દરેક
ભાગોનું અણુદીક રીતે છુટું પડવું. ૬૦
૫૭. “ઉશ્છીનની હોશિયામ” તથા “હાવનની હોશિયામ” એમ
હોશિયામના બે વીભાગોનો હિસાબ..... ૬૧
- ૫૭ (ક) જન્મ અગાઉ ઉરવાન એકરારો ક્યાં ક્યાં કરી આવે છે? ૬૧
૫૮. ઉરવન ગમે તે “ગેહ” માં ગુજર પામે છતાં “એહાઝમ”
એકજ રીતે ગણવાનો સાયન્ડીશીક હિસાબ ૬૨
૫૯. ગુજર પામતી વખતે જોવામાં આવતું પોતાનાં આખી
જીંદગી દરમિયાનના વીચાર-વચન-તથા કાર્યોનું ચિત્ર.... ૬૨
૬૦. “કેરદાર” એટલે શું?..... ૬૪
૬૧. “પાદ-રૂઝ” નો અર્થ, તથા તે પાદ-રૂઝ યાને પાછલી
રાતના ઉઠમણાની “ધુપ સારણા” ની કીયા એહારમની
આગમજ પાછલી રાતેજ કાંય થવી જોઇએ તથા ઉજીરનના
ઉઠમણાની કાંય જરૂર નથી તેની ખાસ સમજણ, તથા
અવસ્થા તેમજ પહેલવી વંદીદાદ તથા પહેલવી “દાદીસ્તાને
દીની” માંથી તેને મળતો ટેકો. ૬૫
૬૨. જો એકવારનું ઉઠમણું કરવું હોય તો તે “ઉજીરન” માં
નહી પણ પાછલી રાતે “ઉશ્છેન” માંજ અને તેખી ઉશ્છેન
ગેહની છેલ્લી ૮૦ મીનીટ દરમિયાનજ થવું જોઇએ તેના
મુસ્તફીમ કારણો તથા સાહેલો..... ૬૭

૬૩. ત્રીજી રાતની “ઉથહેન” ગેહમાં દરેમહેરની “ઉરવીસ-ગાહ” યાને “ધજશ્ને-ગાહ” ની જગ્યામાંજ થવી જોઈતી “પાંચ બાજો”, તે કેમ કેમ? આ પાંચ બાજોમાંની મહેર યા મોહોર યજ્ઞની બાજ હાલમાં કાંય થતી નથી તેનો ખુલાસો. ૭૦
૬૪. “સીઆવ” ની મતલબ, તથા પહેલા પાદ-રૂઝના સીઆવ અને ત્યારપછીના કોઈપણ સીઆવ વચ્ચે રહેતો ફરક.... ૭૧
૬૫. “જોડાંની ક્રીયા” કરવાનો હોકમ કોણ અને ક્યારે આપી શકે? ૭૧
૬૬. “શરીફ-ઉરવન” યાને મરદ તથા “ખસીસ ઉરવન” યાને ઓરતને લગતા ઉરવનનાજ અસલ બે થઈ ગયલા વીભાગોને લીધે ક્રીયાકામમાં રહેતો ચોક્કસ બાબદોમાં ફરક.. ૭૨
૬૭. જરથોશ્તી ક્રીયાકામમાં “મીઝ” ની અસલ ખુખી, તથા તે જાળવનારાં “પાજંદ બણતરો.” ૭૩
૬૮. ક્રીયા કરનારા સહિષોના મરતબા ઉપરાંત “દસ્તુરો” ના ખી અસલ જુદા જુદા મરતબા..... ૭૪
૬૯. પાછલી રાતના ઉમણામાં યુજરનારના ખેશીઓ, દોસ્ત-આસ્તાવો તેમજ બહારનાંઓની મોટી મજલેસે હાજર રહીને ભાગ લેવાની મોટી જરૂર ૭૫
૭૦. બણતરમાં ક્યાં ફૂલો અને ફુટો નહીં વાપરવાં જોઈએ?... ૭૬
૭૧. “પાદ-રૂઝ” ની ક્રીયા યાને ધુપ-સારણાની શરૂઆતમાં આખી હાજર રહેલી મજલેસ તરફથી ત્રણ આતશ ન્યાએશ કરવાની તરતીખ ૭૭
૭૨. બણતી વખતે દો-ઝાનુ ખેસવાની અસલી જરથોશ્તી રીત.. ૭૭
૭૩. “પાદ-રૂઝ” ની ક્રીયાને લગતા “મીઝ” નો જમીણો, અને હાલના ધુપ-નીરંગમાં તે કેટલા બધા સચવાઈ રહ્યા છે તે દર્શાવનારો એક કીમતી કોઠો..... ૭૮-૮૨
૭૪. “ધુપ-નીરંગ” ના છેલ્લા ભાગના બણતરમાંથી “તનાસખ” યાને પુનર્જન્મ જરથોશ્તી દબ્બેનમાં કેવી રીતે જણાવેલા છે તેની ગાથાના ટેકા સાથની અચુક સાબિતી. જુઓ કોઠો; ૮૦; ૮૬

૭૫. “અથો” ક્યારે કહેવાય? “અથોનાંમ ક્રવષીનાંમ”,
“અષાઉનાંમ ક્રવષીનાંમ”, “પોષરયો-ત્ક્રમેષનાંમ ક્રવષી-
નાંમ”, “નપા-નજદીસ્તનાંમ ક્રવષીનાંમ”—એવા ઉર-
વાનોના ચાર મહાન વીભાગોની સમજણ..... ૮૨
૭૬. “અષાગ્રિનાંમ ક્રવષીનાંમ” ને લગતાં ઉરવાનોનું કુદરતની
મહાન શક્તિઓ તરીકે કુદરતમાં વૃદ્ધિનું કાર્ય..... ૮૫
૭૭. અથોસ્તાન, રયેસ્તાર, વાસ્ત્રીયોશ અને હુતોક્ષ—એવા
ઉરવાનની વૃદ્ધિ દર્શાવનારા ચાર દરજ્જાઓની ખરી સમજણ. ૮૪
૭૮. ગંજીશી, કંગદેજી તથા વરજમી—એવા મરણ બાદ આણુદીઠ
આલમમાંથી પસાર થતાં થોભવાનાં સ્થેશનો..... ૮૫
૭૯. છ કેશરોની ખરી સમજણ; કેશરોને આ પૃથ્વીના ખંડો
સમજવાની ગંભીર ભુલ..... ૮૮
૮૦. “અએત્વદ્ય” એટલે શું? ૮૮; ૧૧૬
૮૧. “સોશ” ની ક્રીયામાં આપવામાં આવતી ફરજ તથા તે
ફરજની જોખમદારી; “ગાહે (ગાય) ભણાવવી” એટલે
શું? ..... ૯૦ તથા કોઠે.
૮૨. ગુજરેલાંની ખર-વક્તની ખત્રી ક્રીયાઓ તે કેમ કેમ? .. ૯૧
૮૩. ભણતરમાં “લાખ” એટલે શું? તેની માતેખરી ૯૧
૮૪. “યથા,” “યેંધહે હાતામ,” તથા “અષમ” નાં સૌથી કદીમ
ભણતરોની ખુખી ૯૩
૮૫. “સોશ” માં “ગાહે” ભણનારને પાંચ ચીજોનો આપવા-
માં આવતો હદીયો ૯૩
૮૬. ચેહારમ સુધીમાં ત્રણ વંદીદાદ અને ત્રણ સરૌશની યજ્ઞસ્ને
કરવા ઉપરાંત, ચેહારમથી વરસી સુધીમાં કરવાની ત્રણ
વંદીદાદ ને ત્રણ સરૌશની યજ્ઞસ્ને ૯૩
૮૭. ગુજર પામનાર ઉરવનને માટે ખરેખરી “રાદી” સખાવત
“અવસ્તાના માંત્ર” નીજ કાંય? “પાય-મોજદ” યાને
ઉરવાનના આસ્ને માટેની માતેખર ફરજ તે કેમ? ૯૪
૮૮. “હમે-મોજદ” નું કામ શું? ૯૪

૮૯. “પાદ-ફલ” ની ક્રીયા પછી, “ઉરવાનનો છવતાંછવત
ઓરાક કયો અને મરણુ બાદ ઓરાક કયો?” એ બાબદ
ઉપર “પેશ-દસ્તુર” તરફની ખુલદં વાંચેજ: “રાદી-
સખાવત,” “પાય-મોજદ,” તથા ઉરવનના ઓરાક મોટે
આપવામાં આવતી તેવણુ તરફથી ઉમદા સમજણુ... ૧૦૦
૯૦. હાથે જાતે ક્રીધિલીજ “રાદી-સખાવત” ફક્ત સાથે આવી
શકે, પણ આપણાં મરણુ બાદ આપણે નામ કોઈની ક્રીધિલી
પેશાની સખાવત આપણુને કાંય કારગત લાગતી નથી તેનું
કારણુ ૧૦૧
૯૧. ધંધા ધંધામાંખી ફરક—ધંધાની પસંદગી વખતે અને
પેસો કમાતી વખતે પણ ઉરવાનની વૃદ્ધિની નેમ ધ્યાન-
માં રાખવાની જરૂર ૧૦૧
૯૨. “ક્રીયાઓ” ઘેરમાં કરવાના કાયદા. ઘેરમાં માજ ઉપર
દસ્તાનવાળી ઓરતોના બેસવાથી દીનદારીનું વળતું નબોદ,
તથા ધર્મનાં ફરમાનો ઉપરથી ચકીનનું ઉઠી જવું ૧૦૧
૯૩. એક ખસ્તે કુસ્તીઆનિ સખાવતનાં કામ કરતી વખતે
લેવી જોઈતી સંભાળ—‘ગેર-રાદી’ (યાને કુદરતથી
ઉલટી) સખાવતો કરવાથી આપણી કોમને યતાં નુક-
સાનના દાખલાઓ ૧૦૩
૯૪. સસ્તાં બાડાંની એહેલીઓ મારફતે ચકીન ઢીલું કરવાનો
માર્ગ કેવી રીતે ખુલ્લો થઈ શકે છે? ૧૦૩
૯૫. હાજનાં કહેવાતાં સાયન્ડીશીક ઢખનાં સુવાવડખાનાઓ ઉપર
અસલી તરીકત મુજબના દસ્તાન-ગાહની સરસાઈ ૧૦૪
૯૬. હમ-ખેશી યાને કુટુંબીઓએ સાથે સંપાને રહેવાનો અસલ
જરયોશ્તી કાયદો ને તેની માતેખરી. આંરફનેજો યાને
નાવારસો મોટેના યતીમખાનાંઓનું ખીનજરૂરીપણું..... ૧૦૫
૯૭. કોમની ગરીબાઈ ને લાચારી ટાળખસો જરયોશ્તી ધર્મ
ફરમાવેલો એકલો રામખાણુ ઉપાય: અમોઈની તરીકતો ધાળો. ૧૦૭

૯૮. ચેહારમના આપ્પા દીવમની મંપુલું કીયાઓ—તેના કોઠા. ૧૦૮
૯૯. ચેહારમનું દહમનું આક્રીન્ગાંન કરવાની ખરી અમલી રીતી. ૧૦૯
૧૦૦. ગાથામાં પણ ચેહારમ પડે તો દો દહમનું આક્રીન્ગાંન કાંય થવુંજ જોઈએ? ૧૧૨
૧૦૧. આક્રીન્ગાંનમાં “હફ્ત યથા દહમ વીસ્પેશ” અને “દો યથા દહમ યજ્જ” ના કરદાઓ ક્યારે ક્યારે કરી શકાય અને ક્યારે નહીં તે બાબેની સમજણ સાથેના વીગતવાર કોઠા.. ૧૧૨
૧૦૨. જોડાંની કીયા અમલમાં અને હાલમાં. કુદરતમાં ખરું જોડું ક્યારે ગણાય છે?..... ૧૧૬
૧૦૩. ખમ્મેત્વદથના બુલંદ કાયદા ઉપરથી માજદયસ્ની જરથોસ્તી દમ્મેનની શ્રેષ્ઠ. ખમ્મેત્વદથના કાયદામાં તમામ ઉંચમાં ઉંચ નીતી રીતીનો સમાવેશ. મરદ-ઓરતના જાતી-બેદના ગુણ કાયદાની સમજણ..... ૧૧૭
૧૦૪. ગુજરેલાંઓની કીયાઓ : તે કાંહાં કરાવવી જોઈએ—ઘેરમાં કે દરેમહેરમાં? સાદી ‘હુસ્મારદી’ અધપીની કીયાઓ અને માટી પાવમેહેલની કીયાઓ વચ્ચેનો તફાવત. મુકતાદ, બાજ, આક્રીન્ગાંન વીગેરે ઘેરમાં કર્યાંથી શું ફાયદા થાય છે, અને દરેમહેરમાં કર્યાંથી શું નુકસાન જાય છે? દરેક ગુજરનારને અધપી મારફતે ફક્ત કુદુંબ સાથે કે કુદુંબી મીસાલ દોસ્તઆસ્નાઓ સાથે રહેતો ધાડો મંબંધ..... ૧૨૦
૧૦૫. પારસી ઘેરે કીયાકામ માટે બંધબેસ્તા બાંધવાની મહાન અગત્યતા : દશ્તાનને લગતી તરીકત છોડી દેવાથી થતો જરથોસ્તીપણાનો નાશ ૧૨૮
૧૦૬. મગમનું પાનું : તેમાં તેમજ બધી કીયાઓમાં ગોસ્ત-મછી-ધંડાં-દાર જેવી અપવીત્ર ચીજો બણાવવાથી થતું નુકસાન.. ૧૩૧
૧૦૭. અથો ફરોહરની વેયતે લોખાન મુકવાની અમલી રીતી .. ૧૩૧

૧૦૮. સરોથ યસ્ત વડી ઉરવાનની નૈયતે ચાલુ ભણવાથી થતા
ઉત્તમ ફાયદાઓ ૧૩૩
૧૦૯. જરથોસ્તી દઝ્મેન મુજ્ય યુનાહોના ચાર મોટા વીભાગો—
(૧) મરગરજની; (૨) માનીદે; (૩) ફરોદ-માન્દે; અને
(૪) અજે: તેની અમલ સમજણ અને તેને હાલની પૂર્વેત
પરોમાનીથી મળતો ટેકો ૧૩૪
૧૧૦. ઉરવાનની પોતાની કારદાનીના કેશાશ મુજ્ય અણુદીઠ આલમ-
માં થોભવાની મુદતની ગણતરી—તેને લગતા “બરશનુમ”
ના કાયદાઓ. જરથોસ્તી દઝ્મેનમાં જણાવેલાં ત્રણ જાતનાં
સાલોની સાંયન્દીશીક સમજણ ૧૪૪
૧૧૧. યજ્ઞસ્નેમાં “જોર મેલવવી” એટલે શું? ખરી યજ્ઞસ્ને
ક્યારે થયલી ગણાય? ૧૪૬
૧૧૨. આ લખાણનો ધન્તેહા (યાને છેડો) લાવતી વખતે તેના
પ્રીદવી લખનારની ઉમેદ ૧૫૦

આ ચોપાન્યાંને લગતા સુધારા વધારા,

પાને ૧૭ : જે ૬૨ મી કુટનોટ આવેલી છે તેની છેડેથી ગણતાં ચોથી લીટીમાંનાં “સુદરેહ” શબ્દ પછી કૌંસમાં “(અને કુસ્તીનાં આલાતોમાંનાં સુદરેહ)” એમ ઉમેરો કરવો. વળી એજ કુટનોટને છેડે કૌંસમાં નીચેનો ભાગ ચાલુ કરવો કે :

“(અને ગુજરેલાંના સખને સુદરેહ ઉપર જે તેની વાપરેલી કુસ્તી તરીકતથી વીંટાળવામાં આવે છે તે કુસ્તી પણ તે ગુજર પામેલાં ઉરવાને જીંદગી દરમ્યાન તરીકતપર સાંખેત કદમ રહી જે બધા માંથ્રના સ્તોત ઉપજનવેલા હોય છે તે સ્તોતના જમીલાને પકડી રાખવાનો ગુણ કુસ્તી ધરાવતી હોવાથી સુદરેહની માફક કુસ્તી પણ મરણ બાદ તેને બહુ કાર્ય-સાધક અને બચાવકર્તા થઈ પડે છે.)”

પાનું ૬૦ : કુટનોટ નં ૦ ૨૦૧, સૌશની ઠીચા—આ કુટનોટને છેડે નીચે મુજબ ઉમેરવું :

“હાલમાં ઉમણાંની કીવામાં ધુપ-નીરંગનું ભણતર થયા પછી જે “ગાહિ ભણાવવામાં” આવે છે, તેમાં ફરજ લેનાર અતલગનાં ખેશી યા પાળકને આ પ્રમાણે ભણાવવામાં આવે છે:—

“યક લાખ, પન્જ-સદ આહુનવર, સે યજરને, સે વંદીદાદ, બીસ્ત-ઓ-ચેહાર દરેન, અશોદાદ-ઈ-(ફાન) અશોદાદ દાદન ગેતીઆંન મીનોઆંન હુમબાયસ્તે વેહુન શુમા, આંચે બુદ ફરમાઈ કરદન અશોદાદ દાદન ગેતીઆંન મીનોઆંન.”

પાને “ગુજર પામનાર (ફાન) ની નૈયતે ‘યક લાખ’ ભણવાની, પાંચસો યથા ભણવાની, ત્રણ ઇજરને તથા ત્રણ વંદીદાદ કરાવવાની અને ચોવીસ દરેનની બાજ કરાવવાની ફરજ કે જે ફરજ (ફાન) તરફની છે અને ગેતી અને મીનોઈને લગતી યજદી શક્તીઓની રૂબરૂ અશોધથી આપવા લાયક છે તે અશોધથી આપવાને તમે ભલાં હમશરીફોની તેમજ ગેતી અને મીનોઈને લગતી યજદી શક્તીઓની સનમુખ જેખી કંઈ અશોધથી આપવાને મને ફરમાન કરવામાં આવે છે તે કબુલ મંજૂર છે.”

વળી, આ સોશની ક્રીયાની અસર માટેના મતલબ શી હશે તેને લગતી વધુ સમજણ “પાદ-રક્તના મીઠાને લગતો મોટો કોઠો” જે આ ચોપાન્યામાં પાને ૮૨ મે જુદો જોડેલો છે તે કોઠામાં આવી જાય છે તેની નોંધ લેવી.

પાને ૯૨: ‘લાખ’ ની ચાલુ કુટનોટના પાને ૯૨ માંના ખીજ ફકરામાં જન્દેહ-રવાંન (યાને જીવતાંઓનાં ઈરવાંન) ને લગતી ‘લાખ’ કેમ શોધી કાઢવામાં આવતી હતી તે બાબે જે ઇશારો કરવામાં આવ્યો છે તેનો ખરો ખુલાસો એમ થવો જોઈએ કે આ ‘લાખ’ ગણવાનો જુદો હિસાબ ને રીતી છે, તે હિસાબ મુજબ અસર કોઈનીખી ‘લાખ’ કાઢી શકાતી હતી.

પાને ૧૦૨: લાઈન ૧ લીમાં જે “પાને ૩૧૧” કરીને જણાવ્યું છે તે સુધારીને “પાને ૧૦૩” એમ વંચાવું જોઈએ.

પાને ૧૩૬: છેડેથી ગણતાં ખીજી લાઈનમાં “આર દીવસની ક્રીયા” એ શબ્દો પછી નીચે મુજબ ઉમેરવું: “પછી આખાં વરસના ક્રીયા.”

પાને ૧૫૦: લાઈન ૧૦ મીમાં “ઈન્તેહા” શબ્દને “ઈન્તેહાંમ” કરીને વાંચવો. તેમજ લાઈન ૧૩ મીમાં “ઉસ્તાદ સાહેબ મજબાનજી” ને બદલે “ઉસ્તાદ સાહેબ સોપા-વરજ મજબાનજી” એમ વાંચવું.

પાને ૧૫૧: છેડેથી ગણતાં ત્રીજી લાઈનમાંના “આફરીન” શબ્દને બદલે “વખાણુ” શબ્દ મુકવો.

માજદયસ્ની જરથોશ્તી દઝેન મુજબ
 ઉરવાનના ગુજરવા બાદ
 પહેલા ચાર દીવસની
 જરથોશ્તી ક્રિયાઓની મોતેખરી.

સચકાર, ગેહસારણું તથા પાયદરતના અસલ
 જરથોશ્તી કાવદાઓ.

દરેક ઉરવાનની પોતાની કરણીથી ઉત્પન્ન થતી કેરદાર-
 શરીર ધારણ કરતો વખતે કુદરતમાં ચાલતી ક્રિયાની
 અસલ જરથોશ્તી સમજણ.

(Zoroastrian Exposition of Human Embryology.)

“પાદ-૩ઝ” યાને ઉઠમણાંની
 મહાન ક્રિયા:

ચેહારમની બામદાદનીજ તુરત આગમજ કાંચ થવી
 જોઈએ તનું તુલોતવીલ સાચન્દીફીક કારણ.

“પાદ-૩ઝ” વખતે કરવામાં આવતી
 મીથ્ર, પાયમેજદ તથા સોશની બુલંદ ક્રિયાઓ-
 ચેહારમને દીવસે શું શું ક્રિયાઓ કરવી જોઈએ?

લખનાર : એહેરામશાહ નવરોજી શરાફ,
 જરથોશ્તી ઇલમે ફનૂમના ઉસ્તાદ સાહેબ
 તથા જરથોશ્તી ઇલમે ફનૂમ ઇન્સ્ટીટ્યુટના માલિક.

છેક ઉસુલથી કુદરતમાં કાર્ય કરતી શક્તિઓના તનાસુલી સીલસીલાની યાદ.

અવલ શએદાન શએદ^૧નો કાંઈક ઝાંખો ખ્યાલ લઈને, હોશિયામ તરફ આવતાં મજદૂદા અને અહુરાના મરકબને નમન કરીને, આગલ તેહ^૨ કરતાં જે સૃષ્ટિનો પેદા કરનાર દાદાર હોરમજદ કે જણે કુલે જહાંન પેદા કીધેલી છે તેના તસવ્વરી^૩ પાયપર નમન કરીને, આગલ તેહ કરતાં અમશાસ્પંદોના વડા અહુરમજદ અને તેના હમકાર અમશાસ્પંદો^૪ને, અને મીનો^૫, દએ^૬, ફરોગ^૭, યજદો^૮ને યાદ કરીને, અને બોહોળા તસવ્વર^૯ની અંદર કુલે ફવધીઓ^{૧૦}ને મુનતઈ^{૧૧} નાકેશ દીલમાં મુનતઈ^{૧૨} કરીને, કે જે ફવધીઓ સૃષ્ટિના પેદા કરનારની પેદાયશની અગાઉ પોતાના જુફ્તો^{૧૩}—જરવાન^{૧૪}, અરષોતખ્ત^{૧૫}, અને અહુનવર^{૧૬}—ની સાથે મુશાહેદા^{૧૭}માં મરકબ હતી તેને યાદ કરીને, અને અવલ પેદાયશોમાં

(૧) શએદાન શએદ—જુઓ ફરો-ગર્દ, પુ. ૫, અંક ૧, પાનું ૨૦ થું નોટ નં ૦ ૨૮.

(૨) તેહ કરતાં=આગલ વધતાં.

(૩) તસવ્વરી=વીચારમાં લીધેલા.

(૪) અમશાસ્પંદો, મીનો, દએ, ફરોગ, યજદો—જુઓ ફરો-ગર્દ, પુ. ૫, અંક ૧, પાનું ૧૫ થું, નોટ નં ૦ ૩.

(૫) તસવ્વર=વિચારશક્તિ.

(૬) કુલે ફવધીઓ—જુઓ ફરો-ગર્દ, પુ. ૫, અંક ૧, પાનું ૧૫ થું, નોટ નં. ૨, તથા પાને ૨૩ ને નોટ નં ૦ ૩૬.

(૭) મુનતઈ=પ્યાર ભરેલાં જગરે અંતઃકરણમાં મફ્રમ થયેલું મરકબ.

(૮) જુફ્તો=હમ-કાર યાને સાથે મળીને કાર્ય કરનારા (co-workers).

(૯), (૧૦), (૧૧), જરવાન, અરષોતખ્ત, અને અહુનવર—જુઓ ફરો-ગર્દ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૨૩-૨૪ ને નોટ નં ૦ ૪૨, ૪૩, ૪૪ તથા નં ૦ ૪૨-૪૩-૪૪.

(૧૨) મુશાહેદા=શએદાન શએદની સૌથી ચહડતા પ્રકારની રોશની જોઈને તેનાં તરફ આકર્ષણ થયું તે.

જે જીરમાની^{૧૩} આલમ છે કે જે જીરમો^{૧૪}થી ભરપુર છે અને
જેની તોફીયત^{૧૫}, આસ્યત, મકુલ^{૧૬}, મુનફેલ^{૧૭} અને ઇન્ફાલ^{૧૮}
જે પહેલી મીનોઈ^{૧૯} આલમની તુફેલ^{૨૦}માં સમાયલી છે કે
જેનાથી ઇલલત અને માલુલ^{૨૧}નું પેદા થવું છે, તેની તરફ મીઠ્ર
કરીને, કાંઈક મુજના ખુદાની મરજીથી અને વસીલા-એ-
વખ્શુરે વખ્શુરાંત રમ્બ-ગો અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત સાહેબના
જાયનશીનોમાંના હાલી જાયનશીન સોષાવરેજ મરજબાન સાહેબ^{૨૨}ની
નીગાહે રહેમદીલીથી નીમ્ન-એ-ઝમીર^{૨૩}થી આજનો વિશય મુજ
ખાકસારીથી જે હાલે બસ્તે-કુસ્તીઆનોની આગલ પેશ કરૂં છું
તે ખ્યાલે-બઈદ^{૨૪}થી તસવ્વરમાં ફરમાવે^{૨૫} એ મુજ ખાકસારની
અરજગુજરી છે.

(૧૩) જીરમાની આલમ—જુઓ ફરો-ગદ, પુ. ૫, અંક ૧,
પાને ૨૯ ને નોટ નં ૦ ૬૫.

(૧૪) જીરમો—જુઓ ફરો-ગદ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૧૬ ને
નોટ નં ૦ ૪.

(૧૫) તોફીયત=કુદરતના કાયદાનુસાર ચલણ (જેવું ઘટે તેવું પાછું
આપવાનો કુદરતનો કાયદો).

(૧૬), (૧૭) મકુલ, મુનફેલ=ચક્કતા યા ઊતરતા દરજ્જાના
એલકાબ (Epithet) માટે અનુક્રમે એ શબ્દો વપરાય છે.

(૧૮) ઇન્ફાલ=અસર; પરીણામ.

(૧૯) મીનોઈ આલમ—જુઓ ફરો-ગદ, પુ. ૫, અંક ૧,
પાને ૨૯ ને નોટ નં ૦ ૬૫.

(૨૦) તુફેલમાં=વસીલામાં.

(૨૧) ‘ઈલલત’ અને ‘માલુલ’=કારણ અને પરીણામનો કાયદો
(Law of Cause & Effect).

(૨૨) સોષા-વરેજ મરજબાન સાહેબ=જુઓ ફરો-ગદ પુ.
૫, અંક ૧, પાને ૧૮ ને નોટ નં ૦ ૧૭.

(૨૩) નીમ્ન-એ-ઝમીરથી=ઊસ્તાદ સાહેબ તરફથી એકસ મરતબામાં
તહેસીલ કરેલાં જ્ઞાનની રોશનીથી.

(૨૪) ખ્યાલે-બઈદથી=ઇલ્મીયતનાં બંને દુરઅંદેશ થઈને.

(૨૫) તસવ્વરમાં ફરમાવે=તે ઊપર ધ્યાનથી નેગાહ પુગાડે.

તમામ સૃષ્ટિ-રચનામાં ચાલી રહેલી “યરન” તથા “યરન” ની અંદર કાર્ય કરતા કુદરતના ઊંચુલ્યાતી મૂળ કાયદાઓ; કુદરતમાં ચાલી રહેલી “યરન” ઊપરજ રચાયેલી સર્વે જરથોશ્તી યરન યાને કીયાઓ; વખશુરે વખશુરાંન સાહેબે પ્રમાવેલી અનેક “યરન” માંની એક “યરન”—“પાદ-રૂઝ.”

આજનો વિશય યરન^{૨૬}નો યાને ક્રિયાનો છે, કે જે યરન સીલસીલાબંધ જરવાન^{૨૭} સાથે તાલુકો ધરાવે છે, અને જરવાન પોતાની ખુદીથી પોતાની સાથના અસીત^{૨૮}ના યાને અર્પોતખત^{૨૯}ના નુક્તા^{૩૦}ને લઈને જે રતોતો^{૩૦} બરપા કરે છે તે રતોતો તસવ્વરની જુક્ત^{૩૧}થી જે ઇન્કાલ રોજે અવલથી તે રોજે આખેર તુલીક જુક્ત અને જુજ^{૩૨}ને કાયદે, અસરે રોશની અને અસરે તારીકો^{૩૩}ને

(૨૬) “યરન” શબ્દ અહીં તેના અસલ ઘણા બોહોળા અર્થે વાપર્યો છે. કુદરતમાં ફરી-ગદને ખાતર ચાલી રહેલી તમામ ક્રીયાને તેમજ તે ક્રીયાની બરોબર સમાંતર પેગામ્બર સાહેબે રચી આપેલી બધી જરથોશ્તી દ્યેનની ક્રીયાઓને એ શબ્દ લાગુ પાડવામાં આવ્યો છે, જેકે સાધારણ રીતે “યરન” શબ્દ ફક્ત “યજ્ઞનેની ક્રીયા” માટે હાલમાં વપરાય છે.

(૨૭), (૨૮), (૨૯)-જુઓ ઊપર નોટ નં ૦ ૬-૧૦-૧૧.

(૩૦) નુક્ત=અસર સાથનું બીંદુ (Nucleus).

(૩૧) તસવ્વરની જુક્તથી=કુદરતના નિરમાણ થયેલા કાયદાથી કાર્ય કરતી ‘જુક્ત’ જે લખાણમાં આગલ જતાં તુરત વર્ણવેલી છે તેની પુર સમજદારીથી.

(૩૨) “જુક્ત” અને “જુઝ”ને કાયદે=Law of Duality & Law of Polarity યાને એ યા વધુ ચીજ સાથે મળીને કાર્ય કરીને શાદ યા બદ પરીણામ લાવવાનો કાયદો. “જુક્ત” ને નામે ઓળખાય છે, જ્યારે એ યા વધુ ચીજ એકનેકની સાથે કાર્ય કરીને શાદ યા બદ પરીણામ લાવવાનો કાયદો “જુઝ” ને નામે ઓળખાય છે.

(૩૩) અસરે રોશની અને અસરે તારીકી-જુઓ ફરી-ગદ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૩૪ ને નોટ નં ૦ ૬૪.

કાયદે, પદ્ધત્યોગેત^{૩૪}ને કાયદે, મારેક્ટે-કુવતે-જોર^{૩૫}ને કાયદે,—કે જે કુવતે-જોર અસ્મો-ખાઓ^{૩૬}, અપ્નો-ખાઓ^{૩૭}, એરેજોઈશ-ખાઓ^{૩૮}, અપહુ-ખાઓ^{૩૯} અને અધરયમન^{૪૦}, સઓક^{૪૧} અને અધી^{૪૨}થી બરપા થાય છે,—જે ઉલ-વુજીબ યાને કુદરતના અચુક કાયદે નિરમાન થયલું છે—કે જે નિરમાનથી તે યસ્ન^{૪૩} આખી સૃષ્ટિની ઉપર દરેક સ્વાન્યા-એ-સ્વાન્યા^{૪૪}માં વ્યાપી રહેલી છે તેજ ઉલ-વુજીબ યાને કુદરતના અચુક કાયદે આપણી દ્યેને-એરેજીશ્ત^{૪૫} ની અંદર, દરેકે દરેક મરકજો^{૪૬} અવલોકન કરીને, કુદરતમાં ચાલુ રહેલી યસ્નને મુકાબલે, કસીક^{૪૭} કાયદે, આપણા વખ્શુરે વખ્શુરાંન સાહેબે આપણુ બસ્તે-કુસ્તીઆંનેને દરેક યસ્ન એનાયત કીધેલી

(૩૪) પદ્ધત્યોગેત=કાઈથી કાર્યનું પાછું પ્રતીક્ષણ લાવવાનો કાયદો. આ “પદ્ધત્યોગેત” શબ્દ અવસ્તા છે અને તે ગાથા હા ૪૬; ૮ માં સમન્વયવામાં આઓ છે, જ્યાં Law of Action & Reaction યાને દરેક કાર્ય અને તેના સામા પ્રત્યાઘાત માટે “સ્પઓઝન અને પદ્ધત્યોગેત” શબ્દો વાપરેલા છે.

(૩૫) મારેક્ટે-કુવતે-જોર=“જોર” નામની શક્તિ બરપા કરીને. જુઓ કશો-ગર્દ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૨૧ ને નોટ નં ૦ ૭૦.

(૩૬), (૩૭), (૩૮), (૩૯) અસ્મો-ખાઓ, અપ્નો-ખાઓ, એરેજોઈશ-ખાઓ, અપહુ-ખાઓ—જુઓ કશો-ગર્દ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૧૮ ને નોટ નં ૦ ૧૮.

(૪૦), (૪૧), (૪૨) અધરયમન, સઓક અને અધી—જુઓ કશો-ગર્દ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૩૨-૩૩ ને નોટ નં ૦ ૮૨, ૮૩, ૮૪.

(૪૩) યસ્ન=સૃષ્ટીમાં ચાલી રહેલી મહાન ક્રીયા.

(૪૪) દરેક સ્વાન્યા એ-સ્વાન્યામાં=પણે પણ સેહેજથી અટક્યા વગર ચાલુ (Incessantly at work).

(૪૫) દ્યેને-એરેજીશ્ત=મૌથી ઊંચી બરજીમી જીરમની જર-થોક્તી દ્યેન.

(૪૬) મરકજો=Lit બીંદુઓ; અહીં ‘કુદરતમાં પડેલાં વૃદ્ધિના સ્ટેશનો’ માટે વપરાયો છે.

(૪૭) કસીક કાયદે=સ્થુળ પ્રયોગની રીતે (By artificial manipulation; experimentation).

છે. આ દરેક યસ્નમાંની અનેક યસ્નમાંથી જે “પાદ-૩૪”^{૪૮} ની યસ્ન છે તે અરવકતે^{૪૯} કરવાનું આપણાંમાં તાકીદનું કરમાન કરમાવેલું છે.

એક મરણ પામતા અરતેકુરતીઆંન નજદીક
કરવી જોઈતી ઘટતી કીયા.

પાજંદ પતેતની રચના અને તેની ખરી અસલ જોતેખરી.
“રવાંનની પતેત” પહેલા ત્રણ દીવસ કાંય નહી થવી
જોઈએ તેનું મુરતકીમ સાયન્ડીપ્રીક કારણ.

આ “પાદ-૩૪” ની યસ્ન સમજવા પહેલાં શરૂઆતમાં આપણે એક ઉરવાનના અહીંઆંથી રહેલત થવા સાથેજ—યાને ગુજર પામવા સાથે—શું અને કેવી રીતે આપણી મનુદયસ્ની નરથોસ્તી દ્યેન પ્રમાણે તેનાં સખની વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ, તેમજ તેનાં ઉરવાનની તેજ વખતે કુદરતી વ્યવસ્થા કેવી રીતે થાય છે, અને તેને યસ્ન મારફતે ટેકો આપીને તે ઉરવાનને આગલ વધારવામાં યસ્ન શું ભાગ ભજવે છે, તે બાબદ જરા ખુલાસાથી સમજવાની આપણે કોશેશ કરીએ.

આપણી માનુદયસ્ની નરથોસ્તી દ્યેનના કાયદા પ્રમાણે જ્યારે એક ઉરવાન રહેલત કરવાની યાને ગુજર પામવાની આણી ઉપર હોય છે, ત્યારે પોતાનાં ઘેરના પંથકીને યા તો સારા મરતબાવાળા ઉંચા

(૪૮) પાદ-૩૪ની યસ્ન યાને કે જેને આપણે સાધારણ બોલીમાં ‘પાછલી રાતનાં ઊઠમણાંની કીયા’ કહીએ છીએ તે. આ “પાદ-૩૪” ઉરવાન માટે કુટસો બધા અગત્યનો અને ગંભીર પ્રસંગ છે, અને એહારમની બામદદ આગમચજ કાંય “પાદ-૩૪” યાને ઊઠમણું થવું જોઈએ, અને “પાદ-૩૪” વખતે કંઈ કંઈ જોતેખર કીયાઓ કરમાવેલી છે,—તે બાબેનાં અસલ નરથોસ્તી શીક્ષણથી હમ-દીનોને વાકેફ કરવા કાજે આ વખતની આરટીકલ ખાસ ગુણોત્તમીલ લખવામાં આવી છે.

(૪૯) અર-વકતે=કુદરતના નિરમાન કરેલા વખતે; પ્રસંગોપાત હીંગામ ઉપર.

દરજ્ઞના આસ્નાતર^{૫૦}, રથવીક્ષકર^{૫૦}, હાવનાત^{૫૦}, આતરવક્ષ^{૫૦}
 યા જ્યોતા^{૫૦}ના મરતબાવાલા મોખેદને બોલાવવામાં આવે છે. આ
 મોખેદ સરોશની ક્તુમન સાથની કુસ્તી કરીને પેલાં મરણ પામનાર
 માણસની આગલ ઉભા રહીને, જ્યાંસુધી તે રહેલત કરી જાય અને
 ‘મોરદેહ-શુયાંન’^{૫૧}ને સોંપવામાં આવે છે ત્યાં સુધી ચાલુ

(૫૦) યોજ્ઞદાગ્રેગરીને લગતા પચાસ કરવાના ચઢ ઊતર પ્રકારના
 પંચા મળીને આશ્રવનના આઠ તબક્કા છે તેનાં નામો તથા લંબાણ
 ખુલાસા માટે જુઓ ક્રમો-ગદ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૪૩ ને આવેલી
 કુટનોટ; તથા મી. બેહરામશાહ નવરોજી શરાશ તરફથી રચાયેલું મુક્ત
 પહેંચવામાં આવેલું ગ્રાપાન્યુ “જરથોસ્ત્રી દ્યેન પ્રમાણે મરણ પછી
 ઉરવાનની હાલત,” પાનાં ૨૪ થી ૨૭.

આ લખાણ આખું વાંચતાં વાંચનારને માણસ પડશે કે જુદી જુદી
 ક્રીયા કરવા માટે જુદા જુદા તબક્કાના આશ્રવનોને લેવાને તાકીદ કરવામાં
 આવી છે, કારણકે અગાઉ આશ્રવનોનાં ઉરવાનોની ખિલેલી શક્તી તથા
 લાયકાત મુજબનીજ તેઓને શરજો તેઓના મૌથી વડા સ્ત્રોષા-વરેજ
 સાહેબ પીછાણીને પછી સોંપતા હતા, અને એક તબક્કામાંથી બીજા ઊંચા
 તબક્કામાં ચઢડાવવા આગમચ પુર તપાસ તથા લાયકાતની કસોટી પહેલે
 કરવામાં આવતી હતી.

(૫૧) મોરદેહ-શુયાંન=ગુજરેલાંનાં સપ્તને સચકાર કરનારા ખાસ
 રાખેલાં આદમીઓ. એ શબ્દ શરસી છે, અને એ બોલનો છુટો અર્થ,
 [“મોરદેહ”=મુવેલાં + “શુયાંન”=(નીરંગથી) નહવાડનાર—ઉપરથી] “સપ્તને
 નીરંગથી નહવાડી સઘળી સચકારની તરીકતો મુજબ તેનો સચકાર કરનારા”
 એમ થાય છે. હાલમાં આપણાં લોકો ગુજરેલાંના સપ્તને ધેરનાઓ મારજતે
 જેમ ગમે તેમ જોડ વગર અને તેથી વળી પાણીથી નહવાડે છે તે ઘણુંજ
 ખોટું છે. અસલ શરમાન મુજબ ખાસ સપ્તને ધટતી રીતે પહેલેથી છેલ્લે
 વેર સચકાર કરવાના કામ માટે “મોરદેહ-શુયાંન” નો જુદા વર્ગ રહેતો
 હતો, અને મરદ માટે મરદ-મોરદેહ-શુયાંન અને ઓરત-ઉરવાન માટે
 ઓરત-મોરદેહ-શુયાંન રહેતાં હતાં, અને કાયદાસર, મુદલ પાણી વાપર્યા
 વગર શકત નીરંગથીજ તે સપ્તને સાચ કરી ત્યારબાદ સચકાર કરતા હતા.
 સપ્તની ઉપર પાણી નાંખ્યાથી, દરજ-નસુશનું જોર થયું વધી જાય
 છે, યાને કે મરણ પછી શરીરમાં જે કુદરતી કોહોવાટ યાને નાશની ક્રીયા શરૂ
 થાય છે તે વખતે પાણી તેને બીલકુલ લગાડી શકાય નહીં, પણ તાજો નીરંગ
 યાને આખેજર લગાડ્યાથી નસુશનું જોર કમતી કરવામાં કામ લાગે છે.
 વળી સપ્તને પાણીથી નહવાડવું એ પાણીમાં નસો નાંખવા પરોપરનો માટો
 ગુનાહ થાય છે, જે બાબે વંદીદાદમાં ઠામઠામ સખત તાકીદ શરમાવેલી છે.

“અષ્ટમ”^{૫૨}ના કલામ તેના કાનમાં અવાજ પડે તેમ બુલંદ અવાજે લણ્યો જાય છે. આ “અષ્ટમ” ના કલામ લણતાં લણતાં, તે શખ્સે પોતાની આગલી હંદગીઓમાં તેમજ આગળે ચાલુ હંદગીમાં બીજી જીરમને લગતા જે ગુનાહો કીધેલા હોય તે ગુનાહમાંથી તેનું ઊરવાન છુટકારો પામે એવા ચાલુ મીઠ્ર યાને વિચાર, તેના દમ આખેર થાય ત્યાં સુધી, કરવામાં આવે છે. આગલા વખતમાં આ ગુનાહોને લગતા જે મીઠ્ર કરવામાં આવતા હતા તે મીઠ્ર હાલના હાસમી યાને મંગળના જમાનામાં કાયમ રહી શકશે નહીં એમ આગલા દસ્તુરોએ દુરઅંદેશીથી વીચારીને તેજ મીઠ્રો કાયમ રાખીને પાનંદ ભાષામાં હાલની આપણી પતેત^{૫૩} બનાવવામાં

(૫૨) જુઓ પતેત પરીમાની, કરદો ૫૨:

“હુમી ફરમાયમ અષ્ટમ વોહુ વેગુદીરશની” યાને “હું ગુજર પામું” તે વખતે ‘અષ્ટમ વોહુ’ લણવાને હું ફરમાગિં છું.”

(૫૩) અહીં જે “પતેત” કરવાની બાબદ છે તે તો ઊરવાનનાં ગુજર પામવાની છેલ્લી ઘડીની આગમજ હોયતી દરમ્યાન કરવાના સંબંધમાં છે. પણ જે પળે ઊરવાન રહેલત થાય કે ત્યારપછીથી એકારમની બામદાદે ઊરવાન અહીંથી અવલમંજલ થાય ત્યાં તુલીકના આખા વખત દરમ્યાન ઊરવાનની નઘયતે “પતેત” કરવાની ખાસ મનાઈ છે. આ મનાઈ શા માટે કરવામાં આવી છે, તે સમજવા માટે જો આપણે “પતેત” શું છે અને શી મતલબથી રચાઈ છે તે બરોબર ધ્યાનમાં રાખીશું તો આ બાબદ સમજવી સહેલ થઈ પડશે. ઊપર લખાણમાં સમજવી ગયા છીએ તેમ, એક ઊરવાને પોતાની આગલી હંદગીઓમાં બીજી જીરમોમાંથી પસાર થઈને આગલ વધતાં તેમજ આ હંદગીમાં પણ તે ઊતરતી જીરમને લગતા જે ગુનાહો કીધેલા હોય છે તેની સીલસીલાબંધ યાદી પતેતને લગતા ગુનાહોની ટીપમાં સમાવી દીધેલી છે. અગાઉના વખતમાં ઊપલી બાબદના મીઠ્ર યાને કે વિચારો ફેંકવામાં આવતા હતા, પણ હાલના હાસમી જમાનામાં મીઠ્ર ખોરવાઈ જશે, એમ બાણી લઈને તે મીઠ્રને “પતેત” ના રૂપમાં આદરબાદ મારેસ્પંદ જેવા મહાન દસ્તુર તરફથી રચવામાં આવ્યા, જેથી તે મીઠ્ર પુદાની મેહરથી આજ દીન સુધી જળવાઈ રહેવા પામ્યા છે.

હવે જ્યારે એક ઊરવાન રહેલત પામવાની આણીપર હોય છે તે વખતે તે પોતાની શક્ત આગલી અને છેલ્લી ગુજરેલી હંદગીના બનાવો એક સામટાં વળાંમાં જોઈ લે છે; જે વખતે છેલ્લી ઘડીએ અષ્ટમ સાથે ઊપર લખાણમાં જણાવેલા મીઠ્ર કરવામાં આવતા હતા.

(કુટનોઠ ચાલુ.)

આવેલી છે, જેની અંદર તે ઊરવાને પોતાની આગલી જીંદગીઓમાં

[પાને ૮ થી કુટનોટ ચાલુ.]

આ રીતે જ્યારે એક ઊરવાન જેવું રહેલત પાને છે કે તેવુંજ તેની આસપાસ શકત છેલ્લી ગુળરેલી જીંદગીમાંજ કીધેલાં કાર્યોનું વળું ફરી વળે છે, તે વખતે ઊરવાન પોતાના પાદ-રૂઝના પૃષ્ઠ મા હાથની શરૂઆત સુધી નીમ-હોશ પાને અરધાં ભાનમાં રહે છે, યાને કે છેલ્લી ગુળરેલી જીંદગી તરફજ તેનું વળગણ પોતાના તનુ સાથે જોડાઈ રહેલા બહુ પ્રવાહરૂપી દોરાને લીધે રહેવા પાને છે, જેથી ઊરવાન હજી પોતાની સંપૂર્ણ હોશદારીમાં પડે હાથ સુધી આવતું નથી, યાને કે તે ઊરવાનની આંખે જીંદગીની આગમનની બધી જીંદગીઓની સામટી આખી કારકીર્દી પુરેપુરી જોવાની જે તેની ખરી સંપૂર્ણ હોશદારી શક્તિ છે તેમાં આવતું નથી. તેથીજ “પતેત”, કે જેમાં આગલી જીંદગીમાંથી તેહ કરતાં ઊરવાનથી જે ગુનાહો થવા પામ્યા હોય તેમજ પોતાની આગલી જીંદગી-ઓમાં ઊતરતી જીંદગીને લગતા એવા ગુનાહો તે ઊરવાનથી થયા હોય કે જેનો કેશાશ બે ત્રણ જીંદગી સુધી લોગવવો પડે છે તે સમજીને આદરપાદ મારેસ્પંદ જેવા દસ્તુર તરફથી પતેતમાં તેની યાદી તરીકે ટીપ સમાવવામાં આવી છે, તે બધા મીઠાની ટીપ યાને “પતેત” તે ઊરવાનને ‘પાદ-રૂઝ’ યાને એહારમની પામદાદ આગમનનાં પાછલી રાતનાં ઊઠમણાંની શરૂઆત સુધી બીલકુલ કારગત લાગતી નથી, કારણકે તે પતેતના મીઠા તેને પેલાં અર્ધ-ભાનની હાલતને લીધે મુદ્દલ પુગી શકતા નથી. એટલાજ સમયસર પાદ-રૂઝ સુધી “પતેત” કરવાનું તદ્દન નિરથક યાને વગર-અર્થનું થઈ પડે છે, અને તેટલાજ માટે પતેત એટલો વખત નહીં કરવાનું અસલ શરમાન છે. હાલમાં પડેલા ત્રણ દીવસ પતેત કરવાનો જે સ્વૈયો છે તેથી ઊરવાનને કાંઈપી શુકસાન થતું નથી, પણ તે “પતેત” નો શયદા તેને મુદ્દલ મળતો નથી, તે ખરી બીના જણાવવા કાળે ઊપલો ખોલાસો કર્યો છે. પણ જેવો ‘પાદ-રૂઝ’ નો અમલ શરૂ થાય છે, યાને કે કેહરપ નીકળવાના વખતથી પૃષ્ઠ મા હાથ યાને કે જીર મા કલાકની આગમન ૨૦ મીનીટ (કારણકે એક “હાથ” તો ખરેખર ૮૦ મીનીટનો હોય છે) એહારમની પામદાદ અગાજી ઠોકાય છે કે ગુસ્સાજી ઊરવાન પુર હોશદારીમાં આવી પોતાની છેલ્લી ગુળરેલી જીંદગીનો બદલો કુદરતમાં જ નિરમાન થયો છે તે જોઈ લે છે, અને તેજ વખતે (Simultaneously) તે ઊરવાનનાં કેહરપની આસપાસ છેલ્લી ખતમ થયેલી જીંદગી તેમજ આગલી જીંદગી-ઓમાં જીંદગીમાંથી તેહ કરતાં કીધેલાં કર્તુકોનું સામટું એક વળું બની તેની આસપાસ ચાલુ કરવા માંડે છે. આખેજ વખત પછીથી કરવામાં આવતી પતેતના મીઠા તે ઊરવાનને ઘણા કારગત થઈ પડે છે, કારણકે ઊરવાન જ્યારે પોતીકા એકરારો કરવા માટેની હાલત માટે

(કુટનોટ ચાલુ.)

બીજી જીરમોમાંથી તેહ કરતાં તે જીરમને લગતા જે ગુનાહો

[પાને ૯ થી કુટનોટ ચાલુ.]

જેમ જેમ વખતના પહેલા સાથે તૈયાર થવું જાય છે તેમ તેમ પતેત મારશ્વે જીરવાનને મીઠાની મદદ મોકલી તેના એકરાર કરવામાં પુષ્ટી આપી મોટી સવળતા આપણે કરી શક્યે છીએ. વાસ્તે જીરવાનની નધપતે એકચીત્તથી ચાલુ ‘પતેત’ કરવી ઘણી ઉત્તમ છે, અને તે જીરવાન જ્યાંસુધી ગુજરવા પછી ત્રણ રાત પડ હાથ સુધી અહીં અર્ધ-ભાનમાં રહેલું હોય છે તે વખત સીવાય, ત્યાર પછીના કોઈપણ દીવસે ચાલુ પતેત કરી શકાય છે; સીવાય કે, ક્રવદેગાનના પહેલા દશ દીવસ દરમ્યાન, કે જ્યારે જીરવાન પેલાં પોતાનાં કાર્યોનાં વળાંને થોડા વખત માટે છોડી આ જેહાંન તરફ પરવકતે ‘અષાઢિનાંમ ક્રવધીઓ’ની તુરૂલમાં ક્રીયાઓની ખાહેશ કરવું અહીં આવે છે, (એટલે કે જો તે જીરવાન પોતાની કારદાનીથી જીપરનાં મરકજ પર થોભીને ફજા યાને શરીથી જનમ લેવાનું હોય તો આએ ક્રવદેગાનના વખતે પોતાના જીરવાનને ક્રીયાથી જલદીથી છુટકારો થાય એવી ખાહેશ કરવું આવે છે; પણ જે જીરવાન પોતે તરીકતનાં પતમાન પર રહીને પોતાની તરીકતથી “દાદારે ગેહાન” તરફ આગળ વધેલું હોય તે જીરવાન પોતાનું જીરવાન આએ ક્રીયાથી ઘણુંજ આસાનીથી આગળ વધે એવી ખાહેશ કરવું આવે છે), તે વખતે પેલું બધી જાંદગીઓની સંપુર્ણ કારદાનીનું વળું આ દશ દીવસો દરમ્યાન તેની સનમુખ હાજર નહીં હોવાથી પતેતના મીઠા પાછા તદન નિરથક થઈ પડે છે, અને તેટલાજ માટે એ દીવસો દરમ્યાન પણ “પતેત રવાનની” નહીંજ ભણાવી જોઈએ. તે સીવાય ચાલુ રોજ અગતની શરજ તરીકે તેમજ અનુશેહ-રવાંન આફ્રી-ગાનને છોડે “રવાનની પતેત” કરવાની ખાસ તાકીદ શરમાવેલી છે.

હાલની આપણી પતેતમાં જે ગુનાહોની ટીપ સમાયલી છે તે ગુનાહો આપણી હાલની જાંદગીમાં જો કે આપણાથી નહીં પણ થયા હોય, છતાં આપણે જીપર જોઈ ગયા તેમ—આગલી જાંદગીઓ તેહ કરતાં ઊતરતી જીરમને લગતા એવા ગુનાહો થયા હોય કે જેનો કશાશ ખેચાર જાંદગીઓ સુધી લોગવવો પડે છે, તે સધલું સંપુર્ણ જ્ઞાન મારશ્વે સમજીનેજ દુરઅંદેશ દીનઆશાહ આદરખાદ મારેસ્પંદ જેવા દસ્તુર સાહેબે હાલની આપણી પતેત બનાવેલી છે. આ પતેતમાં આવેલા ગુનાહો શા કારણે આદરખાદ મારેસ્પંદ જેવા દસ્તુર સાહેબે અંદર દાખલ કીધા છે તેની સંપુર્ણ માહિતગારી વગર જેઓ પતેત નહીં ભણાવી જોઈએ એમ બોલવા નીકળે છે, તેમજ જેઓ બચાંની નવજોત વખતે ગુનાહોની ટીપને લગતા કરદાઓ કાઢી નાંખીને પતેત ભણે છે તેઓને નમનતાઈથી પુછી શકાશે કે શું તેઓ આદરખાદ મારેસ્પંદ જેવા દસ્તુર જેટલા મરતખામાં અશોઈ પરહેજગારી સાથે સંપુર્ણ જ્ઞાન ધરાવે છે કે જેથી આવા વિચારો ફેલાવી દીનદાર જરથોસ્તીઓનાં દીલ તેઓ ડામ્માડોલ બનાવે છે?

(કુટનોટ ચાલુ.)

કીધેલા હોય છે તેના તનાસુલી^{૫૪} સીલસીલો આ પતેતને લગતા ગુનાહોની ટીપમાં સમાવવામાં આવેલો છે. હાલમાં આપણાં-માં પણ ચાલુ એ રીવાજ છે કે એક જરથોસ્તીનાં મરણના વખતની આગમચ મોબેદાને બોલાવીને ઘઉં વીગેરે મુકીને તેની પતેત

[પાને ૧૦ થી ફરનોટ ચાલુ.]

એટલું ધ્યાન રાખવું, કે જેમ અનુશેહ—સ્વાંનની નઘપતે ભણાતાં એકેએક ભણતરોમાં તેમજ સ્વાંનની પતેતમાં પણ આખી “અહમાઈ રએશ્ચ”, “જસમે અવંધહે મજદ” નો “રામનો ખાસ્ત્રહે.... થી તે... મધન્યએમ” સુધીનો ભાગ, તેમજ “ફરશેહ મોજદ” આખી કદીબી ભણી શકાયજ નહીં, કારણ કે ઊરવાંને ખાકી શરીર છોડી દીધા પછી, “અહમાઈ રએશ્ચ” કે જેમાં તનની દુસ્તી ચાહવામાં આવી છે તે, તથા જસમે અવંધહે મજદનો “રામનો ખાસ્ત્રહે” વાળો ભાગ કે જેના માંત્ર પણ જીવની જીંદગી દરમ્યાન તનનાં અનાસરોને ઘુટાં પડતાં અટકાવવાની મહાન ખીસ્કારી બળવે છે તે, તેમજ “ફરશેહ મોજદ” કે જેમાં આ ખનીરથ-આખીપર એક જીંદગી ગુન્નરનાર (જ-દેહ-સ્વાંન) અશોધભરી જીંદગી ગુન્નરવાની તલબ કરે છે તેના મીઝ સમાવવામાં આયા છે, તે બધા ભાગો ગુન્નર પામેલાં ઊરવાંનને માટે તેનું ખાકી તનુ નહીં હોવાને લીધે બીલકુલ નકામા અને વગર અર્થના થઈ પડે છે. તેથીજ ઊરવાંનની નઘપતનાં ભણાતાં એકેએક ભણતરમાં હર વખતે આખી “અહમાઈ રએશ્ચ”, “જસમે અવંધહે મજદ” નો “રામનો ખાસ્ત્રહે.... થી તે.... મધન્યએમ” સુધીનો ભાગ તથા આખી “ફરશેહ મોજદ” મુદત ભણાવી નહીં જોઈએ. ફક્ત “હઝંધરેમ” કે જેમાં કેહરપની દુસ્તી ચાહવામાં આવી છે તે તથા “જસમે અવંધહે મજદ” નો શરૂઆતનો તથા છેડેનો ભાગ (રામનો ખાસ્ત્રહે વાળા ભાગ વગર) ઊરવાંનની નઘપતે હર હમેશ ભણવાનો હોકમ છે. આ રીતે જોતાં સમજ શકાશે કે હાલમાં આપણે “અહમાઈ રએશ્ચ” તથા “ફરશેહ મોજદ” અને “જસમે અવંધહે” નો વચમાંનો ભાગ માત્ર પહેલા ત્રણજ દીવસ છોડી દઈએ છીએ, તે ઊપરાંત ઊરવાંનની ચાહ હમેશની દરેક ક્રિયા વખતે પણ—તનુ સાથે તેનો સંબંધ નહીં હોવાને લીધે—એ ભાગો છોડી દેવા જોઈએ.

(૫૪) તનાસુલી=Concatenated; link to link. ચાહુ અણદીઠ સંબંધથી જોડાયેલો.

પશેમાની કરવામાં આવે છે:^{૫૫} જે આપણી આગલા વખતમાં મીઠા કરવાની તરીકત હતી તે હાલમાં પતેતના આકારમાં કાયમ રહેલી છે, પણ જે ઘઉં વીગેરે સાથે રાખવાનો આપણામાં હાલમાં જે રીવાજ છે તે આપણી જરથોક્તી તરીકતમાં જાયજ નથી. છતાં આ ઘઉં મુકવાનો રીવાજ પાછલના વખતમાં દુરઅ'દેશ દસ્તુરોએ “જાનનો બદલો સદકો” એ વિચારથી આમેજ કીધેલો છે, જે જોકે તરીકતમાં નથી છતાં ઇલમ્બતથી દુર નથી.

હવે એક ઉરવાન જેવું અહીંઆંથી રહેલત કરી જાય છે કે તુરતજ તેની આગલ ચેરાગ રોશન રાખવાનું આપણાંમાં ફરમાન છે, તેમજ તુરતજ જ્યાં સુધી ‘ મોરદેહ-શુયાંન ’ ને સોંપવામાં આવે છે ત્યાં સુધી તેના સબ સાથ એક જોડે અષેમ ભણતાં ચાલુ પેવંદ કરી રાખવાનું ફરમાન છે. જે ગેહમાં ગુજરયું હોય તેજ ગેહમાં ઘેરનાંઓ વીગેરે તે સબને અડકે તો કશી આલુદગી લાગતી નથી, અને લાકડાંનો પલંગ, બીછાનું કે કપડાં પણ અવાવ થતાં નથી, પણ સાધારણ રીતે સાફ કરીને કામમાં લેવાય છે. વળી જે ગેહમાં ગુજરયું હોય તેજ ગેહમાં સચકાર થઇ જવો જોઈએ,^{૫૬} કારણકે બીજી ગેહ થઇ જાય તો દરૂન-નસુશનો ગલબો શરૂ થાય છે, તે વખતે અડકે તો ‘ હમ-રીત ’^{૫૬} રીમની લાગુ પડે છે, અને “ હમ-રીત ” વાળાઓ બીજાંઓને અડકે તો “ પતરીત ”^{૫૭} રીમની લાગુ પડે છે.

(૫૫) એ રીવાજ જે સાધારણ રીતે “ અખ્યાણું ભરવું ” તરીકે ઓળખાય છે તેમાં અસલ ખરેખરી સરચાઈ શું સમાયલી છે તે અહીંઆં વીગતે દર્શાવવામાં આવી છે. હાલમાં તો “ અખ્યાણું ભરવાનો ચાલ ” ઓકસ દાખલાઓમાંજ જાયજ છે, પણ અસલ ફરમાન જોતાં તો, દરેક ઉરવાનની છેલ્લી ઘડી આગમજ, “ અષેમ ” સાથે તેણે આગલી જીંદગીઓમાં બીજી જીરમોમાંથી તેહ કરતાં કીધેલા તેમજ આ જીંદગીમાં કીધેલા બીજી જીરમને લગતા ગુનાહોની તોજેશના મિત્ર કે જે મીઠા પતેતના આકારમાં જળવાવા પામ્યા છે તે મોખેદ પાસે કરાવવાનું ફરમાન છે, તે અસલ શબ્દ ફરમાન પાછું આપણાં લોકોમાં ચાલુ થવું ઘટે છે.

(૫૬), (૫૭) ‘ હમરીત ’ રીમની તેને કહે છે કે જે કાંઈબી નસાની ચીજના સીધા સંબંધ (direct contagion) માં આવવાથી ખોરેહમાં (ફટનોટ ચાલુ.)

મૂરદાળ શરીરને નહવાડવાની તથા સચકાર કરવાની

અ સ લ ત રી ક ત .

હવે જ્યારે એક ઉરવાન અહીંઆંથી રહેલત કરી જાય છે, ત્યારે આપણી માનદ્યસ્તી જરથોસ્તી દમ્બેનના કાયદા પ્રમાણે તે સખને, જે મરદ હોય તો એ મરદ-મોરદેહ-શુયાંન, યા ઓરત હોય તો એ ઓરત-મોરદેહ-શુયાંન, આખે-રવાપથી પાક થઇને સરોશની દ્વનુમન સાથની કુસ્તી^{૫૯} પાદ્યાવ કરીને, સરોશ બાજની “મુન”

[પાને ૧૨ થી કુટનોટ આણુ.]

ઊત્પન્ન થયલી હોય છે, અને જે આણુદગીનું જોર બહુ રહે છે. “પતરીત” રીમની તેને કહે છે કે હમ-રીત રીમનો થયા પછી તે હમ-રીત રીમન થયલો બીજા કાંઈને આક્રમ પ્રમાણ સુધી અડકે તો તે બીજાના ખોરેહમાં પત-રીત રીમની (Indirect or mediumatic contagion; infection) લાગુ પડે છે. જુદા જુદા પ્રસંગે હમ-રીત અને પત-રીત રીમની જુદી જુદી હદ સુધી લાગુ પડે છે તેના બારીક હીસાબી કાયદાઓ વંદીદાદમાંથી સમજવાની જરૂર છે.

(૫૮) આખે-રવા=નદી, મહાસાગર કે “ચાહ” યાને કુવાનું વહેતું સ્વચ્છ કુદરતી જોશ ધરાવનારું પાણી. આવાં પાણીમાંજ પાંચે ક્રાદો યાને પાણીમાં રહેતી પાંચ જાતની ખાસ્તર યાને વિજ્ઞાનિક શક્તિઓ (Hydro-electric forces)—જેઓનાં નામ આવાં ન્યાએશ તથા આવાં યસ્ત પ્રમાણે, આદુ-ક્રાદો, વાંચવો-ક્રાદો, ગએથો-ક્રાદો, ક્ષએતો-ક્રાદો, અને દંધહુ-ક્રાદો—છે તે બધી તેનાં પુર બહારમાં સમાયલી હોય છે. દરેક જરથોસ્તી તરીકતોમાં તેમજ ક્રીયાઓમાં ઊપલા સખબથી પાક “આખે-રવા” વાપરવાનું શરમાન છે. આવાં ‘આખે-રવા’ નેજ ‘આખે-નેગાદ’ યાને “નેગાદી પાણી” તરીકે ઓળખાવી શકાય, કારણકે તે પાણીને કુદરતે જે કામ સોંપેલું છે તે કરવા માટે પોતાનો જાતી-કુદરતી-ખવાસ (‘નેગાદ’) જેમનો તેમ તેનામાં જળવાઈ રહેલો હોય છે.

(૫૯) સરોશની દ્વનુમન સાથની કુસ્તી-હાલમાં આપણે જે “કુસ્તીનું ભણતર” ભણ્યે છીએ તેમાં “સરોશની દ્વનુમન” નહીં આવતી હોવાથી તે અધુરું કહેવાય. જરથોસ્તી દમ્બેનનાં અસલ શિક્ષણ મુજબ, આપણે હમેશાં “સરોશની દ્વનુમન સાથનીજ કુસ્તી” કરવી જોઈએ તોજ તે સંપૂર્ણ કાયદાસરની કહેવાય, કારણકે એક જરથોસ્તીને તો દનેદસ સરોશ યજ્ઞનીજ પનાહમાં રહેવાનું શરમાન છે,—તે એટલે સુધી કે જન્મતાંને વાર, છંદગી દરમ્યાન, તથા સરણ ખાદ તેનું ઊરવાન

(કુટનોટ આણુ.)

યાને બાજ લઇને, તે બંને જણાં કુસ્તીની પેવંદ પકડીને, તે

[પાને ૧૩ થી કુટનોટ આણું]

આખો વખત સરોશનીજ પનાહ હેઠળ રહેવું જોઈએ. સરોશ યજ્ઞનું કુદરતમાં શું કાર્ય છે, તથા સરોશ યજ્ઞ કટલો બળવાન અને દરેક બસ્તે-કુસ્તીઆન માટે સૌથી અગત્યનો યજ્ઞ છે, એ બાબેનું સર્વોચ્ચ બ્યાન જોએએ “સરોશ યજ્ઞનું કુદરતની તમામ પેદાયશમાં મહાન કાર્ય” એ મથાળાં તળે ફરી-ગર્દ, પુ. ૪, અંક ૩ તથા ૪ માં આપેલું લખાણ (કે જે મુશ્કેલ ચોપાન્યાં રૂપે પણ “જરથોશ્તી ઈલમે દનૂમ ઈન્દ્રીત્યુટ ” તરફથી ૫૦૦૦ નકલોમાં ૬૦ સં ૧૯૧૫ માં વહેંચાયું હતું) તે લખાણ ધ્યાનથી વાંચ્યું હશે તેઓ બરોબર સમજી શકશે કે પોણે સરોશની પનાહમાંજ કાંપ આપણને રહેવાની ખાસ જરૂર છે ?

આ “સરોશની દનુમન સાથની કુસ્તી” નું ભણતર શું છે તે આપણે ઘણીજ સહેલાઈથી નીચે મુજબ યાદ રાખી શકીશું :

પહેલાં “દનઓઝ અહુરહે મજદાઓ, અપેમ વોહૂ ૧” ભણી ખરી રીતના પાઠ્યાવ કરવા. ત્યાર બાદ, કુસ્તી છોડ્યા વગર નીચે મુજબ ભણવા માંડવું :

- (૧) દનઓઝ અહુરહે મજદાઓ, અપેમ વોહૂ ૩.
- (૨) પછી, સરોશ બાજમાંનો “ફવરાને મજદયસ્નો જર-થુસ્ત્રીશ” થી તે આખી “કેમના મજદા....અપેમ વોહૂ ૧” સુધીનો ભાગ ભણી જવો.
- (૩) ત્યાર બાદજ મુંગે મહોંડે કુસ્તી છોડવી, અને કુસ્તી હાથમાં ધરીને પહેલાં પાઠું “દનઓઝ અહુરહે મજદાઓ, અપેમ વોહૂ ૧” ભણવું.
- (૪) હવે, કુસ્તી ખાંચવાની “અહુરમજદ ખોદાએ” વાલી નીરંગ આખી પઢી, બે “ચથા” તથા એક “અપેમ” થી ગાંઠા ખાંધી, “જસમે અવંઘહે મજદ; મજદયસ્નો અલ્લિ” આખી રાખેતા મુજબ પઢી જવી.
- (૫) ત્યાર બાદ, સરોશ બાજનો બાકીનો ભાગ—યાને બે “ચથા”, “ચસ્નેમ્ચ, વલ્લેમ્ચ” થી તે “કેરકેહુ મોજદ” તુલીક પઢી જવો.

બપર મુજબનુંજ આખું ભણતર ભણ્યાથી, સરોશની દનુમન સાથની સંપૂર્ણ કુસ્તી અસલ દીની કાયદા મુજબ કીધેલી કહેવાય છે.

સબને આખે-જરથી સર-તા-પા^{૬૦} પાક કરે છે. આ રીતે પાણી નહીં પણ આખે-જરથીજ તે સબને પાક કરવાનું કરમાન છે, અને તે બે જણમાંથી એક જણ નીરંગ નામે છે, બ્યારે બીજો જણ હાથે પાવ કીધેલાં દસ્તાના યાને મોજાં પહેરીને તે સબને પાક કરે છે. પછી તે સબને સકીલ^{૬૧} ચીજપર મુકીને તેના સચકાર કરવામાં આવે છે, જે વખતે માથાંનો ભાગ દક્ષીણ, પુર્વ કે પશ્ચીમ—એ ત્રણમાંથી એક દીશાએ કરવાનું કરમાન છે. આ સચકાર કરતી વખતે, નીરંગથી તે સબને પાક કીધા પછી તે ઉરવાનનો પોતાનોજ સુદરેહ-કુસ્તી^{૬૨} હોય તેજ પહેરાવવાનું કરમાન છે, તેમજ તે દરેક કપડાં ઘણાંજ જુનાં^{૬૩} લેવાનો

(૬૦) સર-તા-પા=માથાંથી પગ વેર અનુક્રમે આખાં બદનના ભાગોને (From head to foot).

(૬૧) સકીલ=યાને પથ્થર જેવી નફર ચીજ (Imporous solid).

(૬૨) જુઓ “સુદરેહની તાવીલ” પાનાં ૧૩૮ થી ૧૪૧; જેમાંથી નીચે ઊતારો કરવામાં આવ્યો છે :—

“જરથોસ્તી દએન કુદરતના તમામ કાયદાઓની એવી તો બારીક સાયન્ટીફીક સમજણ સમાવી દે છે, કે ‘કાલ્પુદ’ યાને મરણ પામેલાં શરીરને પણ સુદરેહ પહેરાવવાનું કરમાન આપવામાં આવ્યું છે. આખી જીંદગી દરમ્યાન એક શખ્સ જે સુદરેહ પહેરીને તે સુદરેહના સરથોકની અંદર પોતાની પાળેલી તમામ તરીકતની અસરનો જમીલો એકઠો કરેલો હોય છે તે પોતાનો વાપરેલો સુદરેહ તેનાં મરણ વખતે તેના સચકાર કરતી વખતે તેના કાલ્પુદને પહેરાવવાની ખાસ જરૂર છે. મરણ બાદ શરીરની અંદર જે કોહવાની ક્રીયા ચાલુ થઈ અસરે તારીકી પેદા થાય છે અને દરજી-ધ-નસુશ, યાને નાશ પામવાની તથા કોહોવાની ક્રીયા (Unseen Magnetically Destructive Force) ચાલુ થતી વખતે જે અસરે તારીકી યાને અથોઈથી ઊલટી અસર યાને દરજી ખરપા થાય છે તે, તે શરીર ઉપર ગલખો કરે છે તે દરજી-ધ-નસુશનું જોર ચાલુ ઓછું રાખવાને માટે સચકાર વખતની તરીકતો તથા ક્રીયાઓ અને ‘પુરદેહ યસ્તેગાંન’ યાને ‘સચકેલાં શરીર આગલ ભણવાનાં ભણતરો’ વગેરે ચાલુ કરવાનો હોકમ પએગામ્બર સાહેબે આપેલો છે. દરજી-ધ-નસુશનું જોશ “ફ્રેહપુત” યાને ઘણું વધી પડેલું થવાથી શરીરની બહાર ત્યાં આગળ રહેલાં ઊરવાનને ઘણું દુઃખ થાય છે, અને તે ઊરવાન આકુળઆકુળ થઈ જાય છે. તેટલા માટે ઊરવાનને શાંતીમાં રાખવાને ખાતર દરજી-ધ-નસુશનું જોર

(કુટનોટ ચાલુ.)

આપણામાં ખાસ હોકમ છે. આ કપડાં પહેરાવવા આગમ્ય તેને કાછો બાંધીને પછીજ કપડાં પહેરાવવામાં આવે છે. ત્યારપછી માથાં તળે ગાદી મુકવામાં આવે છે તથા આંખ, કાન ખુલ્લા રાખી મોંઢાં ઉપર પદ્મન બાંધવામાં આવે છે. ત્યારપછી, તે મરદ-યા ઓરત-મોરદેહ-શુયાંન તેનીપર માત્ર ગાંઠ વાળતી વખતેજ ક્રકત બે “યથા” અને “અષ્ટેમ”ના કલામ ભણીને કુસ્તી બાંધે છે. ત્યાર પછી તે સબને બંધ બાંધી સચકાર કરવામાં આવે છે. આ સચકાર વખતે પેલાંજ જુનાં કપડાંને ફાડીને તેની

[પાને ૧૫ થી કુટનોટ ચાલુ.]

કમતી રાખવાને ખાતર—અસરે તારીકી મરણ પામેલાં કાલપુદ્ધને લીધે કુદરતી કાયદે ઊત્પન્ન થાય છે તેને ચાલુ જીવને કાયદે અસરે રોશનીમાં ફેરવ્યા કરવાને ખાતર—આવેા ઊમદા હોકમ સચકાર વગેરેની બાબદમાં જરથોસ્તી દઝેનમાં આપવામાં આવેલો છે.

“આવી વખતે પણ સુદરેહ પોતાની ખીશકારી બળવે છે. એક બસ્તે-કુસ્તીઆંનના કાલપુદ્ધની ઉપર સુદરેહ પહેરાવવાનો હોકમ છે એટલુંજ નહિ પણ તે કાલપુદ્ધને તમામ સર્વેદજ રંગનાં કપડામાં રાખવું જોઈએ છે. . . . . જરથોસ્તી દઝેનમાં સર્વેદ રંગની ખુખી “સ્તોત યસ્ન” (Science of Chromatics) ને કાયદે ઘણી ખુલંદ લેખવામાં આવી છે તથા સર્વેદ રંગ તમામ દરજીની સાથે ટક્રર ઝીલી અસરે તારીકીને પાછી અસરે રોશનીમાં ફેરવી નાખવાનો ઊમદા ગુણ ધરાવે છે. અ ઉપરથી ત્યારે મરણ પામેલાં શરીર ઉપર જે વખતે નસુશ-દરજનો વંસારો થાય છે તે વખતે સુદરેહ કુદરતી કાયદે પોતાના સ્તોતને લીધે નસુશ-દરજનો જોશ ઓધું કરવાનું કાર્ય કરે છે, તેથીજ કાલપુદ્ધને સુદરેહ પહેરાવવાની જરૂર છે. વળી સુદરેહખી તે ગુજર પામનાર શખ્સે પોતે જીંદગી દરમ્યાન વાપરેલો પોતાનોજ હોવો જોઈએ, કારણ કે પોતે પાળેલી તમામ તરીકતની અસરોનો જમીલો સુદરેહ પોતે સોશન કરવાનો ગુણ ધરાવે છે, અને તેટલા માટે સચકાર વખતે પોતાનોજ સુદરેહ જો તે કાલપુદ્ધને પહેરાવવામાં આવેલો હોય છે તો પોતાના સુદરેહમાં જેટલાં પ્રમાણમાં બખ્તર રૂપી જોશ તરીકતો પાળવાને લીધે રહેલો હોય છે, તેટલાં પ્રમાણમાં નસુશ-દરજની સાથે એક અઘ્છી ઢાળ યા કોટ તરીકે કાર્ય કરી તે કાલપુદ્ધ દોખ્ખેનશીન થાય ત્યાં સુધી ત્યાં શરીર આગળ રહેલા ઊરવાનને શાંતીમાં રાખવામાં આ સુદરેહ કીમતી મદદ કરે છે, અને આવી રીતે કાલપુદ્ધને તે શખ્સનો પોતાનો સુદરેહ પહેરાવેલો હોવાથી તે કાલપુદ્ધ તરફ અરવાહી આલમની ઊતરતા દરજીની ગુકસાનકારક શક્તિઓ ખિંચાતી નથી, અને આ અરવાહી આલમની શક્તિઓ સુદરેહને લીધે ઊરવાનને ખીલવરાવી હરકત કરી શકતી નથી.

(કુટનોટ ચાલુ.)

જાડી ખેવડી દોરી બનાવીને પેલા સબને ચાર ઠેકાણેથી બંધ બાંધવામાં આવે છે: તેમાં પહેલો બંધ “અષેમ”^{૬૩} ના કલામ ભણતાં ગળાંપર બાંધવામાં આવે છે; બીજો બંધ “અષેમ” ના કલામ ભણતાં હાથપર બાંધવામાં આવે છે; ત્રીજો બંધ “અષેમ” ના કલામ ભણતાં કમરપર બાંધવામાં આવે છે; અને છેલ્લો ચોથો બંધ “અષેમ” ના કલામ ભણતાં ગુંઠણ આગલથી બને પગો વાળીને,^{૬૪} મરદ હોય તો જમણા ગુંઠણપર

[પાને ૧૬ થી કુટનોટ ચાલુ.]

“આ રીતે સારે સચકારની તરીકતોમાં પણ સુદરેહ પોતાનો અગત્યનો ભાગ બજાવે છે. જો કે કાલપુદ્ને સુદરેહ પહેરાવવાની બાબત કદાચ નજીવી ગણવામાં આવે, તો પણ ઊરવાન ગુજરાત બાદ શરીરને જેમ ગમે તેમ બાંધ્યાથી ઊરવાનનો શરીર સાથે જે અણદૃઢ સંબંધ રહે છે તેને લીધે ઊરવાન આકુળઆકુળ થાય છે, તેટલા માટે દોષ્ઞેનશીની થાય ત્યાં સુધી તે શરીરને જરથોશ્તી દયેનના કાયદાઓ મુજબજ રાખવું જોઈએ. જીંદગી દરમ્યાન દરેક રીતે ઊરવાનને આગળ વધારવાની પાયારૂપી તરીકત જે “સુદરેહ-કુસ્તી” છે તેમાંનો આ સુદરેહ ઊરવાનના ગુજર પામવા બાદ શરીરની આસપાસ રહી આ તરીકતનો જમીલો પકડી રાખનાર, અસરે તારીકીને દુર કરી દરજી-ધ-નસુશ સામે ટક્કર ઝીલનાર, એજમતી આલાત સુદરેહ ઊરવાનને દરેક રીતે વૃદ્ધિનાં માર્ગમાં મદદ કરી, પોતાનું અસરકારકપણું બતાવી આપે છે.”

(૬૩) “દરેક બંધ બાંધતી વખતે બંધ બાંધતાં એકેક ‘અષેમ’ ભણવામાં આવે છે, કે જેથી તેનાં સાંધાઓ મારફતે જે ‘દરજી-નસુશ’ કુદરતી કાયદેજ નીકળવા માંડે છે, તે જોરાવર પ્રકારે નહિ નીકળતાં નિર્મૂળ થઈને નીકળી કુદરતમાં દરજીનો ફેલાવો કરી શકે નહિ. તેમજ આ રીતે દરેક સાંધાઓ ઊપર બંધ બાંધવાથી તે શરીરના સાંધાઓ ‘અષેમ’ ના સ્તોતની ખુબીથી જલદીથી છુટા પડી જાય છે.”—“જરથોશ્તી દયેન પ્રમાણે મરણ પછી ઊરવાનની હાલત” પાને ૧૩ મેથી ઊતારો.

(૬૪) સખના પગ વાળવા કે નહીં તે સવાલના સંબંધમાં અસલ દીની ફરમાન તો એજ છે કે પગ હમેશ વાળવાજ જોઈએ, જેથી જોઈયે તે કરતાં વધુ જગ્યા સખથી રોકીને જમીનના સ્પેન્દારમદ અમશાસ્પંદને નાખુશ નહી કરવામાં આવે. એ બીનાને વંદીદાદ, પરગરદ ૫; ફકરા ૧૧ માં ખુબી સાહદત મળે છે કે:

“નોઈત્ ક્ષ-પાદએઈબય, નોઈત જરતએઈબય વીતરમ્.”

પાને “લાંબા પગનું નહીં, અને હાથ છુટા અને લંબાવેલાંબી નહીં જોઈએ.”

એક આંટો લઈને પગ બાંધવામાં આવે છે અને ઓરત હોય તો ડાબા ગુંઠણપર એક આંટો લઈને પગ બાંધવાનું ફરમાન છે. આ બંધ બાંધતાં જે કપડાંની વણેલી દોરી લેવામાં આવે છે તે એક આખીજ સળંગ લેવાનું ફરમાન છે, અને દરેક બંધ સાથે તે દોરીનું પેવંદ રાખીનેજ બંધો બાંધવામાં આવે છે. પછી એક ધાતુના ખીલાથી તે સબના ડાબા કાન આગલથી ત્રણ અડ્ડનવર ભણતાં ત્રણ કશ^{૬૬} ખેંચવામાં આવે છે, અને તે ધાતુનો ખીલો તે સબની બાજુમાં યા છાતીપર મુકે છે.

આ કશ ખેંચ્યા બાદ તે સબથી ત્રણ કદમ દુર આતશ રોશન કરવામાં આવે છે.

(૬૫) યાને કે તે આખી સળંગ દોરીથી દરેક બંધ બાંધીને તેને તોડી નાંખવામાં આવતી નથી, પણ દર બંધ દોરી તોડ્યા વગર આખી સળંગ રાખીનેજ ચારે બંધો ઊપર મુજબ મારવામાં આવે છે.

(૬૬) આ “કશ” ની ખરી સાયન્ટીફીક મતલબ શું છે તેનો “જરથોશ્તી દય્ઝેન પ્રમાણે મરણ પછી ઊરવાનની હાલત” નાં ચોપાન્યાંમાં પાને ૧૨-૧૩ મે જે ખોલાસો આપવામાં આવ્યો છે તે નીચે મુજબ છે:

“તેવીધી, ઊસ્તાન, અને ઊરવાંન સાથનું કેહરપ પેલાં ખાકી શરીર સાથે બહુ પ્રકાશીત દોરા રૂપી પ્રવાહની મારમતે જોડાયલું રહે છે. જો તે પાપી માણસનું ઊરવાંન હોય છે તો તેનું ફરદાર રૂપી ખોરેહ જે તેના કેહરપની આસપાસ ફરી વળેલું છે, તે વધારે સ્થુલ પ્રકારનું હોવાને લીધે તે ખાકી શરીરની બાજુમાં નીચેથી ખાકી શરીર તરફ ઢળેલું રહે છે, પણ જો તે એક અશો પવિત્ર સવાખી માણસનું ઊરવાંન હોય છે તો તેના કેહરપની આસપાસ ફરી વળેલું તેનું ફરદાર રૂપી ખોરેહ ઘણુંજ સુદમ હોવાને લીધે તે ખાકી શરીરની બરાબર સીધું ઊંચે રહે છે.”...

“આ “કશ” ખેંચવાની ખુશીને લીધેજ ખાકી શરીરમાંથી ધુટું પડેલું ઊરવાંન સાથનું કેહરપ—જો કે તે ખાકી શરીરને ગમે એટલું પણ દુર લઈ જવામાં આવે તે છતાં—તે શરીરની સાથે નહિ જતાં સચકવાની જગ્યાએ માથાંવાલી જગ્યા નજદીક પઠ હાથ યાને ૭૨ કલાક સુધી રહે છે, અને આ પ્રકાશીત બહુ દોરારૂપી પ્રવાહની મારમતે પેલાં ખાકી શરીર સાથેનો સીલસીલો ૭૨ કલાક સુધી જલવી રાખે છે; જો કે પછી તે ખાકી શરીરને ગમે એટલું પણ દુર લેઈ જવામાં આવે છે છતાં પણ તે પ્રવાહ લંબાતો જઈ શરીર અને ઊરવાંન સાથેનો જોડાણ રૂપી સંબંધ તો ચાલુજ રહે છે. દાખલા તરીકે આપણુ

(ફરનોહ આફ.)

“સગ-દીદ” ની કીયાની ખુબી; “સગ-દીદ” માટે ખાસ જાતના કુતરાની પસંદગી.

આ વખતે તેમજ દરેક ગેહ બદલાવાની સાથે, ત્યાં હાજર રાખેલા કાંઈ પણ ખોડખાંપણ વગરનાં, “આહુ-ચરમ” “વેશી-હાડન” જાતના તથા એક જાતના પહાડપર વસનારા સગ યાને કુતરાંની નજર તે સખ ઉપર પાડવામાં આવે છે, જેને “સગ-દીદ”^{૧૭} કહીએ છીએ. સખને “સગ-દીદ” કરાવ્યાથી તે કુતરાંની

[પાને ૧૮ થી કુટનોટ ચાલુ.]

જરથોસ્તીઓનાં ઊરવાંનોને સચકાર કરીને એક એલાહેદી જગ્યામાં મુકતી વખતે તેની આસપાસ “કશ” ખેંચેલો હોવાથી તે ખાકી શરીરને જ્યારે દોષ્ઠનેનશીન કરવા માટે લઈ જવામાં આવે છે, ત્યારે પેલું તેવીધી, ઊસ્તાન, અને ઊરવાંન સાથનું કેહરપ પેલાં ખાકી શરીરની સાથે નહિ જતાં જે જગ્યાએ તે ખાકી શરીરને સચકીને એલાહેદું મુકવામાં આવેલું હોય છે તેજ જગ્યાએ તેના માથાં વાળી જગ્યા નજદીક રહે છે; ચહારમની ખામદાદે એટલે જ્યારથી શરીરમાંથી કેહરપ છુટું પડવા માંડયું હતું તે વખતથી ૫૪ હાથ યાને હાલના આપણા ૭૨ કલાક પછી તે ઊરવાંનનું આ જેહાનમાંથી અવલમંજલ પોંહચવું થાય છે યાને ઊરવાંન રહેલત કરી જાય છે. આ વખતેજ પેલાં પ્રકાશીત બહુ દોરાડપી પ્રવાહ ચારશ્તે રહેલો ઊરવાંન અને ખાકી શરીર સાથનો સંબંધ છુટો પડી જાય છે, અને તે ઊરવાંન સરોશ યજ્ઞની પનાહમાં રહી પોતાની નીચાણ કરેલી જગ્યા તરફ રહેલત કરી જાય છે.”

૬૭. સગ-દીદ માટે જે ખાસ કુતરો લેવામાં આવે છે તેની કાન યા પુછડી કાંઈ પણ કાપેલી નહીં હોવી જોઈએ, તેમજ તેનામાં કુદરતી કાંઈ પણ ખોડ નહીં હોવી જોઈએ. વળી, તે “આહુ-ચરમ” યાને કે આંખની ઊપર કપાળપર બે ધાભાં ધરાવતોજ કુતરો હોવો જોઈએ, અને તે જાતનો “વેશી-હાડન” (અવસ્તા “વીસ-હડન”) યાને “જોહાની પાસ્પાની કરનાર” હોવો જોઈએ, અને તે ઓછાંમાં ઓછાં ૨૦ થી ૨૧ નખ સાથનો હોવો જોઈએ. સખને કેકાણે પાડવાની જરથોસ્તી રહીમાં “સગ-દીદ” પણ અગત્યનો ભાગ ભજવે છે, અને જેનું સાયન્ટીફીક કારણ આપણે ઊપર જોયું છે, જેને હાલનાં બચેલાં આપણાં ધર્મ-પુસ્તકોનો પણ ટેકો મળે છે. આ “સગ-દીદ” તેમજ ખીજ સખઓસરજ “સગ” યાને “કુતરા” ની ખાખદમાં વંદીદાદમાં ખાસ પ્રકરણ લખાયેલાં છે. “સગ-દીદ” કેટલો બધો અગત્યનો છે તે એટલા ઊપરથીજ જણાઈ આવશે કે જો એક શખસનો ઓકસ રીતે દમ રૂંધાઈ જવાથી તેને (કુટનોટ ચાલુ.)

આંખમાંથી નીકળતાં કુદરતી “ મગનાટીસ ” (યાને મેગનેટીઝમ એટલે વિજ્ઞાનિક આકર્ષણ-શક્તિ) થી ભરપુર પ્રવાહો, તે સબ નવદીક ઉત્પન્ન થયેલી કાંઈબી નસાની આલુદગીનો આલુ નાશ કરી નાંખે છે.

સચકાર કરીને મુકેલાં મૂરદાળ શરીરવાળી ભોંયને રાખવાની તરીકત.

પછી નસેસાલારો આવીને, મકાનની બહાર સરોશની બાજુ લઈને, તે સબને ગેહાંનમાં મુકીને માથાંનો ભાગ આગલ રાખીને

[પાને ૧૯ થી કુટનોટ આલુ.]

મુએલો ધારી તેનો સચકાર થયો હોય, પણ તેને “ સગ-દીદ ” કરાવતાં જો તે કુતરો તુરત ભસવા મંડી જાય, તો ખચ્ચીત જાણવું કે તે શખ્સ જીવતો છે, અને અસલના હોકમાઓ યાને ડાંકટરો તે સચકેલા શખ્સને આ “ સગ ” ના ભસ્વા ઊપરથી તુરત ઊપાયો લઈને તે મુએલાં ધારેલાં માણસને સજીવન કરતાં હતાં. તેમજ ખરેખરાં મરણ પામેલાં માણસનાં શરીર-માંથી જે “ દરજે નસુશ ” ને લગતી આલુદગી આલુ નીકલે છે તે આલુ-દગીને તે સગની ચશમમાંથી નીકળતો Magnetic પ્રવાહ કતે કરી નાંખે છે.

અહીં ધ્યાનમાં રાખવું જરૂરનું છે કે જે ખાસ ઊપર જણાવેલી જાતનાજ કુતરા સગદીદ માટે જોઈએ તે નહીં લેતાં જો સાધારણ કુતરા સગદીદ માટે લેવામાં આવે છે, તો કોઈ વખતે તેવા કુતરા સચકેલાં સખ્સનાં સરેદ કપડાં જોઈને પણ ભસવા મંડી જાય છે, માટે તે વખતે તે માણસ જીવતોજ હોવો જોઈએ એમ માની લેવું નહીં. જો આપણાં જરથોસ્તી ધર્મમાં શરમાવેલી જાતનાંજ કુતરા આપણે સગદીદમાં લઈએ તોજ એક માણસ જીવતો છે યા મુવેલો છે તે તે કુતરો પારખી શકે છે.

કેવો મોતેખર સાયન્ટીફીક “ સગ-દીદ ” નો આપણો અસલ જરથોસ્તી કાયદો છે, છતાં આપણા હાલ શીખીને પરવારી ગયેલાઓ એજ કાયદાની હશી કરીને પેગામ્પર સાહેબના કોલ ઊપર ગુમાન લઈ જાય છે !

અહીં નોંધવું ઠીક થઈ પડશે કે સખ્સને સચકવાના વખતથી તે દોખ્ખે-નશીન થાય ત્યાં સુધીમાં જુદે જુદે વખતે નીચે મુજબ “ સગ-દીદ ” કરવાનું ખાસ શરમાન છે :

- (૧) સચકાર પછી તુરત; (૨) દરેક ગેહુ બદલાવાની સાથે;
- (૩) મોટી ચક્તેગાંન યાને ગેહુસપરણાંની તુરત આગમજ;
- (૪) અરથી ચક્તેગાંન થયા પછી સબને ગેહાંનમાં મુક્યા અગાઉ;
- (૫) બાકીનું ગેહુસપરણું પુરું થયા પછી તુરત; (૬) દોખ્ખેનશીન થવાની તુરત આગમજ.

બહાર કાઢે છે. તેન વખતે જ શીલ (યાને પથ્થર) ઉપર તે સબને મુકવામાં આવેલું હોય છે ત્યાં માથાં આગલ એક રોગનનો ચેરાગ તુરતજ રોશન કરવામાં આવે છે, અને તે શીલને બહાર કાઢી નાંખવામાં આવે છે, અને તેને નીરંગથી પાવ કરવામાં આવે છે, જ્યારે તે સબને મુકેલી જગ્યા તાજે નીરંગ છાંટીને તદ્દન એલાહેદીજ રાખવામાં આવે છે, યાને તેની બરોબર ઉપર કાંઈ પણ ક્રીયા થવી જોઈએ નહીં. આ ઘેરમાંની એલાહેદી રાખવામાં આવેલી સચકારવાલી જગ્યા, જે ‘જમેસ્તાન’ (શીયાજો) યાને બીજી હાવનના પાંચ મહીનાનો અમલ હોય તો દશ દીવસ પછી પાક થાય છે, અને જે ‘હામીન’ (ઉનાજો) યાને રપીથવનના સાત મહીનાનો અમલ હોય તો તે જગ્યા એક માસ પછીજ પાક થાય છે, તેથી ઉપલી મુદ્દતો મુજબ ભોંય રાખવાનો હોકમ છે.^{૬૮} વળી ભોંય રાખી હોય તેટલો વખત રોજ એકવાર તે સચકારની જગ્યાએ તાજે નીરંગ છાંટીને સુક્યા પછી કપડાંએ નુછી નાંખ્યા પછી પાણી છાંટવાનો હોકમ છે, તેમજ તાજાં પાણીનો કળસ્યો તથા ચેરાગ ત્યાં રાખવા બાબે આપણે આગલ ચાલતાં જોઈશું.

સચકાર કીધેલાં શરીરને મુકવાની જગ્યા—“ઝાદ-મર્ગ;”

તથા ત્યાં કરવામાં આવતું ચાલુ ભણતર—

“ખુર દે હુ-ય શ્તે ગાં ન.”

નસેસાલારો તે સબને લઈ જાય છે ત્યારે તેની આગલ પેલા રોશન કીધેલા આતશને, આફરગાન્યાંને પેવંદ કરીને, એસમ બોએ

(૬૮) જુઓ વંદીદાદ ૬૦ ૫; ૪૧:

“આઅત અઓત આહુરે મજદાઓ નવ સપરેમ ઉપ માનયેન અએતે યોઈ મજદયદન અઈવિ-ગામે આઅત હુમ માજદાજહીમ.”

યાને “પછી અહુરમજદે જવાબ આપ્યો કે તે માજદયસ્નાન શીયાજા-માં દીવસ સુદાંની નવ રાત થાશે, પણ ઊનાજામાં એક મહીનાના એવામ સુધી થાશે.”

સાથે લઈને, એક “કબેરેતર” દરજ્જાનો મોખેદ નવ કદમ^{૧૬} દૂર આગલ ચાલે છે, અને તે સખને “ઝાદ-મર્ગ”^{૧૭} માં લઈ

(૬૬) કદમ—જરથોસ્તી દઝેનમાં ખોરેહના કાયદાઓમાં એકત્રેકથી દૂર રહેવાના અંતરનું માપ “કદમ” તરીકે ઓળખાય છે. “કદમ” એ શરસી શબ્દ છે: એનું અવસ્તા રૂપ “ગાંમ” અથવા “ગાઈમ” છે. અને “કદમ” શબ્દનો અર્થ સાધારણ ‘પગલું’ નહીં, પણ ઓકસ હીસાબની ગણતરીથી લીધેલું માપ છે, જે ગણતરી આ પ્રમાણે છે: પુરૂજે હસલ યાને મેશ રાશીમાં સુરજ દાખલ થાય તે વખતે એક શખ્સ મધ્યાનની સવા ‘હાઝ’ (યાને ૧૦૦ મીનીટ) અગાઉ ઓગાનમાં ઊભો રહે અને તેનો જે “હસલદ” યાને પડછાયો પડે તે પડછાયોની લંબાઈ તે શખ્સને મારેનું તેના રહેવાસની (‘લોનજીત્યુડ’ અને ‘લેટીટ્યુડ’ ની) જગ્યાને મારેનું સરાસરી એક કદમનું માપ ગણાય છે. આ રીતે જોતાં, દુન્યાના જુદા જુદા ભાગોમાં એકજ શખ્સનું કદમ જુદું જુદું થવા બધ છે. એવાં એવાં ૩ કદમ, ૬ કદમ, ૩૦ કદમ, ૯૦ કદમ વગેરે જુદી જુદી બાબદના સંબંધમાં ખોરેહ જાળવવાને વાસ્તે એકત્રેક વચ્ચે અંતર રાખવાનાં શરમાનો વંદીદાદ વગેરેમાં આપવામાં આવ્યા છે. આ ગણતરીએ મુબંધમાં એક સાધારણ ઊંચાઈના શખ્સનાં એક કદમનું માપ આશરે ૩૩ ફીટનું નોંધવામાં આવ્યું છે. આ માપ સરાસરી તરીકે ચાલી શકશે.

(૭૦) ઝાદ-મર્ગ—જરથોસ્તી દઝેનનાં શરમાન મુજબ, જે ઘેરમાં ઊરવાન થયું હોય તે ઘેરમાં શક્ત સચકાર સુધીનીજ ક્રીયા કરવામાં આવતી હતી. સચકાર પછી ઘેરમાંથી તે સખને એ કામ માટે ખાસ એલાહેદાં બનાવેલાં મકાનમાં લઈ જઈ દોખ્ખે-નશીની માટે બહાર કાઢવામાં આવે ત્યાંસુધી રાખવામાં આવતું હતું, જ્યાં સઘળી ક્રીયાઓ—નાની તેમજ મોટી યજ્ઞતેગાંન યાને કે ગુજરેલાં આગલ ભણવાનાં ભણતરો તથા ગેહસારણું કરવામાં આવતાં હતાં. અને જ્યાંથીજ “પાયદસ્ત” કરવામાં આવતી હતી. આ એલાહેદાં બનાવેલાં મકાનને “ઝાદ-મર્ગ” કહેતા હતા.

હાલનાં ‘નસા-ખાનેહ’ આપણાં અસલી ‘ઝાદ-મર્ગ’ નો કાંઈક ભાસ આપે છે. આ “ઝાદ-મર્ગ” માં સખને મુકવા મારેની કાયદેસરની પાવીઓ તેમજ શીલ યાને પરથરો રહેતા હતા, અને “પાયદસ્તે” જનારાઓ માટે ત્યાંજ તે પાવીઓથી કેટલાક કદમ દૂર ખાસ મગવડ રહેતી (કુરનોટ આણ.)

જવામાં આવે છે, અને ત્યાં તે “ઝાદ-મર્ગ” માં સખને મુકવાની જે પાવી કીધેલી હોય છે તે પાવીમાં ત્યાં રહેતા શીલ ઉપર તે સખને મુકીને તે પાવીથી ત્રણ કદમ દુર દીની સરીયત પ્રમાણે જે ખુઆન મુકેલો હોય છે તેનાપર પેલો રોશન કીધેલો આતશ “ફેરેતર” મોખેદ એસમખોએ (યાને સુખડ લોખાંન) સાથે મુકે છે. ત્યાર બાદ, ત્યાં ફેરેતર^{૭૧}, આખેરેતર^{૭૧}, આસ્નાતર^{૭૧}, યા રથવીશ્કર^{૭૧} એ ચાર મરતખાના મોખેદોમાંથી કોઇપણ મરતખાનો

[પાને ૨૨ થી પુટનોટ ચાલુ.]

હતી, તેમજ કુટુંબ, દોસ્ત આસ્નાવ તેમજ અનજુમનની ઓરતો માટે એલાહેદી સગવડ પણ રહેતી હતી. હાલમાં જેમ ગુજરનારનાં ઘેરમાંજ સચકાર કરીને ત્યાંજ પુરદેહ યસ્તેગાંન તેમજ ગેહસારણું કરાવી, ત્યાંથીજ તે સખની પાયદસ્ત-કીયા થાય છે, તેમ અસલ થવું ન હતું, પણ એકસ મોહલાઓના અંતરે ખાસ “ઝાદ-મર્ગ” બનાવેલાં રહેતાં હતાં, જ્યાં ઉપર જણાવેલી હદ સુધીનીજ યાને સચકાર પછીથી તે ગેહસારણું સુધીનીજ કીયાઓ થતી હતી. પણ સખને દોખ્તે-નશીન કર્યા પછી, ઊરવાનની સઘળી કીયાઓ—જેવી કે, ત્રણ દીવસ ભોંય આગલનાં બહુતર; દર ગેહેગેહ ન્યાએશ (પતેત વગર); સરોશનાં પાતરાંની કીયા; પાદ-રૂઝ યાને પાછલી રાતનાં એહારમની પાચદાદ અગાઊનાં ઊઠમણાંની કીયા—આ બધી કીયાઓ તે ઊરવાનનાં રહેવાનાં મકાનમાંની સચકારવાળી એલાહેદી રખેલી જગ્યાની ખાજુમાં (તે જગ્યાની ઉપર નહીં) કરાવવાનું જરથોસ્તી દએનતનું ખાસ ફરમાન છે, કારણકે તે સચકારની જગ્યાએ ચેરાગ આગલ તે ઊરવાન એહારમની પાચદાદે અહીંથી અવલમંજલ થાય ત્યાં સુધી મુકામ કરીને રહે છે. વાસ્તે પાયદસ્ત કીયા થયા પછી પહેલા ત્રણ દીવસની (અને ત્યાર પછીની પણ) બધી ‘અધપિ’ ની કીયાઓ—જેવી કે આફ્રીન્ગાંન, ખાજ, ફરોખ્શો, સતુમ, મુકતાત, પાવી, ગાહાખ્યાર વીગેરે—તેનાં કુટુંબ કબીલાનાં રહેવાનાં મકાનમાંજ થવી ઘટે છે, અને અગ્યારી કે બીજે કંઈ પણ તે કીયાઓ કાંય સોંપાવી નોંધએ નહીં, તે બાબે હવે પછી નોંધજી.

(૭૧) આગ્રવનના તખ્તકાની સમજણ માટે જુઓ ઉપર પાને ૭ ને આપેલી પુટનોટ નં ૦ ૫૦.

મોખેદ “ ખુદેહ યસ્તેગાંન ”^{૭૨} યાને અવસ્તાવાણી ચાલુ ભણવાની શરૂ કરે છે. આ “ ખુદેહ યસ્તેગાંન ” જ્યાં સુધી મોટી યસ્તેગાંન^{૭૩} યાને ગેહસારણું કરવામાં આવે છે ત્યાં સુધી ઝાદ-મર્ગમાંજ ચાલુ રાખવામાં આવે છે. ત્યાં તે સમયને ગાશેક^{૭૪}ની આલુદગી નહીં લાગુ પડે એટલે કે જ્યારે સમય “ હરાયતે ગરેજઆ ”—યાને ખરી સજીવન શક્તિની ગરમી—વગરનું હોય છે, ત્યારે તેની ઉપર કુદરતને અચુક કાયદે ઉલટી ક્રીયા યાને કોહોવાટની ક્રીયા થવા માંડે છે, અને તેથી ગાશેકની આલુદગી લાગે છે તે ગાશેકની આલુદગી ચોકસ દરજ્જામાં ફર કરવાને વાસ્તેજ તે સમયની આગલ રોશન આતશ સાથે નાની યસ્તેગાંન કરવામાં આવે છે.

(૭૨-૭૩) યસ્તેગાંન—ગુજરેલાં આગલ ભણવાનાં ભણતરોને “ યસ્તેગાંન ” તરીકે ઓળખાવેલાં છે. “ ખુદેહ યસ્તેગાંન ” એટલે નાની યસ્તેગાંન, જેમાં સાધારણ ખોરદેહ અવસ્તાનાં ભણતરો આવી જાય છે. આ “ ખુદેહ યસ્તેગાંન ” માં ખાસ કરીને મોટી હુપ્તન યશત, હોમ યશત, વનન્ત યશત તથા ખોરદાદ યશત ભણવાનો ખાસ હોકમ છે, જેનાં માંત્રના સ્તોતથી “ દરજ-નસુશ ” ત્રું જોર ધણું ઘટાડી શકાય છે. “ મોટી યસ્તેગાંન ” એટલે આખું ગેહસારણું સમજવું, જેમાં સરોશની ક્ષુમનથી આખો અહુનવદ ગાથા ભણાવો જોઈએ. (વધુ માટે જુઓ હવે પછી આપેલી કુટનોટ નં ૦ ૭૬, ૭૭ યાને ૨૫-૨૬ ને.)

(૭૪) કુદરતમાં ગાશેક ચાલુ કેમ અને છે અને તેની અસર દરેકે દરેક ચીજપર કેટલી બળવાન હોય છે તેની સમજણ ધણી લંબાણ હોવાથી તે અત્રે ટૂંકમાં પણ આપી શકાય નહીં. અહીં “ ગાશેક ” જે અર્થે વપરાયો છે તે જોતાં આપણે એટલુંજ યાદ રાખીશું કે આપણું શરીર કે જે અના-સરોતું બનેલું છે તેની તરફ કુદરતમાં અનાસરોને લગતું જે ગાશેકપણું યાને સ્થુળપણું પડેલું છે તે કુદરતો કાયદેજ તેની ઉપર ચાલુ ગલખે કરે છે. આ ગાશેકપણું રાત અને દીવસ જેમ દરેક ચીજ ઉપર તેમ આપણાં શરીર ઉપર ખંચાયાજ કરે છે, પણ દીવસ કરતાં રાતે તેનું જોર વધુ રહે છે; અને જીવતાં આદમીઓનાં બદન કરતાં મુએલાં તન ઉપર બહુ જોશભેર ધસારો તેનો કુદરતીજ રહે છે, કે જેનો ચાલુ નાશ કરવાને ખાતર કેટલીક ક્રીયાઓ ખાસ દરસાવેલી છે, જેમાં પહેલા ત્રણ દીવસ અધવિસ્ત્રૂએ મનો “ સરોશનો કરદો ” સૌથી અગત્યની ક્રીયા થઈ પડે છે.

મોટી “યસ્તેગાંન” યાને ગેહસારણું કરવાની તરીકત.

ત્યાર બાદ દોષમેનશીની માટે લઈ જવા આગમચ, મોટી યસ્તેગાંન યાને ગેહસારણુંની ક્રીયા તે સબથી નવ કદમ દુર ઉભા રહીને હાવનાન, આતરવક્ષ, યા જંઓતાના દરજ્જા-વાલા બરસ્તુમ^{૭૫} સાથના મોબેદો કરે છે : તેમાં અરધી યસ્તેગાંન ગેહાંન ઉપર નજર કરીને મીઝ ફેંકતાં અને બાકીની અરધી યસ્તેગાંન તે ગેહાંનમાં સબ મુકીને તે ઉપર નજર ફેંકીને મીઝ કરતાં કામેલ યાને તમામ કરે છે.^{૭૬} આ ગેહાંન જે સકીલ ચીજની યાને ધાતુની બનાવવામાં આવે છે, તે નસેસાલારથી વાપરેલી હોય યા નવી હોય, તોપણ તે અવાવ કહેવાય છે; તેથી તેને પહેલાં જે યસ્તેગાંનનો પહેલો અરધો ભાગ ભણવામાં આવે

(૭૫) બરસ્તુમની ક્રીયા ખોરેહમાં કુદરતી રીતે આવેજ થતી આહુદગીને કાઢી નાંખી પાક કરવા માટે ફેટલી બધી કીસતી છે, જેના વગર ક્રીયાકામને ફેટલી બધી ખલલ પોંડ્યે છે, અને દર છ મહીને એક યોજદાએગરે શા માટે બરસ્તુમ લેવુંજ જોઈએ, તેની ગુલોતવીલ સમજણ “જરથોસ્તી દએન મુજબ મરણ પછી ઊરવાનની હાલત” યાને ૨૮ થી ૩૩ મે આપવામાં આવી છે.

(૭૬) જેમ જરથોસ્તીદએનની અનેક બાબદોમાં—ક્રીયાઓ, તરીકતો તથા શરમાનોના સંબંધમાં—તેમ હાલમાં ગેહસારણુંની ક્રીયા તેમજ “પાદ-૩૩” યાને એહારમની બામદાદ અગાઉ પાછલી રાતનાં ઊઠમણાં સામે લોકોમાં ખોટો વસવસો પેદા કરવાની એકસ શીખલા ગણાતા વર્ગ તરફથી ઘણી ખેદકારક કોથેશો કરવામાં આવે છે, જે સામે કોને મજબુત અવાજ ઊઠાવેા જોઈએ છે. ગેહસારણુંની ક્રીયા આખી થવી જોઈએ કે અરધી—તે બાબે કામને દોરવવા નીકળવા પડેલાં,— “ગેહસારણું શા માટે કરવુંજ જોઈએ? તેની સાયન્દીશીક અસર અને શીલસુશી શું છે? ગેહસારણું માટે અહુનવદ ગાથાજ કાંય મુકરર કરવામાં આવ્યો છે? તેને પ્રપુષો-માંથ્ર યાને ચહડયાતા વર્ગના માંથ્ર શા માટે ગણવામાં આવ્યા છે? ઊરવાનને આખાંજ ગેહસારણુંથી શું શયદો થાય અને અરધાં ગેહસારણુંથી અથવા ગેહસારણું મુદલ નહીં ભણ્યાથી ફેટલી બધી ખલલ તેને પડેાં છે?”—વીગેરે વીગેરે અનેક સવાલોનો નમન-તાઇથી અને મુન્સશ મીજાજથી અભ્યાસ કરીનેજ બહાર પડવું જોઈએ, અને જે ગેહસારણુંનો ખરેખરો મતલબ પેગામ્પર સાહેબે શું સમજવેલી છે તે જો નહીં સમજ શકતા હોઈએ તો ખાકસારીથી તેમ જાહેર કરી, આપણાંમાં અસલથી પળાતા આવેલા શુભ રેવાજ બાબે યાહોમ જાહેરમાં એક યા બીજા બાણુ મત આપતાં અવસ્તા-અભ્યાસીઓએ અટકવું જોઈએ (કુદનોર આહુ.)

છે તે પહેલા ભાગના માંત્રના સ્તોત્રનાં બળથી જેમ એક હાથ ઉપર સબના મીઠ્ર^{૭૭} તુટી જાય છે તેમ બીજા હાથ ઉપર આ

[પાને ૨૫ થી કુટનોટ ચાલુ.]

છે. શું ઊરવાનના આ જોડાંનમાંથી રહેલ તથા વખતે, જે છેવટની ગંભીર શ્રવણે તેને રાહત આપવા માટે જરથોશ્તી દ્વ્યેને તાકીદની શ્રમાવી છે, તે શું એટલી બધી નજીવી—એટલી બધી નાંખી દેવા જેવી છે કે “ગેહ-સારણું” અને “પાદ-રૂઝ” જેવી ઘણી ગંભીરાઈથી તથા પુર જ્ઞાન સહીત વાત કરવાની બાબદોને જેમ ગમે તેમ જાહેરમાં ચર્ચાવી લોકોનાં મન ધર્મની બાબદમાં ચાલુ ડામાડોળ કરવાથી કોમને શાયદો સેહેજબી કરી શકાયે ? ઊરવાનની ચાર દીવસની ક્રીયાઓ તો તેનો ખાસ મત્તા છે, જે જાળવોને રાખવા માટે આપણાં ન્યાગાનો ઉપર આકર્શીત કરવી ઘટે છે—જેની ખરી સાયન્ટીફિક, સગજ તેમજ અતઃકરણને ખુશાલી પમાડે તેવી જાંડાણ સમજણો ખરી દીશાએથી મેળવીને જાહેરમાં લોકોનાં મન ઉપર ઠસાવવી ઘટે છે, અને લોકોનાં યકીન આવી મૌથી મોતેપર ક્રીયાઓ ઉપરથી ઊઠાડી મુકી હકદાર ઊરવાનના આ મોતેપર હકને બાજુએ હસેજવાની નાલાયક કોશિશો કરવાથી દુર રહેવું ઘટે છે.

ગેહસારણાંની મોતેપરીની બાબદમાં જરથોશ્તી ઈહમે કનૂમ ઈન્સ્તીતયુટ તરફથી બહાર પાડેલાં અને મુશત વહેંચાયલાં “જરથોશ્તી દ્વ્યેન પ્રમાણે મરણ પછી ઊરવાનની હાલત,” (જે ચોપાન-યું કશો-ગર્દ પુઠ ૩, અંક ૧, સાથે પણ વહેંચાયું હતું) પાને ૭ છેલ્લી પાંચ લાઇનથી પાને ૧૨, લાઇન ૮ સુધીમાં ઘણો સંતોષકારક લંબાણ બોલાસો કરવામાં આવ્યો છે. વળી જુઓ હેઠળ કુટનોટ નં ૦ ૭૭.

(૭૭) સબના મીઠ્ર—મરણ પછી કેહ્ય કે જેની અંદર “તેવીષી, ઊશ્તાંન અને ઊરવાન” વાસો કરે છે તે કેહ્યની આસપાસ કેરદાર રૂપી ખોરેહના શરી વળવાની સાથેજ તે ઊરવાનની મરતી વખતની જેથી કોઈ ઇચ્છા કે જે ઘણીજ જોરાવર હોય છે, તે ઇચ્છા વાસનાનું એક “પીંજર” (subtle shell of mental worldly vibrations) યાને કોટલું બની તે કેહ્ય અને ખોરેહની ઉપર શરી વળે છે, તે આખાં “પીંજર” ને અહીં ટુંકમાં “સબના મીઠ્ર” એમ કહ્યું છે. આ દુન્યાને લગતા તેના વિચારોનું જે સુક્ષ્મ કોટલું યાને “પીંજર” તે ઊરવાનની આજુબાજુ શરી વળેલું છે અને તેને આ ખાકી દુન્યાં તરફજ ખેંચેલું રાખવા માંગે છે તે કોટલાંને—યાને કે સબના મીઠ્રને—તોડીને કુદરતના અચુક કાયદા મુજબ જ્યાં તે ઊરવાનની નિરમાન થયેલી જગ્યા હોય છે ત્યાં તેને મોકલવામાં આ આપણું ગાથાને લગતું ગેહસારણાનું બહુતર તેમાંથી નીકળતા સ્તોત્ર અને ધૂવનીને લીધે તેને મોકળું કરી આગલ અને આગલ વધારે છે. (વધુ માટે જુઓ “ગેહસારણું” બાબે ઉપર આપેલી કુટનોટ નં ૦ ૭૬.)

સકીલ ચીજપર લાગેલી હરીરી^{૭૮} (microbes) મુરદાજ થઇને જમીન તરફ “ મગનાટીસ ”^{૭૯} (magnetise) થઇ જાય છે. પછી તે સમયે તે પાવ થયેલી ગેહાંનમાં મુકવામાં આવે છે જે વખતે તે મોખેદોની જોડ ફરીને ઉભા રહે છે, અને ત્યાર બાદ પાછા ફરીને તે સમય ઉપર નજર ફેંકતાં બાકીની અરધી યક્તેગાંન જે મોટે ભાગે “ કૃષુષો-માંત્ર ”^{૮૦} ના સ્તોતવાળી રહેલી છે તે તમામ કરવામાં આવે છે, કે જેથી તે સમયના માંત્ર અને ગેહાંનની આલુદગી સમુજગી નાશ પામે છે.

આ આખાં યક્તેગાંનના વખત દરમ્યાન તે સમયે લઈ જનારા નસેસાલારો, જેઓ સરોશની બાજ લઈને પછી અંદર આવેલા હોય છે તેઓ “ અષેમ ” ના કલામ ચાલુ લણીને “ અષેમ ” ના સ્તોત બરપા કરે છે. પછી તે સમયે નવ કદમ દુરથી અનજીમને સેજદો કીધા પછી, “ અષેમ ” લણતાંજ ગેહાંનપર ચદરો^{૮૧} બાંધે છે. પછી તે સમય સાથની ગેહાંનને બહાર કાઢીને દોખમેનશીની કરવાના રસ્તા તરફ લઈ જવામાં આવે છે. આ ગ્રાદ-મર્ગમાંથી, લાસને જે દરવાજો લાવવામાં આવે છે તે દરવાજો નહીં પણ બીજો દરવાજો બહાર કાઢવાનું ફરમાન છે, અને તે કારણે મોટે ભાગે તે ગ્રાદ-મર્ગને બે દરવાજા કરવામાં આવેલા હોય છે.

(૭૮) હરીરી=ધણાંજ સુક્ષ્મીક, સુક્ષ્મદર્શક યંત્ર વડે પણ નહીં દેખાય તેવાં બારીકમાં બારીક જંતુઓ. (Unseen magnetic microbes).

(૭૯) મગનાટીસ=આ “ મગનાટીસ ” શબ્દ ઊસ્તાદી લખ્યો છે, અને એનો અર્થ “ ખાસ્તર યાને વિજ્ઞાનિક આકર્ષણ ” થાય છે. એ અંગ્રેજી શબ્દ ‘ Magnetise ’ ‘ મેગનેટાઈઝ ’ ને મળતો આવે છે, કે જેનો અર્થ પણ ઉપર મુજબ થાય છે.

(૮૦) કૃષુષો-માંત્ર=અવસ્તા માંત્રના જે બે મહાન વિભાગો—માંત્ર સ્પેન્ટ તથા કૃષુષો-માંત્ર—કરવામાં આવ્યા છે તેમાંના ચહડયાતા મરતબાના અવસ્તા માંત્રને “ કૃષુષો-માંત્ર ” યાને “ આગલ વધારનાર માંત્ર ” તરીકે ઓળખાવેલા છે. આ બન્ને મરતબાના માંત્ર આપણાં બંનેલાં અવસ્તા ભણતરોમાંથી પણ સ્તોત યસ્નને કાયદે ઓળખાવી શકાય છે.

(૮૧) ચદરો=ગેહાંન ઉપર રસ્તું બાંધવામાં આવતું આપું કપડું.

“પાયદસ્ત” કરવાના કાયદા, તથા પાયદસ્ત જતી “અનજીમન.”

દોષમે-નશીની કરવા લઘ જતાં રસ્તામાં નસેસાલારો
“અષેમ” ના કલામ ચાલુ ભણતા ભણતા, પોતાનો રસ્તો ઘણીજ
ગંભીરાઇથી કાપતા, સખને તાજીમ-તવાન્નેથી “પાયદસ્ત”^{૮૨} કરે

(૮૨) અગાઉના વખતમાં, દીનની શરીયત મુજબ, ગુજરેલાં ઊરવાન તરફ કેટલી બધી ગંભીરતા તથા અદા બળવીને તેના સખ પાછળ “પાયદસ્ત” કરતા હતા તેનો ખ્યાલ આ આખા “પાયદસ્ત” ના પ્રકાર ઊપરથી આપણને પરોપર આવે છે. હાલમાં જેમ ગમે તેમ પાયદસ્ત માટે દોડાદોડી કરવામાં આવે છે, અને ગુજરેલાં ઊરવાન તરફની સૌથી છેલ્લી પ્રજા કરતાં પણ આ દુન્યાની બીજી ત્રીજી રોકાણોને પહેલી ગણવામાં આવે છે, તેમ અગાઉ કરવામાં આવતું ન હતું, પણ જો ટુંકા દહાડા હોય અને રસ્તો લંબાણ હોવાને લીધે ગંભીરતાથી “પાયદસ્ત” કરવાનો વખત થઇ ગયો હોય તો દોડાદોડી નહીં કરતાં બહારવનેના દિવસ ઊપર મુલતવી રાખતા હતા, જેથી પરોપર તાજીમ-તવાન્નેથી યાને પુર અદા અને માન સહીત ખરી “પાયદસ્ત” કરવાનો પુરતો વખત મલે.

વળી, સેજદો કરવા આવેલા શખસો, હાલમાં જેમ ખાલી ટોલટપ્પા અને દુન્યવી બાબદોની વાતોમાં ચિત્ત રોકે છે તેમ મુદ્દલ ન કરતાં, ત્યાં હાજર રાખેલાં આખિ-રવાથી એકેએક જણ કુસ્તી-પાદ્યાવ કરી પોતાની પ્રજા-ગુજરીમાં મશ્ગુલ રહે છે, અને ઝાદ-મર્ગમાં સેજદો કરવા અગાઉ આખી અનજીમન પેવંદ સાથે જોડ થઇને સરોશની બાજુ ધરે છે, અને પછીજ પેવંદ સહીત નવ કદમ દુરથી સેજદો કરે છે.

વળી, આખિ રસ્તે આખી પાયદસ્તે ગયલી મીજલસ—નસેસાલારથી તે મોખેદો, ખેશકુટુંબીઓ, દોસ્ત-આસ્નાવ તથા અનજીમન યાને બહારનાંઓ સઘળાંઓ સુપકીદી ધારણ કરતાં હતાં, અને ઊરવાન તરફનાજ મીઝમાં મોહ્યત અને માનથી મશ્ગુલ રહેતાં હતાં, અને રસ્તામાં હાલની માફક ટાહેલાંટપ્પા કે દુન્યવી વાતચીત મુદ્દલ કરતાં નહીં હતાં. આવીજ ગંભીર ક્રીયાને ઊરવાનની પાયદસ્ત-ક્રીયાનું નામ આપતું વાજબી કહેવાય.

વળી, નસેસાલારો પણ પહેલેથી છેલ્લેવેર આખિ વખત પોતાની પ્રજા એટલી તો ગંભીરાઇથી સુપકીદીથી અને દીનની શરીયત મુજબ બળ લાવતા હતા, કે તેઓ “નસેસાલાર” એટલે કે “નસુ-દરજા ઊપર કાબુ ધરાવનારા” (Masters of Nasu) ના એલકાબને પરોપર જેવ આપનારા થઇ પડતા હતા, અને કંઇ પણ કસુર કે ગણતીથી તેઓ “નસે-હુમાલ” યાને “નસુ-દરજાના ગુલામ” (Nasu-bearers) રખે થઇ જાય તેની બહુજ ઓંપ દીલમાં રાખતા હતા, અને તે માટે બહુજ ડર રાખતા હતા.

છે. ત્યાર બાદ, એક જોડ—હાવનાન, આતરવક્ષ અને જ્યોતાના દરજ્જાવાલી એક જોડ—મોટી યસ્તેગાંન લણુતાં લણુતાં રસ્તાની ગાથેકી આલુદગીને સાફ કરતા કરતા તે સબની પાછલ ઓછાંમાં ઓછાં ૪૫ કદમ દુર તાજમ-તવાજેથી પાયદસ્ત કરે છે. તેઓની પાછળ મગ-દુર માફક “હાવનાન, આતરવક્ષ અને જ્યોતા” સીવાયના મરતબા-વાલા મોખેદોની જોડ “હુપ્તહંધહાઈતી”^(૮૩)ના કલામો સાથે તે સબને તાજમ-તવાજેથી ઓછામાં ઓછી ૪૫ કદમ દુર પાયદસ્ત કરે છે. ત્યાર બાદ, તે પેશ^(૮૪) મોખેદની જોડ તથા તેઓની પાછલના મોખેદોની જોડની પાછલ તેનાં ખેશકુટુંબીઓ, દોસ્તઆસ્તાવો, અને અન-જુમન સરોશની બાજ લઈને, “મુન”^(૮૫)માં “અષેમ” લણુતાં લણુતાં, જોડ થઈને તાજમ-તવાજેથી પાયદસ્ત કરે છે. તેમજ એક પેશ-હમાલ સબની આગલ નવ કદમ દુરથી સગનો ખોરાક અને એસમ બોએ લઈને ચાલે છે, તે પણ તાજમ-તવાજેથી પાયદસ્ત કરે છે, જ્યારે તે અનજુમનની પાછલ બીજા હમાલો^(૮૬), તે દરેક ખેશકુટુંબી, દોસ્તઆસ્તાવ અને અનજુમનના શખ્સોના સુમાર પ્રમાણે, તેઓ દરેકના એસમ બોએ લઈને તાજમ-તવાજેથી પાયદસ્ત કરે છે. આ પાયદસ્ત કરતી વખતે, જ્યારે નસેસાલારો રસ્તામાં ઉભા રહીને પોતાની ખાંધ બદલે છે તે વખતે પેલી ઓછાંમાં ઓછાં ૪૫ કદમ દુર ચાલનારી જોડને પણ તુરતજ ઉભું રહેવાનું ફરમાન છે. જો તેઓ ઉભાં નહીં રહેતાં ૪૫ કદમની અંદર ચાલી જાય છે, તો જોડલી જોડ ૪૫ કદમની અંદર આવી ગઈ હોય તેઓને નસાની આલુદગી લાગીને “હમરીત” રીમની પોંહચે છે, જ્યારે તેની પાછલની જોડોને “પતરીત” રીમની પુગે છે. આ કારણને લીધેજ નસે-સાલારોથી ઓછાંમાં ઓછાં ૪૫ કદમજ દુર રહીને ચાલવાનું આપણા જરથોસ્તી ધર્મનું ખાસ ફરમાન છે.

(૮૩) હુપ્તહંધહાઈતી=મોટી હુપ્તન ચશ્તને ‘યસ્ન હપ્તહંધ-હાઈતી’ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

(૮૪) પેશ=આગલ ચાલતી યાને પહેલી.

(૮૫) “મુન” માં=મોલ્યા વગર સુપકીદીથી.

(૮૬) હમાલો=નોકરો. માટેનો શરસી શબ્દ “હમાલ” છે. અહીં બસ્તેકુસ્તોઆંન નોકરોજ સ્પષ્ટજવા.

આદ-મર્ગ^૧ યાને નસાખાનેહ તથા દોષમાની વચ્ચેના
રસ્તાને ખાસ “સગ” મારપ્રતે પવિત્ર કરવાની જરૂર.

ત્યાર બાદ, તે સખ અને અનજીમનની પછવાડે, આદ-મર્ગથી દોષમુ જટલા તફાવતે હોય તેટલા તફાવતને સુમાર કાઢીને, એ યા ત્રણ યા ચાર એમ સુમાર પ્રમાણે “સગ-હુમાલ^(૭)” સગને પકડીને તે તફાવતમાં વહેંચાઈ જાય છે; પછી તે સગને “સેબાર”^(૮) પોતાના સુમાર પ્રમાણે તે રસ્તાની વચ્ચે ફેરવે છે, કે જે સગની ચક્ષુમાંથી નીકળતા કુદરતી “મગના-ટીસ” થી ભરપૂર પ્રવાહો તે દરેક તફાવતની અંદરની આલુદગીને કાપી નાંખે છે, જેથી તે સખને જે રસ્તે લઈ જવામાં આવેલું છે તે રસ્તાને જે આલુદગી લાગેલી હોય છે તે આલુદગી કતે થઈ જવાથી તે રસ્તે જનારા કોઈબી જરથોસ્તીને તે આલુદગી લાગી શકતી નથી. આ સગ કાંઈબી ખોડ વગરનો “આહુ-ચક્ષુ”^(૯) લેવામાં આવે છે. વળી આપણે ઉપર જોઈ ગયા તેમ, ઘેર આગલ તથા રસ્તામાં ચક્ષુગાંનની જે ક્રીયા કીધેલી હોય છે તેના સખબથી, દોષમાંને તાણા પુરવાની તેમજ ઇજવાની ક્રીયાથી જે કવીપણું^(૧૦) દોષમાને છે તેમાં ચક્ષુગાંન સાથના નસાને

(૮૭) સગ-હુમાલ=સગ યાને કુતરાંની ઊપર દેખરેખ રાખનારા ચક્ષુસ્તીઆંન નોકર.

(૮૮) ‘સેબાર’ ફેરવે છે—એટલે કે કુતરાને તેટલા રસ્તાપર જે જગ્યાએથી દોડવાનું શરૂ કરે છે ત્યાં પાછો લાવી,—એમ ત્રણ આખી વાર ફેરવે છે. એ મારે વંદીદાદ, પરગરદ ૮, ફકરો ૧૬ જણાવે છે કે:

“રુપાનેમ જઈરિતેમ ચત્રુ-ચપમેમ, રુપએતેમ, જઈરિ-મઓપેમ, આપ્રિતીમ તદ અએતાઓ પથાઓ વીવાદયન્તુ.”

યાને “કુતરો સોનેરી રંગનો, ચાર આંખનો (યાને એ આંખના ભવાંની ઊપર આવેલાં ધાનાં સાથે), સરેદ, સોનેરી કાનનો, ત્રણવાર એ રીતે તે રસ્તા તરફ ફેરવ્યા કરે.”

(૮૯) આહુ-ચક્ષુ=જીઆ ઊપર પાને ૧૭૪ ને આપેલી કુદનેાદ નં° ૬૭; તેજ જ ઊપર નં° ૮૮ માં જણાવવા મુજબ “ચાર આંખનો”.

(૯૦) કવીપણું=કાર્યસાધકપણું; બળવાનપણું.

મુકવાથી કાંઈપણ ન્યુનતા આવતી નથી, અને વળી સખના મરતી વખતના છેલ્લા મીઝને અને ગેહાંનની આલુદગીને અને રાહની ગાશેકી આલુદગીને પણ આ યક્તેગાંનો કતે કરે છે.

હવે દોખાની નજદીક આવી પુગતાં, તે સખને છેલ્લો સેનદો કરવાની ખાસ બનાવેલી પાવીમાં મુકવામાં આવે છે, અને પહેલાં પેલી પહેલી મોખેદોની જોડથી જો રસ્તામાં મોટી યક્તેગાંન ખતમ થઈ હોય તો તેમ, નહીં તો તે પાવીથી ૪૫ કદમ દુર આખી પાયદસ્તની અનજીમન તથા મોખેદો પહેલાં થોભી જાય છે અને ત્યાં તે યક્તેગાંન તમામ કરવામાં આવે છે, અને પછી મોખેદો સઘડી આગળ જાય છે, જ્યારે પેલી પાવીથી નવ કદમ દુર આખી પાયદસ્તની અનજીમન (યાને ખેશકુટુંબીઓ, દોસ્તઆસ્નાવો અને અનજીમન—ફક્ત બધા મોખેદો સીવાય) તે સખને સેનદો કરે છે.

પાયદસ્તે ગયલી અનજીમનનું “ઘેર” તરફ પાછું પૂરવું.

પછી જ અનજીમન તાજીમતવાજેથી પાયદસ્ત ગયલી હોય તે, ત્યાં સખને દોખમેનશીની કરવામાં આવ્યા પછી, બાજ મુકીને દોખમાનો નમસ્કાર કર્યા પછી, નીરંગથી મોંહડું હાથ ધોઈ, ફક્ત “અહુર-મનદ-ખોદાએ” લખીને કુસ્તી ખતમ કરે છે, ને ત્યાર પછી તાજે નીરંગ રેતી લગાડીને ગોસલ ઉતારીને તન પાક કરીને જ્યારે પાછા ફરે છે, તે વખતે પાછલ ચાલતા હમાલ સાથે તે દરેક પાયદસ્તે જનારાઓ તરફથી જે એસમ ખોએ લઈ જવામાં આવેલી હોય છે તે દરેક જણુ આતશે દાદગાહુપર તે ઉરવાનનાં નામથી ચઢાવે છે. જ્યારે તે અનજીમન ઘેર તરફ પાછી ફરે છે ત્યારે, ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે સગ મારફતે જે રસ્તો આલુદગીથી મોકળો કીધેલો છે તે રસ્તો તે દરેક અનજીમનને દીનની શરીયત માફક મુખારફ થાય છે. પછી તે અનજીમન રહેલત કરી ગયલાં ઉરવાનનાં ઘેર તરફ પહેલાં પાછી ફરે છે. ત્યાં આવીને સરોશની ક્તુમનની પાદ્યાવ કુસ્તી કરીને એકમેકની સાથે હમાજેર થઈને પોતપોતાનાં મુકામે પોંહ્યે છે.

ત્યાર બાદ ‘સગ-હમાલો’ પેલા “આહુ-ચક્ર” વાલા સગને લાવીને તેને જોઇતો ખોરાક નાન અને શીર (યાને રોટી ને ફધ) આપે છે.

ઝાદ-મર્ગમાંથી ઘેરમાં લાવવામાં આવતો આતશ, તથા ઘેરમાં ચેરાગ અને ખેહરેહ રાખવાની તરીકત.

ત્યાર બાદ ઘેરનાં દરેક કુટુંબીઓ જે—જનાંના (ઓરતો) અને મરદાંના (મરદો) રહેલાં હોય તેઓ—પોતે ગોસલ ઉતારી સરોશની પાદ્યાવ કુસ્તી કરીને, પેલાં ઝાદ-મર્ગમાં સબની જગા આગલ—કે જે જગા અને શીલ પણ નીરંગથી પાક કીધેલી હોય છે અને જ્યાં પહેલેથીજ આતશ ખુઆનપર રાખેલો હોય છે ત્યાં—જઇને એસમ બોલે તે આતશપર મુકે છે, અને તે એસમ બોલે મુકતાં, તે ઊરવાને આખી જાંઘી દરમ્યાન કીધેલી કારદા-નીની ‘સજા’^{૯૧} અને ‘જજા’^{૯૨}ના મીઠા ફેંકે છે. ત્યાર પછી તે

(૯૧), (૯૨) ‘સજા’ અને ‘જજા’ એ શબ્દો અહીં ખાસ સતલએ વાપરવામાં આવ્યા છે. જો એક ઊરવાને જાંઘી દરમ્યાન તરીકત ઊપર નહીં રહી દુરવંદી જાંઘી ગુળરેલી હોય છે, તેઓ પોતાની દુરવંદી જાંઘીના ગુનાહોની મરણ બાદ “સજા” (retribution; punishment; પેહુલવો “પાદ-ફરાસ”) લોગવે છે, અને “સજા” ને લગતું ઊરવાન હમેશાં દુઝખને લાયકતું યાને કે આ દુન્યામાં ફરી જનમવાને લાયકતું થાય છે. પણ જો એક ઊરવાન અહીં તરીકતપર રહેલું હોય, પણ તરીકત પાળવામાં કાંઈ એવી રીતની ખામી યા નજરચુક તેનાથી થઇ હોય, કે જેથી તે “દાદારે ગેહાન” ને લાયકતું હોવા છતાં એકસ વખત સુધી તેને “વરજમી” ના મરકજ ઊપર થોભણું પડે છે, અને ત્યાં પોતાની કસરના કામોની “જજા” (reward; produce; પેહુલવો “પાદ-દહીરને”) લોગવે છે. “જજા” ને લગતું ઊરવાન કદી આ ખનીરથખામી ઊપર પાછું આવતું નથી, પણ ‘જજા’ લોગવીને “દાદારે ગેહાન” માંજ દાખલ થાય છે. “સજા” માટે “પાદ-ફરાસ” બોલ, અને “જજા” માટે “પાદ-દહીરને” બોલ આપણા (કુટુંબી આહુ.)

આતશનાં પાતરાંને ઝાદ-મર્ગમાંથી પોતાનાં ઘેરમાં જ્યાં પેલાં સબનો સચકાર કરીને ચેરાગ રોશન કરવામાં આવેલો છે, ત્યાં લાવીને તે જગ્યા આગલ ત્રણ દીવસ સુધી તે આતશ રોશન^{૧૩} રાખવામાં આવે છે. વળી આતશ લાયા પછી ત્યાં મુકેલા ચેરાગ-ની બાજુમાં એક ચોખ્ખાં ‘આખે-રવા’^{૧૪} થી ભરેલો બેહુરેહ યાને કળસ્યો મુકવામાં આવે છે, અને તેની ઉપર કુલ્યાંમાં ગુલ (યાને કુલો) રાખવામાં આવે છે. આ પાણીનો કળસ્યો તથા ગુલ, ત્યાર બાદ, જમ ભોંય રાખી હોય તેમ^{૧૫}, યાને હામીનના યાને રપીધવનના સાત મહીનાના અમલ દરમ્યાન એક મહીનો સુધી રોજ તાજાં મુક્યા કરે છે, અને જમેસ્તાન યાને બીજી હાવનના પાંચ મહીનાના અમલ દરમ્યાન દશ દીવસ સુધી રોજ તાજાં મુક્યાં કરે છે. ત્યાર પછી તે ખેશ કુટુંબીઓ, જનાં ઘેરમાંથી ઉરવાન રહેલત કરી ગયું હોય તેઓને ઘેર તોશો પુગાડે છે, કારણ કે જે ઘેરમાં ઉરવાન

[યાને ૩૨ થી કુટનોટ ચાલુ.]

પાજંદ ભણતરો તથા ઘણા પહેલવી લખાણોમાં વપરાયેલો મલે છે, જે શખ્દો ઉપર મુજબ ખાસ લોગતીક અર્થ (technical sense) ધરાવે છે એમ આપણે જરથોસ્તી ઇલ્મે ક્તૂમની રોશનીમાં હવે અરોબર સમજી શક્યે છીએ.

‘સન્દ’ અને ‘જન્દ’ ના મીથ્ર યાને ખાસ વિચાર, જે આગલ ચાલતાં આ લખાણમાં આપવામાં આવશે, તેનો અહીં સંગવડને ખાતર ખાસ નીચે ઊતારો કરવામાં આવે છે:—

‘કેશાશને કાયદે દરેક જીરમમાંથી સીલસીલાબંધ થતા આવેલા ગુનાહોથી તે ઉરવાન કુદરતના ઈનસાફને કાયદે અને પેગામ્બર સાહેબે જણાવેલી ચસ્તને કાયદે, જો તે ઉરવાન “સન્દ” ને ભગતું હોય તો તેમાંથી જલદી છુટે, અને જો “જન્દ” ને ભગતું હોય તો પોતાનો “હુમ-બેહુરે” લઈને આગલ વધે, તે માટેના મીથ્ર કરવામાં આવે છે.’

(૯૩) જુઓ પહેલવી દાદેસ્તાને દીની, સવાલ ૨૭; શક્રો ૫ ત્રી: “એજ કારણસર ત્રણ દીન સુધી યજ્ઞશને, આતશ રોશન કરવો અને તેને ચાલુ એસમ-બોએથી જારી રાખવો, અને ઉરવાંન માટેના બીજો કીયાસ્તી ખચાવ શરૂાવેલો છે.”

થયું હોય તે ઘેરના આતશ ઉપર ૫૪ “હાથ”^{૬૪} સુધી ખાણું પકાવવામાં આવતું નથી, પણ માત્ર તે ઉપર સુકી કાઠી અને એસમ બોએન મુકવામાં આવે છે.

ત્રણ દીવસ સુધી ઊરવન સાથે પાકી શરીરને રહેતો સંબંધ તથા ત્રણ દીવસ ઘેરમાં ચાલુ માથ્રના ભણતરની અને સરોશની બાજ તથા ત્રણ “સરોશ” વગેરે બીજી કીયાઓની ખાસ જરૂર.

જ્યાં ઊરવાન રહેલત થયલું છે તે ઘેરમાં જ્યાં તેનો કશ ખેંચી સમકાર કરવામાં આવેલો છે અને જ્યાં ચેરાગ રોશન કરવામાં આવેલો છે ત્યાં, મોટી યસ્તેગાંન ઝાદ-મર્ગમાં થયા પછી, પેલા ચેરાગ આગલ કેહરપ^{૬૫}-તેવીધી^{૬૬}-અને ઉશ્તાન^{૬૭}

(૬૪) ૫૪ “હાથ”—જેમ હાલમાં ૨૪ કલાકનો એક દીવસ ગણાય છે તેમ અસલ ઇરાનમાં ૧૮ “હાથ” નો એક દીવસ ગણાતો હતો. તે હીસાબે જોતાં, એક “હાથ” એટલે હાલની આશરે ૮૦ મીનીટ થવા બધ છે, અને ૫૪ હાથ એટલે ૭૨ કલાક યાને ૩ દીવસ થાય છે.

અહીં, જે ૫૪ “હાથ” ની ગણતરી લેવામાં આવી છે તે તો ઊરવાન જે દીવસે રહેલત થવાનું હોય તે દીવસે પુરશેદ ઊગવાની આગમચની ૩૬ મીનીટ, જે હાવનની મેહેર ગણાય છે તેની શરૂઆતથી તેનું કેહરપ નીકળવા માંડે છે ત્યાંથી ગણતાં પુરેપુરા ૫૪ હાથ યાને ૭૨ કલાક સમજવા. આ ૫૪ હાથ ચેહારમની ખાસદાદ યાને હાવનની મેહેર ખેસ્તાંજ હમેશાં ખતમ થાય છે જે વખતે ચેહારમની કીયાઓ શરૂ કરવાનો હોકમ છે.

(૬૫), (૬૬), (૬૭) કેહરપ, તેવીધી, અને ઉશ્તાન—જરથોસ્તી ઇદને કનૂચ મુજબ, માનવીનું બંધારણ નવ વિભાગોનું બનેલું છે, જે વિભાગોનાં નામે અવસ્તામાં નીચે મુજબ ચર્જશનેના ૫૫ માં હામાં મલે છે:

માનવીનાં બંધારણના નવ વિભાગો:—

સ્થુળ-હાદેસ:

૧. લગુ—યાને પાકી શરીર. (Outer bodily form with skeleton.)

(ફરનેહ આલુ.)

સાથનું ઊરવાન પોતે માથાં આગલ મુકામ કરીને ૫૪ હાથ યાને ૭૨ કલાક સુધી પેલાં દોષમે-નશીની કીધેલાં સબની સાથે “માયલે ફલકી”—યાને સુક્ષ્મ બલુ—પ્રવાહુ સાથે સંબંધ કરીને રહેલું છે, તેની આગલ ૫૪ હાથ સુધી માત્રવાણી ચાલુ લાવવામાં આવે છે, જેની સાથે સાથેજ ત્રણ દીવસ સુધી અધવી.

[યાને ૩૪ થી કુટનોટ ચાલુ.]

૨. ગએથા—યાને અંદરના બધા મુખ્ય અંગો. (Vital Organs.)
૩. અબદ—યાને મવાદી શરીર, જે રોગનનું બનેલું છે, અને જે શરીરનો આબેહુબ અણુદીઠ આકાર ધરાવે છે (Subtle counterpart of the physical form), અને જે ચરણ પછી ખાકી શરીરની સાથે સંકોચાઈ જાય છે.

સુક્ષ્મ-હાદેસ :

૪. કેહુશ્પ—યાને સુક્ષ્મ શરીર, જેમાં ૧૬ અણુદીઠ ચત્રો રહેલાં છે, અને જેમાં ઊરવાન આ દુન્યા છોડ્યા પછી વાસો કરે છે.
૫. તેવીષી—ધ્રુવના-વાસ્ના-લાગણીનું ચરકન.
૬. ઉરતાન—સુક્ષ્મ પાતેની જીવનશક્તિ.

કદીમ :

૭. ઉરવાન—યાને રવાંન (Soul).
૮. બઅાંદાંગ—યાને મીનોઈ માન.
૯. ફવશી (કે જે અતલક યાને મૌથી ઊંચામાં ઊંચો અંશ છે.)

“સ્થુળ હાદેસ” એટલે ખાકી ઇંદ્રીએથી પામી શકાય એવા તથા વખતના વહેવા સાથે વધતા ને વખતના વહેવા સાથે સંકોચાઈ જતા વિભાગો.

“સુક્ષ્મ હાદેસ” એટલે અણુદીઠ આલમને લગતા તથા વખતના વહેવા સાથે વધઘટ પામતા વિભાગો.

“કદીમ” એટલે હમેશના, જેમાં કાંઈપી ફેરફાર કે વધઘટ થવા પામે નહીં તેવા વિભાગો.

ઊપર આપેલા નવ વિભાગો મજબુત રીતે ગોખ્યાથીજ, આ વખતની આખી આરટીકલ સમજવામાં બહુ મદદ મળી શકશે.

(૯૮) આ સુક્ષ્મ બલુ પ્રવાહુરૂપી દોશના વધુ ખુલાસા માટે જુઓ ઊપર પાને ૧૮ ને આપેલી કુટનોટ, નં ૦ ૧૧.

શ્રુત્રેમ ગેહમાં સરોશનાં પાતરાંની ક્રીયા^{૯૯}, અને દર ગેહગેહ ચાલુ ન્યાએશની ક્રીયા^{૧૦૦} તે ઊરવાનના મીથ્રથી કરવામાં

(૯૯) આ સરોશનાં પાતરાંની ક્રીયા, જેને “સરોશનો કરદો” કરીને પણ ઐજાજવામાં આવે છે, તેની ખરી સાય-ટીશીક ખુબી શું છે તથા ગુજરેલાંના તણુનાં અનાસરોને એહારમની પામદાદે દહમ યજ્ઞના હવાલામાં સોંપવામાં આવે ત્યાંસુધી તે અનાસરોપર કુદરતી ચાલુ આવતો ગાથેકપણાંનો ગલખો સુચાસ્તિ પછી અઘવીશ્રુત્રેમ ગેહમાં બહુ વધી જતો હોવાથી તે ગલખાને એકદમ અટકાવવામાં આ “સરોશ યજ્ઞ વડીને સાતમે કરદો” શો ભાગ ભજવે છે, તે ઘણું લંબાણથી “જરથોશ્તી દ્યૈન મુજબ મરણ પછી ઊરવાનની હાલત” ના પાનાં ૧૬ થી ૧૮ ને બહુ અસરકારક રીતે સમજાવવામાં આવ્યું છે.

આ “સરોશનો કરદો” અઘવીશ્રુત્રેમની મેહેરનો પહેલો ભાગ વીત્યા પછી યાને સુચાસ્તિ પછી ૩૬ મીનીટ જવા દધને પછી માંડવાને હોકમ છે, કારણ કે જો કે અઘવીશ્રુત્રેમની મેહેર, જે સુચાસ્તિ પછીની પહેલી ૩૬ મીનીટથી બીજી ૩૬ મીનીટ સુધીનો એકંદર ૭૨ મીનીટનો ઐયામ છે, તેમાંનો પહેલો સુચાસ્તિ પછીનો ૩૬ મીનીટનો ઐયામ પુરો થવા પછીની બીજી ૩૬ મીનીટનાં ઐયામ વખતે માંથ્રવાનીનાં સ્તોતની અસર ક્રમે થતી હોવાથી તે વખતે કોઈપણ સાધારણ માંથ્રવાની ભણવાની દરેક જરથોશ્તીએ સખત મનાઈ કરવામાં આવી છે, છતાં આ સરોશનાં પાતરાંની ક્રીયા તેમજ એવી કોઈપણ અમત્યાત સાથની ક્રીયાને આ બીજી ૩૬ મીનીટના ઐયામનો બાધ આવતો નથી. “સરોશનો કરદો” કરનારા મોખે-દોએ, ઊપજા વખતનો લાભ લેવા માટે, પોતાની શરજ્યાતમાં શકત સરોશ બાજ અને ગેહ કરી લઈને, તુરત ઊરવાનની નઘયતે સરોશ યજ્ઞ વડી કરીને “સરોશનો કરદો” માંડવો, જ્યારપછી પણ પતેત કરવાની જરૂર નથી.

(૧૦૦) ત્રણ દીવસ સુધી મોખેદની જોડ આવીન પોતાની શરજ્યાત કરી રહીને, ગુજરેલાં ઊરવાનની નઘયતે ગેહે ગેહ ખોરશેદ મેહેરની ન્યાએશ કરે છે, અને અઘવીશ્રુત્રેમ ગેહમાં સરોશ યજ્ઞ વડી પણ ઊરવાનની નઘયતે તેઓએ પોતાની શરજ્યાત પછી જીદીજ કરવી જોઈએ, અને ઊશહીનમાં પણ પોતાની શરજ્યાત પહેલે નીચે મુજબ કરી લઈને, પછી ઊરવાનની નઘયતે પાછું તેમજ જીદું પઢવું : યાને કે રાતના લોકલ ૧ ને ૪૦ (રાતના ૧૨ થી ૧ ને ૪૦ યાને સવાહર સુધી સાધારણ માંથ્રવાણી ભણવાની સખત મનાઈ છે) થી તે ૩ વાગા સુધીના વખતમાં સરોશ બાજ, ઊશહીન ગેહ, ને હશતન યજ્ઞ કંપી; અને પાછલી રાતના ૩ પછીનો વખત હોય તો સરોશ બાજ, ઊશહીન ગેહ, ને સરોશ હાદોખત ભણવી ને તેની સાથે અને ત્યાં સુધી ઊરવાનની નઘયતે હશતન યજ્ઞ પણ કરવી બહુ શાયદાકારક છે. પણ ઊપર પાને ૮ મેની કુટનોટ નં ૦ ૫૭ મુજબ, આ ત્રણ દીવસ સુધી ઊરવાનની નઘયતે પતેત ભણાવવી નહીં.

આવે છે. આ ખોરશેદ તથા મેહરની ન્યામ્મેશ દર ગેહ ગેહ પોતાની ફરજ્યાતની ખોરશેદ તથા મેહરની ન્યામ્મેશ કર્યા ઉપરાંત બીજી ખોરશેદ મેહરની ન્યામ્મેશ ખાસ તે ગુજર પામનાર ઉરવાંતને માટેનાજ મીઠ્ઠી થવી જોઈએ છે, કારણકે ખોરશેદ મેહરની ન્યામ્મેશમાં તેમજ સરોશ યસ્ત વડીમાં જ ક્ષુધો-માંત્રનાં સ્તોતની ખાસ અસર રહેલી છે તેમાં ખાસ એ ખુબી છે કે તે સ્તોત સાથે જીવી રીતના મીઠ્ઠી કરવામાં આવે છે તે મીઠ્ઠી તરફ વલાણુ લેઈને તે સ્તોત મીઠ્ઠીને બરનીજ અસર લાવે છે. આ ખુબીને લીધે આ ખોરશેદ મેહરની ન્યામ્મેશ કરતી વખતે તે ગુજર પામનારનાં સબને ખુરશેદ-નેગીરસ્ને પુર જોસથી મલે અને તેનાં સબનાં માંસ હાડકાં જલદીથી ગલાઈને છુટાં પડી જાય એવા મીઠ્ઠી કરવાનું ફરમાન છે. આ રીતે પહેલા ત્રણ દીવસ ગેહ ગેહ ન્યામ્મેશ ચાલુ કરવાથી તેમજ રાતે જીદી સરોશ યસ્ત ભણવાથી આ ન્યામ્મેશ તથા યસ્તમાંનાં ક્ષુધો-માંત્રના સ્તોતની ખુબીને લીધે તે ગુજર પામનારનાં સબનાં હાડકાં માંસ વીગેરે ઉપર ખોરશેદ યજ્ઞના પ્રવાહ તથા મેહરના સ્વા પુર અસ્પંદીથી અસર કરીને તેને જલદીથી છુટાં પાડી નાંખવામાં કુદરતને મદદ કરે છે, અને સરોશ યજ્ઞ તેના રેહબર થાય છે.

વળી, જેવું ઉરવાન રહેલત પામે છે કે તુરતજ ઉરવીસ-ગાહમાં યાને તે મોહોલ્લાને લગતીજ આદરાંતની અગ્યારીમાં તે ઉરવાનની નઇયતે ત્રણ દીવસ દર ગેહ ગેહ સરોશની બાજ^{૧૦૧} ઇજવાની શરૂ કરવામાં આવે છે, અને એક જામોતા અને આતર-વક્ષના દરજ્જાવાલી યોજદાએગરની જોડ ત્રણ દીવસમાં ત્રણ

(૧૦૧) પહેલા ત્રણ દીવસ સુધી દર ગેહ ગેહ “સરોશની બાજ” ઇજવવાની જરૂર, તેની ખુબી, અને તેથી તે ઉરવાનનાં બાજ ઉપર થતી અસર બાબે ઘણા અસરકારક બોલાસો. “જરથોશ્તી દએન મુજબ મરણ પછી ઉરવાનની હાલત” નાં આપાન્યામાં પાને ૧૪ થી ૧૬ સુધી લંબાણથી કીધેલો છે.

સરોશ^{૧૦૨} અને ત્રણ વંદીદાદ^{૧૦૩}ની ક્રીયા તે ઊરવાનની નધ્યતે સંપુર્ણ રીતે પાકી પરહેજગારીથી કરે છે.

આ જે ૫૪ હાથ સુધી ચાલુ માંત્રવાણી ભણવામાં આવે છે તે માંત્રવાણીના સ્તોતથી માથાં આગલ જે ઊરવાન મુકામ કરી રહેલું છે તેને પોતાની આખી જીંદગીની કારદાનીની બદ કેરદારથી જે અફસોસ થાય છે તેમાં તસદલી યાને રાહત મળે છે, અને જે ‘શાદ’ કેરદાર હોય છે તો તેની ખુશાલીમાં વધારો થાય છે.

૫૪ મા હાથ યાને ત્રીજી રાતની ઊશહીનની હોશખામ વખતે કરવી જોઈતી “પાદ-રૂઝ” યાને પાછલી રાતના ઊઠમણાની ક્રીયા અને તેની ખરી મોતેખરી; પાદ-રૂઝની લંબાણ તુલોતવીલ સમજણ.

આ ૫૩ હાથ સુધીની ક્રીયાઓ પુરી થયા પછી, ૫૪ મા હાથ^{૧૦૪}માં પાદ-રૂઝની ક્રીયા કરવામાં આવે છે. આ પાદ-રૂઝની ક્રીયા એક ઊરવાનનાં રહેલત પામવા પછી ૫૪ મા હાથ યાને ૭૨ મા કલાકેજ કાંચ કરવી જોઈએ તે સમજવાની આપણે કોશેશ કરીશું.

(૧૦૨), (૧૦૩) ત્રણ સરોશની યજ્ઞરને અને ત્રણ વંદીદાદ એહારમની અગાઉ ત્રણ દીવસની અંદરજ કરાવવાનું અસલ શ્રમાન છે. યજ્ઞરનેની મોતેખર ક્રીયાની કેવી ખારીક સાયન્ડીરીક તમામ ખુબી ભરેલી અસર છે અને તે ઊરવાનની કેરદારને પીગળાવવામાં કુદરતને કેટલી બધી અને કેવી રીતે મહાન મદદ કરે છે, તેના ખોલાસા માટે જુઓ “જર-થોરતી દ્યેન મુજબ મરણ પછી ઊરવાનની હાલત,” યાને ૩૩ વચમાંથી તે યાને ૩૭ સુધી.

ઊપલી યજ્ઞરને અને વંદીદાદ થયા ઊપરાંત, એહારમથી તે વરસી સુધીના વખતમાં બીજી જુદી ત્રણ સરોશની યજ્ઞરને અને ત્રણ વંદીદાદ કરાવવાની શ્રજ સોશની ક્રીયા વખતે મરનારની શ્રજ લેનારને માર્થે નાંખવામાં આવે છે. (જુઓ હેઠળ ફુટનોટ નં ૦ ૨૦૪.)

(૧૦૪) હાથ—જુઓ ઊપર યાને ૩૪ ને આપેલી ફુટનોટ નં ૦ ૬૪.

“પાદ-રૂઝ” યાને એક બસ્તે-કુસ્તીઆંન ઊરવાને પોતાના છેલ્લી જીરમમાં કેશાશ^{૧૦૫}નાં પ્રમાણ પ્રમાણેના ફેરાની અંદર પોતાની આખી જાંઘગી દરમ્યાન ખનીરથબામી ઉપર જે કાંઈ કારદાની કીધી હોય તેના દરેક બનાવોનો બદલો જાણવાના વખતની શરૂઆત થાય છે તે;

ખનીરથબામી ઉપર પાછું આવનાર ઊરવાન તથા તેની પોતાની કારદાનીના પીકચરો; ઊરવનનું “શમ્સ” યા તો “દુએ” માં ખેંચાવું; ચેહારૂમના દહમ યજદના આફ્રીન્ગાનની અસર; અનાસરોનું ઊરવાનની સાથે સાથે આગળ વધવું.

એટલે કે, કુદરતમાં એવી રીતનું પડેલું છે કે આપણી મનદ-યસ્ની નરથોક્તી દુએન પ્રમાણે એક ઊરવાન પોતાની આખી જાંઘગીની કારદાની^{૧૦૬}માં એવી રીતની અરુપંદી^{૧૦૭}માં આવે છે કે જે^{૧૦૮}

(૧૦૫) કેશાશ—જુઓ ફરીશ-ગર્દ, પુ૦ ૫, અંક ૧, પાને ૪૦-ધ મે નોટ નં ૦ ૧૪૬.

(૧૦૬) કારદાની=આખી જાંઘગીમાં દનેદમ કીધેલા આચારવિચાર તથા રહેણીકરણોનો જીમલો.

(૧૦૭) અરુપંદી જેમ ખાકી (concrete) ચીજોના તોલ માટે “વજન” શબ્દ વપરાય છે, તેમ અણકીક (abstract) ચીજોનાં “માપ” માટે “અરુપંદી” શબ્દ વપરાય છે. વધુ માટે જુઓ ફરીશ-ગર્દ, પુ૦ ૫, અંક ૧, પાને ૪૦-જ મે નોટ નં ૦ ૧૬૧.

(૧૦૮) જે અરુપંદી શમ્સ અને દુએની જીરમથી ભરપૂર ન થતાં—આ બાબદ “જીરમમાંથી એક ઊરવાન કેવી રીતે તેહ કરે છે યાને વૃદ્ધિ કરી આગલ વધે છે?” તેને લગતી બહુ ગુણ અને બીકટ હોવાથી હાલમાં સમજવી શકાય તેમ નથી. પણ ટુંકમાં આપણે એટલુંજ પાદ રાખીશું કે આ ખનીરથબામીને લગતાં ઊરવાનો જે જે જુદી જુદી જીરમને લગતાં હોય છે તે તે જીરમમાંથી ચહડયાતી જીરમમાં પચ્ચે-દર-પચ્ચે ઊરવાનો પ્રગટીકરણને કાયદે તેમજ પોતાની જીરમને લગતા ધર્મ મુજબ રહીને તેહ કરે છે યાને આગલ વધે છે. આવી રીતે ઊરવાનો પાંચ મુખ્ય જીરમોમાં વહેંચાઈ જાય છે, જેમાં મૌથી ચહડતા મરતબાની જીરમ બરજસ યાને બ્રેસ્પતીની આવે છે, તેથી ઊતરતા મરતબાની જીરમ અતારદ યાને ખુશની ગણાય છે, તેથી ઊતરતા મરતબાની હાસમ યાને ચંગળની, તેની પછી નાહીદ યાને શુક્રની અને છેક છેલ્લી જીરમ કયવાન યાને શનીની છે. આ પાંચ જીરમોને લગતા પાંચ મુખ્ય ધર્મો (ફરનોહ આણ.)

અસ્પંદી શમ્સ અને દઝેની જરમ^{૧૦} થી ભરપુર ન થતાં,—યાને

[યાને ૩૯ થી ફુટનોટ આશુ.]

દુન્યામાં એકસ એકસ જમાને સ્થાપીત થાય છે, જેમાં સૌથી ઓછા બર-જીસી જરમની જરથોસ્તી દઝેન પહેલી આવે છે, તેનેથી ઊતરતા મરતપા-માં તારદી જરમને લગતા હીંદુ અને ખુદીસ્ટ ધર્મો (પેટા-ધર્મો સાથે) આવે છે, તેથી ઊતરતા મરતપામાં હાસમો જરમનો ઇસ્લામી ધર્મ, તેથી ઊતરતા મરતપામાં નાહીદી જરમનો મુસાઈ યાને યાહુદી ધર્મ, અને સૌથી ઊતરતા મરતપામાં કયવાની જરમનો ઇસાઈ યાને ખ્રીસ્તી ધર્મ ગણાયલો છે. આ તો મુખ્ય ખાલેસ પાંચ જરમો અને તેને લગતા મહાન ધર્મોની વાત થઈ; પણ તે ઊપરાંત મુસ્લમાન (યાને એકથી વધુ મીશ્ર) જરમની અસરથી પુઝકળ શીરકાઝે અને તેના માનનારાઓના વર્ગો થઈ જાય છે, જે બીના હાલમાં શકત નોંધીને “ખાલેસ જરમો” ઊપરજ ધ્યાન રોકીશું.

હવે, એક ઊતરતા મરતપાની જરમમાંથી તેનેથી ચઢ્યાતા મરતપાની જરમમાં દાખલ થવા પહેલાં, જે વચગાળેના તપ્પકા (transition-stages) માંથી ઊરવાનો કુદરતી રીતે પસાર થાય છે, તે વચગાળેના તપ્પકાઝે અનુક્રમે પહેલે દઝે (યાને ચંદ્રમા), અને તેનેથી ચઢતો શમ્સ (યાને સુરશીદ) ની જરમને લગતા કહેવાય છે. એજ મુજબ, ત્યારે એક ચઢ્યાતા મરતપાની જરમનું ઊરવાન પોતાના ધર્મના ‘પતમાન’ (central balancing point) મુજબ પુરેપુરું રહેવાને બદલે યાને કે પોતાના ધર્મની તરીકત પાળવાને બદલે પોતાની અઘટીત કારદાનીથી પોતીકી જરમમાંથી આસ્તે આસ્તે ગમ્પડવા માંડે છે, ત્યારે તેનેથી ઊતરતી જરમમાં એકદમ ગમ્પડવાને બદલે જે વચગાળેના તપ્પકાઝે (transition-stages) ઊપર કુદરતી રીતે એકસ ઐયામ તેને થોભાવવામાં આવે છે, કે જ્યાંથી તે ઊરવાન જો ચાહે તો કારદાની પાછી સુધારીને અસલ પોતાની જરમના “પતમાન” પર પોંઘી શકે, તે વચગાળેના ઊતરતી જરમમાં ગમ્પડી પડતા અટકાવનારા (transition stages) તપ્પકાઝે પણ અનુક્રમે પહેલે “શમ્સ” અને પછીને ઊતરતો “દઝે” ની જરમને લગતા ગણાય છે. દાખલા તરીકે, બરજીસી જરથોસ્તી દઝેનનું ઊરવાન તેની પુરેપુરી તરીકતો ઊપર સંપુર્ણ રીતે ન રહેતાં કાંઈક કસુરથી ‘પતમાન’ (યાને Balance) ખાલી દે છે ત્યારે, જો પુરેપુરી નહીં તો થોડી ઘણીથી તે જમાનને લગતી પગાય તેટલી તરીકતો ઊપર પણ જો તે ઊસ્તેવાર રહે છે, તો તેના અંદાજ યાને પ્રમાણ પ્રમાણે “પુરી” યાને ‘શમ્સ’ ના કે “દઝેઈ” યાને ‘દઝે’ ના મરતપામાં ટકી રહી શકે છે, અને તે ઊરવાન પુરેપુરું ખાલેસ બરજીસી તરીકે નહીં ઝોળખાતાં, “બરજીસી-શમ્સી” યા તો “બરજીસી-દઝેઈ” એમ મરતપા પ્રમાણે કુદરતમાં ઝોળખાય છે. એજ મુજબ બીજા ધર્મો પાળતાં ઊરવાનો માટે પણ જરમોના મરતપા મુજબ સંચળવું. હવે આવાં પોતપોતીકી જરમનાં

(ફુટનોટ આશુ.)

તે ઉરવાનનું વરજમી^{૧૦૯}નાં તખ્તકા ઉપર પોતાની જળ ભોગવીને આણુદીઠ આલમમાં “દાદારે ગેહાન દીન”^{૧૧૦} તરફ આગલ વધવાનું નહીં થતાં,—જ્યારે તે દુજમ^{૧૧૧} યાને આઝમે દુન્યામાં ફરીથી

[પાને ૪૦ થી ફુટનોટ ચાલુ.]

‘પતમાન’ પર નહીં રહેવાયા છતાં પોતપોતીકી જીરવના “શમ્સી” ચરતપ્પા-માં પુરેપુરું કે “દઝમેઇ” ચરતપ્પામાં ચોકસ હદ સુધી પણ ટકી રહી, જળ ભોગવવા ભોગ હદ સુધીનીજ કારદાની તેણે કીધેલી હોય છે, યાને ચરગર-જાની ગુનાહો નહીં કીધેલા હોય છે, તો તેનું આ દુન્યામાં પાછું આવવું થવું નથી, પણ તે ખનીરથપ્પાથી હમેશનું છોડી જઈ “વરજમી” ના ચરકજ ઉપર પોતાની ચોકસ ચાર કરવા લાયક કસુરોની જળ ભોગવીને—(પહેલવી) પાદ-દહીશન મેલવીને, “દાદારે ગેહાન” માં દાખલ થાય છે.

ઉપર લખાણમાં જે ધસારો “જાંદગીની કારદાનીની અસંદી શમ્સ અને દઝમેની જીરમથી ભરપુર ન થવા” બાપેનો કરવામાં આવ્યો છે, તેનો આટલો બધો લખાણથી ખુલાસો કરવામાં આવ્યો છે. ટુંકમાં, એ વાક્યનો ઐરલોજ અર્થ થાય છે કે દાખલા તરીકે એક ખસ્તે-કુસ્તીઆંનથી ખરજસી જરથોશ્તી દઝમેન મુજબ જો સંપુર્ણ રીતની કારદાની નહીં રખાઈ હોય તો પણ તેના કુ ભાગે “ખરજસી-શમ્સી” તખ્તકા સુધીની કારદાની યા તો તેના કુ ભાગે “ખરજસી-દઝમેઇ” તખ્તકાને લગતી કારદાનીથી ટકાવી નહીં રાખી હોય, તો તે ખસ્તે-કુસ્તીઆંન નહીં પણ ‘દુરવાંદ’ ગણાય છે અને “દુજમ” (જુઝમે) હેઠળ ફુટનોટ નં ૦ ૧૧૧) ને યાને ફરી જન્મને લગતું ગણાય છે.

(૧૦૯) વરજમીના તખ્તકા માટે જુઝમે “જરથોશ્તી દઝમેન મુજબ મરણ પછી ઉરવાનની હાલત” પાના ૨૨-૨૩, તથા ફરીયા-ગદ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૩૮ ને નોટ નં ૦ ૧૧૫.

(૧૧૦) “દાદારે ગેહાન દીન” નો તખ્તકો, જે આ ખનીરથપ્પાથી હમેશને માટે છોડી જવા પછી, વરજમીપરની કેરદાર પીગળી જવા પછી, આણુદીઠ શશ (પાને છ) કેશરોમાંના પહેલાં વેઊર-ખરેસ્તી કેશવરમાં દાખલ થવાનો દરવાજો (Entrance) છે, તે માટે વધુ ખોલાસા માટે જુઝમે “જરથોશ્તી દઝમેન મુજબ મરણ પછી ઉરવાનની હાલત, પાનાં ૨૩-૨૪, તથા ફરીયા-ગદ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૩૯ ને નોટ નં ૦ ૧૧૬.

(૧૧૧) દુજમ—એ શબ્દનો છુટો અર્થ “ખરાબ હોવાતી” થાય છે. અવસ્તા શબ્દ ‘દુજમ’ અથવા ‘દઝમેજમ’ ઉપરથી પહેલવી ‘દુશખન’ અને પાજંદ ‘દુજમ’ શબ્દ આવ્યો છે: અવસ્તા ‘દુજ’ = ખરાબ+‘અંધુહ’=હોવાતી ઉપરથી, ખરાબ હોવાતી (evil existence) એવો અર્થ “દુજમ” નો થાય છે. ગાથામાં આવતા “દુજો-દેશાન”

(ફુટનોટ ચાલુ.)

જન્મ લેવાની અસ્પંદીમાં પોતાની કારદાનીનાં પ્રમાણુ પ્રમાણે ઉસ્તવાર રહે છે ત્યારે, તે ઉરવાન પોતાનાં કેહરપ-તેવીધી-અને-ઉસ્તાંન સાથે આખી પોતાની છેલ્લી હંદગીના બનાવો, એક પછી

[પાને ૪૧ થી કુટનોટ આણુ.]

શબ્દ (જુઓ, હા ૪૧; ૧૧, તથા હા ૪૯; ૧૧, તથા હા ૫૧; ૧૪) માટે ચરહુમ એરવદ કાવસજ કાંગા કુટનોટ આપે છે કે તે વંદીદાદનો (૧૯; ૪૭) 'દ્યોજધહ' છે. હવે સ્તોતને કાયદે, "દ્રુજો દેમાન" નો અર્થ "દરજુનું મુકામ" યાને કે "આ દુન્યા જે દરજુનું ધામ છે" એમ થાય છે. જેઓ પોતાની બદકરણીને લીધે આ દુન્યામાં શરી જન્મવાના હોય છે તેઓને "દુજખ" ને લગતા યાને કે ખરાબ હૈયાતીમાં પડવાને લાયકના, કુંકમાં શરી જન્મવાને લાયકના એમ ઓળખાવવામાં આવે છે. સાધારણ રીતે, મરણ પછી અણુદીઠ આલમનાં જે મરકજમાં એક પાપી ઊરવાન 'સખ' પામવા થીએ છે તેને 'દુજખ' કહેવામાં આવે છે, પણ તે મરકજ માટે ખરો અવસ્તા શબ્દ "અખખતર" (જુઓ કુટનોટ નં ૦ ૧૨૭) છે, કે જ્યાં બદ કરણીવાળાઓની "પધરી" યાને સામટી ફરદાર હમેશાં બંધાય છે અને જ્યાં હમેશાં "દુજખ" ને લગતાં યાને કે આ દરજનાં મકાનમાં એટલે આ દુન્યામાં શરી જન્મ પામવાને લાયકનાં જ ઊરવાનો મરણ પછી નેમેલા વખત તુલીક વાસો કરે છે. માજદયસ્ની જરથોસ્તી દ્યેન મુજબ ખરેખર આલનાર જરથોસ્તી માટે ખરચીત 'તનાસખ' યાને પુનરજન્મ નથીજ, જે માટે રોજની આપણી કુસ્તી વખતની એકરારની "જસમે અવંધહે મજદ" માં માજદયસ્ની જરથોસ્તી દ્યેનને "નિદાસ્નઈથિષેમ" યાને કે "હુથ્યાર છોડાવનારી" ખાસ બાર મુકીને જણાવેલી છે. અહીં 'હથ્યાર' ની મોરાદ સાધારણ લડવાના પોલાદનાં હથ્યારોની થતી નથી, પણ આ શરીર કે જે ઊરવાનનું હથ્યાર છે તે હથ્યારરૂપી શરીર વિષેનો રમજમાં ઇસારો છે, એમ જરથોસ્તી ઇદને દનુમ શીખવે છે. જરથોસ્તી દ્યેન મુજબ આલનાર એક ઊરવાન અથોઈમાં આગલ વધિલું હોવાથી, તેને તેનાં આ શરીરરૂપી હથ્યારની જરૂર નહીં પડતી હોવાથી તે પડતું મુકે છે, તે પુલંદ ચતલખે "હથ્યાર છોડાવનારી જરથોસ્તી દીન" જણાવેલી છે, કારણકે સ્પેનામીનો અને ગનામીનો (અસરે રોશની અને અસરે તારીકી) વચ્ચેની અંતર-લડાઈમાંથી મુકતી પમાડે એવી રીતની (અવસ્તા "ફરુપાયઆ-ખંદશંમ") જરથોસ્તી દ્યેન છે. પણ તેથી એમ નથી દરવું કે ગમે તેવાં પુરાં અજરથોસ્તી કામ કરનારને માટે તે જરથોસ્તી દ્યેનમાં જન્મભેલો હોવાથી તેને માટે કુદરતમાં પુનરજન્મ નથી.

એક વળાંથી, ગંજીશી,^{૧૧૨} કંગદેજી^{૧૧૩} યા વરજીનીનાં મરકન્ને તેહ કરતાં તે ઉરવાંન પોતાની આસપાસ જોયા કરેછે; તેમજ તે ઉરવાનનાં પોતાને લગતાંઓનાં તોખમ,^{૧૧૪} ઓદાન,^{૧૧૫} ખુન^{૧૧૬} અને તેવીધી^{૧૧૭}નાં બળાબળ^{૧૧૮} પ્રમાણે જે ખાસ્તર^{૧૧૯} તેનાં કેહરપમાં રહેલી છે તે ખાસ્તરની અસરથી, તે ઉરવાન પોતે જે બનાવો જોય છે તે પોતાનાં લાગતાંવળગતાંઓને મારેકતે-ખવાબ^{૧૨૦}થી પહેલાં પોતે કઇ હાલતમાં છે તે દરેક ચેતવણી આપ્યા કરે છે. ત્યાર બાદ, જ્યારે તે ઉરવાનનાં પોતાની કારદાનીનાં વળાંનાં પ્રમાણ પ્રમાણે, તેના ઐયામ કાંઇક વરસોએ—કુદરતના પ્રગટીકરણના કાયદાથી લાંબે વખતે અથવા તો પોતાની જીરમની યસ્ત^{૧૨૧}

(૧૧૨), (૧૧૩) ગંજીશી તથા કંગદેજી નામના તબક્કાઓ, કે જ્યાં બદ કરણીનાં ઉરવાનોને મરણ પછી ચોક્કસ વખત વેર થીભવું પડે છે તેના લંબાણ બોલાસા મારે જીઓ “જરથોશ્તરી દએન મુજબ મરણ પછી ઉરવાનની હાલત, પાનાં ૨૦-૨૨.

(૧૧૪) તોખમ=આપતું ખુન.

(૧૧૫) ઓદાન=માતાનાં ગર્ભસ્થાનમાં બચાંને પોશણ આપતો એક જાતનો રસ.

(૧૧૬) ખુન=લોહી (અહીં ‘લોહી’ ઘાડી સગાઈના સંબંધ મારે વપરાયો છે.)

(૧૧૭) તેવીધી=ધ્રુવ વાસ્ના; લાગણી (અહીં લાગણી તથા સોખત અને વાસ્નાથી જે ઘાડી દોસ્તીનાં સગાઈની ખાસ્તર જેવા સંબંધો બંધાય છે તેને લાગુ પાડ્યો છે.)

(૧૧૮) બળાબળ=Resultant respective strengths. એકએકમાં આગેજ થઇને નીપજતાં બળ.

(૧૧૯) ખાસ્તર=વિજળી Electricity.

(૧૨૦) મારેકતે-ખવાબથી=સીધી યા આડકતરી રીતે સ્વપ્ના મારેકતે.

(૧૨૧) પોતાના જીરમની યસ્ત=પોતપોતીકા ધર્મની જીરમના ચરત્યા મુજબની ક્રીયાઓ.

નાં ધનકાલથી ટુંકા વખતમાં^{૧૨૨}—અપાપ્ત^{૧૨૩}ની

(૧૨૨) અહીં ખુલ્લું જાણાવવામાં આવ્યું છે કે ધર્મક્રીયા વગર શકત પ્રગટીકરણને કાયદે, સુદૃઢ પાતેની કેરદારને પીગળતાં બહુ લાંબો વખત વહી જાય છે. અહીંજ આટલાં નાનાં પણ સુંદર વાક્યમાં ક્રીયાકામોની ખરી ખુબી, ઊત્તમતા, અને ભેદ સમાવી દીધાં છે. આપણે એજ દાખલો લઈશું. જેમ આપણે અહીં જીંદગી ગુજરતાં નોંધે છીએ કે શકત કુદરત ઉપર છોડવાથી પણ અમુક દરદ સાણું તો થાય છે, પણ તે જાંબે અચોક્કસ વખતે થાય છે, પણ જો તે દરદની પરીક્ષા ખરોખર કરીને એક હુશ્યાર તખીય તેને માટેની ‘અદવધ’ શરમાવે છે અને તે જો તેના ઉપર ખરોખર લાગુ પડતીજ ખનાવવામાં આવેલી હોય છે, તો તેજ દરદી ટુંક વખતમાં “દરદ” થી શરેમી પાત્રી તે તખીયનો એહેસાનમંદ થશે. દવાએ શું કીધું? શકત દરદની પારખ કરી, કુદરતને મદદ કરી તેનું કામ વધારવાની સવળતા અને સંજોગ તે દવાએ કરી આપ્યો, જેથી કુદરતે ઘણાં ટુંક વખતમાં તેજ દરદને સાણું કરી વખતનો ઊગાળો કર્યો. તે વખતે શું આપણે ખરી દવાને હસી કાઢાડે છીએ કે? એજ મુજબ ધર્મક્રીયાઓથી કાર્ય કરે છે. જીવતાંજીવત વરજમી ઉપર બંધાતી ઉપરના તખકાએ સાથે સરખાવતાં સ્થુલ કેરદારને અને આએ દુન્યાંની નીચેની કરણીની કેરદાર સાથે સરખાવતાં સુદૃઢ પાતેની કેરદારને, અહીં પાછો આવનાર માટે અપાપ્તરમાં અને દાદારે ગેહાંન તરફ જનાર માટે ત્યાંજ વરજમીમાં પ્રગટીકરણને કાયદે પીગળાવતાં એકલી (Unaided) ધીમી કુદરત પોતાનો નેમાયલો લાંબો વખત લે છે, કારણ કે કુદરત તો ઘણીજ ધીમે ધીમે પોતાના પ્રગટીકરણના કાયદા પ્રમાણેજ કામ કરી રહી છે. હવે જો કુદરતને પીછાણી લઈને તેનાં કામમાં મદદ આપે અને તેનું કામ ઝડપી ખનાવી દે એવી રીતે રચેલી આપણી સઘળી માટે-ખર ક્રીયાઓ આપણી ઊંચ જીરમનાં મરતખા પ્રમાણે આપણા પેગામ્પર સાહેબ શરમાવી જાય તેમજ ખીજ જીરમનાં મરતખા પ્રમાણેની તે જીરમનાં લોકોને ખરની ક્રિયા ખીજ ધર્મના મહાન સાહેબો શરમાવી જાય, તો તેમાં તેઓનો હેતુ નિરાધાર અજ્ઞાન આદમજનતને મદદ કરી કુદરતના કાયદાઓનો વધુ લાભ તેઓને અપાવવા સાવાય ખીજો હોતો નથી. તેમાં તેઓ ખોટું શું કરે છે? જેમ ઈસ્મ-માનના બળે અહીં આદમ-જનત કુદરતને ચોક્કસ દરજ્જે દોરવી શકે છે (કે જેમ ઈસ્મની ગેરહાજરીમાં બનવું મુશ્કેલ છે) તેમ આપણા પેગામ્પર સાહેબ અને ખીજ ધર્મના મહાન સાહેબો કુદરતને પોતપોતીકા મરતખામાં પીછાણી તે મુજબ પોતાનાં અણદીઠ આલખોને લગતાં પોતાના ચઢઊતર મરતખા મુજબનાં માનનો લાહવો પોતીકી ઊમ્મતના લોકોને આપવા, જીવતાં જીવત જરૂરની તેમજ મરણ પછીની ક્રીયાકામો જીરમ મુજબ શરમાવી જાય છે, જે મુજબ તે લોકો આવે તો પોતાને ધારેલે છોડે ઘણા જલદીથી પોહોંચે!

(કુટનોટ આશુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૪૭ મે આણ કીધું છે.)

[પાને ૪૪ થી કુટનોટ આણ.]

અહીં એમ માની લેવું નહીં કે ગમે તેવી ખરાબ હાંદગી આ દુન્યામાં એક પૈસાદાર શખ્સ ગુજરી ગયો હોય, તો તેના પૈસાના જોરે તેણે શરમાવેલી બધી ક્રીયાઓ થવાના સમયે તે જલદીથી ‘એડેસ્ટ’ માં પુગી શકે છે, કારણ કે જરથોસ્તી દર્શનમાં સમજાવેલા કેશાશના કાયદા મુજબ, ક્રીયાકામોની અસરો પણ તે શખ્સના કેશાશના પ્રમાણમાંજ તેને પુગી શકે છે, યાને કે પોતે જે હાંદગી દરમ્યાન અશોધ પરડેજગારી પાળીને, ખોરેહને જળવીને પોતાનાં મીઠ્ર યાને વિચારો પવીત્ર રાખીને અશોધ ભરી હાંદગી ગુજરેલી હોય છે તેનાં પ્રમાણમાં ખારે રાશીઓના positions અને પ્રવાહો તેને માટે સુકરર થાય છે તે તેના કેશાશના પ્રમાણ મુજબ ગુજરવા પછી પણ ઊતરતા રાશીઓના પ્રવાહોના મરતખા પ્રમાણેજ ક્રીયાકામોની અસર તેને પુગી શકે છે. “જેવું કર્યો તેવું પામ્યો” નો કાયદો શકત જીવતાં જીવતજ કાર્ય કરે છે એમ નથી, પણ ગુજરવા બાદ ક્રીયાકામોની અસરો જીવતને કાયદે પામવામાં પણ તેજ કાયદો તદ્દન અદલ ઇન્સાફી રીતે કાર્ય કરે છે. ક્રીયાકામો તો બીયાં મીસાલ છે કે જે ગમે તેવાં સરસ હોવા છતાં તેને તેની જીવત તરીકે માફકસરવું તડકું, હવા, પાણી મળે નહીં તો તે પોખાઇને શળ આપી શકતાં નથી, તેજ મુજબ ક્રીયાકામનાં બીજને પણ જીવતને કાયદે દરેક ઊરવનની પોતપોતાની રહેણી કરણી મુજબ ગોઠવાતી ગૃહોની નજરાત પ્રમાણે ઊતરતા ખારે રાશીઓનાં પ્રવાહો મળે છે ત્યારેજ ક્રીયાકામો તે મુજબ વધતાં ઓછાં પ્રમાણમાં પોખાઇને લાયક પાક આપે છે. જે પ્રમાણે એક પુરા શખ્સના કેશાશનાં પ્રમાણમાંજ તે ક્રીયાકામોનો નતીજો મરણ બાદ મેળવી શકે છે, તેજ પ્રમાણે એક અશો શખ્સને માટે કરવામાં આવતી ક્રીયાઓ પણ હાંદગી દરમ્યાન પાળેલી પોતાની અશોધની જીવતને લીધે બહુજ કાર્યસાધક તેને માટે થઈ પડે છે, અને અણુદીઠ આલમમાં આગલ વધવામાં તેને બહુજ મદદગાર થઈ પડે છે. કુદરતમાં તો અદલ ઇન્સાફ છે, અને બીજા બધા સંજોગો એકસરખા હોય છે (all other things being equal) તો, જે વધુ ઇદમ ધરાવતો હોય તે ઇદમના વાજબી અમલથી એક અશો શખ્સ તેજ ઇન્સાફને કાયદે ઇદમનો અમલ નહીં કરનાર કરતાં વધુ લાભ ભોગવી શકે છે. ગમે તેવો અશોધથી હાંદગી ગુજરનાર હોય, છતાં તે જેમ જીવતાં જીવત કુદરતના અશોધના કાયદાને પીછાણવાથીજ અને તે કાયદાના માનની અરફતથીજ તેવી અશોધ-ભરી હાંદગી ગુજરી શક્યો હતો, અને બીજાઓ કરતાં પોતાની ધારેલી નેત્રે જ્ઞાનનાં અમલનાં બજેજ યાને ક્રીયાકામની જીવતથી જલદીથી પુગી

(કુટનોટ આણ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૪૭ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૪૫ થી કુટનોટ ચાલુ.]

શક્યો હતો, તેમજ મરણ પછી પણ તે અથો શમ્પસ પોતાની બાતેની કુરદાર જે વરજી બિપર જીવી બંધાય છે તે બાતેની કુરદારમાંથી પણ,—અણદીઠ આલમને લગતા કાયદાઓના બારીક અભ્યાસનાં પરીણામ તરીકેજ જે ક્રીયા-કામોનો અમલ્યાત શરમાવેલો છે તેનાં ભેગાં બળથી કુદરતને મદદ કરીને—બીજાં અથો લોકો કે જેઓ તેવો લાભ આપણે માની લઈએ કે ભોગવી શકતા નથી તેઓ કરતાં,—વધુ જલદીથી ધુટકારો પામી પોતાના અણદીઠ આલમમાં કુદરતથી સુકરર થયલી નેમે Global ‘ગોલે’ (Destinationમાં) વહેલો પુગી શકે છે. ત્યારે આપણે હવે બરોબર જોઈ શક્યે છીએ કે જેમ અહીંઆ સાયન્સના વધુ માનવાળો પ્રમાણીકપણે કુદરતને વધુ દારવી શકે છે, અને પોતાના લાભો ઝડપથી મેળવી તથા વધારી શકે છે, તેમજ ધાર્મિક ક્રીયાકામ કે જે અણદીઠ આલમોને લગતી ઉંચ સાયન્સના બારીક કાયદાઓનો અમલ છે તે ક્રીયાઓ મુજબ પ્રમાણીક નિષ્ઠાથી અને અથોઇબરી જાંદગીથી વર્તવાથી પોતાના લાભો વધુ જલદીથી ટુંક સુદતમાં મેળવી શકાય છે.

(૧૨૩) અપાખ્તર=જે ઊરવાન પોતાની કારદાનીનાં સબબે આ દુન્યામાં પાધું આવવાનું હોય છે તેને મરણ પછી કારદાનીનાં પ્રમાણ મુજબ ગંજીશી યા તો કંગદેજના તબક્કાઓ અમુક સુદતે પસાર કર્યા પછી, જે તબક્કા બિપર જઈને “વરજી” ની અંદર બંધાયલી આ દુન્યામાં કરણીથી બંધાતી કુરદાર સાથે સરખાવતાં સુદમ કુરદારને પીગળાવવા માટે થોભે છે, અને જ્યાં તેને વરજીમાં એકઠી થયલી ક્રીયાઓની અસરો તે કામમાં મોટી મદદ લાગે છે, તે તબક્કો “અપાખ્તર” ને નામે ઓળખાય છે.

આ “અપાખ્તર” નું મરકજ ખનીરથબામીની બિતર દિશા તરફ આવેલું છે, કારણ કે બિતર ધ્રુવ તરફની ખાસ્તર યાને મેન્નેટીઝમમાં એવો સરથોક યાને (property) ગુણ પડેલો છે કે તે આ દુન્યાના તમામ બદ (યાને દરેકની જીરમના પતમાનને બીનઅનુસરતાં) આચારવિચારોનો અને તમામ “હારરતે ગરેબીઆ” (યાને ખોટી નાપાયદાર ગરમી) નો પોતા તરફ ચાલુ ખેંચાવો કરે છે, અને બદ ‘પધરી’ (જીઓ હેઠળ કુટનોટ નં ૦ ૧૫૭-ખ) ના ગુણો બિતર દિશામાંજ બંધાયલા હોય છે, જ્યારે દખણ દિશામાં કુદરતી શ્રેષ્ઠ આચારવિચારો પોતે શ્રેંકાય છે અને આ રીતે શ્રેષ્ઠ “પધરી” ના ગુણો હમેશાં દખણ દિશામાં બંધાય છે. આ કારણને થકીજ, યાને અપાખ્તરનું મરકજ બિતર દિશાએ પડેલું હોવાથી, આપણને બસ્તે—કુસ્તીઆંને બિતર દિશા તરફ મોંઢ કરી બંદગી યા ક્રીયાકામ કરવાની યા મીઝ શ્રેંકવાની સખ મનાઈ કરેલી છે, જ્યારે દખણ દિશાને

(કુટનોટ ચાલુ.)

હાલતમાંથી પુરો થાય છે, ત્યારે તે પુરુષનું ઊરવાન હોય તો શમ્સ (યાને ખુરશેદ) ની જીરમમાં અને સ્ત્રીનું ઊરવાન હોય તો દુએ (યાને ચંદ્રમા) ની જીરમમાં “મગનાટીસ” (magnetise) થાય છે,^{૧૨૪} અને તે ઊરવાનની સાથનું કેહરપ-તેવીષી-અને-ઉશ્તાન પોતાનાં શુદ્ધ મરકબને લગતાં “વન્તર”^{૧૨૫} નાં મરકબપર ખેંચાય છે, કે જ્યાં

[યાને ૪૬ થી કુટનોટ ચાલુ.]

એ માટે સૌથી ઊત્તમ ગણેલી છે કે જ્યાં “દાદારે ગેહાંન” નું ખુલ્લું મરકબ આવેલું છે. વળી એજ સમય થકી આપણા યોગાનો, હમેશાં આતશમેહેરામ યા આદરાનના કેબલા તરફ મોંઢકું કરતાં બાણનારનું મોંઢકું ઊત્તર દીશાની સામે નહીં આવે તેવી રીતે ઈરવાન રાખવાની ઘણીજ ચાકસાઈ રાખતા હતા, યાને કે કેબલાની દક્ષીણ બાજુ આખી ભીંતથી ઘેરી લેવામાં આવતી હતી, કે જે કાયદો હાલમાં ઘણાક કેકાણે વિસારી દેવામાં આવે છે તે વાજબી નથી.

“અપાખ્તર” અવસ્તા શબ્દ છે, અને પહેલવીમાં “અવાખ્તર” છે, જેનો ધુટેધુટો અર્થ ધાતુ મુજબ ઘણો બળવાળોગ છે:—

અવસ્તા અપ } = ફર; away + અખ્તર = ગૂડો અને તેઓના
પહેલવી અવ }
યોગાયોગથી મળતી અસરો, જે “અસરે રોશની” યાને સ્પેનામીનોનીજ હોય છે, ત્યારે ‘અપાખ્તર’ યા ‘અવાખ્તર’ એટલે કે “અસરે રોશનીથી દુર”. ઊત્તર દીશામાં બંધાતી “પછરી” ઊપર સમજાવ્યું તેમ હમેશાં “અસરે રોશનીથી દુર” હોવાને લીધે ઊત્તરને “અપાખ્તર” આ ઊંડાંણ મતલબે ગણેલી છે. દક્ષીણ દીશાએથી “અખ્તર” યાને ગૂડોની યોગાયોગના પ્રવાહો હમેશાં અહીં આવતા હોવાને લીધે, દખણ દીશાને અવસ્તામાં સૌથી મુખ્યારક ગણેલી છે.

(૧૨૪) “મગનાટીસ” થાય છે=કુદરતી રીતે ખાસ્તર યાને વીજળી મારફતે આકર્ષાય છે.

(૧૨૫) વન્તર—એ અરવાહી આલમમાં એક એવો તત્ત્વકો છે કે જ્યાં એક અપાખ્તરને લગતું ઊરવાન પોતાની બાતેની કેરદારને પીગળાવ્યા પછી, તેમાંથી ધુટું થઈ, મરદ ઓરત મુજબ અનુક્રમે શમ્સ યા દુએમાં ખેંચાઈ જાય છે તે વખતે, તેનું “કેહરપ-તેવીષી-ઉશ્તાન” આ શમ્સ યા દુએમાં રહેલાં તેનાં ઊરવાન સાથે માયલે ફલકી-ખુદ્દા ખુલ્લું રંગનાં પેલા પ્રવાહ સાથે એકરારને લીધે સંબંધ રાખી થાભે છે, અને જ્યારે ઊરવાન દુઝબ યાને ફરી જન્મ માટેના વખતે શમ્સ યા દુએમાંથી બહાર પડે છે, ત્યારે પાછું પોતાનું “કેહરપ-તેવીષી-ઉશ્તાન” લેવા આ “વન્તર” થાંજ તેને પહેલાં આવવું પડે છે, કે જ્યાંથી પછી તે ઊરવાનને તેને ચાટે કેશાશથી નક્કી થયેલી ચાદરના શેકમમાં તીર યજ્ઞ તરફથી ઊતારવામાં આવે છે.

“વયુ-વેહ”^{૧૨૬}ની સાથે યજ્ઞમઈદે^{૧૨૭} થઈને ચક્રાવામાં ફ્યાં કરે છે. આ રીતે જે ઉરવાન ઉપર મુજબ શસ્ત્ર યા દ્યૈમાં “મગનાટીસ” થયલું છે તે ઉરવાન પોતે હવે પછીના જન્મ વખતે જે કાર્ય કરવાનો એકરાર શસ્ત્ર યા દ્યૈમાં કરે છે તે એકરારથી તે ઉરવાન સાથે સંબંધ રાખતું “કેહરપ-તેવીષી-અને-ઉક્તાંન” “વન્તર” નાં મરકળ પર સુક્ષ્મ થતું જાય છે. તેમજ જ્યારે તે ઉરવાન પોતાના છેલ્લા ફેરાથી ફારેગ થઈને ઉપર જાણ્યા પ્રમાણે કેહરપ-તેવીષી-અને-ઉક્તાંન સાથે વરજમીમાં પોંહ્યે છે, ત્યારે તેનું સબ—જે ચાર અનાસરો—આતશ, બાદ, આબ અને ખાકના અનાસરો—થી ભરપુર હતું તે અનાસરોને, જરથોસ્તી દ્યૈને પ્રમાણે અનાસરોના ફરેસ્તા દહમ યજ્ઞને એહારમની બામદાદે દહમ યજ્ઞનું આફ્રીન્ગાંન^{૧૨૮} કરીને સોંપવામાં આવે છે, તે અનાસરો

(૧૨૬) વયુ-વેહ=છેક સુક્ષ્મ હવાનો વિભાગ. “વયુ” ના જે બે મહાન વિભાગો અવસ્થામાં કરવામાં આવ્યા છે, જે “વયુ-વેહ” અને “વયુ-સરીત” ને નામે ઓળખાય છે, તેમાંનો ઉપરનો શ્રેષ્ઠ વિભાગ “વયુ-વેહ” (Air of the Superior Regions) તરીકે ગણાય છે, જ્યારે “વયુ-સરીત” તેનેથી ઊતરતા તપ્પકાની હવા (Air of the Inferior Regions) ગણાય છે.

(૧૨૭) “યજ્ઞમઈદે” થઈને=સ્તોત યસ્નને કાયદે એકતાન થઈને.

(૧૨૮) એહારમની બામદાદે હાવનની મેહરની શરૂઆત સાથે જેવું ઉરવાનનું આ જેહાનમાંથી અવલમંજલ થવું શરૂ થાય છે કે તે વખતે “દો અથા દહમ યજ્ઞ” નું આફ્રીન્ગાંન કરીને તે ગુજરેલાંનાં તનના અનાસરો જે મોત પછી નાશ પામતાં નથી (ખરી રીતે જોતાં સૃષ્ટિમાં કોઈપણ ચીજ કદીપણ નાશ પામતી નથી પણ તેની હાલત અને સ્વરૂપમાં ફેરફાર થઈ થોડોવાર તેનાં ગુણમાં સંકોચાઈ જાય છે) તે અનાસરોને દહમ યજ્ઞ જેવણ તમામ સ્થુલ-સૂક્ષ્મ-સૂક્ષ્મ અનાસરોના પાસ્થાન ફરેસ્તા છે તેવણના હવાલામાં સોંપી દેવાનું ફરમાન જરથોસ્તી દ્યૈને આપ્યું છે. એ બાબેના વધુ ખુલાસા માટે જુઓ “જરથોસ્તી દ્યૈને મુજબ મરણ પછી ઉરવાનની હાલત,” પાનું ૧૮ નું.

જે પોતાનાં અનાસરનાં મરકજમાં^{૧૨૯} દહમ યજ્ઞના હવાલામાં રહે છે તે અનાસરો પણ—પેલાં ઉરવાનના શમ્સ યા દ્યૈમાં કીધેલા એકરારથી, જેમ જેમ વન્તરમાં કેહરપ—તેવીધી—અને—ઉક્તાંન સુદમ થતાં જાય છે તેમ તેમ, તેનાં પ્રમાણ પ્રમાણે સુદમ થતાં જાય છે, કારણકે રોજ અવલથી તે રોજ આખેર તુલીક સૌ સૌની કારદાનીનાં પ્રમાણ પ્રમાણે ચારે અનાસરો પણ કેહરપ—તેવીધી—અને—ઉક્તાંન તથા ઉરવાન સાથે હમેશાં સંબંધ ધરાવતાંજ રહે છે,^{૧૩૦} અને દરેક ઉરવાનને તેઓનાં પોતાનાંજ અનાસરો—

(૧૨૯), (૧૩૦) અનાસરનાં મરકજમાં એટલે કે અનાસરોના પોતપોતીકા (respective) ‘કુરરા’ માં (Planes). અનાસરોના બધા મળીને ચાર કુરરા છે, જે દરેક કુરરામાં બે ભાગ છે: એક જાહેરી ને એક ખાતેની—સ્થુળ ને સુક્ષ્મ. ચાર સુક્ષ્મ અનાસરો યાને કે મુળતત્ત્વો (Elements) ના—આતશ, પાદ (યાને હવા), આપ્ત (યાને પાણી,) અને ખાકના—કુરરા અરવાહી આલમમાં આવેલા છે; તથા સુદમ યાને ખાતેની કુરરાના તનાસુત્રી જાહેર ભાગની યાને સ્થુળ અનાસરોની આ આખી ખનીચ-ખામી યાને પૃથ્વી બનેલી છે. અનાસરોની આલમો ખરપા થતી વખતે જે કુદરતના મુળ વિભાગોમાંથી અનાસરો પહેલવહેલાં બહાર પડે છે, તથા જે મુળ વિભાગમાં એક ચીજનાં નાશ પામવા યાને સંકોચાવા પછી તેનાં બધાં અનાસરો અમુક સુદતે પાછાં ખિંચાઈ જાય છે, અને જે મુળ વિભાગોમાંથી અહીંયાં નવા આકારો બંધાતી વખતે અનાસરોને ખિંચવામાં આવે છે તે કુદરતમાં પડેલા અનાસરોનાં મુળના વીસ્તારોને (Planes or Sources of the four Elements—physical & ultra-physical) “કુરરા” તરીકે જરથોસ્તી ઇલ્મે ક્ષૂમમાં ઓળખાવેલા છે. દરેકે દરેક ચીજ ચાર સુક્ષ્મ અનાસરોના તનાસુત્રી સ્થુળ અનાસરોની વધતાં ઓછાં પ્રમાણમાં બનેલી હોય છે, અને જ્યારે એક ચીજ—દાખલા તરીકે આપણું બદન—મરણ પામે છે, ત્યારે તે વખતે શકત તેનાં બંધારણમાં ફેરફાર થઈ, બધાં અનાસરો એકત્રેકથી છુટાં પડી, પોતપોતીકા “કુરરા” યાને મુળની જગ્યામાં ખિંચાઈ જવા માંડે છે. જરથોસ્તી દ્યૈન મુજબ, કોઈથી ચીજ—ખાકની પણ—ખરેખર નાશ પામી શકતી નથી, યાને હમેશને માટે તે ગેય થઈ (annihilate) જતી નથી. જેને આપણે સાધારણ “નાશ” યા “મરણ” કહીએ છીએ, તે વખતે શકત એક અમુક ચીજના અનાસરોએ પકડેલા અમુક “આકાર” (form) માં તબદીલ તેહેદીલ યાને ફેરફાર કુદરતને કાયદે થવા માંડે છે, પણ તેથી કાંઈ પેલાં અનાસરો કદીથી નાશ પામી રદ થઈ હમેશનાં ગેય થતાં નથી. આ કાયદાને આજની

(કુટનોટ ચાલુ.)

જે દહમ યજ્ઞના હવાલામાં ચેહારમની ખામદાદે સોંપેલા છે તેજ—મલે છે એ એક કુદરતી અચુક કાયદો છે.

[પાને ૪૮ થી ફુરનોટ ચાલુ.]

સાયન્સે Law of Conservation of Matter યાને “પદાર્થની હ્રેશની સાચવણીના કાયદા” તરીકે ઓળખાવેલો છે.

આ લખાણમાં આગલ એજ ૨૬રામાં સમજાવવામાં આવ્યું છે તેમ, દરેક ઊરવાન “હસ્તી” યાને મીનોઈ તથા જીરમાની આલમમાંથી “નીરતી” માં યાને કે અનાસરોની ખે આલમો (જે ‘અરવાહી’ અને ‘જીરમાની’ યાને આ ખનીરથખામી છે) તેમાં ઊતરતાંની (Infoldment) સાથેજ તે ઊરવાનોને પોતપોતીકાંને લગતાં બધાં અનાસરો મળે છે, કે જે અનાસરોને તે ઊરવાનો બધાં સુધી તદ્દન સુદ્ધ કરી પોતીકી સાથેજ “હસ્તી” ની આલમમાં પોતીકા અરવાહી આલમના સુદ્ધ અનાસરોના સ્તોતમાં ‘મર્જ’ (Merge) કરે નહી, ત્યાં સુધી એકબી અનાસરી રજકણ પોતીકાંને લગતાં ઊરવાનથી જુદું થઈ શકતું નથી. આ દેખીતું અનાસરી બદલ જેમાં ચાલુ ફેરફાર અને વધઘટ થતું રહે છે, તેને અને તેના ઘણી (master) ઊરવાનને કેવી રીતનો નીકટ સંબંધ પડેલેથીજ રહે છે, જેથીજ ફરો-ગર્દની આશા રાખી શકાય, તેમજ દરેક ઊરવાનને લગતાં પોતપોતીકાં અનાસરો સુદ્ધ ખોરવાઈ ન જતાં આખિરી તબક્કામાં અતી સુદ્ધ થઈ ઊરવાનની સાથેના સાથેજ કાંય અને કેવી રીતે હ્રેશ રહેશે—ટુંકમાં “અનાસર યાને દરેક જુગતત્વ” તે થું છે, તે ખાખે જરથોશ્તી દએન ઘણોજ સરસ સાયનટીરીક ખોલાસો આપે છે એમ જરથોશ્તી દએને દનૂમ જણાવે છે. ધુળની ખારીકમાં ખારીક રજકણ પણ વગર અર્થની નથી, પણ તેનો પણ સૃષ્ટિમાં ખારીક હીસાબ રખાય છે અને સંભાળ લેવાયછે, તેમજ તેજ તદ્દન નિરથક જણાતી મટ્ટી પણ એક દીવસ ઘણાંજ દુરના જમાનામાં પ્રગટી-કરણને કાયદે એક એવું તો અતી સુંદર સુદ્ધ તનાસુલી-સ્તોતતું સ્વરૂપ લેશે કે આપણે તે હાલતનો સ્વપ્ને ખ્યાલ વટીક કરી શકતા નથી.

જેઓ એમ કહે છે કે માનવીમાં ઊરવાનજ અગત્યનું છે, જ્યારે આ ખાકી શરીર તો એક અજગ હથેયાર છે—કે જેમ એક ચક્ષીને પાંજરામાં પુરેલી હોય તેમ આપણું શરીર બહારનું અજગ ખાખું છે જે વખત જવે એક દહાડો હ્રેશનું અહીંજ ફેંકી દેવું પડશે,—તેઓ બહુજ ગંભીર ખતા ખાય છે, કારણ કે તેઓ અનાસરોની પેદાયશનાં ઊસુલ યાને જુગ ખાખે તદ્દન અજ્ઞાન છે, અને આખી સૃષ્ટિના પ્રગટીકરણમાં ‘અનાસરો’ પોતે શો મહાન ભાગ ભજવે છે તે તેઓ સમજતા નથી. આપણી ખુલ્લું જરથોશ્તી દએનમાં શરીરને એટલી બધી હેશગતથી રાખવા અને દરજીઓના તાખામાંથી સદંતર અજગ કરવાને કાંય એટલોબધો

(ફુરનોટ ચાલુ.)

“બુદ્ધ-આ” યાને દરેકના પોતપોતીકા કેશાશ ઊપર સત્તા ભોગવનાર શક્તિ; ઊરવનને નીચે પાછું ઊતારનાર “તીર યજ્ઞ”; એક નવો જન્મ પામનાર ઊરવન માટે તેના શરીર-રચનાની તૈયારીમાં કુદરતની ખીશ્કારી.

આ કાયદાની રૂએ, જ્યારે ઊરવાન પોતાનો કેશાશ ભોગ-

[પાને ૫૦ થી કુટનોટ ચાલુ.]

બાર મુકવામાં આવ્યો છે, તથા શારીરીક સુખાકારી તેમજ તનદરોસ્તી તેમજ ખોરેહની જળવણી બાબે બધી તરીકતો શીખવી કાંચ તાકીદ શરમાવવામાં આવી છે, તથા શરીરપર હરેક રીતે આબ્જ પાડવાની (asceticism)—દાખલા તરીકે શરીરપર ડાહ્યા પાડવાની યા હથોળના પ્રયોગો કરવાનો—વીગેરે મનાઈ શા કાળે કરવામાં આવી છે, તે જ્યારે અનાસરોની ખીશ્કારી બાબે જરૂરીસ્તી દરમિયાન શીક્ષણ બંધાયે છીએ ત્યારે બરોબર ધ્યાનમાં ઊતરી શકે છે. જરૂરીસ્તી દરમિયાન પુણ્ય શીખવે છે કે આ મદ્દીનું ઘેર—આપણું શરીર—કાંઈ રદઆતલ ફેંકી નાંખી દેવાનું નથી, ઊરવાનની વૃદ્ધિ શરીરનાં અનાસરોની વૃદ્ધિ કર્યા વગર કદી સંપૂર્ણ થવાની નથી, પણ બંનેની વૃદ્ધિ સાથે સાથેજ થવી જોઈએ અને સમાંતર રહેવી જોઈએ, કે જેને ખાતરજ બધાં દીની શરમાનો તથા તરીકતો અને ક્રીયાકામો આપણને વખ્ખરે વખ્ખરે સાહેબ તરફથી બખ્ખરેશ કરવામાં આવ્યાં છે. જે કહેવાતા આત્મજાનીઓ અને ખાતેન તરીકાવાળાઓ. જુદી જુદી જીરમનાં જુદાં જુદાં ઊરવાનોનાં મરતબા સમજ્યા વગર શરીરને ફેંકી દઈ ઊડારી નાંખવાની અને પ્રકત ઊરવાનનીજ એકલી વૃદ્ધિ કરવાનો ખ્યાલ રાખે છે, અને એક આગલ વધેલું ઊરવાન આ દુન્યા હમેશાની હોડી ગયા પછી તેને પેતાનું શરીર તો અહીંજ નાંખીને જવું પડશે એવો જે ઇલમ્બતથી સદંતર ઊલટો ખોટો વિચાર ધરાવે છે તેઓએ ખુબ ગોહાર કરવો ઘટે છે કે જે મહાન ક્રોશો-ગર્દની નેમને ખાતર આખી સૃષ્ટિનો કારોબાર નિરંતર ચાલી રહ્યો છે તે નેમ અનાસરોની જીરતાવી વૃદ્ધિ વગર કદીખી બર આવવી શકેજ નહી, અને જો પ્રકત સૃષ્ટિમાંનાં બધાં ઊરવાનોજ વૃદ્ધિ કરી જવાનાં હોય, તો પછી જે બધાં અનાસરો કે જેના તરેહવાર આકારો મારજતેજ ઊરવાનો તે વૃદ્ધિ કરવાને શક્તિવાન થયાં છે તે બધાં અનાસરોનું છેક છેવટે શું થશે અને તેઓ તે વખતે કઈ હાલત ખરેખર ધારણ કરશે તે સવાલ ઊભો થાય છે, કારણ કે કોઈખી શખ્સ એમ તો નહીજ કહેવા નીકળશે કે અનાસરો જેવી ચીજ દુન્યામાં છેજ નહી. જેઓને “અનાસરોની ઊત્પત્તિ” બાબે ભાન હોવું નથી, તેઓજ આત્મજાની કહેવાયા છતાં જરૂરીસ્તી તરીકતો અને ક્રીયાકામોને એકદમ તરછોડી કાઢવા નીકળી પડે છે, જે બહુ ખેદકારક છે.

વાવનાર શક્તિ ને “ખુદ-આ”^{૧૩૧} કરીને કહેવાય છે તે શક્તિથી, યાને તેના “ખુદ-આ” થી ને વખતે “શ્વાશહે ખદાતહે”^{૧૩૨}ના દબ્બારમાં તે ઊરવાનને લગતો કેશાશ ભોગ-

(૧૩૧) “ખુદ-આ”=આપણે સાધારણ જાનનામાં ને ‘ખોદાએ’ શબ્દ વાપર્યે છીએ તે માટે ખરો શબ્દ તેના ધાતુ પ્રમાણે “ખુદ-આ” છે, અને જરથોસ્તી ઇસ્મે ક્ષુદ્ર મુજબ જરથોસ્તી દએનમાં આ “ખુદ-આ” (યાને “ખોદાએ”) શબ્દ ખાસ ઊંડાણ પોતીકો લોગતીક અર્થ ધરાવે છે. સામાન્ય માન્યતા મુજબ, “ખુદ-આ” યાને “ખોદા” શબ્દને સૃષ્ટિના પેદા કરનાર દાદાર અહુરમઝ્દના નામ સાથે ભેળી નાંખવામાં આવે છે, પણ જરથોસ્તી દએન મુજબ તે ચોક્કસ ઊંડાણ અર્થેજ વપરાય છે. “ખુદ-આ” શરસી શબ્દ છે, જેમાં “ખુદ” એટલે “પોતાની મેળે” અને “આ” એટલે (“આમદન”=આવડું ઊપરથી) “આવનાર” ઊપરથી “પોતીકી મેળે આવનાર” એમ અર્થ થાય છે; અને દરેક ઊરવાન પોતાનું કેશાશ ભોગવીને ચોક્કસ વૃદ્ધિને છેડે પુગી શકે ત્યાં સુધી તેનો કેશાશ થોડો થોડો સુકરર કરી તેની પાસે ને “પોતાની મેળે ઊત્પન્ન થતી શક્તિ” ભોગવાવ્યા કરે છે તે મહાન શક્તિનું નામ “ખુદ-આ” યાને “ખુદાએ” આપેલું છે. આ રીતે જોતાં દરેક ઊરવાનને પોતાનો “ખુદ-આ” હોય છે, કે જે તેનો “અધો-અખ” યાને “નસીયનો સાહેબ” ગણાય છે અને જેની આલુ પનાહ હેઠળજ પોતાની વૃદ્ધિ તે ઊરવાન કર્યું જાય છે. “તારો ખુદ તારી સાથે અને મારો ખુદ મારી સાથે” એવું ને સાધારણ વાતચીતમાં ખોલવામાં આવે છે તેમાં ખરેખર ઊંડાણમાં ફેટલી બધી સચ્ચાઈ સમાયલી છે એમ આપણે “ખુદ-આ” શબ્દની ઊપરટપકેની તાવીલ (યાને રહસ્ય) ઊપરથી જોઈ શક્યે છીએ.

(૧૩૨) “શ્વાશહે ખદાતહે”=સાતે આસ્માનોનાં દબ્બાર અને ફરવાથી જે બંધા યોગાયોગ થાય છે અને તેની અસરો આલુ નિરંતર નેમાયલા વખતે ઊતર્યા કરે છે તેવા આસ્માનના ગીરદેશને “શ્વાશહે ખદાતહે” નામ આપ્યું છે. આપણી “જસમે અવંધહે મજદ” ની બંદગીમાં ત્રણ “જરવાન” (યાને ગતી અને ગતી ઊપરથી ઊપજતા “વખત” નો ખ્યાલ) જણાવવામાં આવ્યા છે: (૧) “જરવાનહે અકરેનહે” યાને એકીનાર ગતી યાને વખત; (૨) “જરવાનહે દરેગો-ખદાતહે” યાને દર-જમાન જમાનો કે જે (જુએ ફરો-ગર્દ, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૨૧ મે નોટ નં. ૦ ૩૩) ૮૧,૦૦૦ વરસનો થાય છે; (૩) “શ્વાશહે ખદાતહે” યાને ફરતાં આસ્માનની ગતી, અને તેને લગતો જમાન યાને તેને લગતી અસરો.

વવાનો નુકતો તૈયાર થાય છે તે વખતે, દરેક ઉરવાનને પોતાના ઐન્નયમાં ^{૧૩૩} નીચે લાવનાર જે ફરેસ્તો “તીર યજ્ઞ” ને નામે મુકરર થયેલો છે તે “તીર યજ્ઞ,” તે ઉરવાનના “થવાશહે ખદાતહે” ના નુકતાનાં પ્રમાણ પ્રમાણે ‘બારાંન’ ^{૧૩૪} ની મારફતે તે “ઉરવાનનું ચિત્ર” ^{૧૩૫} તેના કેશાશ પ્રમાણે જે પેદર થવાનો હોય તેનાં તોખમમાં નબાતાતી, ^{૧૩૬} જમાદાતી ^{૧૩૬} યા હૈવાનાતી ^{૧૩૬} નાં રૂપમાં લઘુ જાય છે, જ્યારે બીજી તરફથી તે ઉરવાનના “થવાશહે ખદાતહે” ના નુકતાનાં પ્રમાણ પ્રમાણે તેનાં “પોષણનું ચિત્ર” ^{૧૩૫} જે તેનાં કેશાશ પ્રમાણે માદર થવાની હોય તેનાં ઓદાનમાં નબાતાતી, જમાદાતી યા હૈવાનાતીના રૂપમાં લઘુ જાય છે. એ રીતે તે ઉરવાનના કેશાશ પ્રમાણે “થવાશહે ખદાતહે” ના દુવ્વારમાં જ્યારે સૈયારા ^{૧૩૭} નો યોગાયોગ આવીને ઉભો રહે છે ત્યારે તે ઉરવાનના કેશાશનાં પ્રમાણ પ્રમાણે તેનાં માદર અને પીદર બન્ને સંબંધમાં આવે છે અને શેકમમાં નુકતો કરાર પકડે છે.

(૧૩૩) **ઐન્નય** - નીસ્તીની આલમોમાં ઊતરતાં, ઉરવાન કે જે પોતે ખરેખર તો પુર હોશદાર છે તે અનાસરોનું ૫૬ અને ગાશક તેની આસ્પાસ ફરી વળવાને લીધે પોતે બાનબુલો થઈ હોશ બોલી દઈ અંધકારમાં પડે છે અને ઉરવાન પોતાને ઓળખી શકતું નથી, તે વખતે ઉરવાન-પર “ઐન્નય” યાને “અંધકારનો ૫૬દો” ૫૬યો છે એમ બોલવામાં આવે છે.

(૧૩૪) **બારાંન**=વરસાદ.

(૧૩૫) **ઉરવાનનું ચિત્ર**=કેશાશને કાયદે જે અનાસરી બદનમાં ઉરવાન ઊતરનાર છે તે અનાસરી બદનની આખી આકૃતીની ટાઇપ (Miniature prototype) ધરાવનારૂં બીજ, જે બાપના તોખમમાં જન્મ થવાની અગાઉ ખાસ ઊતારવામાં આવે છે તે.

(૧૩૫) **પોષણનું ચિત્ર**=ઊપર “ઉરવાનનું ચિત્ર” સમજવતાં જે ‘આકૃતી’ જણાવેલી છે તેને ઊછેરીને ઊધારીને ચાલુ પોષણની જરૂર પડે છે તે પોષણનો બધો ભાગ ધરાવનારૂં બીજ, જે માતાનાં ગર્ભસ્થાનમાં જન્મ અગાઉ ખાસ ઊતારવામાં આવે છે તે.

(૧૩૬) **નબાતાતી, જમાદાતી, હૈવાનાતી**=નબાતાતી એટલે વનસ્પતી-વર્ગનાં; જમાદાતી યાને ખનીજ વર્ગનાં; હૈવાનાતી એટલે જનવરી-વર્ગનાં.

(૧૩૭) **સૈયારા**=ગ્રહો.

માયનાં પેટમાં રહેલાં બચ્ચાંની નવ મહીના સુધી દરેક મહીનાની હાલત તથા દરેક મહીનામાં તે બચ્ચાં ઉપર જુદા જુદા ગૃહોની ચાલુ અસર; ત્રણ મહીના ને સત્તાવીસ દીવસ પછી તે બચ્ચાંમાં ઊરવનનું ઉતરવું; છુટકારા વખતે ઉતાવળમાં વહાડકાપ નહીં કરવાનું ખાસ કારણ.

આ બનાવના ઐયામને આપણે ગર્ભધારણ (conception) કહીએ છીએ, જે વખતે કુદરત પોતાના અચુક નિર્માન કીધેલા કાયદાથી પહેલા મહીનામાં એક “કલોલ”^{૧૩૮} બનાવે છે, એટલે કે અંદર ઘણીજ અસંખ્ય હરીરીઓ (યાને microbes) માદર પેદરનાં તોપ્પમમાંથી બરપા થાય છે, જેઓ તે આપ્પા પહેલા મહીનામાં એકેકને પોતપોતામાં ખાધને જ્યારે એક લોચારૂપ થઇ બને છે તેને “કલોલ” તરીકે કહેવામાં આવે છે. આ ક્રિયા એક માહની અંદર બને છે, જે “કયવાન” (યાને શની)ના સેતારાની અસર નીચે થાય છે. ત્યારબાદ, બીજા મહીનામાં એ લોચામાં “હરારતે ગરેજઆ” (Vital heat) યાને ‘ખરી સજીવન શક્તીની ગરમી’ પેદા થાય છે. કે જેથી તે કલોલમાં સમીપત યાને ઝેર નહીં પેદા થતાં ‘કુવતે નાખ્યા’ યાને વધવાની શક્તી પેદા થાય છે. આ બીજા માહ “બરજસ” (યાને બ્રેસ્પતી) સૈયારાની અસર તળે પસાર થાય છે. ત્રીજા માહની અંદર ઘણાંજ લતીકાં^{૧૩૯} હાડકાં અને ખુન^{૧૪૦} બને છે. આ ત્રીજા માહ “હાસમ” (યાને મંગળ) સેતારાની અસર તળે ગુજરે છે. ચોથા માહ વખતે કસીક રીતે આખી આકૃતી બરપા થાય છે. આ ચોથા માહના પહેલા સત્તાવીસ દીન ગુજ્યા બાદ તેમાં ઉરવાન ઉતરે છે કે જે મંદ હાલતમાં રહે છે.

(૧૩૮) પહેલા મહીનામાં એક “કલોલ” બનાવે છે—આ શકરાથી જન્મ વખતે શરીરનું બંધારણ કેમ થાય છે તેની વિદ્યા (Human Embryology) જરથોશ્તી દએન મુજબ સમજવવામાં આવી છે. નવ માસ સુધી દર મહીને કયા કયા ગૃહોની અસર હેઠળ દરેકે દરેક બચ્ચાંનાં શરીરના જુદા જુદા ભાગો બનતા જાય છે તેના સામાન્ય કાયદાઓ અહીં વર્ણવવામાં આપ્યા છે.

(૧૩૯) લતીકાં=ઘણાંજ કુમળાં અને નરમ (એનેથી જીલટો શબ્દ “કસીક”=‘ઘટ્ટ; સ્થુળ’ છે.)

(૧૪૦) ખુન=લોહી. “ખુન” શરસી શબ્દ છે.

આ માહ, મરદ-ઉરવાન હોય તો શસ્ત્ર (યાને ખુરશેદ) સૈયારાની
અને ઓરત હોય તો દમ્બે (યાને ચંદ્રમા) સેતારાની અસર હેઠળ
રહે છે. ત્યારબાદ, પાંચમા માહની અંદર દરેક નબળો^{૧૪૧} અને
“આજ્ઞાએ રમ્બેષા”^{૧૪૨} ખીલવા માંડે છે. આ મહીનાનો તાલુકો
“નાહીદ” (યાને શુક્ર) સેતારાને તાલુકે છે. છઠ્ઠા માહની અંદર
ઉરવાન જરા ચેતન હાલતમાં આવે છે, અને તનુનો આખો આકાર
ખુનના જોશ સાથે બરોબર થાય છે. આ માહમાં રૂવાંના તથા માથાંના
બાલ બરપા થાય છે. આ માહ અતારદ (યાને બુધ) સૈયારાની અસર
હેઠળ રહે છે. સાતમા માહની અંદર મન પુરેપુરું હસ્તીમાં આવે છે,
અને તે ઉરવાન પોતે ખોરાકની પુરેપુરી તલબ કરે છે, અને માદરનાં
આંતરડાંનો પ્રવાહ ચુસવા માંડે છે. આ માહ “દમ્બે” સૈયારાની
અસર હેઠળ રહે છે. પછી આઠમા માહની અંદર માદરનાં શેકમ
(યાને પેટ) તેમજ દરેક આજ્ઞાએ-રમ્બેષાનું સમીપત (યાને ઝેર)
લાગ્યાથી આખું બદન તે ઉરવાનનું સુસ્ત અને મુરદાળ જેવું
થઈ જાય છે. આ માસમાં જો બચ્ચું તવલ્લુદ થાય તો
તે મુરદાળ નીકળે છે; કવચીતજ યોગાયોગની અસરથી સજીવન
હાલતમાં નીકળે છે. આ માહ “કમ્બેવાન” ને તાલુકે રહે છે,
અને તેની અસર હેઠળ રહે છે. નવમા માહની અંદર પુરેપુરી
“હરારતે ગરેજઆ” બરપા થાય છે. આ “હરારતે ગરેજઆ”
ના અંદાજ પ્રમાણે બચ્ચું તવલ્લુદ થવાને (યાને જન્મવાને)
વાસ્તે કોશેશ કરે છે; આ માહ “બરજસ” સૈયારાની અસર
તળે રહે છે; જ્યારે દશમા માહની અંદર પુરેપુરું તવલ્લુદ
થવાને વાસ્તે આબનો “ક્ષએતો ક્રાદો”^{૧૪૩} છુટવા માંડે છે અને

(૧૪૧) નબળો=લોહીની બધી નસો.

(૧૪૨) આજ્ઞાએ રમ્બેષા=“ગમ્બેષા” યાને શરીરની અંદરનાં
મુખ્ય અંગો (Vital Organs).

(૧૪૩) આબનો “ક્ષએતો ક્રાદો”—અહીં જે “આબ” જણા-
વવામાં આવ્યું છે તે પેટમાંનાં બચ્ચાંની (foetus) આસપાસ તથા જ રરગું
જે ‘પાણી’ (amniotic fluid) રહે છે, તે પાણી વિષેનો ધસારો છે. આ
(કુટનોદ આણ.)

તેથી બચ્ચું તવલ્લુદ થાય છે. પણ જ્યાં ગોહર કરવાની જરૂર છે કે આ આબનો “દુએતો ક્રાદો” વધતા ઓછા અંદાજમાં દરેક સૈયારાની અસરથી થાય છે, તેથી છુટકારા (delivery) વખતે કુદરતને કુદરતનું કામ કરવા દેવાનો તાકીદનો હોકમ કરાવેલો છે, અને જોઈતી એને લગતી ઇરાદતી વાપરવાનો હોકમ આપેલો છે. વાસ્તે આ વખતે ઉતાવળથી જ વહાડકાપ કરવાનો રવૈયો છે તે કુદરતથી ઉલટોજ છે. આ દુસ્મો માહ જો નર હોય તો શમ્સને અને નારી હોય તો દુએને તાલુકે છે, ને જો નપુંસક હોય તો બુધને તાલુકે છે.

બચ્ચું જન્મ પામવા પછી તેની ઊપર રહેતી જુદા જુદા ગૃહોની અસર; માતાના શોકમમાં પોતે કીધેલા એ કરારની હાશ દારી.

બાદ બચ્ચું તવલ્લુદ થવા પછી પહેલાં ચાર વરસ સુધી તેની

[પાને ૫૫ થી કુટનોટ ચાલુ.]

પાણીમાંની પાંચ વીજળીક શક્તિઓ (ખાસતર), જેને પાંચ “ક્રાદો” તરીકે અવસ્તામાં ઓળખાવેલી છે, તેમાંની એક વીજળીક શક્તિ—“દુએતો-ક્રાદો” બચ્ચાંને જન્મતી વખતે બહાર કાઢવામાં ખાસ ભાગ ભજવે છે. આ દુએતો-ક્રાદો એકસ એકસ ગૃહની અસર હેઠળ વધતો ઓછો તે વખતે કાર્ય કરે છે, અને બચ્ચાંને માનાં પેટમાંથી બહાર આવીને દમ ખેંચવાનો જે વખત સૈયારાઓના યોગાયોગથી કુદરતમાં નિરમાણ થયેલો હોય છે તેજ વખતે બચ્ચું પોતીકી મેજે બહાર આવવાની કોશિશ કરશે. એક બચ્ચાંના જન્મ વખતે કુદરત પોતે કેટલો બધો ભાગ લે છે તે બીલકુલ ધ્યાનમાં નહીં રાખવાનાં સમ્યક્, હાલમાં સુવાવડ વખતે દોડાદોડીથી “ઓપરેશન” કરી બચ્ચાંને અકુદરતી રીતે બહાર કાઢવાની ખોટી અધીરી તબીબ પડી ગઈ છે. “ઓપરેશન” કરતાં વધારે સરસ બીજી અનેક હાથની તદબીરો પડેલી છે, જેના વાળ્યો ઊપયોગથી માતા તેમજ બચ્ચાંની જીંદગી બીલકુલ જોખમાવ્યા વગર ઘણી સેહેલાઈથી છુટકારો થઈ શકે છે. જે કુદરતે આપણી બાણ વગર તેના કિશાશનાં પ્રમાણ પ્રમાણે નવ માસ સુધી બચ્ચાંને પેટમાં ઊઠેરવ્યું છે તેજ કુદરત જુને તેને બહાર સહીસલામત કાઢવાને ઇતેન્નર નહીં રહેશે? તો શા માટે આપણે એટલા બધા અધીરા બની, કુદરતપરનો ઇતપાર છોડી ઘડીએ ઊતારી મુકી અકુદરતી ‘ઓપરેશન’ નો જોખમ ભયો રસ્તો લેવો જોઈએ? કુદરત તો હમેશાં પોતાના “ખર-વકત” યાને “વખતસર પ્રસંગોપાત” નાજ કાયદાને ચીવટાઈથી વળગી રહીને કાર્ય કરે છે તે બીના કદી ભુલી જવી જોઈતી નથી.

ઉપર “દ્યૈ” ૧૪૪ની અસર રહે છે; તે એવા અંદાજથી રહે છે કે તે ઉરવાનના કેશાશનાં પ્રમાણ પ્રમાણે ત્રણ ભાગમાં વહેંચાઈ જાય છે : એટલે કે, બચ્ચું પોતાના ઉરવાનના અંદાજ પ્રમાણે પહેલા

(૧૪૪) પહેલાં ચાર વરસ દ્યૈની અસર—જેમ ઉપર માનાં પેટમાં નવ માસ બચ્ચું રહેતી વખતે તેનાં શરીર-અંધારણ માટે દર માસે જુદા જુદા ગૂહોની અસર ઊતરતી હતી, તેમ બચ્ચું જન્મ્યા પછીથી પણ તેનાં શરીરને હાલના હાસમી દૌર પ્રમાણે સામાન્ય રીતે ઊધારી, તેને એકરારી બાન, બચ્ચણ, છોકરવન, નવજીવાન, પુત્ર ઊમર, અધાર તથા ઘડપણ વીગેરેના તત્ત્વક્રાંતિ પસાર કરાવી, છેલ્લે નાશના યાને સંકોચાવાના તત્ત્વક્રા (Birth, growth, adolescence & death) ઉપર લઈ જવા માટે પણ અમુક અમુક ઊમરના અરસાઓ યાને કરણોમાં ચોક્કસ ચોક્કસ ગૂહો દરેક શખ્સના બાબમાં તેના તાલેના સૈયારા (Planetary position at birth) ની સાથે કાર્ય કર્યાં જાય છે, અને તે ગૂહોની અસરનાં પ્રમાણમાં તેનાં માનની પણ જુદી જુદી ગતિઓ થતી રહે છે. આ કરણો દરેકે દરેક શખ્સના બાબમાં કાર્ય કરી, તેને જીંદગીને જુદે જુદે તત્ત્વક્રે ઊભેલો રજુ કરે છે : દરેક શખ્સ પોતાની જીંદગીનાં વરસોમાં જુદા જુદા સૈયારાઓની અસર હેઠળ સામાન્ય રીતે નીચે મુજબ રહે છે :—

દરેક શખ્સની જીંદગીનાં કરણોનો કોઠો :

કરણનું અનુ-ક્રમ નં.૦.	કેટલી ઉમર સુધી ?	કયા ગૂહની અસર હેઠળ ?
૧	૧ થી ૪ વરસની.	‘દ્યૈ’ યાને ચંદ્રમા.
૨	૫ થી ૧૦ “	‘અતારદ’ યાને પુષ.
૩	૧૧ થી ૧૮ “	‘નાહીદ’ યાને શુક.
૪	૧૯ થી ૩૭ “	‘પુર’ યાને રવી.
૫	૩૮ થી ૫૨ “	‘હાસમ’ યાને મંગળ.
૬	૫૩ થી ૬૪ “	‘બરજસ’ યાને ભેશ્વતી.
૭	૬૫ થી જીંદગીના છેડા સુધી.	‘કયવાન’ યાને સની.

લાગમાં^{૧૪૪-ક} અથવા તે બે લાગમાં^{૧૪૪-ખ} અથવા તે ત્રણ લાગ^{૧૪૪-ગ} તુલીક મીનાઇ શક્તિની સાથે એખલાસમાં રહે છે. તેમજ ઉરવાનના કેશાશનાં અંદાજ પ્રમાણે ખનીરથબામીપરનાં “વયુ ઉપરોકધર્મ”^{૧૪૫} સાથે અને શમ્સના સ્વા^{૧૪૬}, શમ્સની રોશની, શમ્સની હુરાસત^{૧૪૭}, દરેક સૈયારાના પ્રવાહ અને જમીનના “મગનાટીસ” (terrestrial magnetism) સાથે તે ઉરવાનના નક્સો^{૧૪૮} જેમ જેમ એખલાસમાં આવતા જાય છે તેમ તેમ પોતાના કેશાશના લોગવાવનાર “ખુદ-આ” ના હોકમથી કસીફ યા લતીફ^{૧૪૯} હોશની અંદર પોતાનાં અંદાજ પ્રમાણે— ઉરવાન આખો વખત શમ્સમાં યા દુએમાં તેમજ માદરના શેકમમાં જે એકરાર કરીને ઉતર્યું છે તે એકરારના બાબમાં તે ઉરવાન હોશદારીમાં યા હોશ વગરનું થતું જાય છે. જ્યારે તે ઉરવાન પોતાના કેશાશનાં અંદાજ પ્રમાણે હોશદારીમાં હોય છે ત્યારે તે પોતાના એકરાર પ્રમાણે, “(૧) હું કોણ છું? ^{૧૫૦} (૨) હું કયાંથી આવ્યો છું? ^{૧૫૦} (૩) મારે આવવાનો સબબ શું? ^{૧૫૦} (૪) મારે શું કરવું છે? ^{૧૫૦} (૫) શું લઈ જવાનું છે? ^{૧૫૦} (૬) શું લાવ્યો છું? ^{૧૫૦} અને (૭) કયાં જવું છે? ^{૧૫૦}”—વીગેરે આ બધી

(૧૪૪-ક) પહેલા લાગમાં=પહેલું વરસ અને ૪ મહીના સુધી.

(૧૪૪-ખ) બે લાગમાં=બે વરસ અને ૮ મહીના સુધી.

(૧૪૪-ગ) ત્રણ લાગ તુલીક=પહેલાં ચાર વરસ સુધી.

(૧૪૫) વયુ-ઉપરો-કર્ધરથ=આસપાસની વાતાવરણ (atmosphere) કે જે અહીંથી આશરે ૪ ફરસંગ (પાને આશરે ૧૬ માઇલ) સુધી પોતાના ચઢતા મરતબામાં ફેલાયલી રહે છે.

(૧૪૬) શમ્સના સ્વા=પુરશેદનાં અણુદીઠ કીરણો.

(૧૪૭) શમ્સની હુરાસત=પુરશેદની સજવન-ગરમી.

(૧૪૮) નક્સો=આસોઆસ; દમ.

(૧૪૯) કસીફ યા લતીફ=સ્થુળ યા સુક્ષ્મ (gross or refined).

(૧૫૦) “હું કોણ છું?” વીગેરે—આ સાત મહાન સવાલો દરેક શખ્સે મોંઢડે ગોખી રાખીને જીંદગી ગુજારવી જોઈએ, કારણ કે ઉરવાનને આ દુન્યામાં આવવાનો મુજ હેતુ શો છે તથા શા માટે આ દુન્યા બનાવવામાં આવી છે અને તે કયા મૌથી સુખી મહાન છેડાએ અંતે પુગવાની છે,—કુંકમાં માજદયસ્તી જરથોસ્તી દુએનના તમામ કાયદા-
(ફરનોહ આશુ.)

હોશદારીમાં પોતાની ઉમર ગુજારે છે, અને પોતાની જીવંતી જીંદગી દરમ્યાન ઉપર મુજબની ઉત્તમ મુજ નેમ ધ્યાનમાં

[પાને ૫૮ થી ફુટનોટ ચાલુ.]

ઓનો અરક (Substance) સંક્ષેપરૂપે આ સવાલોના જવાબો ત્રેજવ્યાથી હાંસલ થાય છે, અને એક વાર ખરી રીતનું જ્ઞાન થયા પછી ઊરવાન પોતાના “દર-વતન” ના માર્ગ ઉપર ઊસ્તવાર બને છે, અને તેને મારેનીજ જીંદગી ગુજારવાની તે તલબ કરે છે. આ દરેક સવાલના જવાબ મારે પોતાના પોતાઓ ભરીને લખી શકાય એમ છે. આપણી આખી જીંદગી પણ એ સવાલોના જવાબો ત્રેજવવામાં અટવાવી નાંખ્યે તોથી તે ઓછી છે, કારણ કે ઇલ્મનો દસ્તાવ યેકીનાર છે, અને તેમાં જેમ કુબ્કી માસ્યો છીએ તેમ વધુ ઊંડાણ અને ઊંડાણ જવાની તલબ વધે છે. તેથીજ ઇલ્મના રાહની સાથે “તરીકત” નો રાહ જે જરથોસ્તી ધર્મે જીંદગીની ખુલંદ નેમે તાકીદથી પુગવા મારે બતાવ્યો છે તે રાહ પહેલાં અખત્યાર કરવો જોઈએ, જેથી આગલ વધેલું ઊરવાન એક વાર પોતાની પુર હોશદારીમાં આવતાંજ તે બધું જોઈ શકશે, અને જીંદગીની નેમ શું છે તે અંતે પામી શકશે.

આવા પ્રકારના સવાલો હાલનાં બચેલાં પહેલવી પુસ્તકોમાં પણ જખખ જોવામાં આવે છે. આપણે શકત ત્રણ દાખલા અત્રે ઠાંકીશું :

‘તેઓ (પાને પોઈસ્યો-ત્કએષીઓ) વળી એમ માનતા હતા કે આ પાંચ ચીજો જાણવાની દરેક માનવીની શરજ છે, અને જે કોઈ તે નહીં જાણે તે અનીતીવાન માનવી છે. એક તો એ છે કે : “હું કોણ છું ? હું માણસ છું કે દેવ ?” અને એક તો એ છે કે : “હું ક્યાંથી આવ્યો છું ? ગરોઝમાનમાંથી કે દોજખમાંથી ?” અને એક તો એ છે કે : “મારે શાની ઉપર આધાર રાખવાનો છે ? યજદાને લગતી ચીજો ઉપર કે દેવોને લગતી ચીજો ઉપર ?” અને એક તો એ છે કે : “મારે કોણની પુઠે જવું ? ભલાંઓની પુઠે (જવું) કે ખુરાઓની ?” અને એક તો એ છે કે : “હું પાછો કેઈ તરફ જઈશ ? પાછો બહેશ્ત તરફ જઈશ કે દોજખ તરફ ?”

—પહેલવી દીનકદ, વોલ્યુમ ૧૨.

“માણસખતને મારે સૌથી સરસ જે દાનેશ છે તે દીની દાનેશ છે; અને આપણી દીનનું આ એક શરમાન છે કે પોતાનાં પંદરમાં વરસમાં આવતાં વાર જે પહેલી ચીજ દરેક કરવી જોઈએ તે નિચલા સવાલો જાણવાનું છે : ‘હું કોણ છું ? મારું પોતાનું કોણ છે ? હું ક્યાંથી આવ્યો છું ? હું ક્યાં જવાનો છું ? કઈ ઓલાદ અને તોખમથી હું આવેલો છું ? આ દુન્યામાં મારો દુશ્મન કોણ છે ? મારી પોતાની ખીશ્કારી યાને શરજો શું છે ? મારે મારે ચીનોઈ બદલો કેવી રીતનો છે ? હું મીનોઈમાંથી આવ્યો છું ?

(ફુટનોટ ચાલુ.)

રાખીનેજ પોતાની જાંઘગી ગુજરે છે. પણ જ્યારે તે ઉરવાન પોતાના કેશાશનાં પ્રમાણ પ્રમાણે ગેર-હોશ^{૧૫૧}ની અંદર આવે છે ત્યારે ઉપલા દરેક નિયમોને પોતાની ગફલતીમાં પોતાની આખી ઉમર દરમ્યાન ધ્યાનમાં રાખ્યા વગર પોતાની જાંઘગી તે ઉરવાન ગુજરે છે, અને ખુદ-નમાઇના રોદ^{૧૫૨}માં ગેરફતાર થતું જાય છે.

એક શખ્સનાં ગુજર પામતો વખતે દરેક આણુદીઠ બંધારણ-રચનાના વિભાગોનું છુટું પડતું; તે વખતે પ્રરતું એકરારો તથા કારદાનીના પીકચરનું સરકલ; “કેરદાર” ની સમજણ.

ઉપલા બે પ્રકારમાંની કોઇખી રીતની જાંઘગી ગુજરયા બાદ જ્યારે તે ઉરવાનનો અહીંઆંથી રહેલત કરી જવાનો વખત આવે છે ત્યારે તેનું કેહરપ, પુરૂષ હોય તો જમણા પગના અંગુઠામાંથી અને સ્ત્રી હોય તો ડાબા પગના અંગુઠામાંથી, જે દીવસે તે ઉરવાન

[પાને ૫૬ થી કુટનોટ આદ્ય]

કુ ગેતીમાંથી પેદા પડેલો છું? મારી ખેશી અહુરમઝદ સાથે છે કે અહેરેમન સાથે, યજ્ઞદો સાથે કે દેવો સાથે, ભલાં માણસો સાથે કે ખુરાં માણસો સાથે? હું માણસ છું કે દેવ? મારે કયે રસ્તે જવાનું છે? મારી દીન કેઈ છે? મને શયદો શાથી છે? મને ગુકસાન શાથી છે? મારો દોસ્ત કોણ છે?... ”

—પહેલવી ચીતક-ઈ-અનદરઝે પોઈરયો-દકએશાનમાંથી.

“વળી એમની કહેણું છે કે દરેક શખ્સે આએ જાણવું જોઈએ કે : ‘હું કયાંથી આવ્યો છું? અને હું અહીંઆં કાંય છું? મને પાછું કાંઠાં જવાનું છે? તે લોકો મારી પાસેથી શું ઇચ્છે છે?’

એના જવાબમાં હું એમ જાણું કે ‘હું હોરમઝદ-ખોદાએની આગલથી આવેલો છું; અને દરજીને મારી હાવવાને ખાતર હું અહીંઆં છું; અને પાછું મને હોરમઝદ-ખોદાએની આગલ જવાનું છે; તે લોકો મારી પાસેથી અથોઇ માંગે છે.’—અનદરઝે-ખુસરોએ-કવાતાનમાંથી.

(૧૫૧) ગેર-હોશ=એજાને લીધે હોશ ખોડી ખેસ્વાની હાલત થાય છે તે. “ગેર” એટલે “વગર” (શરસી.)

(૧૫૨) ખુદ-નમાઈનાં રોદમાં=હુંપણનાં આવેશમાં. “રોદ” એ “નદી” ને માટે પાજંદ તેમજ શરસી શબ્દ છે.

ગુજર પામવાનું હોય તે દીવસના મેહેરના તલુ થવાના વખત^{૧૫૩} થી નીકળવા માંડે છે. આ કેહરપ નીકળવાના અંદાજ પ્રમાણે તેનું ઉક્તાન, તેવીધી, અને ઉરવાન નીકલે છે.^{૧૫૪} આપણે ઉપર જોઈ ગયા તેમ, વરજનીનાં મરકજથી શમ્સમાં યા દુએમાં તે ઉરવાન ખેંચાય છે ત્યારથી તે માતાના શેકમમાં આવે છે તે વખત સુધી, શમ્સ યા દુએમાં, તેમજ માતાનાં શેકમમાં જે

(૧૫૩) મેહેર તલુ થવાનો વખત=હાવનની હોશયામનો વખત, જે પુરશેદ ઊગવાની બરોબર આગમચની ૩૬ મીનીટનો ગણાય છે. એને “હાવનની મેહેર” પણ કહે છે, કારણ કે પુરશેદ ઊગવાની ૮૧ મીનીટ આગમચથી તેના સ્વા યાને કીરણો મેહેરના દખ્ખમાં ફેલાવા માંડે છે, અને અહીં ઊતરવા માંડે છે, તેથીજ સુયોદ્ધની ૩૬ મીનીટ અગાઉ હમેશાં હાવન ગેહ શરૂ થયતી હોય છે.

આપણે “હોશબામ” ના વખતની ગણતરી સેહેજ વીસ્તારીને જોઈશું, જેથી “૫૬-૩૭” ની બાબદ સમજવામાં પણ સવળતા થશે. સુરજ ઊગવાની અગાઉનો આખો આશરે ૮૧ મીનીટ (યાને એક ‘હાઝ’) નો વખત “હોશબામ” નો ગણાય છે. તેમાંથી પહેલી નવ મીનીટ તવલુદ (યાને પેદા થવાની શરૂઆત) ની બાદ કરતાં ૭૨ મીનીટ રહેશે. આ ૭૨ મીનીટના બે સરખા હીસ્સા કરવા, અને તેમાંની પહેલી ૩૬ મીનીટ “ઉશાહીનની હોશબામ” અને બાકીની ૩૬ મીનીટ “હાવનની હોશબામ” એમ બે ભાગે હોશયામ ખરી રીતે ગણાય છે. હોશયામની બંદગી આ બેમાંથી ગમે તે ટાઈમ કરી શકાય છે : ઊશાહીન કે હાવન જે ગેહ હોય તે પઢવી.

આ “ઉશાહીનની હોશબામ” ને “૫૬-૩૭” સાથે કંટલો નીકટ સંબંધ છે તે આપણે હવે પછી જોઈશું.

(૧૫૪) ઉરવાન આખા દીવસના ગમે તે વખતે રહેલત કરી જવાનું હોય, છતાં તેનું કેહરપ યાને સુક્ષ્મ બાતેની શરીર તો તે દીવસના પુરશેદ ઊગવાની ૩૬ મીનીટ આગમચ (યાને હાવનની મેહેરની શરૂઆતથી) હમેશાં નીકળે છે, અને એક ઉરવાન સહવારના ૧૦ વાગે ગુજરયું હોય અને બીજું ઉરવાન તેજ દીવસે પાછલી રાતના ૪ વાગે ગુજરયું હોય, છતાં બંનેનું “ચેહારમ” એકજ દીવસે કાંય પડે છે તેનું ખરું સાય-ન્ટીશીક કારણ “જરથોસ્તી દએન મુજબ મરણ પછી ઉરવાનની હાલત” ના આપાન્યાના પાને ૬-૭ મે ઘણું ખુલાસાથી સમજાવ્યું છે.

(કુટનોટ ચાલુ.)

એકરારો તેણે કીધેલા હોય છે અને ત્યારપછી પોતાની આખી જીંદગી દરમ્યાન જે કાર્યો તેણે કીધેલાં હોય છે તે સઘળાંનું—

[પાને ૬૧ થી કુટનોટ આણુ.]

વળી ઉશ્તાંન, તેવીધી અને ઊરવાંન તનુમાંથી કેવી રીતે બહાર પડે છે તેનું ખ્યાન પણ એજ પાનાંમાં આવતું હોવાથી, તે શકરો ઊપલાં ચોપાન્યાંમાંથી નીચે સદાપરો ઊતારી લઈએ છીએ :—

“ એક ઊરવાન જે દીવસે આ શની જેહાંનમાંથી રહેલત થવાનું હોય છે યાને ગુજર પામવાનું હોય છે તે દીવસનાં સુરજનાં તણુ થવાની સાથેજ —એટલે આમદાદના વખતથીજ—જો તે ઊરવાન મરદનું હોય છે તો તેનાં જમણાં અંગુઠામાંથી તેનું “ કંઠરપ ” યાને સુક્ષ્મ અણુદીઠ શરીર નીકળવા માંડે છે, અને જો તે ઊરવાન સ્ત્રીનું હોય છે તો તેના ડાખા પગનાં અંગુઠામાંથી તેનું “ કંઠરપ ” નીકળવા માંડે છે. ત્યાર પછી શરીરથી ઊરવાનના છુટા પડવાના વખતનાં પ્રમાણુ પ્રમાણે, “ ઊશ્તાન ” યાને સજીવન શક્તિ નીકળવા માંડે છે, કે જે શરીરમાંના આંખ, નાક, કાન, મોઢું વીગેરે કોઈપણ ભાગમાંથી નીકળવા માંડે છે. ત્યાર પછી ઊશ્તાનનાં મરતપાના પ્રમાણુ પ્રમાણે થોડે વખતે “ તેવીધી ” નીકળવા માંડે છે. આ “ તેવીધી ” ના નીકળવાના વખતથીજ તે ઊરવાન પોતાની આખી જીંદગીમાં કીધેલાં બલાં યા પુરાં કાર્યોના દરેકે દરેક બનાવો પોતાની નજર સમક્ષ બનતા જીવે છે, અને ત્યાર પછીજ તેને માટે કુદરતી કાયદે નીર્માણુ થયેલા વખતે તેના શરીરમાંથી ઊરવાનનું છુટું પડવું થાય છે. “ જરથોશ્તી ઇદને ક્નૂમ ” ના શિક્ષણુ સુજ્ય આ રીતે જો કદાચ એક ઊરવાન રાતનાં બાર વાગે પણ પોતાના શરીરથી છુટું પડવાનું હોય છે તે છતાં, તે દીવસનાં સુરજનાં ઊગવા સાથેજ—આમદાદના વખતથીજ—પડેલાં તેનું “ કંઠરપ ” આગમનથી નીકળવા માંડે છે; દાખલા તરીકે, અમરદાદ રોજે રાતે બાર વાગે રહેલત કરનારનું—ગુજરનારનું—“ કંઠરપ ” અમરદાદ રોજની સહવારની આમદાદથીજ નીકળી સુકેલું હોય છે. ત્યાર પછી “ તેવીધી ” નીકળી તે પણ તેની અંદર રહે છે; અને છેવટે માથાંના તાળકામાંથી ઊરવાન નીકળી તે પણ તેની અંદર રહે છે. આ “ કંઠરપ ” નો શરીરથી છુટા પડવાનો વખત જરથોશ્તી ઇદને ક્નૂમ મારશ્તે સમજ્યા પછી, હવે આપણે સારી રીતે સમજી શકીશું કે, એક ઊરવાન સહવારે, બપોરે, સાંજે યા રાતે કોઈપણ વખતે અને ગમે તેટલે વાગે ગુજર પામ્યું હોય, કહોની કે દીવસ ઊગવાની એક બે કલાક આગમન પાછલી રાતે ચાર વાગે પણ જો ગુજર પામ્યું હોય છતાં, તે દીવસને આખો ગણીને ચાથે દીવસની આમદાદેજ ચેહારમનું આફ્રીન્ગાંન શા માટે કરવામાં આવતું હતું ? કુદરતી રીતેજ આ સવાલ આપણા વચ્ચે ઊભો થતો હતો, કે આખા દીવસમાં ગમે તે કલાકે કોઈપણ ઊરવાન ગુજર પામે તો તેનાં ગુજર પામવા-

(કુટનોટ આણુ.]

એકરારોનું તથા આખી જીંદગીનાં કાર્યોનું—એક આખું ભાન તે તેવીધીના નીકળવાના વખતથી સઘળું ફરવા માંડે છે. ૧૫૫ આ ઊરવાનની જીંદગી દરમ્યાનની પોતાની નેહુસ્ત યા શાદ ૧૫૬ કારદાની મુજબ તેની પોતાની જે અઘપી ૧૫૭ અને મુરકબ્યાતી પછરી ૧૫૭(ક) બંધાય છે તે અઘપીને આપણે ચાલુ રેવાનમાં

[પાને ૬૨ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ના વખતથી ૭૨ કલાક ગણતાં એકારમની પામદાદનો વખત તો હેરફેર આવી શકે. પણ નહિ, આપણે જોયું છે કે ગમે તો તે ઊરવાન તે દીવસે પાછલી રાતે ચાર વાગે પણ શરીરથી કાંય નહિ છુટું પડતું હોય, તે છતાં તેનાં કેહરપનો નીકળવાનો વખત તો તે દીવસની પામદાદથીજ શરૂ થઈ ચુકેલો હોય છે. એ પામદ સમજવા પછી ગુજર પામવાનો દીવસ સહવારથીજ શા માટે ગણાતો આવ્યો છે તે આપણે સારી રીતે સમજી શકીશું.”

(૧૫૫) તેવીધી નીકળવાના વખતથી આખું ભાન ફરવા માંડે છે—મરણની છેલ્લી ઘડીએ એક ઊરવાન પોતાની છેલ્લી ગુજરેલી આખી જીંદગીનાં તમામ કાર્યોનું વળું પોતાની આસપાસ ફરતું જોવા માંડે છે તેનો અહીં ઇસારો છે. આ છેલ્લા ફેરાનું વળું તે ઊરવાનની આસપાસ ત્રણ રાત જ્યારે તે આ દુન્યામાં સખનો સાથના સુદ્ધ મ બહુ પ્રકાશીત પ્રવાહ મારફતેના જોડાણથી રહેલું હોય છે ત્યાંસુધી એમનું એમ રહે છે, પણ પાદ-રૂઝનો હોશ પામ્યા પછી એકારમની પામદાદથી શકત આવે એકજ જીંદગીનાંજ નહીં પણ ઊરવાનની પોતાની ખનીરથ પામીપરની આગલી તમામ જીંદગીઓમાં કીધેલાં કાર્યોનું એક અખંડ વળું (circle) તેનામાં સંપૂર્ણ હોશ ખરપા થવાને લીધે ઊરવાન કુદરતી રીતે જોવા માંડે છે, અને તે આખાં વળાંમાંથી જોઈતી આરનીદે ખેરદ બાંધીને છુટું થતું જાય છે.

(૧૫૬) નેહુસ્ત યા શાદ—‘નેહુસ્ત’ એટલે બદ યા ખરાબ; ‘શાદ’ એટલે સારી.

(૧૫૭) અઘપી=આપણી અહીંયાંની કીધેલી કારદાનીની ખરકતથી જે ખોરેહ યા ફેરદાર બંધાય છે તે. વધુ માટે જુઓ ફરી—ગદ્, પુ. ૧, અંક ૧, પાને ૪૦-૫ ને નોટ નં ૦ ૧૭૭.

(૧૫૭(ક)) મુરકબ્યાતી પછરી=આપણી કારદાનીના જેવી (similar) બીજાઓ જે આપણા શેહેરને લગતા, ગામને લગતા યા આપણા લાગતા-વળગતાઓને લગતાઓની કારદાની મુરકબ થઈને (યાને સાથે લેજાઈને) બંધાય છે તે; ટુંકમાં, દરેક દેશ યા શેહેરના યા તો દરેક કોમને લગતા વિચારઆચારના જમીલાથી (collectively) જે ખોરેહ બંધાય છે તેને ‘પછરી’ કહે છે.

“કેરદાર”^{૧૫૮} તરીકે ઓળખીએ છીએ. આ કેરદાર તે ઊરવાનની સામે છંદગી દરમ્યાનના શાદ યા બદ મીઠ્ર અને માંત્ર સહીત આ વખતે હાજર થાય છે. આ કેરદાર હાજર થવાની સાથેજ તે ઊરવાન પોતાની શાદ યા બદ અધીપીનાં અંદાજ પ્રમાણે ખુશાલી-માં રહે છે યા અફસોસ કરે છે.

(૧૫૮) કેરદાર—આ બોલ આપણાં લોકોમાં ઘણો જાણીતો છે, અને એહારમની પામદાદે એક ઊરવાનનો પોતાની કરણી મુજબની નેક યા બદ કેરદાર, એક ઘણીજ ખુશસુરત યા ઘણીજ બદસુરત કન્યાની સીકલમાં તેને આવીને મલે છે તે બાબે હાદેખત નુસ્કમાં આવતું વર્ણન ઘણાં વાંચનારાંએને રોશન હશે. છતાં “કેરદાર” ની વ્યાખ્યા (definition) ખાસ લોગતીક અર્થ તરીકે જરથોશ્તી ઇલ્મે ક્ષત્રુમ મુજબ નીચે પ્રમાણે છે :

“ઊરવાન જ્યારે આ ખાકી દુન્યામાં હોય છે ત્યારે તેનાં વિચારો, આચારો, સંખુનો, અને કામોનાં પ્રમાણ મુજબ તેની કેરદાર બને છે કે જેને આપણે “ખોરેહ” ના નામથી ઓળખીએ છીએ. હવે જેટલાં પ્રમાણ-માં એક ઊરવાનનાં વિચાર, આચાર અને રહેણીકરણી શુદ્ધ, પવિત્ર અને અપવિત્ર હોય છે તેટલા પ્રમાણમાં તેની કેરદાર યાને ખોરેહ પણ સુક્ષ્મ, પ્રકાશીત, યા સ્થુલ અને ગદલા પ્રકારનું હોય છે. તેમજ કુદરતી જીવ યાને ખેપણાંના કાયદા મુજબ Law of Polarity ના અસુક કાયદા મુજબ—આપણા વિચાર આચારોથી જે ખોરેહ બને છે તે હમેશાં બે પ્રકારનું બને છે. આ પવિત્ર યા અપવિત્ર ખોરેહનો જે સ્થુળ જાહેરી ભાગ તે તેની જીવતી હાલતમાં તેનાં ખોરેહ તરીકે રહે છે,—કે જે તેનાં મરણ વખતે તેનાં કેહરપની આસપાસ ફરી વળીને “કંગદેથ” ના મરકજ સુધી રહે છે. તેમજ જે સુક્ષ્મ બાતેની ભાગ છે તે “વરજી” નાં મરકજ બિપર એક સુક્ષ્મ કેરદારનાં રૂપમાં રહે છે. આપણા અવસ્તા પ્રમાણે, જે ભલી, ખુશ-સુરત, યા બદસુરત, ખુરી કેરદાર, તેને સામે મળે છે તે આ મરકજપર જ્યારે તે ઊરવાન પોંદાય છે ત્યારે તેને તે મળે છે. “કંગદેથ” તખ્કાપર-ની સ્થુળ કેરદાર નીકળી જવા પછી, આ “વરજી” ના મરકજ બિપર ઊરવાનનાં આવવા સાથેજ આ સુક્ષ્મ કેરદાર તે કેહરપની આસપાસ ફરી વળીને હમેશાં તેની આસપાસ ફર્યા કરે છે.”

(જુઓ “જરથોશ્તી દુએન મુજબ મરણ પછી ઊરવાનની હાલત, યાને ૨૨-૨૩ મે.)

“પાદ-૩૪” એટલે પોતાની કારદાનીના હીસાબનો ચુકાદો એક ઊરવાને પોતે જોઈ લેવાનો વખત, જે ત્રીજી રાતની ઉશહીન ગેહની હોશખામનો વખત છે.

આ કેહરપ નીકળવાના વખતથી ૫૪ “હાથ્ર” યાને ૭૨ મે કલાકે, તે ઉરવાનને પોતાની કરણીનો કેવો બદલો મળશે તે ઉરવાનને કુદરતના અચુક કાયદે જાહેર થાય છે, તે જાહેર થવાના વખતને આપણામાં “પાદ-૩૪”^{૧૫૯} તરીકે કહેવામાં આવે છે. વધુ ખુલ્લા શબ્દોમાં બોલ્યે તો,— એક ઉરવાને પોતે જે એકરારો, મરદ હોય તો શમ્સમાં યા એરત હોય તો દબ્બેમાં, તથા “વન્તર” માં, તેમજ પોતાની માદરનાં શેકમમાં કીધેલા હોય છે તે આ દુન્યામાં પોતાના એજાબને લીધે પોતાની જીંદગી દરમ્યાન ભુલી જાય છે, અને જીવતી જીંદગી દરમ્યાન તે ઉરવાન નેહસ્ત યા શાદ—પોતાની મરજી માફકના કાર્યો—કુદરતમાં ખરેખર તે સાફજ પ્રતીક્ષણ લાવશે કે કેમ તે પીછાણ્યા વગર કયું જાય છે. પણ જ્યારે તે ઉરવાન રહેલત થવાનું હોય છે તે દીવસના શમ્સના તલુ થવાની સાથે તેનું જે કેહરપ નીકળવા માંડે છે તે કેહરપ નીકળવાના વખતથી બરાબર ૫૪ હાથ્ર યાને ૭૨ કલાકેજ તે ઉરવાનને પોતાના જે એકરારો કીધેલા હતા તે ભુલી જઈને જે કાર્યો જીંદગી દરમ્યાન કરી આવ્યું છે તેનો કુદરતમાં પડેલો ખરેખરો બદલો શું મળશે તેનું જે ખરેખરું લાન થાય છે તે વખતેજ “પાદ-૩૪”^{૧૫૯}—યાને કે કુદરતમાં પડેલો

(૧૫૯) “પાદ-૩૪” યાને કે ‘ઉઠમણું’ ખરેખર શાને કહેવું, તે વખતે ઉરવાન કેવી હાલતમાં હોય છે, અને ઉઠમણાંનો ખરો પ્રસંગ પાછલી રાતેજ એહારમની ખામદાદની ગુરત આગમચજ કાંય કુદરતી રીતે આવે છે, તે આ આરટીકલમાં ઘણીજ સાયન્સીફીક રીતે અસલ જરથોસ્તી દબ્બેનનો શીલસુશી મુજબ ગુલોતવીલ સમજવવામાં આવ્યું છે. એક ઉરવાને પોતાની જીવતી જીંદગીમાં જે બધી કારદાની કીધી હોય છે તેને લગતો કુદરતમાં નોંધાઈ ગયેલો અચુક બદલો તેને શું મળશે તે જાવાનો સપુણું હોશ ઉરવાનમાં ગુજરવા પછીની ત્રીજી રાતેજ ઉશહીનના છેલ્લા કલાકેજ (કુદનોઠ આણ.)

તેનાં પોતાનાં કાર્યોનો ખરેખરો શું બદલો મળશે તેનું
ભાન થવાનો રોજ—તરીકે કહેવામાં આવે છે. આ “પાદ-
૩૪” ને આપણા સાધારણ રેવાજ ગુજરાતી બોલમાં આપણે
પાછલી રાતનું “ઊઠમણું” તરીકે કહીએ છીએ.

[પાને ૬૫ થી ડુટનોટ આણું.]

ખરેખર ખરપા થાય છે, તેજ ખરાખર વખતેજ “પાદ-૩૪” યાને “ખરો
ઊઠમણાનો વખત” ગણાય છે, અને તેજ ખરાખર વખતે “પાદ-૩૪”
ની યાને કે ઊઠમણાની ક્રીયા કરવાનો હોકમ જરયોશ્તી દ્યેનમાં શરમાવેલો
છે. ગુજરાવા પછીની પહેલી ત્રણ રાત ઊરવાન નીમ-હોશદારી યાને
અરધાં-ભાનની હાલતમાં પોતાનાં માથાંવાલી સચકારની જગ્યાએ ખુશાલી
યા દજગીરી દર્શાવતું રહે છે, અને ચિહારમની પામદાદ અગાઉજ સંપુર્ણ
હોશમાં આવી ચિહારમની પામદાદે અહીંથી વીદાયગીરી કરે છે એમ
“હાદોખ્ત નુસ્ક” પણ જણાવેછે. ગુજરાવા પછીની ત્રીજી રાતની ઊશહોનના
છેલ્લા કલાકેજ ઊરવાન પોતાની પુર હોશદારીમાં આવે છે કે જેથી પોતે
દુન્યામાં કીધેલાં કાર્યોનો ખરો બદલો પોતાનાં ખુલેલાં ભાનથી એકદમ પામી
જાય છે, તે પામે વંદીદાદ, ફરગરદ ૧૬, ફકરા ૨૮ માં ખુલ્લી સાહત
મલે છે કે :

થ્રિત્યાઓ ક્ષપો વીઉસઈતિ ઉપિ રઓચઈતિ આમ્ય.

યાને કે “ત્રીજી રાત હોશને પ્રકાશ આપે છે, અને અજકતાં
ભાનનો પ્રકાશ આપે છે.”

વળી, પહેલવી વંદીદાદ પ્રમાણે પણ ગુજરાવા પછી ઊરવાનનો
હોશ પુરેપુરો ખુલવાનો વખત (જેને ‘ઊઠમણું’ સાધારણ ગુજરાતીમાં કહીએ
છીએ તે) ગુજરાવા પછીની ત્રીજી રાતેજ આવે છે. ત્યાં ખુલ્લું
જણાવ્યું છે કે :

સતીગર લીલીઆ બરા વચીહરની અમત હોશ
રોશનીનેદ આમીક.

યાને “ત્રીજી રાત પ્રકાશ સાથની, કે જ્યારે હોશને અજકતા
રોશન કરે છે.”

પહેલવી “દાદીસ્તાને દીના,” પુસ્તેશન ૨૬ માં તે એથીબી
ખુલ્લું ત્યાં કરવામાં આવ્યું છે કે ઉશદીન ગેહુની હોશબામ યાને કે
પુરથેદ ઊગવા આગમચની ૭૨ મીનીટમાંની પહેલી ૩૬ મીનીટ (હોશબામ

(ડુટનોટ આણું.)

ઊઠમણાંની ઊછરન ગેહમાં કાંય જરૂર નથી, તથા ઊશહીન ગેહમાં કાંય થવુંજ જોઈએ, તેનું ઊસુહ્યાતી મૂળ કારણ.

આ રીતે જોતાં, આપણને માલુમ પડશે કે આ “પાદ-રૂઝ” યાને ઊઠમણાંની ક્રીયા, જ્યાં સુધી તે ઉરવાનને પોતાનાં

[પાને ૬૬ થી ફુટનોટ ચાલુ.]

ના વખતની ખરી સાયન્ડીરીક અસલ ગણતરી માટે જુઓ ઊપર આપેલી ફુટનોટ નં ૦ ૧૫૭) ની વખતેજ ઉરવાન પોતાની પુર રેશન હોશ-દારીમાં આવી પોતાની કસણીનો અસુક કુદરતી હેસાબ-શુમાર જોઈ લે છે અને હેસાબ-શુમાર થયા પછી તુરત એહારમની ખામદાદે આ દુન્યામાંથી સેવરનું વિદાય થાય છે. તે શકરો નીચે મુજબ છે :

જક હંગામ અમત જક હમાર ચેહવુનેદ રોખાનાન બઈન હોશહઈન ખામ-ઈ-હોશ, અમત વલ હમાર વજલુન્દ અશાન વતાર પવન હોશ-ઈ-ખામીક.

યાને “તે વખત કે જ્યારે રવાનોની કસણીનો હેસાબ-શુમાર થાય છે તે ઊશહીન ગેહનો હોશખામનો વખત છે, અને જ્યારે તેઓનો હેસાબ-શુમાર થાય છે, ત્યારે તેઓ અજકતી રેશન હોશ-દારી (brilliant consciousness) સાથે હુયાંથી પસાર થાય છે.”

હાલમાં આપણાંમાં બે વખત “ઊઠમણ” કરવામાં આવે છે : એક તો ત્રીજે દીવસે બપોરના પાછલા પોહોરે ઊઝીરન ગેહમાં, અને બીજું તો તેજ દીવસે પાછલી રાતે ઊશહીન ગેહમાં. આપણે ઊપર જોયું છે કે ઊશહીન ગેહમાં પાછલી રાતનું ઊઠમણ, જે “પાદ-રૂઝ” તરીકે પણ ઓળખાય છે, તે કેટલું બધું ઉરવાનને માટે અગત્યનું છે, અને તેને ખુદ હાલમાં બચેલાં અવસ્તા-પહેલવી સાહીત્યમાંથી પણ, નહીં તોડી શકાય એવો ધરખમ ટેકો મળતો આપણે ઊપર જોયો છે. બીજા હાથે ઊપર, પાછલા પોહોરનું ઊઝીરન ગેહનું ઊઠમણ કરવાનો ચાલ તો શકત હીંદુસ્તાનમાં આપ્યા પછી દેખાદેખીથી પડી ગયો છે, કે જે વખતે મોટી મીજલસ ખોલાવી ગુજરનારને નામે નાણાંની સખાવત કરાવવાનો મુળ હેતુ રહેલો હોય છે એ તો બહીતી વાત છે. આ ગુજરનારનાં પુનને માટે થતી પૈસાની સખાવતનું પુન તે ગુજરનારને શું ખરેખર પુગે છે કે, તેમજ ગુજરેલાં માટે ખરી “રાદી”

(ફુટનોટ ચાલુ.)

કાર્યોનો કુદરતમાં પડેલો ખરેખરો શું બદલો મળશે તેનું ખરે-ખરું જ્ઞાન થવાનો જે કુદરતથી મુકરર કીધેલો વખત તે વખત થાય નહીં ત્યાં સુધી, કદી પણ કરી શકાય નહીં.

[પાને ૬૭ થી ફુટનોટ ચાલુ.]

સખાવત કંઈ છે તે બાબે “પાયમોન્ટ” ની બાબદ વખતે આગલ જતાં ફુટનોટ નં° ૨૦૬ તથા નં° ૨૦૮ માં ખુલાસો કરવામાં આવશે. વળી આ પાછલા પોહોરનાં કહેવાતાં ઊઠમણાંને અવસ્તા સાહીત્યમાંથી કથો ટેકો મળતો નથી; તેથી ઊલટું “ઊઠમણું” ઊઝીરન ગેહમાં નહીં પણ ત્રીજી રાતની ઊશહીનના છેલ્લા કલાકેજ કુદરતમાં બને છે, એમ આપણે અવસ્તા-પહેલવી સાહિત્યથી ઊપર પક્કે પામે જોયું છે.

હાલમાં, આપણા વચ્ચે “ઊઠમણું કયું ખરું?—ઊઝીરન ગેહનું કે ઊશહીન ગેહનું?” તે સવાલ જોશભેર ચર્ચાય છે, તે વખતે જો ઊઠમણાંની ક્રીયાની ખરી મતલબને ઊપર મુજબ ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે તો, ફેટલાક કાપેલ અને શીખેલા ગણાતા ક્રીયાકામને ચાહનારા શખ્સો પાછલી રાતનું સૌથી અગત્યનું ઊઠમણું કહડાવી નાંખી, રકત બપોરનું બીન-અગત્યનું ઊઠમણુંજ રાખવાની કામને જે સૌથી મુકસાનકારક ભલામણ જાહેરમાં કરતા રહ્યા છે, તેથી જરૂર તેઓ હાથ ઊઠાવશે. ઊઠમણાંની સૌથી મોતેખર ક્રીયાની ખરી અસલ ખુચી અને ખુલંદી આપણા વચ્ચેથી ખુલાઈ જવાના સખખેજ આમ બનવા પામે, પણ હવે ખરી હકીકત ઊપર મુજબ જાણ્યા પછી તો ઊશહીન ગેહના ઊઠમણાંને બીન-જરૂરી હેડવી તેને કામમાંથી કહડાવી નાંખતા દાનાવ શખ્સોએ અટકવું ઘટે છે. ભલે, ઊઝીરન ગેહનું ઊઠમણું ચાલુ રહે, તેથી ઊરવાનને કશું મુકસાન થવું નથી, જો કે તે ઊરવાનને માટે તે વખતના તેની અર્ધ-હોશવાળી હાલત જોતાં, (પહેલા ત્રણ દીવસ સુધી તે કાંય નીમ-હોશમાં રહે છે તેની ખારીક સમજણ માટે જુઓ અગાઉ આપેલી ફુટનોટ નં° ૫૭) તે મીઝની ક્રીયા તેને કારગત થઈ પડતી નથી, અને જો ખર્ચ બચાવવાની મકસદથીજ (અને નહીં કે બીજી ત્રીજી પોતીકી મતલબથી) એ ઊઠમણાંને બદલે એક વારનુંજ ઊઠમણું જાયજ રાખવાની હીમાયત કરવામાં આવતી હોય, તો ઊરવાનનેજ શયદો ધ્યાનમાં રાખતાં અને જીવતાંઓની મતલબ અને સગવડ નહીં સાંધતાં, ખરેખર તો મોતેખર ઊશહીનનાં ઊઠમણાંનેજ ચાલુ રાખવાની ભલામણ કામને ખરે-ખર તો કરવી ઘટે છે, અને તદ્દન બીનજરૂરી પાછલા પોહોરનાં ઊઠમણાંને રૂખસદ અપાય તો કંઈબી વાંધો નથી. જો પાછલી રાતે ઊશહીનમાં આપણ-

(ફુટનોટ ચાલુ.)

આ “પાદ-રૂઝ” ની ક્રીયાનો વખત છેલ્લા ૫૪ મા
 “હાત્ર” નોન—યાને ચેહારમની બામદાદની આગમનનોન—
 મુકરર થયેલો છે, અને આ એક “હાત્ર” આનના વખતની
 ગણતરી પ્રમાણે એક કલાક ને વીસ મીનીટનો થવા જાય છે.

[પાને ૬૮ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ને જવતાંઆને ઊઘ વેચીને ઊજગરો વટીક વેઠવો પડતો હોય, તો તે
 આપણે કાણને ખાતર અને કયા મોતેખર પ્રસંગે કચ્ચે છીએ તે મુદ્દલ
 ભુલી જવું જોઈતું નથી. જે ઊરવાનની સાથે રાત દીવસ આપણે વસ્યા
 હતા અને જેની તરફ આપણે પ્યાર સદા વહેતો હતો અને કામ પડવે
 આપણે જવપ્રાણ કાઢી આપતા હતા, તેને શું તેની સૌથી અગત્યની કટોકટ
 વખતે—ત્રીજી રાતનાં ઊશહીન ગેહના છેલ્લા કલાકે પોતાની ક્રીપેલી કરણીની
 જોખમદારી જોવાનો જે સંપુર્ણ હોશ ઊરવાનને થવા માંડે છે તે ગંભીર
 પ્રસંગે, તેને ખેહદ રાહત આપવા યા તો તેની પુશાલીમાં પુષ્કળ વધારો
 કરવા કાળે, આપણને વખશ્ચરંન સાહેબે આપેલી “પાદ-રૂઝ” ના મીઝની
 ક્રીયા જે હાલમાં ધ્રુપ-નીરંગ તરોકે બચી રહી છે, જે મરણ પછીની એક
 સૌથી મોતેખર, નહીં હડસેતી શકાય એવી મહાન ક્રીયા છે, તે કરવાથી
 થોડીક આપણી કહેવાતી દુ-યવી સગવડને ખાતર શું કદીખી બાકાત રહીશું?
 ના, ના, કદીખી નહીં! પારસી કોમમાંથી જમાનાની ગીરદેશથી ઘણું ભુલાઈ
 ગયું છે, ઘણું ખોલવાઈ ગયું છે,—પણ મરણ પછીના પ્રસંગ અને મરણ
 પછીની ક્રીયાઓ માટે હજી તે પોતાનો જન શ્રીદા અને સદકે કરે છે!
 વાસ્તે અચ્ચે હમદીનો! ગમે તેવાં શીખલાં કેળવાયલાં ગણાતાં ભેજાંઓ—
 પછી તેઓ કોમના આગેવાનો, રાહબરો કે દસ્તુર-દાવરો કાં નહીં હોય—
 તમને પાછલી રાતનું ઊશહીનનું ઊઠમણું કાઢાડી નાંખવાની ગમે તેવી નાલાયક
 અનરથોક્તી બલામણુ કરે, તોપણ તમે જરથોક્તી ઇદને દનૂમને આધારે આ
 આપાન્યાંમાં કુદરતી નીરમાણ થયેલી મેહરબાનીથી હાલમાં આપણા જહેરી
 ટોલામાં થોડાઘણા કડકબુકલે બચેલામાંથી અવસ્તા અને પેહેલવી શાહદતો સાથે
 આપવામાં આવેલી “પાદ-રૂઝ” અને તેની “સંપુર્ણ ક્રીયા” બામેની
 સીલસીલાબંધ તુલોતવીન સમજણને દીલમાં કોતરી રાખી, હરહમેશ ત્રીજી
 રાતે ઊશહીનમાંજ ઊઠમણું ચાલુ રાખજો, અને તેમ કરી એક હાથ ઊપર
 તમારાં વ્હાલાં ગુજરેલાં ઊરવાનને અત્યંત પુશાલી ભરેલી કટોકટ બર-
 વખતની મદદ કરી, તેના બદલામાં તેની તરફના અનુપમ આશીશો તમે
 સદા ભોગવતા રહી, જરથોક્તી દએનની આ એક સૌથી મોતેખર બર-
 વકતની “પાદ-રૂઝ” ની ક્રીયાને જવેદાન સુધી જળવવી રાખી તમારી
 આવતી ઓલાદને આપો જઈ સુખી કરજો! આમીન!

અહીં નોંધવું કે આ પાદ-રૂઝ યાને પાછલી રાતનાં ઊઠમણાંની ક્રીયા
 જે ઘેરમા ઊરવાન થયું હોય ત્યાંજ બરાબર વખતસર થવી જોઈએ, અને
 હાલમાં બધોરનાં ઊઠમણાંની ચારક દરેમેહરમાં કદી કરવી જોઈએ નહીં.

ઉશહીન ગેહમાં ઉરવીસ-ગાહમાં થવી જોઈતી પાંચ બાબો.

શરૂઆતમાં, આ “પાદ-રૂઝ” ની ઉશહીન ગેહની શરૂઆતના સવા હાથ^{૧૦૦} પછી જમ્મોતા, આતરવક્ષ યા હાવનાનના મરતબાવાળા યોજદાએગર મોખેદ જે “ખુબ” સાથે તૈયાર રહેલા હોય છે તેવણુ પોતાની ફરજ્યાત ગુજરયા પછી, “પાદ-રૂઝ”ના ઉશહીન ગેહની બાજ તે ઉરવાનની નઘયતે ઉરવીસ-ગાહમાં ઇબવી શરૂ કરે છે, જે વખતે તે ઉરવાનની નઘયતે બસ્તે-કુસ્તીઆંન જરથોસ્તીને હાથનોજ સીવેલો અખંડ સીઆવ^{૧૧૧} જે ચોખ્ખાં પાણીથી ઘોઘને સુકવીને તૈયાર રાખેલો હોય છે તે તથા વાસણની જોડ સાથે લઘને ઇબવામાં આવે છે. આ બાજમાં નીચલી પાંચ બાબો ઇબવાનું ખાસ ફરમાન આપણી જરથોસ્તી દમ્બેનમાં

(૧૬૦) ઉશહીન ગેહની શરૂઆતના સવા હાથ પછી ફરજ્યાત કરી—મધરાત લોકલ ૧૨ વાગાથી તે ૧ ને ૪૦ મીનીટ સુધી માંથવાની ભણવાની જે મનાઈ કરવામાં આવી છે, તે બાબે અહીં ઇસારો છે. આખા દીવસની ગતી પછી, આપણી પૃથવી રોજ રાતે ૧૨ વાગે જે ઝોંક ખાઈને નવેસરથી પોતાની ધરીપરની ચાલ બદલે છે તે વખતે શખ્સના સુચારિત પછીના મળતા આડકતરા સ્વા યાને કીરણો પણ પૃથવીને બરોબર જોઈતાં પ્રમાણમાં રાતનાં ૧૨ વાગા પછી સવા હાથ સુધી (યાને ૧૦૦ મીનીટ) પુગી શકતા નથી, જેથી ગાથેક (જુએ) આગલ આપેલી કુટનોટ નં ૦ ૭૪) નું જોર આ રાઇમે ઘણું જ વધી જાય છે, અને આ રાઇમે દરેક પુર બહારમાં કાર્ય કરે છે. તેથીજ આ આખા વખત દરમ્યાન આમ લોકોને માંથ મુદલ નહીં ઊઠવારવાની ખાસ તાકીદ કરેલી છે, કારણ કે તે કાર્યસાધક થવાને બદલે કતે થઈ જવાથી નિરથક જાય છે. તેટલા માટે, અમલથી રહેનાર એક યોજદાએગરની માફક અમલદારીને સીવસીલો આમ લોકોમાં રહેતો નથી તેથી અમલદાર સીવાય આમ લોકોનેજ મનાઈ છે.

(૧૬૧) આ પાદ-રૂઝને સીઆવ તથા બીજા દરેક સીઆવ એક બસ્તે-કુસ્તીઆંને સરોશની ક્ષનૂમન સાથેની કુસ્તી કરીને, “યથા” “અથેમ” ભણતાં ભણતાં સીવવાનું આપણા જરથોસ્તી ધર્મનું અસલ ફરમાન છે. પાદ-રૂઝની ક્રીયા માટેના સીઆવ સીવાય, બધા સીઆવ હમેશાં ઓછામાં ઓછો નવ હાથ જેટલાં કપડાંને અખંડ સુકવામાં આવે છે, અને જો મકદૂર હોય તો પછી ગમે તેટલો વધારે મુકે, અને તે કપડું મગવીને, દસ્પર, યોજદાએગરને, આબેદાને, સાલેકોને, ફરવેશોને આપતા

(કુટનોટ અધુ.)

કરમાવેલું છે: પહેલી મીનોરામની બાજ ઇજવામાં આવે છે; ત્યારપછી રશને-આશ્તાદની; ત્યાર પછી જે મરદ હોય તો મેહોર યજ્ઞદની અને આરત હોય તો મેહોર યજ્ઞદની બાજ^{૧૬૨} ઇજવામાં આવે છે; ત્યારપછી સરોશનો બાજ ઇજને છેલ્લે અરદાક્રવશની બાજ ઇજવામાં આવે છે. આ છેલ્લી અરદાક્રવશની બાજ ઇજતી વખતે પેલા સીઆવ

[પાને ૭૦ થી કુટનોટ ચાલુ.]

હતા, કે જે લોકો એ કપડાંનો સદ્ગ્રિપયોગ કરીને ઊરવાનની નધયતના મોઝથી ઊપર અવસ્થાનો અમલ કરતા હતા, જેથી એક ત્રત્યાંસ (૩) ભાગ જે ઊરવાનની નધયતનો હોય તેને અને એ ત્રત્યાંસ (૩) ભાગ તે અમલ કરનારને સવાય હાંસેલ થાય છે.

વળી ઊપલાંજ કારણથી, પહેલા પાદ-૩ઝના સીઆવનાં કપડાંમાંથી જે પાદ-૩ઝની ક્રીયામાં પેશ યાને વડો હોય તેનાં તનનો સરાપા (સર+પા) બનાવીને આપવો જોઈએ, (યાને પાદ-૩ઝ માંડનારનો માથાંથી પગ સુધીનો સંપૂર્ણ સર્વેદ પોશાક સીવાડીને આપતા હતા), કે જે પાદ-૩ઝની ક્રીયાનો હીસ્સો ઊરવાનને અને તે પાદ-૩ઝની ક્રીયા કરનારને બરાબર અર્ધે હીસ્સે મળી શકે છે. ત્યાર પછીની કોઈપણ ક્રીયાનો સીઆવ, અખંડ આછામાં આછા નવ હાથ કપડાંના કટકાનો, યા તેથી મકદુર હોય તો વધુ અખંડ કપડાંના કટકાનો ઉપર મુજબ રાખવો જોઈએ.

(૧૬૨) હાલમાં આપણાંમાં (મરદ આરત મુજબ) મેહોર કે મેહોર યજ્ઞદની બાજ ઇજવામાં આવતી નથી, પણ એ હાલની રસમનો બી ખરો સંતોષકારક ખુલાસો જરથોસ્તી ઇદમે ક્નૂમ નીચે મુજબ આપે છે:

અગાઉ ઊરવાનના મરતયા અને લાયકાત મુજબ તેને લાયકની ક્રીયાઓ થતી હતી. જન્મ, મરણ, નવજોત કે લગન વીગેરે પ્રસંગે હર હમેશ સૌથી વડા સ્ત્રોષાવરેજ સાહેબ જેવણ પોતાની ઊરવાનીક શક્તીઓ પુર ખીલેલી ધરાવતા હતા તેવણનાં યા તો તેવણની પછીના જે પેશ સાહેબો હોય તેઓની સલાહ પુછીનેજ ક્રીયાકામ તે ઊરવાનને પરગું કરવામાં આવતું હતું. દાખલા તરીકે, જોડાંની ક્રીયા, હાલમાં આપણા વચ્ચે એવા કોઈ મહાન સ્ત્રોષાવરેજ સાહેબ નહી હોવાને લીધે, દરેક પરણેલાના બાબમાં કરવાનો એક સ્વૈયો પડી ગયો છે, પણ અસલ તો શકત જે અથોઇ પાકીજગીમાં પુર પરણેલું જોડું “ખએત્વદથ” (એ બોલની લંબાણ સમજણ ચાટે જીએ ક્રીશો-ગદ્ પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૪૦ મે નોટ નં ૦ ૧૨૫ તથા હાલ કુટનોટ નં ૦ ૧૬૫.) ને લગતું હોય, અને તેનો “ખએત્વદથ” થવાનો હોય તેવા ઘણાજ કવચીતજ બનતા કેસમાંજ “જોડાંની ક્રીયા” ચિહારખને

(કુટનોટ ચાલુ.)

તથા વાસણ પણ સાથે ઇન્વાનું કરમાન છે. આ બધું ૫૪ મા હાથની શરૂઆતની આગમન પુરું થવા પછી, ૫૪ મા હાથની શરૂઆત થતાં “પાદ-૩૭” ની ક્રીયા શરૂ કરવામાં આવે છે.

[પાને ૭૧ થી ફુટનોટ આણ.]

દીવસે કરવાનો ખાસ હુકમ સ્ત્રોષા-વરેજ સાહેબ યા કોઈ પીશ મરત્યાના અમલદાર પોતાની શક્તીના બળે શરમાવતા હતા.

એજ મુજબ, ઊરવાનોના મરત્યા મુજબ, ઊશહીન ગેહની બાજમાં મેહુર કે મોહોર (મરદ-એરત પ્રમાણે) ની બાજ કરવી કે નહીં કરવી તે બાબે સ્ત્રોષાવરેજ કે પેશ સાહેબની પહેલાં હરકમેશ સલાહ લેવામાં આવતી હતી જે એક ઊરવાન જાંદગી દરમ્યાન સઘળી તરીકતો ઊપર ઊસ્તવાર રહીને ખરા જરથોશતો તરીકે રહીને જાંદગી નહીં ગુજરતાં જે ‘દુજબ’ થવાનું હોય યાને શરીરથી જન્મ લેવાનું હોય, તો તે ઊરવાનને માટે એક સ્ત્રોષાવરેજ યા દસ્તુર પોતાની અથોઈની શક્તિથી તે ઊરવાનનો મરત્યા પીછાણીને આ મેહુર કે મોહોર યજ્ઞની બાજો ધરવાને શરમાવતા હતા. પણ જે ઊરવાન બધી તરીકતો પાળીને અથોઈ મેળવી આ દુ-યાંમાં પાછું નહીં આવનાર હોય પણ “દાદારે ગેહાન” ને માટે તૈયાર થયેલું હોય છે, તો તેવાં “દાદારે ગેહાન” ને લાયકના ઊરવાનને માટેજ આ મેહુર કે મોહોર યજ્ઞની બાજ ધરવામાં આવતો નહીં હતો. ત્યારે હાલની ઊપલી બાજો નહીં ધરવાની રસમમાં ઊપર મુજબ કાંઈક અસલ પશુદ સમાયલું છે, છતાં સંપૂર્ણ બીના જમાનાની ગીરદેશથી બુલાઈ ગઈ છે. હાલમાં સ્ત્રોષાવરેજ કે વડા દસ્તુર આપણે નહીં ધરાવતા હોવાને લીધે તેમજ હાલમાં આપણે બસ્તેકુસ્તીઆંનોની ધર્મ સંબંધી આંધાધુંધી હાલતને નેગાહમાં લેતાં આ અવશ્યનું થઈ પડે છે કે આ મેહુર કે મોહોર (મરદ-એરત મુજબ) યજ્ઞની બાજ ઊશહીન ગેહની બાજ વખતે ઇન્વાવવી બહુ સલાહ-કારક, જરૂરની અને કાયદેસરની થઈ પડે છે, એમ આપણે એ બાજ ઇન્વાવવાની અસલ સંપૂર્ણ તરીકત મુજબ કબુલ કરવું પડે છે.

અહીં નોંધવું, કે જોકે સાધારણ રીતે બધી બાજ “અઘપીની ક્રીયા” હોવાના સખબે બીજી બધી અઘપીનો ક્રીયાઓની માફક ક્રીયાકાચ કરાવનારનાં મકાનમાંજ થવી ઘટે છે, જે બાબે આગલ જતાં ફુટનોટ નં ૦ ૨૧૪ માં બારીકીથી ખુલાસો મળશે, પણ પાદ-૩૭ના ઊશહીન ગેહની આ બાજ તેમજ ત્રણ દીવસ ગેહગેહ સરોશની બાજ નમદીકની દરેમેહુરની ઊસ્વીસ-ગાહમાં ધરાવવી જોઈએ, કારણ કે, પહેલેથી વંદીદાદ, ફરવરદ ૧૨ માં જણાવ્યું છે તેમ, એ બરશુમ સાથની ક્રીયાનું કામ જે ઘેરમાં ઊરવાન થયું હોય તે ઘેરમાં ત્રણ દીવસ સુધી થઈ શકે નહીં. સરોશનું પાતું તથા ઊઠમણું ઘેર થઈ જાય છે તે ક્રીયાઓ અને આ ક્રીયાનો ખાસ તદ્દનજ ભુદો છે.

“પાદ-રૂઝ” ની કીયા તે કેઈ ? પાદ-રૂઝની અનજીમન;
 “પાદ-રૂઝ” ની કીયામાં લેવી જોઈતી ચીજો; તે વખતે
 આતશ ન્યાએશ કરવાની તરતીબ.

આ “પાદ-રૂઝ” ની કીયા કેવી રીતે કરવી જોઈએ તેની સમજણ લેવાની કોશેશ કરીશું. અસલ આપણી જરથોસ્તી તરીકત મુજબ, કુદરતી માંત્ર અને મીંત્રના કુદરતના અચુક કાયદાને આધારે, અસલના વખતમાં આપણામાં તે ઊરવાનને માટે બરાબર ૫૪ મા હાથના વખતમાં “પાદ-રૂઝ” કરતો વખતે મીંત્ર^{૧૬૩} કરવાની ખાસ આદ્યન હતી.

(૧૬૩) અહીં મીંત્ર એટલે સાધારણ જેમ મનમાં આવે તેમ દોડા-વેલા પોતાના બાંધી લીધેલા વિચાર નહીં, પણ જરથોસ્તી દૈએને શીખવેલા જુદા જુદા માંત્ર તથા યસ્ન (પાને કીયા)ને પેશ પડતા તે વખતે કરવા જોઈતા, મોતેબર, કુદરતનાં મરકજોને લગતા ખુલદ વિચારોનેજ અહીં “મીંત્ર” તરીકે ખાસ ઓળખાવવામાં આવ્યા છે. દાખલા તરીકે, “પાદ-રૂઝ” વખતે કયા ખુલદ મીંત્ર ઊરવાન માટે ફેંકવા જોઈએ, તે જરથોસ્તી દૈએને શીખવેલા છે. જે આગલ ચાલતાં લખાણમાં આપેલા જોવામાં આવશે. દરેક માંત્રના બહુતર સાથે પણ તેના “મીંત્ર” કરવાનું અસલ જરથોસ્તી શરમાન છે. કમનસીમી હાલમાં “મીંત્ર” ની બાબદ તો આપણા વચ્ચેથી ખુલાઈજ ગઈ છે, અને બહુતી વખતે અસલ મીંત્ર તો રહ્યા પણ સાધારણ સારા વિચારો રાખવાનું પણ મુશ્કેલ થઈ પડ્યું છે. જરથોસ્તી દૈએને તો “માંત્ર” ની સાથે “મીંત્ર” ને પણ એકસરખો અગત્યતા આપી બંનેને એકજ સરખી સપાટી ઉપર રાખવાની ખાસ તાકીદ શરમાવી છે. આપણુ બસ્તેકુસ્તીઆનોને તો “સાહેબે-મીંત્ર” (Masters of Thought) થવાનું છે, પણ તે યાદ રાખવું કે બધી જરથોસ્તી તરીકતો પાળીને અશોઈની મારશતેજ તેમ બનવાનો હુકમ છે. બાકી દમ ધુંટીને યા બીજા એવા શારીરિક પ્રયોગોથી મનને એકાગ્ર કરવાની આપણુ બસ્તેકુસ્તીઆનોને સખત મનાઈ કીધેલી છે, કારણ કે ઊરવાનને તેથી ઘણું ખમણું પડે છે.

ન્યારે પાછલા જમાનના મહાન આખેદ દસ્તુરો—જેવા કે આદરબાદ મારેસ્પંદ—એએએ જોયું કે હવે પછીની ભવીષ્યની એલાદો આ હાસમી જમાનને લીધે પોતાની મીંત્ર યાને વિચાર-શક્તિમાં મંદ થતા જશે અને વિચાર ઉપર કાબુ રાખી શકશે નહીં—યાને કે “સાહેબે-મિંત્ર” રહી શકશે નહીં—ત્યારે તેએએ આપણા પોતાના શયદા માટે પાજંદ જેવી જખાનમાં તે સંઘળા અસલ મીંત્રને રચીને આપણને પાજંદ બહુતરો આપી જઈ તેં મીંત્રને કાયમ કર્યા છે. આવી વખતે, તેવા મહાન સાહેબોનો ઉપકાર

(ફુટનોટ આશુ.)

આ મીત્રો કરવાને માટે ૫૪ મો “હાથ” શરૂ થાય તેજ વખતે તે શહેર યા ગામના સ્ત્રોષા-વરેજ^{૧૬૪} હોય તેવણ, યા તો દસ્તુરાંન દસ્તુર^{૧૬૪} હોય, યા તો દસ્તુર^{૧૬૪} હોય, યા તો નાયબ^{૧૬૪} હોય, યા તો કોઈ યોજદાત્રેગર જન્મોતા^{૧૬૪}ના મરતખાવાલા

[પાને ૭૩ થી ડુટનોટ આણું.]

માનવાને બદલે અવસ્તા પહેલવી ભાષા શીખનારાઓ તેવાં ઊંચ પાજંદ ભણતરોને પાછલા વખતના અભણ મોખેદોએ જોડી કાઢેલાં લખાણો તરીકે ઓળખાવે છે! ઊપકારને બદલે અપકાર તે એને કહે! એથી આપણી કેળવાયલી મીત્ર-શક્તિ કેટલી બધી તનજીવલ હાલના હાસમી જમાન પ્રમાણે થઈ ગઈ છે તેનો સાક્ષાત પુરાવોજ છે !

(૧૬૪) સ્ત્રોષા-વરેજ, દસ્તુરાંન દસ્તુર, દસ્તુર, નાયબ, યા તો, યોજદાત્રેગર જન્મોતા—અગાઉ દીનઆઈન ક્રીયાકામ તથા ધર્મની પાસ્યાનોને ખાતર દરેક શહેર, ગામ, કસબા કે ગામડાંમાં ઊપર મુજબ અહડ ઊતર મરતખાના સાહેબો નેમાતા હતા અને ત્યાં બંદોબસ્ત બળવતા હતા. દાખલા તરીકે સ્ત્રોષાવરેજની પુરતી મુખ્તયરી તથા સત્તા હુદુજ એક મોટાં શહેર કે ગામ ઊપર દસ્તુરાંન દસ્તુર સાહેબનો અખત્યાર રહેતો હતો, તો તેવણના હાથ તળે કસબાઓમાં દસ્તુર, ત્યાર પછી તેવણના હાથ તળેના વીભાગોમાં નાયબ દસ્તુર, ત્યાર પછીનાં ગામડાંઓમાં અને છવટે ગમે તેવી જીઝ વસ્તીવાળાં ઠંકાણાંઓમાં એક અમત્યાતી યોજદાત્રેગર જન્મોતાના મરતખાવાળા તો ક્રીયાકામ વીગેરેપર દેખરેખ રાખવા રહેતાજ હતા. આવી રીતે, જન્મોતાથી તે છેક સ્ત્રોષા-વરેજ સુધીના પાંચ અહડયાતા તખ્તકાના પેશ સાહેબો પોતપોતાની ખીલેલી ઊરવાનીક શક્તિનો દરેક લાભ પોતાના હાથ તળેના આખા ટોળાને આપી રાહપરી કરતા, અને જરૂર પડે, પોતાથી અહડયાતા મરતખાના સાહેબની સલાહ લેતા હતા. જેમ રાજદ્વારી બાબદોમાં હાલમાં હીંદુસ્તાનમાં વાઈસ-રોય, તેવણના હાથ તળે ગવર્નરો, ચીફ કમીશનરો, કમીશનરો, ડુપ્યુટી કમીશનરો વીગેરે જેમ ઓફેદારોની અહડઊતર વસ્તીવાળા દેશ, ઇલાકા, પ્રાંત, પરગણા, કસબા ઊપર નેમણુક થાય છે, તેજ મુજબ અસલ ઇરાનમાં બધી દીની બાબદોમાં આણુ રાહપરી અને સલાહ માટે અહડઊતર તખ્તકાના ઊરવાનની ખીલેલી શક્તિનાં પ્રમાણુ મુજબ યોજદાત્રેગર સાહેબો—સ્ત્રોષા-વરેજ પછી દસ્તુરાંન-દસ્તુર, પછી દસ્તુર, પછી નાયબ, અને છેલ્લે અમત્યાતવાલા જન્મોતા—ને અહડઊતર વસ્તીવાળા ભાગો મુજબ ઊપરીઓ તરીકે નેમવામાં આવતા હતા, જેથી ક્રીયાકામ અને દીન-આઈનની બાબદોમાં કથોબી પસ-ઓ-પેશ યા ખામી નજરસુક કે બેદરકારી કે આંખવીઆમણાં મુદ્દલ થવા પામતાં નહીં હતાં. પણ અફસોસ કે આજે તે બધું રહેવા પામ્યું નથી !

અમલ્યાતપર હોય તેવણુ ગોસલ કરી પાક સફેદ કપડાં પહેરીને, તે ઊરવાનનાં પોતાનાં મકાનની અંદર કે જ્યાં તેનો સચકાર કરવામાં આવ્યો હતો ત્યાંની જે જગા પેવંદ સાથે આરાસ્તેહુ કરી^{૧૬૫} બનાવેલી હોય છે ત્યાં આવે છે, અને ત્યાં દરેક મરતબાવાલા યોજદાએગરો અને મોએદો પોતાના મરતબા પ્રમાણે હાજર થાય છે; ત્યાર પછી, ખેશ કુટુંબીઓ અને દોસ્તઆસ્નાવો હાજર થાય છે; ત્યાર બાદ અનજુમન^{૧૬૬} હાજર થાય છે. ત્યારબાદ, અંદરની જગામાં તેનાં ખેશકુટુંબની, દોસ્ત-આસ્નાવો તથા અનજુમનની ઓરતો આવીને બેસે છે. આ બધાંઓ ગોસલ ઉતારી ચોખ્ખાં કીધેલાં પાક સફેદ કપડાં પહેરી, સરોશની ક્તુમન સાથની કુસ્તી કરીને ૫૪ મા હાથની આગમજ પોતાની મકદુર મુન્બ પોતાની ફરજ્યાત ગુજરીને, તૈયાર રહે છે. હવે, જેવો ૫૪ મો હાથ શરૂ

(૧૬૫) પેવંદ સાથે આરાસ્તેહુ કરી—હમેશાં બહુતર-ક્રીયાકામની જગ્યાને યરોયર પાણીથી પાવ કર્યા પછી, તેની ઊપર ખેવડી જડી શેતરંજ પાંથરવાનો તેમજ તે શેતરંજની ઊપર સુફેદ એજ કામ માટે એલાહેદી રાખેલી આદર બીછાવવાનો હોકમ છે.

(૧૬૬) અનજુમન=ઊરવાનનાં ઓળખીતાંઓ, સગાંઓ, હમદીની આશનાઓ તથા હમદીનાંઓ યાને એક ધરમનાઓ, અગાઉ “પાયદસ્ત” તથા “પાદ-રૂઝ” વીગેરે પ્રસંગોની ખરી મુખી દીની મકતબમાં યાને નીશાજોમાં શીખી સમજતા હોવાથી અસલના લોકો હમેશાં તેને માટેયર ગણી, તેમાં હાજર રહેતાં હતાં,—પછી તેઓ ખેશીઓ હોય, કે દીની દોસ્ત-આસ્નાવ હોય, કે ગુજરનારને હમદીનવાળાઓ ઓળખતાં પણ ન હોય તેઓમાંના કટલાકો સુદાં પોતાની હાજરી આપવાને સુકતા નહીં હતા. પણ આજે તો આ દુન્યાંની ધાંત્રણ ધરપચ વીગેરેને એટલું તો મહાભારત રૂપ આપવામાં આવે છે કે પોતાનાં મૌથી અતલગનાં ખેશીઓ અને મોત્રો તરફની “પાયદસ્ત,” “પાદ-રૂઝ” યાને પાછલી રાતનું ઊઠ-મણું જેવી ગંભીર ફરજોમાંથી, પોતાનાં નજવાં સુખ સગવડ કે રોકાણનું બહાનું બતાવી, અળગ થઈ જાય છે, તે બહુજ અશ્વોસ સાથે નોંધવું પડે છે, કારણ કે તે દેખાડે છે કે કદીમ ઊરવાન તરફનો પેગામ્બર સાહેબે શીખવેલી બધી ક્રીયાકામરૂપી ફરજો કરતાં નાપાયદાર તકલીદી શરીર તરફની ફરજોને વધુ અવશ્યની માની લઈ, આપણાં લોકો જડવાદ (materi-
alism) અને બાહરના દેખાવ તરફ વધુ ઢગતાં જાય છે. એજ મુન્બ ધરનાં તેમજ ઓળખીતાં હમદીન બાનુઓ ઊપરાંત બહારની હમદીન અનજુ-
મનની ઓરતો પણ પોતાની ફરજ એવી વખતે સમજતાં હતાં,

થાય તે વખતે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે જે મરતખાના સાહેબ હોય તે સાહેબ પેશમાં ઉભા રહે છે. તેવણની સામે ખુઆન^{૧૧૦} ઉપર આતશનું પાત્રું, જે જમીન પેવંદથી પાંથરેલી હોય છે તેની ઉપર મુકવામાં આવે છે. તેની સામે એક ખુમચામાં સુદરેહ-કુસ્તી^{૧૧૧}, બરજીસી જીરમનાં ગુલો^{૧૧૨} યાને ફૂલો, શીરે-ગાવ

(૧૬૭) ખુઆન—હાલમાં જેમ સાધારણ ક્રીયાકામ વખતે ભાંયપર આશરગાન્યું મુકવામાં આવે છે તેમ નહીં કરતાં, હંમેશાં પથથરના “રટેન્ડ” (જે “ખુઆન” તરીકે હાલમાં પણ ઓળખાય છે તે) યા તો આખી ઊપરજી મુકવાનું અસલ શરમાન છે.

(૧૬૮) અસલ શરમાન મુજબ સુદરેહ સાથે કુસ્તો પણ ઊઠમણાં વખતે લેવામાં આવતી હતી.

(૧૬૯) હાલમાં બણાવવાનાં કામમાં જે ગમે તે ફુલો આપણાં લોકો વાપરે છે તે ઘણું જીતબરેહું છે, કારણ કે ગમે તેવાં સુંદર મધમધતાં ફુલો હોય છતાં તેની અંદરથી નીકળતો ખોરેહનો પ્રવાહ જો બદ હોય અને અરવાહી આલમની ઊતરતાં દરજ્જાની સીફતી શક્તિઓને ખેંચનાર હોય તો તે ફુલો ક્રીયાકામ માટે નારવા અને ઊલટી અસર નીપજવનારાં થઈ પડે છે. આપણાં લોકો મુકતાદ વીગિરે પ્રસંગો ઉપર શોભીતાં જે ગમે તે ફુલો લાવીને તેના બાહરના દેખાવ ઉપર અંજલિ જાય છે, પણ ક્રીયાકામમાં ફુલ લેવાની ખરી મકસદ તો તેની અંદરથી નીકળતા સારા પવીત્ર ખોરેહનો લાભ લેવાનો છે, અને જીઝને કાયદે કુદરતમાં સ્વચ્છ તેમજ બદ ખોરેહ ધરાવતાં ફુલો તો હોય છેજ. બરજીસી, ખુરી અને દબેઈ જીરમની ખાલેસ તેમજ સુરકમ્યાત અસર ધરાવનારાં ફુલોમાં મુખ્ય ગોલાબ, ખોધરો, અપેલી, દાડમરીનું ફુલ, ગોટો, ગુલછરી, ગુલખોહોર, બધજીઘ, રહેન, ગલગોટા વીગિરે—એ બધાં બણીતાં ફુલો છે. તે સીવાય બીજાં રંગખેરંગી બીજી બીજી જીરમની સીફતી અસર ધરાવનારાં—બદ ખોરેહવાળાં ફુલો,—જેવાં કે આપાનું ફુલ, આંકરાનું ફુલ, કરણનું લાલ ફુલ, બસુરીનાં ફુલ, પારસમનીનાં ફુલ વીગિરે કેટલાંક બદગરીનાં કામમાં આવતાં તેમજ દેવદેહાંપર ચઢાવવામાં આવતાં ફુલો ક્રીયાકામમાં નહીંજ વપરાય તેની ખાસ તાકીદ રાખવી ઘટે છે. બનતાં સુધી ઘણાંસરખાં અન-બણા ફુલોને બદલે થોડાંક બણીતાં ઉપર જણાવેલાં સ્વચ્છ ખોરેહવાળાં ફુલો વાપરવાં. એજ પ્રમાણે ફુટોમાં પણ સ્વચ્છ યા બદ ખોરેહવાળી ફુટો કુદરતનાં સામસામાયણાંને (જીઝને) કાયદે હોય છે, તેથી અનેનાસ, અંદુસ, કાજુ, રામશળ, સીતાશળ, કરમદાં, કમરખ, દુસ્તાંન, વીગિરે જેમાંથી બદ ખોરેહનો પ્રવાહ નીકલે છે તેવી ફુટો આપણી ક્રીયાકામમાં વાપરવી સદંતર નારવા છે. સરસ ખોરેહ ધરાવતી ફુટોમાં પપેનાસ, દાડમ, અંજીર, પેર, શેરડી, લીંબુ, કેલાં, પપાંબી, નારંગી, ખોસખી, સંતરા, તરબુચ, ચીકુ, આલુ તથા સુક્રો જેવો પણ હોય છે.

અથવા શીરે-બુઝ યાને ગાય અથવા બકરીનું કુધ, તથા આબે-
 નેજાદ^{૧૭૦} યાને વહેતું ચોખું પાણી, ધાતુનીજ એક છરી, એક
 ફેરબાની તસ્બીર, એક ચાંદીની અંગુઠી^{૧૭૧} મુકવામાં આવે છે,
 અને તેની સાથે બીજા ખુમચામાં દરેક પુસ્ત્રોદાર “બખુર”^{૧૭૨},
 એસમ-બોએ, ગોલાબ, મોગરેલ મુકવામાં આવે છે. ત્યાર પછી
 જેવણ ત્યાં પેશ થયલા^{૧૭૩} હોય તેવણના નાયબ^{૧૭૪} તેવણની
 સામે આવીને ઉભા રહે છે, અને ત્યારબાદ પેશ દસ્તુર, નાયબ,
 તથા ત્યારપછી મરતબા મુજબ મોબેદો, ખેશકુટુંબ, તથા અનજી-
 મન પેવંદ થઇને^{૧૭૫} આતશની ન્યાએશ બુલંદ અવાજે ત્રણ
 મરતબે કરે છે: તેમાં પહેલી ન્યાએશ^{૧૭૬} જે પેશ દસ્તુર હોય
 તેવણ પહેલાં શરૂ કરે છે અને બીજા બધા ત્યાર પછી સામેલ
 થાય છે; બીજી ન્યાએશ^{૧૭૭} તેવણના નાયબ શરૂ કરે છે અને
 બીજા બધા સામેલ થાય છે; અને ત્રીજી ન્યાએશ^{૧૭૮} બધી

(૧૭૦) આબે-નેજાદ—જુઓ “આબે-સ્વા” માટે ઊપર પાને
 ૧૩ ને આપેલી ફુટનોટ નં. ૦ ૫૮.

(૧૭૧) અંગુઠી=વીંટી.

(૧૭૨) બખુર=લવંગ, તજ, એલચીની છાલ, બયરજ, બવંત્રી,
 લોખાન, સુખડનો વેહેર, અગર, તગર, બોએ વીગેરે જેવી પુસ્ત્રોદાર
 સુગંધી ચીજોનો બનાવેલો ભુકો, જે પણ ખાળવાનો હોકમ છે, અને જે
 ચાલ હજી ઘણીક ગમ બધજ છે.

(૧૭૩), (૧૭૪) પેશ થયલા—હાલમાં જેને “જોતી” કહે છે તે,
 અને નાયબ તે “રાયવી” કહીએ છીએ તેમ.

(૧૭૫) આખી મીજલસ પોતપોતાના મરતબા મુજબ એકત્રેક સાથે
 પેવંદ થાય છે તે ઊપર અહીં ખાસ ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે.

(૧૭૬) અહીં ત્રણ આતશ ન્યાએશ ત્રણ જુદી જુદી રીતે શરૂ
 કરવામાં આવે છે તે બહુજ નોંધવાજોગ છે. આવી રીતે, અસલના વખત-
 માં સર્વે લોકો, સૌથી વડા સ્ત્રોષાવરેજથી તે કમીનામાં કમીના શખ્સ
 ઊરવાનની ક્રીયાકામ વખતે, પોતાનો ફુનવી મરતબો (Social status)
 બુલી જઈ, સર્વે અંતે તે “કદીમ ઊરવાનોજ” છે એમ વહેવાર રીતે
 સ્વીકારતાં હતાં, અને ખાસોઆમ પોતપોતીકા વચ્ચેના અંતરના ખ્યાલને
 આવા પ્રસંગે દુર રાખી એકત્રેકમાં ભેળાતાં હતાં, અને ક્રીયાકામ તરફ
 હચ-મીઠ્ઠી ખેંચાઈને તેમાં ભાગ લેતા હતા, જેથી ક્રીયાકામ બહુ અસર-
 હારક નીવડતી હતી.

આખી અનજીમન શરૂ કરે છે અને પેશ દસ્તુર તથા નાયબ સઘળા સામેલ થાય છે.

“પાદ-રૂઝ” ની ક્રીયાને લગતા “મીથ્ર” નો આખો જમીલો, અને તેમાં આપવામાં આવતી “સરોશ” ની મારેપ્રત.

ત્યારબાદ મીથ્રની ક્રીયા શરૂ થાય છે, અને તે વખતે દરેક જણ દો-ઝાનુ^{૧૭૭} બેસીને દો દસ્ત બસ્તા કરી^{૧૭૮} સર પાક તરફ નમાવીને મીથ્રની ક્રીયા^{૧૭૯} શરૂ કરે છે :—

સૌથી પહેલો મીથ્ર કેશાશને કાયદે દરેક જીરમમાંથી સીલસીલાખંધ થતા આવેના ગુનાહોથી તે ઊરવાન કુદ-

(૧૭૭) દો-ઝાનુ બેસીને=ગુનાહમાંડીયે પડીને મરદ હોય તો બન્ને પગો જમણી બાજુ તરફ વાળીને, અને ઝોરત હોય તો બન્ને પગો ડાબી બાજુ તરફ વાળીને બેસવાની અસલી ધરાની ઢમ (posture), કે જે અસલી ધરાની શેહેનશાહોની દરબારમાંની મીજલસનાં ચિત્રોમાં પાડેલી હજીબી જોવામાં આવે છે. હવેશાં બંદગી વખતે પલાંઠી નહીં પણ ‘દો-ઝાનુ’ બેસવાનો આપણને અસલ હોકમ છે. આવી રીતે બેસવાની રીત હવેશાં નાનપણથી ટેવ પાડી વરજીશી (practice) માં લાવવી જોઈએ. આ ‘દો-ઝાનુ’ કેમ બેસવું તે વધારે ખોલાસાથી નીચે મુજબ સમજાવી શકાય : મરદ હોય તો જમણાં કુલાં નીચે ડાબો પગ આવે ને જમણો પગ જરા બાહરથી આવે તેમ પગો વાળવા, ને ઝોરત હોય તો ડાબાં કુલાં નીચે જમણો પગ આવે ને ડાબો પગ જરા બાહરથી આવે તેમ પગો વાળીને બેસવું.

(૧૭૮) દો દસ્ત બસ્તા કરી=બે હાથ સાથે રાખવા તે એવી રીતે કે મરદ હોય તો પોતીકા ડાબા હાથની હથેલી ઊંધી રાખીને ઊપરથી જમણા હાથની હથેલી ઊંધી ડાબા હાથપર મેલીને બેસે, ને ઝોરત હોય તો એનાથી ઊલટી રીતે કરે.

(૧૭૯) આ “પાદ-રૂઝ” યાને ઊઠમણાંને લગતા “મીથ્રની ક્રીયા” હાલમાં આપણાંમાં ઊઠમણાં વખતના “ધુપ સારણાં” યા “ધુપ-નીરંગ” તરીકે હજી જળવાઈ રહેલી છે, તે મારે પુદાના શુક ક્રીશ્ક ! “ધુપ સારણાં” નું ભણતર પાજંદમાં છે, અને “પાજંદ” (ફૂલનોર આશુ.)

રતના ઈનસાફને કાયદે અને પેગામ્બર સાહેબે જણાવેલી
યરતને કાયદે જો તે ઊરવાન 'સમ'ને લગતું હોય તો
તેમાંથી જલદીથી છુટે, અને જો 'જન્મ'ને લગતું હોય

[પાને ૭૮ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ભાષામાં જે ભણતરો હાલ મળે છે તે તો અસલ મીઠા કરવાની તરીકતની
નેમ સારે છે એમ આપણે ધરોધર હવે જાણ્યે છીએ. ખરચીત આપણે
દસ્તુરનાં દસ્તુર આદર્યાદ મારેસ્પંદ જેવા આપેદ મહાન દસ્તુર સાહેબોના
પુષ્કળ ઊપકારી છીએ, કે આ બધા ક્રીયાને લગતા બુજંદ “મીઝો” પાને
ખાસ વિચારો તેઓએ જોડેલાં પાજંદ ભણતર સીવાય બીજી કોઈ રીતે
સીના-દર-સીના (heart to heart) હાલનો વિચીત જમાન જોતાં
કદીથી જળવાઈ શકાતે નહીં !

આ “ધુપ સારણું” શરૂઆતમાં મેટ્રે ભાગે આફ્રી-ગાંનના
એખતેદા પાને દીખાચાને મળતો આવે છે, કે જે આખો દીખાચો તેના
પાજંદ ભણતર તથા તરજુમા સાથે ફરો-ગદ, પુ. ૩, અંક ૧, પાને ૨૭
થી ૩૨ માં અપાઈ ગયો છે. ફરો-ગદમાં આપેલો તે દીખાચો “ધુપ-
નીરંગ” તરીકે પણ નીચના જરૂરી ફરશરો સાથે વાપરી શકાશે : શરૂઆત-
માં “અજ હુમા ગુનાહુ પતેત પરોમાન હોમ, પ પતેત હોમ”
ભણી, પાને ૨૭ મેથી “નીરંગ ફીરોજગર બાદ” શબ્દોથી ભણવા માંડી,
વચમાં જ્યાં જ્યાં “દાદર અહુરમઝદ” ની કનુમન છે ત્યાં તેને બદલે
“સરોશ” ની કનુમન લઈ, “જ-દેહ-સ્વાન” શબ્દને ઠેકાણે “અનુશેહ-
સ્વાન” શબ્દ વાપરી, પેગામ્બર સાહેબ, પાદશાહ પેહેલવાનો, દસ્તુરો એરવદોનાં
નામો દીધાં પછી પુરત તે સ્વાનનાં ઘણાજ અતલગનાં ખેશીએનાં જુજ નામ
સીવાય નામ-ગવણમાંના બીજાં બધાં નામો નહીં દેતાં, જો આ દીખાચો છોક
છેડે સુધી ખતમ કરવામાં આવે, અને ત્યાર બાદ નીચે આપેલો થોડોક
વધારાનો પાજંદ ભાગ, જે “ધુપ-નીરંગ” ને છેડે ખાસ આવે છે તે લેવામાં
આવે, તો ફરો-ગદના વાચનારાઓને આખી “ધુપ-નીરંગ” કેવી
રીતની છે તે જોવાનું સહેલ થઈ પડશે. ધુપ-નીરંગનો છેડેનો પાજંદ ભાગ
જે આફ્રી-ગાંનના દીખાચામાં આવતો નથી, તે બહુજ અગત્યના મીઠાથી
ભરપુર હોવાથી, નીચે તરજુમા સહીત ખાસ આપવામાં આવે છે :

હીજવા સ્વાની, હુન્નેરદાહી, હુ પાદશાહી, દાદ, દીન બેહુ
માજદયસ્નાન, આગાહી સ્વાઈ, ગોઆફર-ગાંની બાદ હુફત કેશર
જમીનઃ અએદુન બાદ ! આજશને હુજશને બાદ ! ફરમાયેશને
(કુટનોટ ચાલુ.)

તો પોતાનો “હમ-બેહેરે” લઈને આગલ વધે, તે માટેના મીથ્ર કરવામાં આવે છે.

[પાને ૭૯ થી કુટનોટ ચાલુ.]

પદીરરને બાદ! જાદુઈ બજેહુમરી દરવંદી દેવચસ્તી દેહરી અવાદશાં બાદ! અએદુન બાદ!

યેશાંન કીશાંન દુશ-અજદનાંન ખર ખુરન્દ ઓએમ બેહેદોને માજદયસ્તાંન રવાન દાદ હુંદ, ઓએમ બેહીદીને માજદયસ્તાંન બેઆયન્દ; અગર ન આયન્દ ગુજરગ ઉમેદ મેહેર ફરાગયઓઈત દાવર રાસ્ત જુદતર પીશ્તર બેસ્તાદ! અજ હુમા ગુનાહ પતેત પશેમાનોમ.

પાને “ભલી માજદયસ્તી દીનનું જખાનથી આગળ વધવું, ભણું કુવત તથા ભલી પાદશાહી જેવી સત્તા, રાસ્તપણું તથા વાકેશી, તેને ફલાવો, તથા મશહુરી હકૂત કેશ્વર જમીન ઉપર થાઓ! એ પ્રમાણે આમીન થાઓ! તમામ પેદાયશ ભલી પેદાયશ થાઓ! (પેદા કરનારને) હુકમ પસંદગી પામેલો થાઓ! જાદુઈ, પાપ, દરવંદી, દેવ-પરસ્તી, અને નાસ્તીક-પણું દૂર થઈ જાઓ! એ પ્રમાણે આમીન થાઓ!

“તેઓ કે જેઓએ ખુરા બદલાને લગતો ખોરાક ખાધેલો છે અને જેઓ ભલી માજદયસ્તી દીનને લગતાં રવાન તરીકે થઈ ગયેલાં છે તેઓ ભલી માજદયસ્તી દીનવાળાં થઈનેજ આવે; અને જો નહીં આવે તો તેઓની ગુજરતી વખતની ઉમેદ સાથે બોહોળાં ખેતરવાળા રાસ્ત ઇન્સાફ કરનારા મેહેર યજદની હજુરમાં જલદીથી તેઓનું આગળ અને આગળ વધવું થાઓ!

“તમામ ગુનાહથી પતેત કરી પશેમાન છેડ.”

અસલ “પાદ-ફઝ” વખતે જે ખુલંદ મીઝ ફેંકવામાં આવતા હતા, અને જેની સંપૂર્ણ ટીપ લખાણમાં આગલ ચાલતાં આપવામાં આવેલી છે, તે દરેક મીઝની મુકાબલ આ “ધુપ-સારણ” નો—ખાસ કરીને “હુમા ફઝલ અશીઆન અયોકદેહીયા ચેહુફમ દહુમ” થી છેક છેડા સુધીનો તમામ ભાગ હવે પછી આવતા કોઈ રૂપે સરખાવતાં આપણને ખુશાલી બરપા થાય છે અને આપણી ખાતરી થાય છે કે આપણાં પાજંદ ભણતરો ખરેખર જર-થોસ્તી દએનનાં અસલ ખુલંદ “મીઝો” નો ખાસ સમવાઈ રહેલો બંડાર (કુટનોટ ચાલુ)

ત્યારબાદ, આ મીશ્ર^{૧૭૬}ની અંદર :—

[પાને ૮૦ થી પુટનોટ ચાલુ.]

છે, કે જે ખુબંદ “મીશ્ર” કરવાનું કરમાન “માંત્ર” ની જુસ્ત તરીકે હર હમેશ જરથોસ્તી દઝ્યેનમાં પહેલેથીજ શીખાડેલું છે. આપણી ક્રીયાકામોમાં પાજંદ ભણતરો આવતાં હોવાથી એમ મુદ્દલ કરવું નથી, કે તે ક્રીયાકામો પાછલા જમાનાના અભણ મોખેદોએ પોતાના પેટને ખાતર જોડી કાઢી છે, કે જેવું હડહડતી જરથોસ્તી ધર્મની નામોશી ભરેલી બદનક્ષી કહેવાતા અવસ્તા અભ્યાસીઓ તરફથી આજ કાલના જમાનામાં તો ઘણીજ સાધારણ થઈ પડેલી છે. આપણી કોઈપણ માંત્રની બંદગી તેને લગતા “મીશ્ર” યાને ખાસ વિચાર વગરની અસલ હોઈ શકેજ નહીં, એમ તો દરેક વીચારવત શખ્સ કબુલ કરશે; ત્યારે, જ્યારે અસલ જરથોસ્તી દઝ્યેનનાજ ખાસ વિચારો (યાને મીશ્રો) નો જળવણી કરવાની એકલી મોતેપર નેમથી વખ્શરે વખ્શરાન સાહેબની પછીના જમાનાના આપણા દીન-આગાહ કાબેલ દસ્તુરોએ પાજંદ ભાષામાં તે મીશ્રોને મઢી લીધા, ત્યારે તે ભણતરો પાછલા જમાનામાં ભેળમાંથી ઊપજવી કાઢેલાં શી રીતે ગણી શકાય? પાજંદ ભણતરોનો અસલ મુદ્દો તો જરથોસ્તી દઝ્યેનના પોતાના મીશ્ર યાને ખાસ વિચાર કરવાની અસલ તરીકત અને કાયદો છે. તેટલા માટે, શકત પશ્ચીચ તરફના કલ્પના શક્તિથી ઊભા કીધેલા અને હીંદુસ્તાનમાં આપાત કીધેલા ઊછીના ખ્યાલોથી દોરવાઈ નહીં જતાં, ક્રીયાકામો ક્યાં અસલ “બેઝીઝ” (basis) યાને પાયાપર રચાયાં છે તે “બેઝીઝ” ધ્યાનમાં રાખવાની અત્યંત જરૂર છે. ક્રીયાકામ તો ખુદ જરથોસ્તી દઝ્યેન જેટલાંજ જીવનાં છે,—ખુદ જરથોસ્તી દઝ્યેનનો ખાસ જીવ છે,—અને જરથોસ્તી દઝ્યેને શીખવેલા ક્રીયાકામમાં કરવામાં આવતા અસલ “મીશ્રો” ની જળવણી અર્થે પાજંદ ભણતરો પાછલથી રચાયાં તેથી તે ક્રીયાકામોની અસલ્પાત અને પુરાતનપણાંને કથોપી ધાક્રો પુગતો નથી.

આપણાં પાજંદ ભણતરોની કીમ્મત તો એટલી બધી મોતેપર છે કે જે આપણાં એકવીસ ગુસ્કમાંના અવસ્તા શખ્દો આપણી પાસે મોજુદ હાલમાં બચેલાં બધું મળીને આશરે એક ગુસ્કમાંથી અવસ્તા રૂપમાં નથી મળી શકતા, તે શખ્દો હજી પાજંદ રૂપમાં જળવાઈ રહ્યા છે ! વાસ્તે પાજંદ કલામને માટે જે ગમે તે જાહેરમાં હલકું ઓચરનારા શખ્સો પોતાની ગંભીર જવાબદારી મુદ્દલ સમજી નથી શકતા, કે ખુદ જરથોસ્તી દઝ્યેનના હાલ સેહેજસાજ બચેલા ભાગનો પણ આમ બોલવાથી અને કોમને દોરવવાથી નાશ થતો જાય છે, અને ક્રીયાકામને હશી કાઢનારાઓ દીન-દુશ્ચનનોજ ભાગ ખરેખર ભજવે છે.

(૧) પહેલાં^{૧૮૦} દરેક પોતાનાં ખેશકુટુંબ, ન્યાગાનો તથા અનજીમનનાં રૂઆનો (યાને રહેલત કરેલાં ઊરવાનો) માં જે “અશો”^{૧૮૧} નર અને નારીનાં પ્રરોહરો છે તેના મોથ્ર કરે છે;

(૨) ત્યારબાદ^{૧૮૨}, જે “અશો” નર અને નારીઓ પોતાનાં ઊરવાનની વૃદ્ધિના અર્થે જે મરતબામાં આગલ વધેલાં હોય છે, કે જે મરતબાનાં નામો “પોઈરયો-ત્કએવનાંમ”^{૧૮૩} અને “નબા-નજદીશતનાંમ”^{૧૮૪}ના નવ નવ

(૧૮૦), (૧૮૨), (૧૮૫), (૧૮૭), (૧૮૯), (૧૯૧), (૧૯૨), (૧૯૩), (૧૯૬), (૧૯૯)—આ બધા શ્લોકોમાં “પાદ-શ્લોક” વખતે જે બધા મીથ્ર કરવાના છે તે મીથ્ર યાને ખાસ વિચાર આપવામાં આવ્યા છે, અને તે મીથ્રો હાલનાં ઊઠમણાં વખતે બણાતાં પાજંદ ધ્રુપ-નીશંગ-માં ફેટલી હદે જળવાઈ રહેલા છે, તે ખુલાસેવાર દર્શાવવા માટે આ સાને એક અતી કીમતી કોઠે આપવામાં આવ્યો છે, જેમાં મુકાબલા માટે અસલ પાજંદ શ્લોકો પણ મુકવામાં આવ્યા છે.

(૧૮૧), (૧૮૩), (૧૮૪) “અશો”, “પોઈરયો-ત્કએવનાંમ”, અને “નબા-નજદીશતનાંમ”—ઊરવાનોનાં ચહ્ડ ઊતર જે મરતબા થયેલા છે, તેમાં “અશો” યાને કે “અશોનાંમ ક્રવષીનાંમ” પહેલો દરજ્જો છે, અને આ દુન્યામાં રહેનારાં કોઈબી જીરમને લગતાં ઊરવાનો પોતાની જીરમને લગતા ધર્મ (એ બાબે જીએ પુટનોટ નં ૧૦૮) ની તરીકત યાને કાયદાઓ મુજબ અમલ કરીને પોતાની જીરમના “પતમાન” યાને ‘ખાસ જોઈતાં જરૂરિયાતી મરકજ’ ઊપર સામિત રહ્યાં હોય તે સઘળાં ઊરવાનો “અશોનાંમ ક્રવષીનાંમ” ને લગતાં ઊરવાનો તરીકે પોતીકા મરતબા પ્રમાણે ઓળખાય છે. આ “અશોનાંમ ક્રવષીનાંમ” શબ્દને હેઠળ આપેલી પુટનોટ નં ૧૬૦ માં જણાવેલા “અપાઉનાંમ ક્રવષીનાંમ” શબ્દ સાથે કદી ભેળી નાંખવો નહીં; જરૂરિયાતી ઇદને દનૂમ મુજબ એ બન્ને લોગતીક શબ્દોની સમજણ સદંતર જુદી રહેલી છે. જેઓ જીવતાં જીવત “અશો” ના તબક્કામાં આવે છે, તેઓ મરણ પછી આ ખનીરથબાની ઊપર પાછાં ફરતાં નથી, પણ અણુદીઠ આલમમાં વાસો કરીને, પોતાની વૃદ્ધિ આગલ અને આગલ કરતાં રહી, “અશોનાંમ” ના નવ તબક્કા એક પછી એક પસાર કરી, “પોઈરયો-ત્કએવનાંમ” ના દરજ્જામાં કુદરતી પ્રગટીકરણને કાયદે દાખલ

(પુટનોટ આશુ.)

મરતયાના હોય છે તેઓનાં પ્રરોહરોને મીથ્રમાં લે છે;

[પાને ૮૨ થી કુટનોટ ચાલુ.]

થવાની કાશેશ કરે છે. ત્યાર બાદ, “પોઈરયો-ત્કએવનાંમ” ના ચહડ ઊતર નવેનવ મરતયામાંથી એજ મુજબ વૃદ્ધિ કરી, “નબા-નજદીશતનાંમ” ના દરજ્જામાં ઊરવાનો દાખલ થાય છે, જેનાં પણ એક પછી એક નવ તપક્કાઓમાંથી તેઓને પસાર થવાનું છે.

અહીં જે “અશો” નર નારીઓ માટે બોલવામાં આવ્યું છે, તે “અશો” નર નારીઓ આવી ઉપર જણાવેલી ઊંડાંણ મતલબે જણાવેલાં છે. જેઓ જીવતાં જીવતાં “અશો” ના શરૂઆતી તપક્કામાં પણ દાખલ થઈ શકતાં નથી, તેઓને “દુરવંદ” (પાને કે “અશોઈના રાહથી દુર રહેનાર”) તરીકે ઓળખાવેલાં છે, પછી તેઓ હમ-જાત હોય કે પર-જાત હોય.

આ ઉપરથી ખુલ્લું જોઈ શકાશે કે “અશો” શબ્દનો જે ઉપર ટપકેનો પાને કે “દેખઈતો (apparently) ભલો, સાચો, પરમાર્થી” વીગેરે ભાષાશાસ્ત્રને આધારે અર્થ લેવામાં આવે છે તે કરતાં સદંતર જુદો ઊંડો લોગતીક અર્થ “અશો” શબ્દનો થાય છે. જે શબ્દસ આપણા ધર્મમાં જણાવેલી બધી જાતની “દરજ” ઓ—જેવી કે દરજએ-ખુલ, દરજએ-સએની, દરજએ-નસુ, દરજએ-હીજ, દરજએ-હી, દરજએ-ધી, દરજએ-પેસીશ, દરજએ-અએવમ વીગેરે વીગેરે ૨૧ જાતની દરજએ (દરજએનાં વર્ણન માટે જુઓ મી. બેહેરામશાહ નવરોજ શરાશનું રચેલું જરથોસ્તી ઇલ્મે દેનૂમ ઇન્સ્તીત્યુટ તરફથી મુદ્રત વહેંચવામાં આવેલું ચોપાન-યું, નામે “સરોશ ચજદનું કુદરતની તમામ પેદાયશમાં મહાન કાર્ય,” પાનાં ૨૫ થી ૨૭ તથા ફરી-ગદ્, પુ. ૪, અંક ૪ પાનાં ૨૮૧-૨૮૩)—એ બધી દરજએથી દુર રહેનાર ઊરવાન “અશોનાંમ ફવધીનાંમ” ને લગતું પાને જીવતાં જીવતાં “અશો” તરીકે જરથોસ્તી દએન મુજબ કુદરતમાં ઓળખાય છે. હાલમાં તો જરથોસ્તી દએનની તરીકતો નહીં પાળનાર દુરવંદી જાદગી ગુજરનાર સાધારણ નીતીમાન શબ્દને પણ “અશો” નો એકલાખ આપવામાં આવે છે, જે ઘણુંજ ખેદકારક અને દરજ છે.

અહીં એક ચીજ યાદ રાખવી, કે મરણ બાદ આણદીઠ આલમમાંના સઘળાં ઊરવાનો, તેઓ “કદીમ” હોવાને લીધે, “અશોનાંમ ફવધીનાંમ” ના શરૂઆતી તપક્કાને લગતાં ગણવામાં આવેલાં છે, પછી તેઓ ‘ફુજખી’ પાને ફરી જન્મને લગતાં કાં ન હોય; તેટલા માટે, સાધારણ તમામ ગુજરેલાંઓને “અશો ફરોહર” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે તેમાં ખોટું કાંઈ નથી. પણ આ મીઝમાં જે “અશો નર અને નારીઓ” જણાવેલાં છે તેઓ તો જીવતાં જીવતાં તરીકત પાળીને “અશોનાંમ” માં દાખલ થઈને ગુજરી ગયેલાં હોય તેવાં જ ઊરવાનોની યાદ પડેલા મીઝમાં ફીધેલી છે.

(૩) ત્યારબાદ^{૧૮૫}, માજદયરની જરથોશ્તી દ્વએન પ્રમાણે ચાલનારા અથોરનાન^{૧૮૬}, રથેશ્તાર^{૧૮૭}, વાસ્ત્રી-યોશ^{૧૮૮} અને હુતોક્ષ^{૧૮૯}નાં પ્રરોહરોને મીથ્રમાં લે છે;

(૪) ત્યારબાદ^{૧૯૦}, હાલ, માજ, મુસ્તકબલ તથા ગાયબાંનને લગતાં કુલ્લે ભલી પેદાયશોનાં^{૧૯૧} પ્રરોહરોને મીથ્રમાં લે છે;

(૫) ત્યારબાદ^{૧૯૨}, કુન્યાંની પેદાયશનાં વૃદ્ધિ કર-

(૧૮૬) અથોરનાન, રથેશ્તાર, વાસ્ત્રીયોશ અને હુતોક્ષ—સાધા-રણ રીતે આ શબ્દો આપણાં અસલી ન્યાગાનોમાં ધંધાદારીઓના જે ચાર વર્ગો પાડવામાં આવ્યા છે તેઓને લાગુ પડી શકે છે, પણ અહીં વધુ ઊંડાણ અર્થે, ઊરવાનીક નજરે થયેલા ઊરવાનના ચહડ ઊતર દરબજાઓને એ શબ્દો લાગુ પડે છે. જે માજ ઊરવાનો “અથોનાંમ” ના તબક્કામાં રહીને ચહડ ઊતર મરતબામાં પોતપોતાની વૃદ્ધિ કરી આવેલાં છે અને જેઓએ પોતીકી આરને—એરદ પ્રમાણુ પ્રમાણે ચહ ઊતર દરબજામાં ખીલવેલી છે, અને પોતાની અંદરના આત્મશેને ખીલવી રહ્યાં છે, તેઓને “આગ્રવન” (યાને કે અથોરનાન-ઊરવાન) એટલે મોથી વધુ વૃદ્ધિ પામેલું ઊરવાન, “રથે-શ્તાર” (યાને કે લડવેયા-ઊરવાન) કે જે અથોરનાન-ઊરવાનથી માજમાં થોડું વૃદ્ધિવાળું છે, “વાસ્ત્રીયોશ” (યાને કે ખેતીકાર-ઊરવાન) જે રથે-શ્તારથી માજમાં ઓછું છે, અને “હુતોક્ષ” (યાને મોથી ઓછી વૃદ્ધિ પામેલું ઊરવાન)—એમ ચાર મરતબાઓમાં પાછાં વહેંચી નાંખવામાં આવ્યાં છે.

(૧૮૮) કુલ્લે ભલી પેદાયશોના યાને કે તમામ સૃષ્ટી-રચનામાં જુદી જુદી પેદાયશોમાં જે બધાં ઊરવાનો વહેંચાઈ જઈ વૃદ્ધિ કરી રહેલાં છે તેઓ, યાને વધુ ખુલાસાથી બોલ્યે તો, આદર્મને લગતા “અહુ” ને લગતું જ્ઞાન આપનારા અને માંત્ર-મીત્રથી પોષણ કરનારાં ઊરવાનો; જન-વરોમાં “ગઓ” ને લગતાં યાને પોતે હયાત રહી બીજને પોષણ આપનારાં; ઉરવરોમાં અદના (યાને ઉતરતા) મરતબાની ચીજને આલા (યાને ચહડયાતા) મરતબામાં લાવનારાં; અને જમાદાત એટલે ખનીજ વર્ગમાં ઘટતીની શક્તી નિરમુજ કરીને વૃદ્ધિની શક્તી ખરપા કરનારાં; એવી બધી કુલ્લે ભલી પેદાયશોને લગતાં ઊરવાનોની યાદ અહીં કુલ્યાતી યાને સામટી રીતે કરી છે. એટલુંજ નહીં, પણ હાલ (યાને હયાત), માજ યાને (અગાઉ થઈ ગયેલાં), મુસ્તકબલ (યાને ભવીષનાં), તેમજ ગાયબાંન (યાને ભવીષની પેલી ચેરની) તમામ પ્રરોહરોને આ મીત્રમાં લીધા છે.

નારાં પ્રોહરો જે “અપાઉનાંમ”^{૧૯૦}ને નામે ઓળખાય છે તેઓને મીથ્રમાં લે છે;

(૬) ત્યારબાદ^{૧૯૧}, ઘણીજ ખાકસારીથી તે ઊરવાનને આગલ વધવાને વારતે મીથ્ર ફેંકે છે, જેમાં મરકજે-ગંજશી,

(૧૯૦) “અપાઉનાંમ”—આ “અપાઉનાંમ” શબ્દને ઊપર કુટનોટ નં ૦ ૧૮૧, ૧૮૩, ૧૮૪ માંનાં “અશોનાંમ” શબ્દ સાથે કથોપી સંબંધ નથી, કારણ કે “અપાઉનાંમ ફવધીનાંમ” ને લગતાં ઊરવાનો તો જેમ કુદરતની ખીજ મહાન મદદગાર શક્તિઓ—દાખલા તરીકે યજ્ઞ, અમશાસ્પદો—કુદરતના કારોપ્યારમાં ભાગ લે છે તેમ, કુદરતમાં વૃદ્ધિ કરવા અર્થે ખાસ ઊતરેલાં બધાં ઊરવાનો, કે જેઓને “અશોનાંમ”, “પોઈરયો-લક્યેવનાંમ,” તેમજ “નબા-નજદીશ્તનાંમ” તત્ત્વક્રાઓમાંથી આસ્તે આસ્તે પસાર થવાનું છે તેઓની વૃદ્ધિમાં મદદ કરવા કાળે, તેમજ તમામ સૃષ્ટિ-રચનાનો મહાન ફરો-ગર્દ કરવાનાં કાર્યમાં મદદ કરવા કાળે રોકાયેલી કુદરતની મહાન શક્તિઓનેજ “અપાઉનાંમ ફવધીનાંમ” નો એલકાપ્પ ખાસ લાગુ પાડવામાં આવ્યો છે, એમ જરથોશ્તી ઇદમે દનૂમ સમજાવે છે. એ “અપાઉનાંમ ફવધી” ને લગતી ખીશ્કારીનું ખ્યાન ઘણે ભાગે ફવરદીન ચશ્તમાં રચનામાં આપવામાં આવેલું છે. એ માટે, જુઓ ફરો-ગર્દ, પુ ૦ ૫, અંક ૧, પાને ૧૫ ને કુટનોટ નં ૦ ૨.

(૧૯૧) આ છટ્ટા મીથ્રમાં જણાવેલાં મરકજો—ગંજશી, કંગદેજ, તથા વરજમી—(જુઓ ઊપર કુટનોટો નં ૦ ૧૦૬, ૧૧૨, તથા ૧૧૩) મરણ બાદ અણુદીઠ આલમમાંથી પસાર થતાં મળતાં રહેશો છો, જ્યાંથી દરેક દરેક ઊરવાન—પછી “અશો” હોય કે “ફરવંદ” હોય—તેઓને પોતીકી નેમાયલી જગ્યા તરફ જવા પડેલાં કુદરતને કાયદે પસાર થવું પડે છે. પણ “અશો” માણસો ગંજશી ને કંગદેજમાંથી ઝડપમાં પસાર થઈ જાય છે, અને તે વખતે તેઓનું ભાન તે તત્ત્વક્રાઓ ઊપર મુદ્દલ ભગૃત થવું નથી, યાને કે તે તત્ત્વક્રાને લગતી તેઓની કારદાની નહીં હોવાથી ત્યાંથી કાંઈપી ખલલ કે અટકાવ વગર પોતીકાં ઊંચ ખુશાલીનાં ભાન સહીત તે તત્ત્વક્રાઓ ઓળંગી જાય છે, અને વરજમી ઊપરજ એકદમ સુકામ કરે છે. એથી ઊલટું બદ-કેરદારવાળાઓને તો આ ગંજશી યા કંગદેજ યા બન્ને ઊપર પોતાની વધતી ઓછી બદ કારદાની સુખ્ય થોભવું પડે છે, અને ત્યાંથી શરેજ થતાં વરજમીમાં થઈને “અપાત્તર” ની હાલતમાં દાખલ થાય છે, પણ વરજમી તત્ત્વક્રાનું ભાન થવું નથી.

(કુટનોટ ચાલુ.)

મરકજે-કંગદેજી અને મરકજે-વરજમીમાંથી ઊરવાન કુદરતના અચુક ઈનસાફને કાયદે આગલ વધે એવી રીતના મીથ્ર લે છે;

* (૭) ત્યારબાદ, તે ઊરવાનને પોતાની આખી જીંદગી દરમ્યાન જોઈતી તરીકત પાળવાની અંદર કાંઈક

[પાને ૮૫ થી કુટનોટ આણુ.]

“અશો” ને લગતાં ઊરવાનોને પણ કુદરતી કાયદે મરણ પાદ ગંજીશી, કંગદેજી ને વરજમીમાંથીજ પસાર થવાનું હોવાથી, અહીં છટ્ટો મીથ્ર પાસે એ સતલખથી પણ કરવામાં આવે છે, કે “અશો” ઊરવાન કુદરતના ઈનસાફને કાયદે કાંઈથી ખલલ કે અટકાવ વગર આ તખ્ખાઓ ઝોળાંગી જાય.

* અહીં ખુબ ધ્યાનથી નોંધવું કે, પાના ૮૨ થી ૮૯ સુધીમાં જે નવ મીથ્ર સીલસીલાખંધ આપ્યા છે તે તો ફક્ત જે ઊરવાન પોતાની ઉંચ કારદાનીના સખખે આ ખનીરથખામી હમેશને માટે છોડી જઈ, ફરી અહીં નહીં આવતાં, દાદારે ગેહાંન પસાર કરી જઈ અણુદીઠ આલમમાં વાસો કરવાનું હોય છે તેનીજ ક્રીયા વખતે ઉપલા નવ સીલ-સીલાખંધ મીથ્રો કરવાનું ફરમાન છે. પણ જો તે ગુજર પામેલું ઊરવાન પોતાની દુરવંદી કારદાનીનાં સખખે “તનાસખ” (reincarnation) ને લગતું હોય છે, યાને કે ‘દુઝખ’ ને લાયકનું એટલે કે ‘આ દુન્યામાં ફરી જન્મ પામવાને લાયકનું’ હોય છે, તો તેને માટે ઉપર જણાવેલા નવ મીથ્રોમાંનાં ફક્ત પહેલા છજ મીથ્ર કરવામાં આવે છે, અને સ્થાતમો, આઠમો તથા નવમો મીથ્ર તેના બાબમાં મુદલ નહીં કરતાં, તેને ખદલે વધારાનો એક મીથ્ર ઉપર આપેલા પહેલા છ મીથ્ર પછીના છેલ્લા મીથ્ર તરીકે તે “તનાસખ” ના ઊરવાનને માટે તેનાં “પાદ-રૂઝ” વખતે પાસ ફેંકવામાં આવે છે, જે મીથ્ર નીચે મુજબ છે :

“ત્યારબાદ^{૧૯૯} જો આખી જીંદગી દરમ્યાન જોઈતી તરીકત નહીં પાળ્યાથી—જેટલી અરુપંદી ‘જન્મ’ પામીને ‘દાદારે ગેહાંન’ પસાર કરવા માટે જોઈએ તથી વધુ અરુપંદી થઈ ગઈ હોય—યાને દુરવંદ તરીકે પોતાની જીંદગી ગુજારી હોય—તો પોતાના દુરવંદીને લગતા કેશાસ ભોગવવાને માટે તેને જો ‘દુઝખ’ યાને ફરી જન્મ લેવાનો હોય છે તો, જન્મ લેવાની આગમજ તે ઊરવાન જે એકશરે શમસમાં આ દુએમાં તથા માદરના શૈકમમાં કરે છે તે એકશર મુજબ તે ઊરવાન ઉસ્તવાર રહીને પોતાનાં ઊરવાનને આગલ વધારે, એવા મીથ્ર ઘણજ અફસોસ સાથે પુર ગંબી-શઈથી કરે છે.”

(કુટનોટ આણુ.)

કસર રહી ગયલી હોય,—કે જે ચોકસ અરપંદી સુધીની હોય છે,—તેને માટેની “જળ” પામીને આગલ વધવાના યાને “દાદારે ગેહાંન દીન” તરફ આગલ વધવાના મીથ્ર કરવામાં આવે છે^{૧૯૨};

[પાને ૮૬ થી ફુટનોટ આણ.]

એક ઊરવાન દાદારે ગેહાંનને લગતું છે કે દુઝમ્પ યાને ફરી જન્મને લગતું છે, તે તો કોઈ પીથ મરતખાના ઊરવાનીક શક્તિમાં ધણા આગલ વધેલા સાહેબજ પોતાની અમલ્યાતી અશોધના જોરે જોધને કહી શકે છે. એ બાબે આગલ ચાલતાં ખુદ લખાણમાં પાને ૮૬ ને ધસારે કરવામાં આવ્યો છે. પાજંદ ધુધ-નીરંગ જોડનારા આબેદ દસ્તુર સાહેબોએ જોધું કે આપણા જાહેરી ટોળામાં આ હાસમી જમાનમાં કોઈ તેવા પીથ મરતખાના સાહેબ નહીં હોય તેવી વખતે “સજ” અને “જળ” ને લગતા (યાને કે દુઝમ્પને લગતાં યા દાદારે ગેહાંનને લગતાં) બન્ને મીથ્ર સાથે કરવા ધણું દરસ્ત થઈ પડે, તે મતલબથી ધુધ-નીરંગને છેડે બન્ને “સજ” અને “જળ” ને લગતા મીથ્ર સાથે જોડીને મુકયા છે, (જુઓ ઉપર ફુટનોટ નં ૦ ૧૭૯) જેથી બેમાંથી જે લાયક મીથ્ર હોય તેજ કુદરતમાં લાગુ પડે.

(૧૪૨) તરીકત પાળનારાં ઊરવાનો વઢીક પુરેપુરાં એકી વખતે આગલ વધેલાં હોઈ શકતાં નથી પણ તેઓથી પણ તરીકત પાળવામાં કાંઈક ‘પસ-ઓ-પેશ’ યાને કસરો કે ગરલતી થઈ જાય છે. હવે, આ કસરો, જો ગંભીર ગુનાહો કે જેને મરગરજાની યાને કે “મોતને લાયક” (પાજંદ મર્ગ = મરણ + અરજાની = લાયક) કે જેવા મરગરજાની યાને ઊરવાનનાં મોત સમાન ગુનાહોને લીધે ઊરવાનને આ દુન્યામાં પાછું આવવુંજ પડે છે તેવા ગુનાહોને લગતી નથી હોતી, તો તે કસરના કામોની “જળ” યાને બદલો ભોગવવા તે ઊરવાનને “વરજશી” ઉપર થોભવું પડે છે, અને ત્યાર પછીજ “દાદારે ગેહાંન” માં દાખલ થઈ પોતાની વૃદ્ધિ આગલ કરે છે. વધુ માટે જુઓ ફરીશ-ગર્દ, પુ ૦ ૫, અંક ૨, પાને ૧૪૨-૬ ને ફુટનોટ ન ૦ ૬૧-૬૨. પણ જે ઊરવાનો તરીકત ઉપર સંપૂર્ણપણે સાબિત રહેલાં હોય છે તેઓને “જળ” ભોગવવા વરજશી ઉપર થોભવું પડતું નથી, પણ “દાદારે ગેહાંન” ના તખ્તમાં દાખલ થઈ, એક પછી એક કેશવરોમાં પોતાની વૃદ્ધિ કરે છે.

* (૮) ત્યારબાદ^{૧૯૩}, તે ઊરવાન છ કેશ્વર^{૧૯૪}માંથી પસાર થઈને પોતાની “જુષ્ત”^{૧૯૫} મેળવવાને ઊરતવાર રહે એવી રીતના મીથ્ર શ્રેંકવામાં આવે છે;

* (૯) ત્યારબાદ^{૧૯૬}, “અએત્વદ્ય”^{૧૯૭} થવાની અંદર

● આવી નીશાનીવાળી કુટનોટ માટે જુઓ સફ ૮૬ મે.

(૧૯૪) છ કેશ્વર=ખનીરથપામી હમેશની છોડી ગયા પછી, ઊરવાન અરવાહી આલમમાં જે છ મહાન મરકજો ઊપર રહીને પોતાની વૃદ્ધિ કરે છે તેને છ કેશ્વર યાને વિભાગો (Division) કહેવામાં આવે છે. એ શશ યાને છ કેશ્વરોનાં નામો અહીંથી ખનીરથપામી યાને આ પૃથ્વીની નજદીકથી ગણતાં આ પ્રમાણે છે:—(૧) વોઊર-અરેશ્તી; (૨) વોઊર-જરેશ્તી; (૩) અરેજહી; (૪) સવહી; (૫) કદદશ્વ; (૬) વિદદશ્વ.

ઊપલાં છ કેશ્વરો સાથે ખનીરથપામીને યાને આપણી આ પૃથ્વી જે પણ એક આખું કેશ્વર ગણાયલું છે તેને લેતાં, “હશ્ત કેશ્વર” યાને “સાત કેશ્વરો” કહેવાય છે. સાંધારણ રીતે આ “સાત કેશ્વરો” ને આપણી પૃથ્વીના સાત ખંડો તરીકે માનવામાં આવે છે તે માન્યતા સદંતર ખોટી છે.

(૧૯૫) જુષ્ત=અએત્વદ્યની જુષ્ત, યાને કે અરવાહી આલમની છેક શરૂઆતના તપકા આગલ “આતરે મીનો કરકો” નાં ખુલંદ મરકજ આગલ ઊરવન નીસ્તીમાં નીચે ઊતરતી વખતે ઊરવનના જે એ વિભાગો— “શરીક” યાને કે અહડતા મરતપ્પાનું યાને મરદ-ઊરવાન અને “અસીસ” યાને ઊતરતા મરતપ્પાનું એટલે કે સ્ત્રી-ઊરવાન—એમ એ ભાગમાં કુદરતી અસુક કાયદે વહેંચાઈ જાય છે, તે દરેક ઊરવનના એ વિભાગો “જુષ્ત” યાને જોડાં (pair) તરીકે હમેશાં જોળખાય છે. ટુંકમાં બોલ્યો તો, આ દુન્યામાં અવતરેલાં દરેક મરદ-ઊરવાન દીક તેનું ઓરત-ઊરવાન રહે છે, અને જ્યારે અસલ ઊરવાનના આ બેઝ “શરીક” તથા “અસીસ” યાને મરદ-તથા-સ્ત્રી-ઊરવનેા ઊરવાનીક વૃદ્ધિમાં ઘણાં આગલ વઝી તમામ કેશ્વરો પસાર કરી જઈ, પાછાં “મીનો કરકો” નાં મરકજ કે જ્યાં તેઓ ધુટાં પડ્યાં હતાં ત્યાં આગલ પુગે છે, ત્યારે તેઓ બન્ને વિભાગી-ઊરવાનેા જોડાઈને મલી જઈને (Merge ‘મર્જ’ થઈને) એકમેકમાં આમેજ થઈને એક અખંડ ઊરવાન પાછું થાય છે, તે મહાન ઊરવાનીક જોડાણને “અએત્વદ્ય” યાને “પોતાવટપણું મેળવવું” નામ આપવામાં આવેલું છે. એ બાબે વધુ લંબાણ ખુલાસા માટે જુઓ ક્રશો-ગદ્, પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૪૦ મે નોટ નં. ૧૨૫, તથા હેઠળ કુટનોટ નં. ૧૬૭ તથા ૧૬૮.

(૧૯૭) અએત્વદ્ય—એ શબ્દના ખુલાસા માટે જુઓ કુટનોટ નં. ૧૬૫ તથા નં. ૧૧૨, તથા ક્રશો-ગદ્, પુ. ૫, અંક ૧ પાને ૪૦ મે નોટ નં. ૧૨૫; તથા “જરથોશ્તરી ઈહમે કનૂમ સીરીઝ, નં. ૨” (રચનાર શી. બેહરાશશાહ નવરોજ શરાશ), પાનાં ૬૧ થી ૬૮.

જે કમાલ્યતપાણું^{૧૯૮} તે ઊરવાનને મલે છે તેની ખુશાલીના મીથ્ર કરવામાં આવે છે.

ઉપર જણાવેલા દરેક મીથ્રને છેડે દરેક વખતે સરોશને હવાલો આપવામાં આવે છે, યાને “સરોશ મારપ્રતે એ ઊરવાન આગલ વધે અને રાહત પામે” એવા મીથ્ર કરવામાં આવે છે.

આ ઉપર જણાવેલા દરેક મીથ્રમાંથી તે ઊરવાન જેવી રહેણી કરણીવાલું હોય છે અને તેને જે મીથ્ર રચતા હોય છે તેને મીથ્રો પેલા પેશ દસ્તુર^{૨૦૦} હાજર રહેલાંઓને ફરમાવે છે (જુઓ ફુટનોટ પાને ૮૬ મે), અને તે હાજર રહેલાઓ તરફથી આ બધા મીથ્રમાંથી ફરમાવ્યા મુજબનાજ મીથ્રો ફેંકવામાં આવે છે. આ બધા મીથ્રોમાંના દરેક મીથ્ર કરતી વખતે પેલા પેશ દસ્તુર પેલો “બખુર” એસમ-બોએ લઈને આતશ ઉપર મુકયા જાય છે.

(૧૯૮) કમાલ્યતપાણું=સંપુર્ણપણું; અખંડપણું. એક ઊરવાન જ્યારે ખમ્મેત્વદથ કરી રહે છે, યાને કે પોતોકાંને લગતી જુશતમાં આમેજ થઈ જાય છે, ત્યારેજ ઊરવાન સંપુર્ણ થયલું (Individuality) ગણાય છે, ત્યાંસુધી તે અધુરાંપણાંમાંજ રહે છે. ખમ્મેત્વદથ થયલાં એક ઊરવાન-નેજ ત્યારપછી અરવાહી આલમ હમેશની છોડી, જાંચ જીરજાની આલમમાં દાખલ થવાનો પરવાનો પુરત મલે છે, કે જ્યાં વધુ વૃદ્ધિ ઊરવાનને હજી પામવાની સરજત થયલી છે.

(૨૦૦) પેશ-દસ્તુર ઊરવાનીક વૃદ્ધિમાં કેટલા બધા આગલ વધેલા હોવાનું જોઈએ અને તેવણની જાંચ લાયકાતો શી હોવી જોઈએ તેનો અહીંઆં આપણને ભાસ થાય છે. એક ઊરવાનના મુજબ આદ, તે ઊરવાન હંકી કરણીના સખમે ફરી ખનીરથપામી ઉપર પાછું ફરશે કે “દાદારે ગેહાંન” માં જાંચ કરણીને લીધે આગલ વધશે, તે સ્થિતી બરાબર પોતાની રૂઠાંની ચક્ષમથી પીછાની લઈ, તેજ મુજબ લાગુ પડતી ક્રીયાઓ અને મીથ્ર કરવા તેવણ ફરમાવે છે, જેથી ક્રીયાઓ સંપુર્ણ રીતે કારગત લાગે છે. આ ઉપરથી એક દીન-દસ્તુર યાને પેશવાનો અસલ જરથોશ્તી દએન મુજબ કેટલો બધો ખુલંદ મરતએ તથા જોખમદારીઓ હોવાં જોઈએ તેનો ખરો ખ્યાલ આપણને આવે છે. ખોદા કરે ને આપણાં વચ્ચે આવા અશોઈવાલા પોતાની રૂઠાંની શક્તિઓ ખીલવેલા દસ્તુરો જન્મ પામે અને કોચને હાલની નાથ વગરની, આંધાધુંધી, આંધળો આંધળાને દોરવે તેવી હાલતમાંથી તેરવીને બહાર કાઢે, એવી દુવા દર બંદગી વખતે આપણે કરવી જોઈએ!

“પાદ-૩૪” ના મીથ્રની ક્રીયા પછી “સોશ” ની ક્રીયા
તથા તેમાં આપવામાં આવતી શ્રવ.

આ મીથ્રને લગતી ક્રીયા ક્રીયા પછી, “સોશ” ની
ક્રીયા^{૨૦૧} શરૂ થાય છે, અને જે તેના શ્રવ લેનારો હોય તેને

(૨૦૧) સોશની ક્રીયા—સાધારણ રીતે હાલમાં ઊઠમણાં વખતે
ઊઠમણાંને છોડે જે “ગાહે ભણાવવાની” ક્રીયા કરવામાં આવે છે, તેનું
અર્થ અસલ નામ “સોશની ક્રીયા” છે. “સોશ” ના ઘણા મીનીગ
થાય છે, પણ અહીંયાં “નેમેલી ખાસ ગેહમાં ખાસ શ્રવ આપવા લેવાનો
વખત” એમ અર્થ થાય છે. એ વખતને “ગાહે ભણાવો” કરીને પણ
કહે છે, જે ઊપરથી હાલની ગુજરાતીમાં “ગાય ભણાવો” એવું ખોટું
રૂપ થયું છે. આ પુલંદ “સોશ” યાને “ગાહે” ની ક્રીયા તેનાં અસલ
સ્વરૂપમાં અહીં આપવામાં આવી છે. હાલમાં તો ઊરવાનની નૈયતે જે
બંધી ક્રીયાઓ તથા બંદગીઓ કરવાની શ્રવ તે લેનારને માટે નાંખવામાં
આવે છે, તે શ્રવો બળવવાનો કોલ પાળવામાં આવતો નથી, તે જોઇ
ખેડે ખેડે ઊપજે છે. હાલમાં, ગમે તેટલી નાની વયના ઘેરના પુત્રાને યા
તો નાનાં ચોટાં સગાંને મરનારના “પાળક” તરીકે મોંઢડે પોકરાવવામાંજ
બંધી ક્રીયા આવીને અટકે છે, પણ ત્યાં જે મીન્લસ સનતુખ
ઊરવાનની શ્રવ માટે તેની પાસે ખાસ વચન લેવામાં આવે છે, તે
પાળવા પળાવવાની ઘણે ચોટે ભાગે ચોકસાઈ રખાતી નથી. આ રીતે વત્યાર્થી
ઊરવાનની શ્રવના ચાર આપણે દડયે છીએ. વાસ્તે “સોશની ક્રીયા” માં
જે દરેક બર-વકતની ક્રીયા કરવાની તેમજ એક “લાખ” (“લાખ”
નો ખરો અસલ પુલંદ અર્થ આપણે આગલ ચાલતાં પુટનોટ નં ૦ ૨૦૩ માં
જોઇશું) ભણવાની તેમજ વરસી પુત્રીકમાં ૩ વંદીદાદ, ૩ સરોશની યજ્ઞસ્ત્રે (ત્રણ
દીવસમાં કરવામાં આવતી ક્રીયા ઊપરાંત) કરવાની અને ગેતીખરીદની
ક્રીયા અને ચાલુ દરજ કરવાની શ્રવ લેવામાં આવે છે તે બંધી
પાક નિષ્ઠાથી (Conscientiously) અંતઃકરણપુર્વક બળવવીજ જોઇએ.
આપણી જરથોસ્તી દએનમાં તો દરેકે દરેક કોલ—દુરવંદને વટીક અપા-
યસો કોલ—પાળવાની સખત તાકીદ કરેલી છે, અને કોલ તોડવો અને
તેથી ઊરવાનની નૈયતે લીધેલો કોલ તોડવાનો તો અજીમ ગુનાહ ગણેલો
છે. એક ખરા જરથોસ્તી બચ્ચાનું પહેલું લક્ષણજ “ચેહેર” યાને સચ્ચાઈ
તથા કોલ પાળવાનું છે, પછી તે ગમે તે ભોગે કાંપ નહીં હોય, કારણ કે
સચ્ચાઈ અને કોલની તરીકત તો અશોધનું પહેલું પગથિયું છે, જે વગર
બીજાં પગથિયાંથી ઊપર જવાની કોશેશ મિથ્યા બય છે.

બોલાવીને વડા દસ્તુર તેને માથે બધી દરેક બરવકતની ક્રીયા^{૨૦૨} કરવાની ફરજ નાંખે છે. ત્યાર પછી, ઉપલી ક્રીયા ઉપરાંત, તેણે પોતે ખાસ તે ઉરવાનને માટે એક “લાખ”^{૨૦૩} ભણવાની

(૨૦૨) બર-વકતની દરેક ક્રીયા=મરણ પછી જુદા જુદા પ્રસંગ પ્રસંગે કરવાની ક્રીયા, જેવી કે, ચેહારમ, દહમ યાને દશ્તુ, સીરોજ યાને ત્રીસમે દીવસે કરવામાં આવતી સીરોજની ક્રીયા (જે ૧૮૦ મે દીવસે યાને છમસી ટાંકણે અને ૩૬૫ મે દીવસે યાને વરસી ટાંકણે પણ કરવાનું ખાસ શરમાન છે), સાલ યાને વરસી, દરેક રોજગાંન યાને ચાલુ દીવસો સુધી થતી બાજ-આફી-ગાંન, દરેક માહીગાંન યાને મહીને મહીનેને અવસર, દરેક સાલીગાંન યાને વરસે વરસે પડતો અવસર, જશનેા, પાવી, ગાહમબાર, ફવરદીયાંન, આખું વરસ ચાલુ સરોશ પતેત, મુકતાદ, ગેતી-ખરીદ, હમાયસ્ત, નીરંગદીન, લાખ, વીગેરે.

(૨૦૩) “લાખ” —હાલમાં “ગાહે” ભણાવતી વખતે યાને ઊઠમણાં વખતની “સોશની ક્રીયા” વખતે, શરજ લેનાર પાસે “યક લાખ, પન્જ-સદ અહુનવર,” એમ જે કબુલાત લેવામાં આવે છે, તેમાં “લાખ” નો મીનીંગ એક લાખની સંખ્યામાં અહુનવર એમ હાલમાં કરવામાં આવે છે, પણ તે સદંતર ખોટી માન્યતા છે. “લાખ” શબ્દ તો એક ઘણીજ ઊમદા ક્રીયાને આપવામાં આવેલું છે, કે જે હાલમાં સદંતર આપણા વચ્ચેથી જુલાઈ ગઈ છે, અને દરેકે દરેક શખ્સને જીવતાં જીવત પણ પોતાની “લાખ” ચાલુ ફવરદેગાનના દીવસો ઉપર ભણવાનો હુકમ છે. આ “લાખ” શબ્દ ત્યારે અસલ શું અર્થે વપરાતો હતો ?

ફવરદેગાંન યાને મુકતાદના દીવસો ઉપર—ખાસ કરીને સ્પેન્દારમદ મહીનાના આશ્તાદ રોજથી અનેરાંન રોજ સુધી ચાલુ શરજ્યાત ઉપરાંત “ફ્રામઆંત” નો હા અને ત્યાર પછીના ગાથાના પાંચ દીવસો ઉપર અનુક્રમે પાંચ ગાથાના હા ભણવાનો રીવાજ અત્યાર સુધી જાળવે છે; પણ તે ઉપરાંત, ઊપલા દશ દીવસો દરમ્યાન દરેક જણને “લાખ” ભણવાનો પણ ખાસ હુકમ છે. આ “લાખ” નો જેમ સાધારણે અર્થ કરવામાં આવે છે તેમ કાંઈ એક લાખની સંખ્યામાં યથા ભણવાનો અર્થ મુદ્દલ થતો નથી. પણ એકસ સંખ્યામાં—યાને કે, અનુક્રમે

૫૭૦૦ યથા અહૂ વર્ઘરયો,

૨૧૦૦ ચેંઘહે હાતાંમ, તથા

૧૨૦૦ અખેમ વોહૂ—

* * * * * (અસલ લખાણ પાને ૯૩ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૯૧ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ઊપર જણાવેલી સંખ્યાના કલામે ક્રવરદેગાંનના પહેલા દશ દીવસોની અંદર રોજ સરોશની કનુમન (આ સરોશની કનુમન કેમ લેવી તે બાબે જુઓ. આગલ આપેલી કુટનોટ નં ૦ ૫૯ જેમાંથી હાલનાં કુસ્તીના ભણતરનો આખો ભાગ કાઢાડી નાંખી તેની જગ્યાએ “યથા,” “યેંધહે હાતાંમ” ને “અષેમ” ભણવા) સાથે ભણીને પુરા કરવાની તરીકતને “લાખ” નામ એક મરતબે આપવામાં આવ્યું છે, જે કે “લાખ” ની અંદર તો હજીથી એથી બોહોજો અર્થ સમાઈ નય છે, જે નીચે મુજબ છે:—

ઊપર “યથા,” “યેંધહે હાતાંમ” તથા “અષેમ” ની જે એક-સરખી સંખ્યા દરેક જણને માટે જણાવેલી છે તે તો સરાસરી (Average) છે, પણ અસલ તો દરેક ઊરવાનના તબક્કા મુજબ તેને પેશ પડતી લાયક સંખ્યામાંજ “યથા,” “યેંધહે હાતાંમ” તથા “અષેમ” ની જુદી જુદી લાખ ભણવાને સોપા-વરેજ સાહેબ યા બીજા પેશ-સાહેબ દરેક ઊરવાનને પીછાણીને તે મુજબ જુદી ફરમાવતા હતા. આ રીતે દરેક ઊરવાનની લાખના બાબમાં “યથા” “યેંધહે હાતાંમ” તથા “અષેમ” ની સંખ્યા જુદી પડતી હતી, અને જ્યારે તે ઊરવાન અહીંથી રહેલત કરી જવું હતું, ત્યારે તેની પોતીકી જાંદગી દરમ્યાન ભણાતી “લાખ” તે ઊરવાનની ફરજ લેનારો તેનાં મરણ બાદ પાછો ચાલુ રાખતો હતો. પણ હાલમાં એવા કોઈ પેશ-સાહેબ નહી રહેલા હોવાથી, દરેકની જુદી જુદી “લાખ” શોધી કાઢવાનું અશક્ય હોવાથી, પેગામ્મર સાહેબના ‘દુશમેરદી’ (યાને સામાન્ય) કોલ મુજબ, દરેક ઊરવાન માટે એકસરખી લાણ પડતી સરાસરી “લાખ” ઊપર મુજબ ભણવાનો હુકમ છે.

મરનારને નામની પોતીકી “લાખ” પણ મુકતાદમાંજ ભણાવી જોઈએ, અને વરસની હદ નથી. જેટલાં વરસ વધારે ભણાય તેટલી સારી છે, ને જે ફરજ લેનાર પોતાની જાંદગી છે ત્યાં તુલીક ભણે તો ઊત્તમ છે. પ્રકત આસ્માની ગીરદેશ જેવી કે બીમારી હોય ત્યારે માફ છે, અને સુલતાની ગીરદેશ (યાને રાજ તરફથી આવતી હોનારત) માં જાયજ છે, કારણ કે આપણાં રાજ્યમાં બંદીખાનાંમાં પણ ફરજયાત કરવાનો હુકમ હતો ને મુકતાદમાં સર્વે જાયજ હતું. ત્યારે ક્રવરદેગાંનના પહેલા દશ દીવસોમાં ૫૦૦૦ “યથા”, ૨૧૦૦ “યેંધહે હાતાંમ” તથા ૧૨૦૦ “અષેમ” સરખે હીસ્સે પુરા કરવા માટે, જે દરરોજના ૫૭૦ “યથા”, તથા ૨૧૦ “યેંધહે હાતાંમ” તથા ૧૨૦ “અષેમ” રોજ સરોશની કનુમન સાથે માંડવામાં આવે, તો ૧૦ દીવસની અંદર તમામ સેહેલાઈથી પુરા કરી શકાશે.

(કુટનોટ ચાલુ.)

તથા ત્રણ વંદીદાદ, ૨૦૪ ત્રણ સરોશની યજ્ઞને ૨૦૪ અને ગેતી-ખરીદની અને દરૂન કરવા માટેની ફરજ પેલા પેશ દસ્તુર તે ફરજ લેનારને આપે છે. આ ફરજ આપ્યા પછી પેશ દસ્તુર પેલા ફરજ લેનારને ગુલ (યાને કુલ) આપે છે, અને તેજ વખતે દસ્તુર પોતે પેલો સુદરેહ, કુસ્તી, છુરી, તસ્ખીહ, અને અંગુષ્ઠી ફરજ લેનારને આપે છે.

આ સુદરેહ-કુસ્તી, છુરી, કેરખાની તસ્ખીહ, અને રૂપાંત્રી અંગુષ્ઠી યાને વીંટી, જે “પાદ-રૂઝ” ની ક્રીયા વખતે મીઠ્ર ફેંકતી વખતે ત્યાં હાજર રાખવામાં આવે છે તે પેશ દસ્તુરે પેલા “સૌશ” ભણીને ફરજ લેનારને એક હદીઆ તરીકે હવાલે કરવાનો આપણો જરથોક્તી દમ્મેનનો અસલ કાયદો છે. આ સુદરેહ-કુસ્તી ફરજ લેનાર પોતે પહેરે છે, અને છુરી ચાલુ પોતાની ખાસ વાપરવાની જગોએ રહેવા દે છે, તેમજ કેરખાની તસ્ખીહ યાને

[યાને ૯૨ થી કુરનોહ ચાલુ.]

ઊપલાજ નિયમે ત્યારે હાલમાં ગુજરેલાંને નામની “લાખ” દર વરસે ફરદગાનના પહેલા દશ દીવસો ઊપર તેની ફરજ લેનારે (પાળક થયલાએ) પોતે કરવી જોઈએ, કારણ કે તે તે સુખ્ય “લાખ” ભણવાની ગંભીર કપુલાત પાદ-રૂઝ વખતે “સૌશ” ની ક્રીયામાં આપે છે.

ફરદગાનના દીવસો ઊપર આવી રીતે પોતા માટે તેમજ ઊરવાનની નેયતે ભણાતી “લાખ” થી ઊરવાનની વૃદ્ધિમાં ફેરલો બધો શાયદો થાય છે, તથા ખરાં દીલથી, અશોધથી અને પાક મનસ્વીથી “યથા”, “યેંધહે હુતાંમ”, તથા “અખેમ” ના આ સૌથી માતેખરમાં માતેખર અસલ કલામો ખર-વકતે આવી રીતે ભણ્યાથી શું અણુદીક શાયદાએ થાય છે તે હાલને તમક્રે સમજવી શકાય તેમ નથી, કારણ કે બહુ લંબાણ થઈ જાય. વાસ્તે, હાલમાં તો તદન જુલાઈ ગયલી અસલ “લાખ” ની એક સૌથી ખુજંદ તરોકતનીજ અત્રે નોંધ લઈ, તે પાછી આપણાં ખસ્તે-કુસ્તીઆનોમાં ફરી જરી થાય અને તેનો ખુજંદ નતીજો મેળવવા ઊરવાન ભાગ્યશાળી થાય એવું ઇચ્છીશું !

(૨૦૪) આ ત્રણ વંદીદાદ અને ત્રણ સરોશની યજ્ઞને, એહારમ અને વરસીની મુદતની અંદરજ જુદી કરાવવી જોઈએ, અને પહેલા ત્રણ દીવસ સુધી કરવાની ત્રણ વંદીદાદ અને ત્રણ સરોશની યજ્ઞને સાથે એને કશો સંબંધ નથી.

(કુરનોહ ચાલુ.)

હઠી હમેશાં પોતે ભણતી વખતે પોતાનાં ઉપયોગમાં લે છે, અને રૂપાંની અંગુષ્ઠી પોતાને આંગલે પહેરી રાખે છે. આ રીતે તે જ્યારેબી પેલી છુરી જોય છે ત્યારે, તેમજ ચાલુ ભણતી વખતે તસ્બીહ વાપર્યાથી અને હમેશાં પોતાને આંગલે ચાલુ વીંટી પહેરેલી જોવાથી—દરેક વખતે ચાલુ પેલા ફરજ લેનારને જે ઉરવાનની ફરજ લીધેલી હોય છે તેના ચાલુ મીથ્ર યાને વિચાર ફેંકાયા કરે છે, કે જોથી તે પોતાની ફરજને માટે હમેશાં ઉસ્તવાર રહે છે.

અનજુમનના દરેક સભાસદ તરફથી હાથમાં “ગુલ” યાને “ફુલ” રાખીને તે ઊરવન માટે “પાએ-મોબેદ”

આપવાના ભણતરનો એકરાર.

ત્યારબાદ, બધી અનજુમનને “દએ-મોબેદ”^{૨૦૫} ગુલ આપે છે. આ ગુલ આપ્યા બાદ, દરેક જણાં ગુલ હાથમાં

[પાને ૯૩ થી કુટનોટ ચાહું.]

પહેલા ત્રણ દીવસ સરોશ-વંદીદાદ કરવા સંબંધમાં અગાઉ આપેલી નોટ નં ૦ ૧૦૨-૦૩ માં ઊમેરો અહીં કરી શકાય, કે સખ ઘેરમાં હોય તે છતાં દરેકેદરમાં સરોશ સૌ ખેસાડી શકાય, કારણ કે સરોશની ક્રીયા ખાસ ગણેલી છે, અને તે ગુજરેલાં ઊરવાન અને સખ અન્નેને વાસ્તે છે, અને વળી જે ઘરમાં રૂપાંન થયું હોય ત્યાંથી દરેક દૂર કરવાની પણ મતલબ છે. જેમકે, દાખલા તરીકે પાયદસ્તથી આપ્યા પછી ઘરનાં દરેક આદમીઓ, જેમ તરીકતમાં ફરમાસુ છે તેમ, બદન કપડાંને ત્રણ મરતમે નીરંગ આપડી, ત્રણ મરતમે ઝીણી રેતી આપડી, ને પહેલાં ત્રણ વખત આપના ત્રણ કળસ્યા ઓટીને પછી ગુસલ કરે, ને ત્રણ દીવસ સુધી માંત્ર ભણે, ને ત્રણ સરોશ ને ત્રણ વંદીદાદ કરાવે ને બાજો ધરાવે. ત્યાર પછીજ દરેક ચીજો તે ઘેરમાં લાવવી ને પકાવવી અને આપણા ‘ધસ્તેઅમાલ’ (યાને ખપ) માં લેવી જોઈએ. (જુઓ વંદીદાદ, પરગરદ ૧૨ મી.)

(૨૦૫) દએ-મોબેદ—અસલ આપણાંમાં મરણ, લગન, નવજોત વીગેરે ટાંકણે પહેલેથી છેલ્લે સુધી જે જે બધી ઘટતી ક્રીયાઓ કરાવવા ઊપર નેગાહ રાખવા તથા તે ટાંકણાનો આખો કારોબાર બરોબર પાર ઊતારવા માટે જોખમદાર યોજદાએગરો રહેતા હતા તેઓ “દએ-મોબેદ” યાને

(કુટનોટ ચાહું.)

પકડીને પોતે નધયત બાંધે છે કે આ ઉરવાનના “પાએ-મોજદ” ને વાસ્તે આએ ગુલનાં પેવંદથી હમો પોતે જે દસ્તુરની સનમુખ બોલથું તે કબુલમંજુર છે. આ ગુલને દરેક ત્યાં હાજર રહેનાર બસ્તે-કુસ્તીઆં પોતાને ઘેર લઈ જાય છે અને જ્યાં સુધી તે સુકાઈ જાય ત્યાં સુધી તેને સાચવીને રાખે છે, જેની મતલબ એ છે કે પોતે જે “પાએ-મોજદ” નો ત્યાં એકરાર કરે છે તેનો તે ગુલ એક ગવાહ યાને સાક્ષી છે. પોતે જે પાએ-મોજદનો ત્યાં એકરાર કીધેલો છે તે એકરાર જ્યાં સુધી પુરો થાય નહીં ત્યાં સુધી તે ગુલને પોતાનાં ઘેરમાં પોતાની નજર સમક્ષ ચાલુ રાખી મુકે છે, કે જ્યાં ચાલુ તેને તેના એકરારના “પાએ-મોજદ” ના મીઠા થયા કરે છે.

ત્યાર પછી તે મીનલસમાં પેલો “દએ-મોએદ” ઉભો થઈને બાંગેબુલંદ દસ્તુરોને, મોએદોને, ખેશ કુટુંબીઓને, દોસ્ત આસ્તાવોને, અને અનજુમનને પુછે છે કે: “તમો દરેક જણ ફલાંન-બીન-ફલાંન ઉરવાનના ‘પાએ-મોજદ’^{૨૦૬} યાને ‘ખ્યારના બદલા’ તરીકે શું આપો છે?” ત્યારે મજકુર અનજુમનમાંથી

[યાને ૯૪ થી ફુટનોટ ચાલુ.]

“બન્નવનાર-મોએદ” (Managing Director) ના એલકાએ ઓળખાતા હતા. જ્યારેથી કોઈને ત્યાં સારો રૂડો અવસર નીકળતો, કે સૌથી પહેલાં “દએ-મોએદ” ને તુરત બોલાવવામાં આવતા, કે જેણે દરેક ઘટતી ક્રીયાઓ પ્રસંગ મુજબ કરાવીને પાર ઊતારતા હતા. તે માટે અલગતાં “દએ-મોએદ” દરેક વાતની માહિતી અને પુર સમજણ ધરાવતા હતા, અને દરેક ઘટતા મરતબાનું જ્ઞાન જે કોઈને “કારે-કમાલ્યત” માં (યાને સંપુર્ણ બળ લાવવામાં) હોય તેવાઓનેજ “દએ-મોએદ” તરીકે દસ્તુરાંન દસ્તુર ઠેડવતા હતા.

(૨૦૬) પાએ-મોજદ—અહીં “પાએ-મોજદ” ની અસલ ખુલંદ ક્રીયા તુલોતવીલ*વર્ણવવામાં આવી છે, પણ આ “પાએ-મોજદ” ની ક્રીયાનો ખ્યાલ વઢીક આપણાં લોકો જમાનાની ગીરદેશથી સદંતર ગુમાવી બેઠાં છે. હાલમાં પાછલી રાતનાં ઊઠમણાં (યાને પાદ-રૂઝ) વખતે, ધુપ-નીરંગ (યાને અસલ મીઝની ક્રીયા) તેમજ “ગાહે” (‘ગાય’) બણાવવાની (યાને અસલ “સોશની ક્રીયા”) એવી બે ક્રીયાઓ કરવામાં આવે છે, (ફુટનોટ ચાલુ.)

એક પછી એક દરેક જાણુ—દસ્તુરો અને મોખેદો સુધ્ધાં—પોત-પોતાની મરજી મુજબ પેલાં ઊરવાનની નમ્યતે—કોઇ ચોકસ સંખ્યામાં “યથા” લણુવા, કોઇ ચોકસ સંખ્યામાં “અષ્ટેમ” લણુવા, કોઇ ચોકસ સંખ્યામાં “યેઘહે હાતાંમ” લણુવા, કોઇ ચોકસ સંખ્યામાં “યજ્ઞને” કરાવવા, કોઇ કેટલાક “વંદીદાદ” કરાવવા, કોઇ કેટલીક સંખ્યામાં “યરન

[પાને ૯૫ થી કુટનોટ ચાલુ.]

પણ અસલ રરમાંન તો, પાદ-રૂઝની વખતે મીઝ તથા સોશની ક્રીયા થઇ રહેવા બાદ, એક ત્રીજી ખુલંદ ક્રીયા, જે “પાએ-મોજદ” ની ક્રીયા તરીકે ઓળખાતી હતી તે પણ હમેશાં કરવામાં આવતી હતી. આ “પાએ-મોજદ” ની અસલ ખુલંદ ત્રોતેખરીનો ખ્યાલ લેવા માટે જરા લંબાણથી ખુલાસો કરીશું. તે પહેલાં “પાએ-મોજદ” એટલે “ઊરવાન તરફનાં પ્યારનો બદલો” એ અર્થે ગોખી રાખીશું.

હાલમાં આપણાંમાં એક કાંઈ એવોજ રવૈયો શકત દેખાદેખીથી પડી ગયો છે કે ગુજરનારને નામે તેના બપોર પછીનાં ઊઠમણા (“ખરો ઊઠમણાનો પ્રસંગ કયો?” તે બાબે જુઓ આગલ આપેલી કુટનોટ નં. ૦ ૧૫૯) વખતે તેના ખેશીઓ તથા દોસ્તો વીગેરે નાણાંની બની શકતી સખાવત જાહેર કરે છે, અને જુદાં જુદાં ખાતાંઓમાં જેમ ગમે તેમ તે સખાવતનો શજો આપવામાં આવે છે. પણ ગુજર પામનાર ઊરવાન માટે જે ખરેખરી સખાવત કરવાની છે, કે જે માટે આહો તો એક પાછની પણ જરૂર પડતી નથી, તે ખરી “રાદી” સખાવતનો તો ખ્યાલ વઠીક સદંતર આપણાં વચ્ચેથી ખુલાઈ ગયો છે.

એક વખત કોઈખી ઊરવાંન અહીંથી રહેલત પામ્યું, કે પછી તેને માટે તેની યાદમાં તેનાં ખેશીઓ વીગેરે પોતપોતાની કમાઈના લખ્ખો રૂપીઆ કાં નહીં ખરચે, યા ઑસ્પીટાલ સ્કુલ વીગેરે વીગેરે મકાનો કાં નહીં તેને નામનાં જીવતાંઓ શંડ કરીને ઊભાં કરે, પણ તે બીલકુલ એક પૈભાર પણ તે ગુજરનાર ઊરવાનને કામ લાગતાં નથી, યા તેઓના અણદીઠ આલમમાં રાહત આપવામાં યા આગલ વધવામાં મદદ કરી શકતાં નથી, કારણ કે ઊરવાનને તો અહીંનું ખાકો તન છોડ્યા પછી યાને ગુજર્યા પછી શકત જરથોસ્તી ધર્મે શીખાડેલા મીઝ માંઝ અને ચરન યાને ક્રીયાઓની મદદનીજ એકલી જરૂર પડે છે. જ્યાં સુધી તેનો અહીં આસોઆસ છે ત્યાં સુધી ઊપરથી આવતા સૈયારાના મેઝેટીક કરન્ટને લીધે કશાશને કાયદે તેને પૈસા મળતા હતા, પણ મરણ પછી આ દુન્યાનો

(કુટનોટ ચાલુ.)

હપતંઘહાઈતી” (યાને મોટી હપ્તન યસ્ત) લખવા, કોઈ કેટલીક “ન્યાએશ” લખવા, કોઈ કેટલીક “યસ્ત” લખવા, કોઈ કેટલીક “સરોશ યસ્ત” લખવા, કોઈ કેટલાક “ગાથા” લખવા, યા કોઈ કેટલીક “લાખ”^{૨૦૩} લખવા,—એમ દરેક

[યાને ૯૬ થી ફુટનોટ ચાલુ.]

કેશાશ ખલાસ થાય છે. જ્યાં સુધી તે ઊરવાન આ હુન્યાંમાં હોયતી ભોગવતું હતું અને ખાકી બદલ ધરાવતું હતું, ત્યાં સુધી તેણે હાથે જતે જેટલીથી સખાવતમાં—અને તેથી શકત ખરી “રાદી” સખાવતમાંજ (“રાદી” સખાવતના ખુલાસા માટે જુઓ ફુટનોટ નં ૦ ૨૦૭ તથા ૨૦૮) પોતાની સકમાઈના રાસ્તીથીજ મેળવેલાં તથા રાદી ધંધામાંથીજ પેદા કરેલાં નાણાં રોકડાં હશે, તેનોજ બધા નેક તોશો તે ઊરવાન પોતીકી સાથે ચરતી વખતે લઈ જશે, પણ ગુજરવા બાદ તે ઊરવાંનની પોતીકી દોલતથી તેનાં વારસ ખેશીઓ ગમે એટલી મોટી મોટી સખાવતમાં આપે તોયી તે તેને $\frac{1}{૧૦}$ યાને ઘણાજ નજવા ભાગ સીવાય સુદલ કારગત લાગવાની નથી, પણ તેના નેક યા બદ નતીજો, સખાવત રાદી યા ગેરરાદી હોય તે મુજબ, લગભગ આખે ભાગે પેલાં જીવતાંઓનેજ પુગે છે.

ત્યારે, આ કાયદા ઊપરથી આપણને બે ઘણી ઊમદા ચીજ શીખવાની મળે છે : એક તો, આપણે મેળવેલા પૈસા સકમાઈના અને તદ્દન પ્રમાણીક “રાદી” રીતના અને ધંધાના હોવા જોઈએ અને જીવતાં જીવતજ આવી રીતે સકમાઈના મેળવેલા આપણા પૈસાનો સૌથી સરસ ઊપયોગ કરી, તેની “રાદી” સખાવતમાંજ વ્યવસ્થા આપણે હાથે જતે અહીંજ કરી લેવી જોઈએ, કે જેથી મરણ બાદ તેને લગતો સવાબનો તોશો આપણી સાથે આવે, કારણ કે મરણ બાદ આ હુન્યાંની એકવારની આપણી ચીજો ઊપર પણ આપણો કશોયી (સેહેજસાજ સીવાય) અખત્યાર રહેતો નથી. બીજું તો, ગમે તેવો મુશ્કેલમાં મુશ્કેલ એક શખ્સ કાં નહી હોય પણ તેના ગુજરવા બાદ જો તેનાં મુશ્કેલ ખેશીઓ વટીક ચાહે તો તેની તરફના પ્યારના બદલામાં યાને “પાએ-મોજદ” તરીકે ખુલંદ જરથોસ્તી દએનના શરમાન મુજબ સૌથી ખુલંદમાં ખુલંદ મદદ તે ગુજરેલાં બહાલાં ઊરવાનને અહીંથી પોહોંચાડી શકે છે. આ “રાદી” સખાવત તે આપણા પાક જરથોસ્તી દએને શરમાવેલા મીથ, માંથ અને ચરુનથી બની શકે છે. આ પાદ-૩૭ વખતે થતી “રાદી” સખાવતનું નામ “પાએ-મોજદ” ની ખુલંદ ક્રીયા છે.

અસલ ધરાનમાં આપણા જરથોસ્તીઓમાં વખ્શરે વખ્શરાન સાહેબના કૉલ પ્રમાણે, જે પાએ-મોજદની ક્રીયા થતી હતી તે ઊપર લખાણમાં વુલોતવીલ સમજાવેલી હોવાથી અહીં પાછો ફુટનોટમાં આપવાની જરૂર નથી.

(ફુટનોટ ચાલુ.)

આખી અનજીમન પેલા દમ્પે-મોખેદ આગલ એકરાર કરીને જાહેર કરે છે. તે વખતે દમ્પે-મોખેદ દરેક જુદા જુદા માંત્રોની સંખ્યા નોંધી લે છે, અને તેનો એકંદર મીજાન (યાને સરવાળો) કરીને પછી આખી અનજીમનને તે દમ્પે-મોખેદ બાપોકાર જાહેર કરે છે, કે ‘આ ઊરવાનના “પાએ-મોખેદ” યાને “ધ્યારના બદલા” તરીકે ખેશકુટુંબો, દોસ્ત-આસ્તાઓ, તથા અનજીમન તરફથી આટલા લાખ “યથા”,

[પાને ૯૭ થી કુટનોટ આણુ.]

અહીં નોંધવું કે આ “પાએ-મોખેદ” ની ૩૨૪ પાદ-૩૩ની મીજ-લસમાં હાજર રહેલાં એકેએક બાનુઓ પણ લે છે, અને એક ખાસ બાનુ જેવણુ દમ્પે-મોખેદને લગતાં હોય છે, તેવણુ બધાંની ૩૨૪ એકઠી કરવાનું કામ બળવે છે, અને તે ટીપ બહારવાલા દમ્પે-મોખેદને પુરતજ સ્વાધીન કરે છે.

આવી રીતે, “પાએ-મોખેદ” ની ૩૨૪ “પાદ-૩૩” વખતે હાજર રહેલાં એકેએક બાનુઓ તથા ગૃહસ્થોએ લીધા પાદ, તે કવી રીતે તેઓ પાર ઊતારતાં હતાં તે હવે આપણે જાણીએ. દરેક અનજીમને તે ઊરવાનનાં “પાએ-મોખેદ” યાને કે ‘ધ્યારના બદલા’ તરીકે જોટલા માંત્ર તે ઊરવાનની નઘ્યતે આપવાની દમ્પે-મોખેદને એકરાર કરી કબુલાત આપેલી છે, તેટલા દરેક માંત્ર અનજીમન, દોસ્તઆસ્તાવ યા કુટુંબ કબીલાને દરેક જણ—પોતાની સગવડ મુજબ તે ઊરવાનની નઘ્યત પાંચીને પોતાનાં ઘેરમાં પુરતજ એહારમના દીવસથી સાંખેત માંત્ર સાથે બણવાનું શરૂ કરે છે, અને એક પણ દીવસના ખાંચા વગર, આસ્માની-સુલતાની સીવાય બનતાં સુધી એક વરસની મુદત દરમ્યાનમાંજ તે સઘળા માંત્ર પુરા કરે છે. કેટલો બધો માતે-બર આ આપણો અસલ જરથોસ્તી પાએ-મોખેદનો કાયદો છે કે એક તવંગરથી સાધારણ સ્થીતીનો જરથોસ્તી પણ, તે ઊરવાનનો ખોરાક જે શકત માંત્ર, માંત્ર, અને ચરુન છે તે કાંઈ નહીં તો નજીવા ખર્ચ સિવાય તે ઊરવાનના ધ્યારના બદલા તરીકે છુટથી આપી શકે છે ! આ રીતે સાંખેત માંત્ર સાથે ઊરવારેલા માંત્રના સ્તોત તે ઊરવાનને ખોરાક તરીકે પોંડચી મીનોઈ દુન્યા-માં તેને ‘તસક્ષી’ યાને રાહત આપી, તેને અપાખરની હાલત હોય તો તેમાંથી પણ જલદીથી છુટો કરવાનાં કુદરતનાં કામમાં તેને મદદગાર થઈ પડે છે ! હજારો હજાર દરેક હોજો આપણા પાકઝાદ વખ્શુરે વખ્શુરાંન રમજ-ગો અશો સ્પીતમાન જરથોસ્ત સાહેબની ઊપર, કે તેવણે આવી બધી એકી વખતે જીવતાંઓ તેમજ ગુજરેલાંઓ બન્નેને અમુલ્ય શાયદો કરનારી, ઊરવાનની ચહડતી ટદ્દિ સદા કરનારી ખુલંદ કીયાઓ, કુદરતમાં ચાલી રહેલી

(કુટનોટ આણુ.)

આટલા લાખ “અષ્ટેન”, આટલા લાખ “ચેંધહે હાતાંન”,
આટલી “યસ્ત હુપ્તંધહાઈતી”, આટલી “યસ્ત”, આટલા
“વંદીદાદ”, આટલી “લાખ”^{૨૦૩}, આટલી “સરોશ”,
આટલા “ગાથા”, આટલી “યસ્ત”, આટલી “ન્યાએશ”,—વગેરે

[પાને ૯૮ થી કુટનોટ ચાલુ.]

બુલંદ યસ્ત યાને ક્રીયાની સમાંતર રચીને, આપણને તે ક્રીયાઓની સૌથી
બુલંદમાં બુલંદ નવાજેશ કરી છે !

આવી રીતે, તે ખેશીઓ અને દોસ્તો ખરા એતેકાદથી પોતે
આપેલા ‘નેહરે અશન’ યાને પોતાનાં બાતેની કૉલ ઊપર ઊસ્તવાર રહી,
પાએ-મોઝદની શરજ ઊપર મુજબ પુરેપુરી અદા કરતા હતા, અને આજે
નાણાંની સખાવત વખતે અને છે તેમ ખાલી મીજલસ આગલ પોકાર કરી
હોજ ધાલી તે શરજમાં મુદલ પછાત નહીં પડતા હતા. અસલ આવી રીતે કુદરતી
અચુક કાયદે ખરી રાદી સખાવત ઉરવાનની પછવાડે ઉરવાનને પુગે
એવી રીતનીજ થતી હતી, જેથી એક હાથ ઊપર જેમ ગુજરેલાં ઊરવાનોને
તેઓનાં આગળ વધવામાં સંગીન શાયદો થતો હતો, તેમ બીજા હાથ ઊપર
અહીં તેનાં જીવતાં વહાલાંઓની ઊપર પણ તે ગુજરેલાંઓ તરફના આશીશ
કુદરતી અચુક કાયદે ઊતરતા હતા, જેથી તેઓ ચઢતી આપ્પાદી ભોગવતા
હતા. આવી “માંત્ર” ની સખાવત તો ગરીબમાં ગરીબથી તે તવંગરથી
એકસરખી રીતે બની શકે એવી છે. આજે, ગુજરેલાંઓ માટેની આ
ઊત્તમ સખાવતનું ધોરણ તદ્દન વિસરાઈ જઈ, તે માંત્રની ખરી ઊંચ રાદો
સખાવતના ભોગે શકત દેખાદેખીથી નાણાંની રકમો ઊરવાનને નામે જાહેર
કરી સખાવત કરવાનો તદ્દન વગર અર્થનો રવૈયો પડી ગયો છે. જો કે આવા
ખોતેખર પ્રસંગે ગુજરેલાંનાં સગાંવહાલાંઓ ખરી “રાદો” નોટ નં. ૨૦૮ માં
સમજાવ્યા મુજબની પોતપોતીકાં નાણાંની સખાવત પણ જાહેર કરે તો તેથી ઘણું
દરોબસ્ત થઈ પડે, પણ તેમાં ગુજરેલાં ઊરવાનને કશું લાગતું વળગતું નથી,
પણ કુદરત તો તે પોતીકાં નાણાંમાંથી સખાવતનાં કરનાર જીવતાંઓનેજ તેનો
બધો નતીજો પુગાડે છે એ મુખ્ય ધ્યાનમાં રાખવું. વાસ્તે જરથોશ્તી દએનના
કાયદા મુજબ ઉરવાનનાં ખરાં પુનમાં સખાવત કરવીજ હોય તો
અસલ શુભ “પાએ-મોઝદ” ની ક્રીયા હવે દરેક બસ્તે-કુસ્તીઓને
મરણ પ્રસંગે પાછી તાજી કરવી જોઈએ છે. એની અંદર પોતાનાં
ગુજરેલાં વહાલાં ઊરવાનને ખાતર વખત સિવાય બીજો કશો ભોગ આપવો
પડતો નથી. અને શું આ સૌથી ઊમદા શરજ માટે વખત બરઆદ કીધેલો
ગણાશે ? કદીબી નહીં, કારણ કે જ્યારે “માંત્ર” અને “મીત્ર” ઊપર
ખરાં દીલથી રોકેલો વખત સદા કામ આવશે, ત્યારે બીજાં બધાં પાછળ
કાઢેલો વખત હમેશ માટે કામ આવશે નહીં.

અહીં નોંધવું કે ઊરવાન માટેનું “પાએ-મોઝદ” નું બહુતર હમેશાં
પોતીકી શરજ્યાત બંદગી પુરી કર્યા પછી, છેક છેલ્લું મંડાય છે.

વીગેરે માંત્રવાણી લખવાને કબુલવામાં આવ્યું છે.' પેલા દુએ-મોબેદ જે વખતે આ બધું અનજીમનને જાહેર કરે છે તે વખતે આખી અનજીમન ઉભી થઈને પેલાં ગુલ તરફ એકચીત્તે નેગાહ કરીને મનમાં પોતે જે એકરાર તે ઉરવાનને માટે માંત્રવાણી લખવાને કીધેલો છે તેના મીઠા કરે છે.

પેશ-દરતુરની વાએજ : “રાદી સખાવત” તથા
“પાએ-મોજદ” અને ઊરવાન માટેનો ખોરાક.

ત્યાર પછી આખી અનજીમન બેસી જાય છે અને પેશ-દરતુર^{૨૦૭} અનજીમન સનમુખ ઉભા રહીને જાહેર કરે છે કે

(૨૦૭) “પાએ-મોજદ” ની કીયાને છોડે, હમેશાં પેશ-દરતુર સર્વે હાજર રહેલાંઓ સનમુખ “ઉરવાનનો જીવતાં જીવત ખોરાક કયો, અને મરણ બાદ ખોરાક કયો?” તે બાબદ ઊપર હાજર રહેલાંઓને હમેશાં આ લખાણમાં જણાવ્યા મુજબ ઘણા ઊમદા અને સોનેરી બોધ આપે છે. જ્યાંસુધી આ તનત્રું હુયાર આપણે ધરાવ્યે છીએ, ત્યાંસુધી તેની મારફતે જરથોશ્તી દુએને શરમાવેલાં હુમત-દુષ્ટ-અને-હવરશ્ત મુજબ આપણાં હવરશ્ત-દુષ્ટ-અને-હુમતને રાખવાં જોઈએ, જેથી આપણે આપણી જાહેરી ઊપરાંત આણુદીઠ “કેરદાર” માણીજ સરસ બનાવી શક્યે. પણ મરણ બાદ, આ “કેરદાર” બાંધવા (Mould) નું કામ બાંધ પડે છે, કારણકે કાર્યનું રણક્ષેત્ર આ દુન્યાંજ છે, જ્યાં આ “તનુ” ના હુયારથી “કેરદાર” બાંધી શકાય છે, અને મરણ બાદ તો આ ઉભો કરેલી “કેરદાર” માંથી ઊરવાન આરને-ખેરદ બાંધી શકે છે, કે જે હવે પછીની જીંદગીમાં તેને કામ આવે છે. ત્યારે આપણાં મરણ બાદ આપણે માટે કોઈ બીજાંઓ સારાં સારાં કામો આપણે નામે કરશે તો આપણને પુગશે એવો વિચાર ધરાવવો તદ્દન બેહુદા છે, કારણકે આ દુન્યાંમાં તો જે શખ્સ કાર્ય કરે છે તે પોતીકીજ “કેરદાર” તેનાથી બાંધે છે; બીજાંની “કેરદાર” તે કદી બાંધી શકતો નથી. ધારો કે આપણી પાસે લખ્ખોનીચી દોલત હોય, અને તેનો રાદી ઊપયોગ જીંદગી દરમ્યાન નહીં કરતાં, આપણે આપણા વારસો યા ત્રસ્ટીઓને આપીને મરી જઈએ, તો તે પૈસાનો ગમે તેવો ઊપયોગ તેઓ કરે, તો તે માટે જોખમદાર તે વારસો અને ત્રસ્ટીઓ સત્તરમાંથી સોળ ‘તનાકુર’ રહે છે, અને આપણે શકત એક ‘તનાકુર’ રહીએ છીએ, કારણકે કુદરતી કેશાશને કાયદે આપણા પૈસાની મારેશ્તથી જે કાંઈ બદ યા શાદ કામ જોએ કરે છે તેઓને પોતાની કારદાનીની કેરદાર પ્રમાણે સોળ તનાકુર મળે છે, અને જેની મારેશ્ત હોય તેને એક તનાકુર મળે છે. ત્યારે, કેશાશને કાયદે પૈસા આપણાં મરણ પછી જે વારસોને શણે આવ્યો છે, તે માટેની સત્તરમાંથી સોળ તનાકુર (યાને પુઠકળ માટે ભાગે)

(ફરનોદ આધુ.)

“ ઉરવાનના ખોરાક તરીકે, જ્યાં સુધી તે તનની સાથે સંબંધ

[પાને ૧૦૦ થી કુટનોટ ચાલુ.]

જવાબદારી તેઓને જ શીર રહે છે, અને આપણે પૈસો આપી જતા હોવાથી એક તનાપુર (પાને ઘણીજ નજીવી નામની) જોખમદારી આપણે માથે રહે છે. આ સત્તરમાંથી એક “તનાપુર” જોખમદારી મરનારને પોતાની મીલકત માટે મરણ પછી રહેતી હોવાને લીધેજ, ૫૬-૩૫ વખતે જે સોશની (પાને ગાડે ભણાવવાની) ક્રીયા થાય છે તેમાં જે અતલગનું ખેતી મરનારની શરજ લે છે તેને એસ્કયામતનો ભોગવટો સોંપવામાં આવે છે અને તે શરજ લેનાર તે ક્રીયામાં કાંલ આપે છે કે મરનારનો પૈસો તે “રાદી” રીતેજ વાપરશે, જેથી તેનો પૈસો તનાપુર સવાય ગુજરનાર હાંસલ કરે. આ સોશની ક્રીયાની મહાન મતલબ કોઠામાં અગાઉ તુલોતવીલ આપી ગયા છીએ.

વાસ્તે, ઊત્તમમાં ઊત્તમ કામોખી પૈસાનાં જોરે કરવાં હોય તો તમે હાથે જાતે કરી લેઓ, કે તેની તમારે હાથે બંધાયલી તમારી “કુદરત” તમનેજ સત્તરે સત્તર તનાપુર પાને પુરેપુરી કામ આવે; બાકી, વારસો અને ત્રસ્ટીઓએ કીધેલાં કામે તમારા એકવારના પૈસામાંથીવી કીધાં હોય, તોખી તે કામે ઊપર તમારો, સત્તરમાંથી એક તનાપુર સીવાય, હક રહેતો નથી. વિચાર કરો, કે જ્યારે કળ આવી, ત્યારે ઝોંધી અતલગની આપણી અંગત ચીજ—આપણું તન પાને શરીર—તે વરીક આપણા હાથમાં રહ્યું નહી, કારણકે તેની સાથનો કેશાશ બંધ પડ્યો, તો પછી આપણી કરોડોની દોલત, મીલકત ઊપર આપણા (સત્તરમાંથી એક તનાપુર સીવાય) હકજ કાંઈ રહ્યો? જો તે ઊપર હકજ હોતે પાને તે ભોગવવાનો કેશાશ બાકી હોતે, તો મરી શું કામ જાતે, જીવને આપો હક વાપરતે નહી? વાસ્તે હાથે જાતે કીધેલુંજ, પારકાનું નહીજ, આપણને અંતઃકાળે કામ આવશે. શકત મરણ બાદ તો કુદરતી માંત્ર, મીત્ર અને યસ્નને કાયદે જે આપણી ખુલદ ક્રીયાઓ માંત્ર અને મીત્રની બનેલી છે તેજ આપણને પુરેપુરી આપણાં જીવતાં બાલાંઓ પુગાડી શકશે, અને તેથી ક્રીયાકામે આપણી કીધેલી કરણી મુજબજ આપણને કારગત લાગશે એવો પેગાખર સાહેબનો અચુક કાલ છે. વાસ્તે ક્રીયાકામનો લાયક નતીજો પામવા માટે પણ આ દુન્યામાંની તમારી રહેણી કરણીનેજ પહેલે તપાસો, અને ઊંચમાં ઊંચ કુદરત જીવતાં જીવતજ તમારાં તન, મન, ધન, જ્યાંન વીગેરેનાં જોરે બાંધવા ઊપર મંડો!

અહીં એક ચીજ ખુબ યાદ રાખવી, કે જે પૈસો આપણે ભેગા કર્યો તે પણ ખરી ‘રાદી’ રીતનો હોવો જોઈએ પાને કે આપણે ઉરગેજ એવા ધંધામાં નહી પડ્યું જોઈએ કે જેથી કુદરતમાં અથોઈનો નાશ થઈ દરજીને પુષ્ટી મળતી હોય, અને કુદરતમાં આદમજાત, જાનવર, વનસ્પતી વીગેરેને હલાકી પોંડતી હોય અને ઊરવાન વૃદ્ધિ કરવાને બદલે પાછલ

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૩૧૧ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૦૧ થી કુટનોટ ચાલુ.]

હકુતું હોય. કુદરતમાં તો એપણાંનો કાયદો સઘળો કામ કરે છે, અને તે મુજબ જેમ સારા “રાદી” યાને કુદરતમાં સાચ્યા ધંધાઓ પડેલા છે તેમ બધે “ગેર-રાદી” યાને કુદરતમાં જુદા ધંધાઓ પણ પડેલા છે. ધંધામાં પ્રમાણીક થવું જોઈએ એ ખરી વાત છે, પણ ખુદ ધંધો પણ પ્રમાણીક યાને રાદી રીતનોજ આપણે કરવો જોઈએ, અને “ગેર-રાદી” ધંધામાંથી મેળવેલી લખખોની દોલત કદી ‘રાદી’ સખાવતનું પરીણામ લાવી શકશે નહીં, પણ તે બરબાદજ નશે, કારણ કે પૈસો આતશની માશક “ગવાડે કરીય” છે. જેમ આતશ ઉપર ખુશખોદાર યા દુર્ગંધી ચીજો ખાળશે તો ખુશખો યા દુર્ગંધજ નીકળશે, તેમ પૈસાનું મુજબ ખાટું હશે અને ખોટી રીતે પેદા કર્યો હોશે, તો તેમાંથી બનવેલાં કાર્યો પણ તેવાંજ પાયમાલીનાં પરીણામ લાવશે.

હાલમાં આપણાં લોકોનાં મનમાં કાંઈક એવોજ ધખારો ખેસી ગયો છે, કે જે ધંધામાં સૌથી વધુ પૈસા ને નરો હોય, તે ધંધો સૌથી ઉત્તમ ને આખરદાર કહેવાય છે, પછી તે ‘આખરદાર’ ધંધાથી તેની ખાસ્યતની તદ્દન ધુળધાણી વળતી હોય ને કુદરતમાં અથોઈનો નાશ થતો હોય ને ઊરવાનની વૃદ્ધિમાં મજબુત ખલલ પોંડ્યતી હોય, તેની રતીભારખી દરકાર આજના જડવાદી જમાનમાં ધંધાની પસંદગી વખતે કરવામાં આવતી નથી. પણ મુખ્ય યાદ રાખવું કે કુદરતમાં તો પડેલાં “કેવી રીતે પૈસા કમાયા, — ‘રાદી’ કે ‘ગેર-રાદી’ રીતે?” અને નહીં કે શકત “કેટલા બધા કમાયા?” તેનોજ હીસાખ ખારીક રાખવામાં આવે છે. જો પૈસો કમાતી વખતે જરથોસ્તી ધર્મની અથોઈની નેમ ઊંધી વળતી હોય, તો તેને માટે તે કમાનારને તેનાં પ્રમાણમાં કુદરતી કાયદે શિક્ષા ખમવી પડે છે. વળી, ત્યાર પછી, એજ મુજબ, કુદરતમાં તો “કેવી રીતે ઉપર મુજબની સકમાઈ ના પૈસા ખરચ્યા, ‘રાદ’ માં કે ‘ગેર-રાદ’ માં?” અને નહીં કે શકત “કેટલા બધા ખરચ્યા?” તે ઉપરથી ખરી સાચી સખાવતની ગુલના હમેશાં થાય છે. આજે તો, ગમે તેમ પડેલાં લોકોને હુટીને, ગમે તેવો પ્રજના નાશનો ધંધો કરીને અને તેઓની ખાનાખરાખી કરીને ખોટી દોલતો ભેગી કરી, પછી તેજ પૈસામાંથી તેઓનેજ હાથે નિરાધાર થયેલાં યા બીજાં લોકોનાં ઉપયોગ માટે ખોટી ખોટી કહેવાતી બાદશાહી ‘સખાવતો’ થાય છે, જે નિયમ જરથોસ્તી ધર્મના ખરી સખાવત (‘રાદ’) ના નિયમથી સદંતર ઊલટો અને ગુનાહભર્યો છે, અને આવી ‘સખાવતો’ કરનારાઓની તો કુદરતમાં ખરોખર ખબર લેવાય છે, કારણ કે કુલ કુદરતમાં અથોઈનો કાયદો એકલો રાજ્ય કરી રહ્યો છે, વાસ્તે, બાદશાહી સખાવતો કરવાની (કુટનોટ ચાલુ.)

રાખે છે ત્યાં સુધી, તેણે કીધેલી રાદી^{૨૦૮} સખાવત તેને કામ આવે છે, અને તે રાદી સખાવત તથા જીંદગી દરમ્યાન જે માંત્ર અને મીઠા તેણે કરેલા હોય છે તે, તથા “પાદ-૩૩” વખતે પોતાનાં ન્યાગાનોની ફરજ લઈને જે ફરજે પાર ઉતારી હોય છે તે, તથા તનથી, મનથી, જ્યાંનથી, અને જરથી આવાં દરેક કામોમાં પોતાની

[પાને ૧૦૨ થી કુટનોટ આશુ.]

હોંશ ધરાવનારા બસ્તે-કુસ્તીઆંન સાહેબો પહેલાં પોતે કેવી રીતે અને ક્યા ધંધા મારફતે પૈસો ભેગો કરે છે, તે ઊપરજ લક્ષ આપશે, અને “રાદી” ધંધામાંજ ઝીપલાવશે, તોજ પહેલાં પોતાની નેક ‘કેરદાર’ બાંધી, પછી ખરી “રાદી” સખાવત મારફતે પારકાઓને નેક કેરદાર બાંધવામાં મદદ કરવાનું ખરું પુન હાંસલ કરશે. જરથોસ્તી દબ્બેન મુજબ દરેક શખ્સને પહેલાં પોતે પોતાને સુધારી, પછીજ બીજાંઓને સુધરવાની મદદ કરવાનું શરમાન છે, કારણ કે પોતાની ખાસ્યત બગાડીને બીજાંને સારે રસ્તે મુકવાની કોશેશ કરવી એ જીકાઈ અને ઢોંગ છે, જે કુદરત કદી સાંખતી નથી.

(૨૦૮) રાદી—આપણા મુલંદ જરથોસ્તી દબ્બેનમાં “અષહે ખાઓ” યાને “અશોઈનું મુજ” વધારાનું હોવાને લીધે, જીંદગીનાં દરેક કાર્ય કરતી વખતે એક બસ્તેકુસ્તીઆંને સૌથી પહેલાં આ “અશોઈનું મુજ” ધ્યાનમાં રાખીનેજ કોઈપણ કાર્ય કરવું જોઈએ. એજ મુજબ, આપણે સખાવત કરતી વખતે પણ તે અશોઈના કાયદાને પુષ્ટી આપનારી છે કે નહીં તેની પહેલાં તેહેકીક કરવી જોઈએ, અને જો તે સખાવત “રાદી” હોય યાને કે કુદરતમાં અશોઈને વધારનારી અને ઊરવાનની મીનાઈ વૃદ્ધી કરનારી હોય તોજ તેવી સખાવત કરવાને એક જરથોસ્તીને શરમાન છે. તેથી ઊલટું, જો એક સખાવત “ગેર-રાદી” હોય યાને કે કુદરતમાં દરજીને વધારી મીનાઈ વૃદ્ધિમાં ખલલ કરનારી હોય તો તેવી “ગેરરાદી” સખાવત કરવાથી તદ્દન દુર રહેવાનું એક જરથોસ્તીને ખાસ શરમાન છે. હાલમાં તો કેટલી પૈસા ભેટ આપ્યા, કે તેને લાગલી સખાવત કોંકી ખેસાડવામાં આવે છે, પણ તેથી પરીણામમાં કુદરતમાં ખરેખરી વૃદ્ધિ થશે કે મોટી ખલલ પોંડીયશે, તેનો કશો ખ્યાલ કરવામાં આવતો નથી. અલબત્ત, ગરીબ પારસીઓ માટેની સસ્તાં બાડાંની ઓફીસો, ઓફીસો, સ્કુલો, ધર્મની મકતબો વીગેરે માટે પાચેની સખાવતો થાય તે માટે કોઈપણ વાંધો ભેગું નથી, પણ તે “રાદી” કે “ગેરરાદી” રીતે વપરાય છે કે કેમ, યાને કે આવી બધી સંસ્થાઓમાં અશોઈના બધા જરથોસ્તી નિયમો તરીકતો વીગેરે જળવાય છે કે તેનો ખંધડક ખાતેની સાયન્સ સમજ્યા વગર એ તો બધા વહેમ છે કરીને અનાદર થાય છે, જેથી કોમને લગતાં ઊરવનો અશોઈમાં આગલ વધે છે કે દુરવંદી ને દરજીમાં ગીરજતાર થાય છે, તેનો આવી સખા-

(કુટનોટ આશુ.)

હુમ-શરીફી કરી હોય તેનો ધનકાલ (યાને બદલો),—એ સઘળું તે ઉરવાનને અસરે રોશનીની કારદાની તરીકે કામ આવે છે, અને પોતાનાં ઉરવાનને આગલ વધારવા માટેનો પોતાને હાથે જાતે પોતાની જાંદગી દરમ્યાન તૈયાર કીધેલો—પોતાનાં ઉરવાનને મરણ બાદ કામ આવનારો—તે ખોરાક છે. પણ અહીંઆથી ઉર-

[પાને ૧૦૩ થી કુટનોટ આણુ.]

વતો કરનારાઓએ, સખાવતોના કારોબારીઓએ તેમજ તેનો લાભ લેનારાઓએ સુખ અશોઈને પાપે ખરચીત વિચાર રાખવોજ જોઈએ છે.

સસ્તાં ભાડાંના સુખશાંતીવાળાં મકાનો, કે જેમાં કાંઈ નહીં તો હાલના રીવાજ પ્રમાણે દશતાનવાળી ઓરતોને ભોંયતળે ખેસવાનો કાયદો રાખેલો હોય તેવી રીતે બાંધવામાં આવે, તોજ તે “રાદી” સખાવતનું કાર્ય કીધેલું કહેવાય. પણ જે આ સુખ તરીકત—માસીક માંદગી વખતે એલાહેદાં દુર ખેસવાનો રીવાજ—તરછોડીને અને પેગામખર સાહેબે સમજાવેલા કુદરતી અચુક કાયદેના અકવાલોપર પાણી ફરવીનેજ ભાડાંમાં શકત ઊગાળો કરવાની યા ખાલી હવાપાણીની નેમથી મકાનો ઊભાં થાય, તો તેથી “અઈપીની ક્રીયાઓ” ને કેવી રીતે ખલલ પુગે છે તેમજ એ તરીકત નહીં પાળ્યાથી ઉરવાનની વૃદ્ધિમાં કેટલીયંથી ખલલ પોંડ્યે છે, તે એ બાબદ ઊપર વીરતારીને બોલ્યાથીજ ધનસાથ આપી શકાય. તેટલાં, હાલમાં “અઈપીની ક્રીયાઓ” બાબેની હેઠળ આપેલી કુટ નોટ નં ૦ ૨૧૪ માં એ બાબદનું વિવેચન જોઈ લેવું અહીં પુરતું થઈ પડ્યે.

વળી હાલમાં સુવાવડખાનાંઓ આપણા વચ્ચે ઊભાઈ જાય છે, અને તેની ભારે તારીફ ગવાય છે. પણ, તેને ઠંકાણે અસલ જે દશતાન—ગાહુ રાખવાનું જરથોસ્તી શરમાન છે તે કેટલું બધું તન-મન તથા ઉરવાનને એકી વખતે રાહત આપનારું અને પાકીજગી વધારનારું હતું ? મોહલાઓ વચ્ચે ચોકસ અંતરે સુકી જમીન ઊપર એક ખાસ મકાન અસલના જરથોસ્તીઓ રાખતા હતા, જેને “દશતાન—ગાહુ” કહેતા હતા, જ્યાં તે મોહલાઓને લગતી ઓરતો માસીક માંદગી દરમ્યાન તેમજ સુવાવડ દરમ્યાન જઈ રહેતાં હતાં, અને તેટલો વખત તરીકતથી બધાં ગાળતાં હતાં. આ દશતાન—ગાહુનો ચાર્જ પાકટ વયનાં અનુભવી હમ-દીન બાઈને હસ્તક રહેતો હતો, જેવણુ મારશ્વે દરેક રીતની સલાહ તથા મદદ મળી શકતી હતી. વળી અગાઉ સ્ત્રી-કેળવણીના ખાસ ભાગ તરીકે ઓરતોને ખરની દરેક તાલીમ અનુભવી બાનુ—શીક્ષકો મારશ્વે આપવામાં આવતી હતી, જેથી સુવાવડની હાલત પણ ધરનાં બાનુઓ જેઓ બધી રીતની માહિતગારી ધરાવતાં હોય તેઓ સંભાળી લેતાં હતાં. આ તરીકત સુખનાં એલાહેદાં દશતાન—ગાહુથી જેમ માસીક માંદગીવાળી ઓરતો તેમજ સુવાવડી ઓરતોને પોતાની ઉરવાનીક વૃદ્ધિમાં લાભ થતો હતો, તેમ આસપાસનાંઓનાં ખોરેહ તેમજ ખોરાકી-

(કુટનોટ આણુ.)

વાન રહેલત કરી ગયા બાદ મીનાઈમાં તેના ખોરાક તરીકે પ્રકૃત યરન, માંથ્ર અને મીથ્ર છે, કે જે ખેશ કુટુંબ, દોસ્ત આસ્તાવ, તથા અનજીમન તરફથી તેના ‘પાચ્ચે-મોનદ’ તરીકે આપેલો છે, તેજ તે ઊરવાનને ખોરાક તરીકે કામ આવે છે.”

[પાને ૧૦૪ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ની ચીજોની આપાદી જળવાતી હતી, અને આ રીતે ખરી આપાદી ચોખ્ખે પંથરાતી હતી.

હાલમાં એ દસ્તાન-ગાહો ખુલાઈ ગયાં છે, અને માસીક માંદગી વખતે હેઠળ ખેસવાનો તેની જગ્યાએ ચાલતો આવેલો રીવાજ પણ કમનસીબે ચાલુ હાલમાં ખોરવાતો રહ્યો છે, જેનાં બચંકર પરીણામ કોમનેજ વેઠવાં પડે છે—અને પડશે. સુવાવડ દરમ્યાન અસલના દસ્તાન-ગાહની જગ્યા હાલના કહેવાતાં સાયન્ટીફીક સુવાવડખાનાંઓએ લીધી છે, પણ હાલના મરદ-કારોબાર હેઠળનાં સુવાવડખાનાં (અને આસ્પીટલો પણ) કે જ્યાં અથોઈના કાયદાઓનો ભંગ કરી “દરજી” ઊત્પન્ન કરવામાં આવે છે, તે કોમનાં ખોરેહનો નાશ કરવાનું અને આ રીતે ઊરવાનીક વૃદ્ધિ ખોરવવાનું સાંધન થઈ પડ્યું છે, કે જે ખોરેહના ખોરવાયાથી આપણી ખરજીસી જીરમના અચુક કાયદે શારીરીક-માનસીક-નઈતીક-આત્મીક-અને હમખેશીપણાંમાં પણ મોટી ન્યુનતા થતી જાય છે. હજી એનાં કરતાં ખરચીત અસલી તરીકત મુજબનાં શકત ખાનુ-કારોબાર હેઠળ ચાલતાં દસ્તાન-ગાહો હજાર દરજ્જે સાયન્ટીફીક હતાં, કે જ્યાં શકત માની લીધેલું શારીરીક સુખ અને સગવડજ નહીં, પણ ખર ખોરેહનું સુખ અને આત્મીક સગવડપર ખાસ ધ્યાન આપાતું હતું, જેથી ઓલાદ ખરતે-કુસ્તીઆંન જરથોસ્તીને પુરેપુરી જેબ આપનારી નીવડતી હતી ! કાંઈ નહીં તો હાલના કહેવાતા સુખશાંતીના જમાનામાં, ભોંયતળે દુર ખેસવાનો આપણા અહીંના આપદાદાઓએ શાયસ્ત-લા-શાયસ્ત પાને ન છુટકે લીધેલો વચસો તોડ શકત જળવાઈ રહે તો કોમને અત્યંત શયદો છે, પણ જો એથી કાયદો નાખુદ થશે, (કે જેનાં ખરાબ ચીન્હો બધેબધે જણાય છે) તો કોમ પોતાની ઊરવાનીક-શારીરીક-માનસીક-નઈતીક-અને હમખેશીની ખેડેતરીનો માર્ગ ખોડતી જાય છે, ને હવે પછી બીલકુલ ખોડી ખેસશે, ને ઊતરતી પંકતીમાં આવશે.

હાલમાં, વળી એક બીજી મોટે પાયેની સખાવત થાય છે, જેને બદલે પણ તરીકત મુજબ એક ઘણો ખેડેતર કાયદો અસલ પળાતો હતો. હાલમાં જે છોકરા થા છોકરીઓ પોતાના માતપીતા ખોડી ખેસે છે તેવા નાવારસ યતીમોના આશ્રમ માટે આંરજનેજો આપણાં વચ્ચે હસ્તીમાં આવી ચુકી છે. પણ અગાઉ આપણાં વચ્ચે joint family system કુટુંબી-

(કુટનોટ ચાલુ.)

ગંભીરે તે સ્થિતિનો શખ્સ નહીં જાય અર્થમાં પોતાના ગુણ
પામેલા ખેતી તથા દોરત આરનાવ માટે ઉત્તમમાં ઉત્તમ
રાહી સખાવત કેવી રીતે કરી શકે તે બાબે આપણા
વખ્શુરે વખ્શુરાંન સાહેબનું પ્રમાણ.

અહીંઆ ધ્યાન રાખવું જરૂરનું છે કે દરેક અનજીમને તે
ઉપવાનના ‘ પાએ-મોનદ ’—પ્યારના બદલા—તરીકે જોવા માંડ

[પાને ૧૦૫ થી કુટનોટ આણુ.]

આએ સાથે જોડાઈને રહેવાની રીતીનો પાને હુમ-ખેતીનો કાયદો એક
ખાસ તરીકત તરીકે પળાતો હતો, અને જ્યારેથી કોઈપણ બાળક નાવારસ
બને કે પુરત તેનાં અતલગનાં સગાંબહાલાંએ કોઈ ને કોઈ તેને પોતાનાં
ઘરમાં રાખી ઊઘારતાં હતાં, અને માતપીતાની માફક બહાલથી પોતાનાં બચ્ચાં
મીસાલ તેએ ઊપર હેત રાખતાં હતાં, અને તેએને જે કુદરતના અચુક
કાયદે જે વારના તે કુટુંબીએનાં તોખમ લોહી ને અસરના સંબંધથી બંધાતી
હતી તેનાં પરીણામે તેએ મોટાં થઈ તેનો બદલો હમેશાં તાપેદારીમાં પાછો વાળતાં
હતાં. શું જ્યાં આવી સીસ્ટીમ—કે દરેકે પોતાનાં કુટુંબીએ સાથે
મોટાં કુટુંબમાં શક્તીવાળા તેમજ બીનશક્તીવાળાએ સાથે હળીમળીને
રહેવું એ રીતી પાને હુમ-ખેતીનો કાયદો—હસ્તીમાં હોય, ત્યાં, આંરજનેજો
જેવી ખરચાણ હાલની સંસ્થાએની જરૂર શી પડે? કે જ્યાંના કારો-
બારીએ પોતાનાં અંગત સગાંબહાલાંએ જેટલું દીલ કદીથી બતાવી શકે
નહી. અસલ “ અવલ ખીશ બચ્ચદ દરવીશ ” પાને પહેલાં પોતાની
નબદીકનાં ખેતીએ ને કુટુંબીએને સખાવત કરી પછીજ બહારનાંએને
મદદ કરવા આપણા લોકો બાહર પડતા હતા. આજે તો એક નાવારસ
બચ્ચાંનો અતલગનો સગો દોલતમંદ હશે, તો તે શખ્સ પેલાં બચ્ચાંને
પોતાના આશરામાં ન લેતાં, તેને આંરજનેજમાં જવાની યા પારકી સખાવતે
ઊઘરવાની જરૂર પાડશે, જ્યારે પેલો દોલતમંદ શખ્સ પોતાનું નામ જાહેરમાં
પોકરાવવાની મતલબે ૩૦ (આટલા) હજારની સખાવત કોઈક આંસ્પીટાલમાં
કરશે, કે જે આંસ્પીટાલનો લાભ પેલાજ નાવારસ કમનસીબ ખેતીને તેને
વખતસર મદદ પેલા દોલતમંદ સગાએ નહીં કરવાના સખબે દુઃખી થઈને
લેવો પડે છે! હાલની આવી સખાવતનાં ઘોરણને કદીથી “ રાહી ” પાને
ખરી જરૂરથી સખાવતનું નામ અપાય નહી. કેશાશને કાયદે જેએ આપણી
નબદીકની ખેતીમાં (પાને હુમ-ખેતીમાં) આવેલાં છે, તેએનો આપણી
મદદ ઊપર સૌથી પહેલો હક રહે છે, કારણ કે નહીં તો કુદરત તેએને નબદીકી
ખેતીમાં લાવતે નહી. તેટલા માટે, આંરજનેજો યા બીજાં કોઈથી નાચારો

(કુટનોટ આણુ.)

તે ઉરવાનને આપવાની દૃષ્ટિ-મોખેદને એકરાર કરી કબુલાત આપેલી છે, તેટલા દરેક માંત્ર અનજીમન, દોસ્ત આસ્નાવ તથા કુટુંબ કબીલાના દરેક જણ—પોતાની સગવડ મુજબ તે ઉરવાનની

[પાને ૧૦૬ થી કુટનોટ આણુ.]

અને ગરીબોને મદદ કરનારાં નવાં નવાં ખાતાંઓ કાઢયાથી કોમની ગરીબાઈનો ને લાચારીનો હરગેઝ ઊપાય થવાનો નથી, પણ તે વધતીજ જશે, કારણ કે જ્યાં કોમ joint family system હુમ-એશી યાને મોટાં કુટુંબમાં હળીમળીને રહેવાની રીતીને એક અગત્યનું જરથોસ્તી શ્રમાન ને તરીકત તરીકે પાળવાનું હડસેળી મેળે, અને સખાવતો બાંગેબુલંદ પોકરાવવાનો યા હાલની પાયા વગરની અપ-ટુ-ડેટ સંસ્થાઓ સ્થાપવાનો જીકા અભખરો ધરાવે, ત્યાંજ પહેલાં તો અશોઈની ખોરવણી થાય છે, અને પછી ઊભી થયેલી ગેર-વ્યવસ્થાને જરથોસ્તી રાહ ઊપર લાવવા અસલ શુભ (જરથોસ્તી) કાયદાને પાછો સજીવન કરવાને બદલે પ્રકત ઊપર ટપકેનો મલમપટો કપાઈથી યાને નવી નવી આજના પોકળ સુધારાની તેવીજ પોકળ સખાવતી સંસ્થાઓ અને આશ્રમ-સ્થાનો સ્થાપ્યાથી, કુદરત આપણને યારી આપવાની નથી, કારણ કે દરેકે દરેક જરથોસ્તી તરીકતની પુઠ તો કુદરતનેજ પેગામ્બર સાહેબે લીધેલી છે કે જે કુદરતના કાયદા અચળ હોવાથી તરીકતો પણ તેટલીજ અચળ રહે છે. પેગામ્બર સાહેબે પોતાની સંપૂર્ણ “આદને-વીર” ની બુલંદ શક્તીથી કુદરતને પુરેપુરી પીછાણીને કુદરતની સખાંતર “તરીકત” નો જે એકલો માર્ગ ઉરવાનની વૃદ્ધિને માટે આપણને બતાવ્યો છે, તે છોડી દઈને, આપણા જેવા સાધારણ ટુંક બુદ્ધિના માનવીઓ જેઓ કુદરતમાં ખરેખર શું છે તેનું બાન ધરાવી શકતા નથી, તેઓ ગમે તેવી “ઓરગેનાઈઝડ” સંસ્થાઓ કાઢે, તો કુદરત ત્યાં કવી રીતે મદદ કરી શકે? કુદરત તો અશોઈની તરફણમાં અને દરજીનો વિરુદ્ધ હમેશાં કાર્ય કરી રહી છે.

ટુંકમાં, જરથોસ્તી ધર્મની તરીકત અને અશોઈના કાયદા કાગુનના ભાગે નહી, પણ તે જળવીનેજ દરેકે દરેક નાનાં મોટાં કામે આપણી કોમે કરવાં જોઈએ છે, કારણ કે “અશોઈ એજ જરથોસ્તી ધર્મ છે,” તથા “માર્ગ માત્ર એકજ છે જે અશોઈને છે; બીજા બધા માર્ગો ખોટા” (અએવો પથાઓ યો અપહે; વીરપે અન્યેશાંમ અપનતાંમ) અને “અશો તેજ કે જે અશોઈને ખાતર અશો છે,” યાને કે જીંદગીનાં દરેક કાર્ય વખતે અશોઈનીજ પુકે ચાલનાર અને બધી જાતની દરજીથી દુર રહેનાર એક જરથોસ્તીજ ખરો અશો કહેવાય છે. “અશો” શબ્દની વધુ સમજણ માટે જુઓ આગલ સરે ૮૨ ને આપેલી કુટનોટ નં ૧૮૧-૧૮૭-૧૮૮.

નહયત બાંધીને પોતાનાં ઘેરમાં તુરતજ સામેત મીઠ્ર સાથે જાણવાના શરૂ કરે છે, અને એક પણ દીવસના ખાંચા વગર બનતાં સુધી એક વરસની મુદત દરમ્યાનમાંજ તે સઘળા માંઠ્ર પુરા કરે છે. આ આપણે અસલ નરથોસ્તી પાએ-મોનદનો કાયદો કેટલો બધો મોતેબર છે કે એક તવંગર તેમજ સાધારણ સ્થીતીનો નરથોસ્તી પણ—તે ઉરવાનનો ખોરાક જે ફક્ત યસ્ન યાને કીયા, માંઠ્ર અને મીઠ્ર છે તે નજીવા ખર્ચે તે ઉરવાનના ખ્યારના બદલા તરીકે આપી શકે છે. આ રીતે સામેત મીઠ્ર સાથે ઉચ્ચારેલા માંઠ્રના સ્તોતજ તે ઉરવાનને ખોરાક તરીકે પોહાંચી મીનોઘ કુન્યામાં તેને તસલવી યાને રાહત આપી, અપાપ્તરની હાલત હોય તો તેમાંથી પણ જલદીથી છુટો કરવાનાં કુદરતનાં કામમાં તેને મદદગાર થઈ પડે છે.

ચેહારમની કીયાઓનો અનુક્રમ :—દહમ યજ્ઞનું આક્રીન્ગાંન; ઉરવીસગાહમાં અરદાફવષની ઈજશને; ઘેરમાંજ અરદાફવષ તથા સરોશની બાજ, પછી ચેહારમનું સહવારનું આક્રીન્ગાંન; અપોરનું સતુમ; ઊજીરન ગેહમાં “સતુમ”; અઈવીસ્તુથ્રેમ ગેહમાં ઘેરમાં “સરોશ યશ્ત,” “પતેત”; ઉશહેન ગેહમાં વંદીદાદ, તથા ઘેર આગલ બાજધરણું સાથે પ્રરોઝશી.

ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે પેશ દસ્તુર તરફથી જાહેર કરી રહ્યા પછી, “પાદ-રૂઝ” ને છેડે પ૪ મો હાઠ્ર પુરો થયા પછી, ચેહારમના દીવસનો પહેલો હાઠ્ર શરૂ થવા સાથેજ ચેહારમની કીયા^{૨૦૬} શરૂ કરવામાં આવે છે, જેમાં આગમજથી દરેક

(૨૦૯) ચેહારમની કીયા—જેમ પાદ-રૂઝની કીયા યાને પાછલી રાતનાં ઊઠમણાંની કીયા, હાલમાં રાત લાંબી હોય કે ટુંકી હોય તોયી ફક્ત ચાકસ કલાકે બારે માસ એકસરખા ટાઈમે કરવાની મોખેદોને ખોટી તખ્ત પડેલી હોવાથી દોડાદોડી કરવામાં આવે છે, જ્યારે ખરેખર તો ત્રીજા દીવસનો છેલ્લો ઊશહીનનો “હાઠ્ર” (યાને છેલ્લી ૮૦ મીનીટ) જોઈનેજ બે દરમ્યાન કરવો જોઈએ, તેજ મુજબ હાલમાં ચેહારમની બામદાદનું (ફરનોહ આણ.)

સામગ્રી તૈયાર કરી રાખવામાં આવેલી હોય છે. શરૂઆતમાં બામ-

[પાને ૧૦૮ થી કુટનોટ ચાલુ.]

આફ્રીન્ગાન દીવસ લાંબો હોય કે ટુંકો હોય તે બીના ધ્યાનમાં લીધા વગર, ઘણી દોડાદોડીથી ખતમ કરવામાં આવે છે, જે ઘણું બુલબુલું છે. જે ચેહારમના બામદાદનાં આફ્રીન્ગાનની ક્રીયા ખરી રીતે ચેહારમના દીવસે સુરજ ઊગવા આગમનની ૩૬ મીનીટ (જેને હાવનની હોશબામ, હાવનની ચેહરેર યા બામદાદ પણ કહે છે તેજ વખત) થી શરૂ થવી જોઈએ, તેને બદલે આમ દોડાદોડી ક્રીયાથી અને ઊનાળામાં તેમજ શીયાળામાં એકસરખા વખતે ક્રીયા માંડવાથી શીયાળાની લાંબી રાત વખતે, તે ક્રીયા ઊશહીનમાં થવા પામે છે, જેથી બર-વક્તની નેમ સુદલ જળવાતી નથી અને તેનાં પરીણામે તે ક્રીયા બરાબર સવખતે નહીં થવાથી તેટલી કાર્ય-સાધક થઈ પડતી નથી, અને તેમાં ઘણી ન્યુનતા આવે છે. વાસ્તે, ક્રીયાએ કરવામાં ગેહ બદલાવાના કાયદાએ ઊપર પણ મોખેદ સાહેબોએ તેમજ બેહદીન સાહેબોએ ખારીક ધ્યાન દેવું ઘટે છે.

સવળતાને ખાતર હેઠળ ચેહારમની ક્રીયા સામટી કાદા રૂપે આપી છે :—

ચેહારમના આખા દીવસની સંપૂર્ણ ક્રીયાનો કોઠો :—

(૧) હાવન ગેહમાં :

હાવનની ચેહરેરની શરૂઆતથી (પાને તે દીવસના સુર્યોદયના રાઈચની આગમનની ૩૬ મીનીટની શરૂઆતથીજ.)

ગુજરનારનાં મકાનમાં : પાદ-રૂઝના મીઝની ક્રીયા માંડનારાએ સરોશની દનૂમનની કુસ્તી પછી સરોશ બાજ ને ગેહ બણી લઈ, દહમનું આફ્રીન્ગાન ગાંડે : જેમાં, —

(ક) અનુશેહ-સ્વાંન ‘તનહા’ યાને જુશત વગરનું યાને ખરાં જોડાં વગરનું હોય તો :

દો યથા દહમ યજ્ઞના એ કરદો (‘તાએ અહ્લી ન્માને’ સાથે); સરોશનો એક કરદો. (‘જોડાંની ક્રીયા’ હાલમાં કેવી રીતે થાય છે ને અસલ કાયદો શું છે તે બાબે જુએ કુટનોટ નં ૦ ૧૬૨ તથા નં ૦ ૨૧૨.)

(ખ) અનુશેહ-સ્વાંનની જુશત જન્દેહ-સ્વાંન હોય તો :

(૧) દો યથા દહમ યજ્ઞનો એક કરદો (અનુશેહ માટે ‘તાએ અહ્લી ન્માને’ સાથે.)

(૨) હજત યથા દહમ વીરપેશાનો એક કરદો (જન્દેહ માટે ‘યાએ વિસાદ’ સાથે.)

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અસલ લખાણ પાને ૧૧૨ મેં ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૦૬ થી કુટનોટ ચાલુ.]

(૩) દો યથા દહમ યજ્ઞનો એક કરદો (અનુશેઠ માટે 'તાઓ અહીં ન્માને' સાથે.)

(૪) હ્રત યથા દહમ વીરપેશાનો એક કરદો (જન્દેહ માટે 'યાઓ વિસાદ' સાથે.)

(૫) સરોશનો કરદો (અનુશેઠ માટે.)

(૬) સરોશનો કરદો (જન્દેહ માટે.)

(ગ) અનુશેઠ-સ્વાંન જુશત સાથનું હોય પણ બન્ને જાણું અનુશેઠ થયાં હોય તો : આર કરદા “દો યથા દહમ યજ્ઞ” (બન્ને અનુશેઠના મીઝથી 'તાઓ અહીં ન્માને' સાથે) ને બે કરદા “સરોશ” ના.

[નોંધ : ચેહારમના બામદાદના આફ્રીન્ગાનના સંબંધમાં ટુંકમાં એમ માદ રાખવું કે “જન્દેહ સ્વાંન” માટે હમેશાં “હ્રત યથા દહમ વીરપેશા” ને “યાઓ વિસાદ” જ લખાય; ને “અનુશેઠ-સ્વાંન” માટે “દો યથા દહમ યજ્ઞ” ને “તાઓ અહીં ન્માને” જ લખાય. ગાથામાં ચેહારમ પડે ત્યારેથી ચેહારમનું દહમનું આફ્રીન્ગાંન ઊપર ગુજબજ તે ગાથાને દીવસે કરાવવું એવું અસલ શરમાન છે, જે બાબે તેમજ જુદાં જુદાં આફ્રીન્ગાનોમાં દહમના કરદા કેવી રીતે કરવા તે બાબે ખુલાસેવાર વીવેચન હેઠળ કુટનોટ નં ૦ ૨૧૧ માં કરવામાં આવ્યું છે.]

ઊપલાજ વખતથી પાને હાવનની મેહરની શરૂઆતથીજ :

ઉરવીસ-ગાહમાં : જઓતાના મરતપાના યોજદાગ્રેગરો : અરદા-ફવશની યજ્ઞને.

ઊપલી યજ્ઞને થઈ રહ્યા પછી, યજ્ઞને કીધેલીજ જોડ મારશતે ગુજરનારનાં મકાનમાં : અરદાફવષ અને સરોશની બાજ.

ત્યાર પછી તેજ જોડ મારશતે ચેહારમનાં અરદા-ફવષનાં આફ્રીન્ગાંનનો સીલસીલો.

(૨) રપીથવન ગેહમાં :

ગુજરનારનાં મકાનમાં : સતુમ.

(૩) ઉઝીરન ગેહમાં :

ગુજરનારનાં મકાનમાં : સતુમ.

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમુક લખાણ પાને ૧૧૨ ને ચાલુ ક્રીડું છે.)

[પાને ૧૧૦ થી કુટનોટ ચાલુ.]

(૪) અર્ધવિસ્તુત્રેમ ગેહુમાં:

ગુજરનારનાં મકાનમાં: ઊરવાનની નધયતે સરોશ તથા પતેત.

(૫) ઉશાહીન ગેહુમાં:

ઉરવીસ-ગાહુમાં: ચેહુરમનો વંદીદાદ; તથા

ગુજરનારનાં મકાનમાં: બાજધરનાં સાથે ફરોખશી.

અહીં, ચેહુરમની ક્રીયામાં ત્રણ ચીજ આપણે નોંધ્યે છીએ. પહેલું તો, જે ત્રેપિદોની જોડ ત્રણ દીવસો સુધી ઊરવાનની ત્રણ સરોશની યજ્ઞને તથા ત્રણ વંદીદાદ કરવામાં રોકાયેલી રહે છે, તેઓજ ચેહુરમની લગભગ બધી ક્રીયા છેવટ સુધી પાર ઊતારે છે. બીજું તો, ચેહુરમની હાવનની હોશયામ (જે પુરયેદ ઊગવાની આગમચની ૩૬ મીનીટનો ઐયામ છે તે) બરોબર પકડવા માટે, દુહુમનું આક્રીન્ગાંન કરનારા સાહેબો સરોશની ક્ષત્રુમનની કુસ્તી કરી શકત સરોશ બાજ ગેહુ ભણી લઈને આક્રીન્ગાંન તુરત શરૂ કરે છે, કારણ કે ‘રતુક્રીતી’ યાને બર-વક્તના કાયદા પ્રમાણે આ ૩૬ મીનીટમાં બનતાં સુધી એ આક્રીન્ગાંન માંડાઈ જવું જોઈએ, તોજ તે કાર્યસાધક તે વખતે થઈ પડે છે. એજ મુજબ સરોશનાં પાત્રાં વખતે શરૂઆત થઈ શકતી નથી. બાકી, ક્રીયાકામ કરનારા અચલવાલા સાહેબોને પણ પોતાની શરૂઆત ઊતારીને પછીજ હમેશાં ક્રીયાઓ શરૂ કરવાનો હોકમ છે. ત્રીજું તો, ક્રીયાઓનો સીલસીલો બળવેબળ જોઈએ; યાને કે, હર હમેશ પહેલાં ઊરવીસ-ગાહમાં યજ્ઞને કરી લઈ, તેજ સાહેબો ત્યાર પછી ક્રીયા કરાવનારનાં ઘેરમાંજ બાજ ધરી, ત્યાર બાદ તેઓએ ઘેરમાંજ આક્રીન્ગાંન માંડવું જોઈએ, તોજ આક્રીન્ગાંનની ક્રીયા કાર્યસાધક થાય છે. આ પહેલે યજ્ઞને, પછી બાજ, ને પછી આક્રીન્ગાંનનો અનુક્રમ અસલથી બયજ હોવાથીજ, આક્રીન્ગાંનના પાજંદ દીવાચામાં ત્રેપિદ સાહેબો ખુલ્લો એકરાર કરે છે, કે: “ખીશ યજ્ઞને કદ્ હોમ, દરેન ચરત હોમ, મ્યજદ હુમી શઈનમ” યાને કે “હું પોતે યજ્ઞને કરી આવ્યો છું, દરેન યાને બાજ ઇજ આવ્યો છું, અને હવે આ આક્રીન્ગાંનના ‘મ્યજદ’ યાને ‘પુરાદી મીઝ’ માંડું છું.” જે ત્રેપિદ સાહેબો આ વાક્ય ઊચ્ચારે છે તેઓએ પોતાની જોખમદારી સમજી ઊપલાજ અસલ અનુક્રમે ક્રીયા કરવી ધટે છે, કારણ કે નહીં તો આક્રીન્ગાંન કરતી વખતે ઊપલું વાક્ય ઊચ્ચાર્યાથી તેઓને કુદરતમાં ‘જુઠાઈ’ નો ગંભીર આરોપ લાગુ પડે છે. હાલમાં એ વાક્યનો ચરડી ત્રેપિદને એચ અર્થ લેવામાં આવે છે કે “ત્રે” (એક વાર થાતે નાવર ઠાંકણે) યજ્ઞને કીધેલી છે, ને દરેન ઇજલા છે,” તે તદ્દન ખોટો અને જન જનાવવા માટે છે.

(કુટનોટ ચાલુ.)

દાદ થતાંજ, હાવનની મેહુર^{૨૧૦}માં સરોશની કનુમન સાધના કુસ્તી કરી લઇને, સરોશ બાજ અને હાવન ગેહ લાણી લઇ, દહમ યજ્ઞ^{૨૧૧}.

[પાને ૧૧૧ થી કુટનોટ આશુ.]

અહીં નોંધવું, કે પાદ-૩૪ વખતે ઊપકું “યજ્ઞને-બાજ” તું ૫૬ કાઢાડી નાંખવું, કારણ કે તે અનુશેઠ-સ્વાંનને લાગુ પડે છે, જ્યારે પાદ-૩૪ના વખત સુધી ઊરવાન એકસ જાતના હોશમાં રહેવું હોવાથી પાદ-૩૪માં લેતા નથી, ને વળી એહારમના દહમના આક્રીન્ગાંનમાંથીયી કાઢાડી નાંખવું, અને એહારમનાં અરદાક્રવપનાં આક્રીન્ગાંનથી ઊપલી સમજણ મુજબ લેવું, કે જે વખતથી ઊરવાન સરોશને હવાલે જવું હોવાથી, ‘અનુશેઠ-સ્વાંન’ તરીકે ખરેખર ઓળખાય છે.

(૨૧૦) હાવનની મેહુર=સુરજ ઊગવાની આગમચની ૩૬ મીનીટ જે “હાવનની હોશબામ” તરીકે પણ ઓળખાય છે કે જે વખતથી હાવન ગેહ શરૂ થાય છે. વધુ ખુલાસા માટે જુઓ અગાઉ આપેલી કુટનોટ નં ૦ ૧૫૩.

(૨૧૧) દહમ યજ્ઞદનાં એહારમનાં આક્રીન્ગાંન બાબે જુઓ અગાઉ આપેલી કુટનોટ નં ૦ ૨૦૬ નાં પાનાં ૧૦૮-૧૦.

વળી ગાથાના પાંચ દીવસોમાં એહારમ પડે તોયી એહારમનું દહમનું આક્રીન્ગાંન, ઊપર કુટનોટ નં ૦ ૨૦૬ માં જણાવ્યા મુજબજ, હમેશાં કરાવવું. હાલમાં કોઈક કેકાણે એવો સંવેયો છે કે, ગાથામાં જો કોઈનું એહારમ પડે છે તો તેનું એહારમનું દહમનું આક્રીન્ગાંન તે ગાથાને દીવસે નહીં કરતાં નવાં વરસને દીવસે બામદાદે કરવામાં આવે છે, પણ તે સદંતર ખુલભરેલું છે. એહારમનું આક્રીન્ગાંન ખરા એહારમના દીવસની બામદાદેજ બર-વકતે હમેશાં થવું જોઈએ, કારણ કે આ આક્રીન્ગાંનની ખાસ મક-સદ્દજ એ છે કે ઊરવાન એહારમની બામદાદે પોતાનાં તનનાં અનાસરો સાધનો સંબંધ સેવરનો છોડી અણુદીઠ આલમ તરફ કુચ કરે તે વેળાએ તેનાં બદનનાં અનાસરોનો હવાલો દહમ યજ્ઞ જેવણ અનાસરોના પાસ્થાન યજ્ઞ છે તેવણને સોંપવો, કે જેથી ઊરવાન આવા હવાલા વગર અનાસરોનાં જે આકર્ષણમાં અત્યાર લગી હવું તેમાંથી તે ધુટી જાય છે. તેટલા માટે, એહારમનાં દહમનાં આક્રીન્ગાંનની ઊપલી ઊમદા નેમ જો ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે, તો પછી ગાથા હોય યા નહિ હોય તોપણ કુદરતના અચુક કાયદે ખરાં એહારમની બામદાદે આ આક્રીન્ગાંન તો હમેશાં થવું જ જોઈએ, એમ તુરત સમજ પડી જાય છે.

ખરી વાત તો એમ છે કે જરૂરથી ઈહને કનૂમ પ્રમાણે ફવરદેગાંનના પહેલા પાંચ અને છેલ્લા સાત દીવસ દરમ્યાન દહમ યજ્ઞ અને દહમ બીરપેશાના કરદાએ નીચે મુજબ કરવાનું અસલ શરમાન છે :—

(કુટનોટ આશુ.)

* * * * * (અમુલ લખાણ પાને ૧૧૬ ને ચાલુ ક્રીડાં છે.)

[પાને ૧૧૨ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ફવરદેગાંનના પહેલા પાંચ દીવસો (૫-જે કેહ) માં જે અનુશેઠ-રવાંનની નઘઅતે ફવરદેગાંનનાં આફ્રીન્ગાંનો થતાં હોય, તેમાં ‘દહમ વીરપેશા’ નો કરદો આખી ‘યાઝ્મો વીસાદ’ સાથે થાય છે, પણ તે આફ્રીન્ગાંનોમાં “દો યથા દહમ યજ્ઞ” નો કરદો કદી ભણાતો નથી; શકત જો એ પહેલા પાંચ દીવસો (૫-જે કેહ) માં ગુજરનારનું ચેહારમ, દશમું, માસીસો, છમસી, વરસી વીગેરે ખાસ ટાંકણું પડે તો તેને લગતાં બધાં આફ્રીન્ગાંનોમાં “દો યથા દહમ યજ્ઞ” નો કરદો “તાઝ્મો અહ્લી ન્મ:ને” સાથે કરવાનો હેકમ છે, કારણ કે આ ખાસ ટાંકણાંપર ગુજરેલાંઓની નાજ માટેનાં ભણતરો થાય છે, જે વખતેદહમ યજ્ઞની યાદ તેનાં અનાસરોની વૃદ્ધિને માટે જરૂરની થઈ પડે છે. એજ મુજબ ફવરદેગાંનના અમશાસ્પંદોને લગતા સાત દીવસ (ફવરદીન મહીનાના હોરમઝદ રોજથી અમરદાદ રોજ) દરમ્યાન કરદા કરવા, જેમાં જો કે ફવરદેગાંનનાં શ્રોહરોની આરાધના આવતી નથી, છતાં સાત અમશાસ્પંદોની આરાધના એ મહાન દીવસો ઊપર થતી હોવાથી, એ દીવસોને પણ ફવરદેગાંનના દીવસોમાં લઈ લીધા છે.

વળી ગાથાના પાંચ દીવસો (૫-જે મેહ) માં શકત ચેહારમનું ખામદાદનું આફ્રીન્ગાંન બાદ કરતાં, ફવરદેગાંનનાં શ્રોહરોની આરાધનાનાં આફ્રીન્ગાંનો હોય યા તો ગુજરનારની કોઈપણ ટાંકણાની ક્રીયા (જેવી કે ચેહારમનું અમરદાફવણનું આફ્રીન્ગાંન, દશમું, માસીસો, છમસી, વરસી વીગેરે) હોય તો પણ તેમાં “દહમ યજ્ઞ” તેમજ “દહમ વીરપેશા” નો કરદો કદી થતો નથી. જ્યારે ફવરદેગાંનના શ્રોહરોના દીવસો હોય છે, ત્યારે અનાસરને લગતું કાંઈજ હોતું નથી, કારણ કે બધાં ગુજરેલાં અથો શ્રોહરો આ દીવસો દરમ્યાન અણુદીઠ આલમમાંની તેઓની આસપાસ શરતાં પોતીકી ફરદારનાં સરકલને છોડી દઈ, કુદરતનાં વૃદ્ધિ કરનારાં “અપાઊનાંશ ફવ-પીઝ્મો” ની તુષેલમાં (યાને ખાસ પનાહ Patronage માં) ઊતરી શકે છે, અને તેથી શ્રોહરોની આરાધનાનાં આફ્રીન્ગાંનોમાં “દો યથા દહમ યજ્ઞ” નો કરદો કદી થતો નથી, જો કે તેમાં “દહમ વીરપેશા” થાય છે, પણ ગાથામાં તો બંને કરદા થઈ શકતા નથી. પાંચ ગાથા સીવાયના દીવસો ઊપર રૂઆંન (ઊરવાન) ની નાજનાં ભણતરો (દાખલા તરીકે, બધા રોજગાર વીગેરે) થાય તેમાં “દો યથા દહમ યજ્ઞ” નો કરદો કુદરતી અચુક કાયદે થાય છે, પણ તેથી એમ નહીં સમજવું કે ગાથામાં ચેહારમ પડે તે વખતે અનાસરો દહમ યજ્ઞને સોંપાય નહીં; કુદરતી અચુક કાયદે તે વખતે ખામદાદે દહમનું આફ્રીન્ગાંન કરીને અનાસર દહમ યજ્ઞના હવાલામાં આપવાંજ જોઈએ, તોજ ઊરવાન અનાસરનાં આકર્ષણમાંથી ધૂટી શકે છે.

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અસત્ર લખાણ પાને ૧૧૬ મે આલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૧૩ થી કુટનોટ આલુ.]

ચેહારમનું દહમનું આફ્રીન્ગાંન કમ કરવું તે બાબે ઊપર કુટનોટ નં. ૦ ૨૦૬ માં તુલોતવીલ સમજણ આપેલી છે. તેથી અત્રે જુદાં જુદાં આફ્રીન્ગાંનોમાં “દહમ વીસ્પેશા” તેમજ “દો યથા” ના કરદાઓ ક્યારે ક્યારે કરી શકાય તેનો એક સામટો સામાન્ય કોઠો ફેઠળ આપ્યો છે :

“હુકત યથા દહમ વીસ્પેશા” તથા “દો યથા દહમ ચજદ” ના કરદાઓ ક્યારે ક્યારે કરી શકાય તેનો વિગતવાર કોઠો :

[નોંધ: ચેહારમનું દહમનું આફ્રીન્ગાંન તો ગાથા હોય या નહીં હોય તોપણ વરસના બધા દહાડા એકસરખી રીતે થાય છે.]

[નોંધ: ક્રવરદેગાનના બધા મળીને તો ૧૮ દીવસો છે, જેમાં સ્પેન્દારમદ મહીનાનો અશીશ્વંધ રોજ ધજનનો ગણાય છે તે, તથા “પન્જે કેહ” યાને આશ્તાદથી અનેરાંન રોજ સુધીના ‘નાના’ પાંચ દીવસો, તેમજ “પન્જે મેહ” યાને ગાથાના પાંચ મોટા દીવસો, તથા ક્રવરદીન મહીનાના હોરમગદથી અમરદાદ રોજ સુધીના સાત દહાડા મળી જુમલે ૧૮ દીવસો થાય છે, પણ એમાંના અશીશ્વંધ રોજને દીવસે દહમના કરદાઓ વરસના સાધારણ દીવસોની માફક થાય છે, અને તેટલા માટે આ કોઠામાં જ્યાં ક્રવરદેગાનના દીવસો લખ્યા છે ત્યાં બાકીના ૧૭ દીવસો સમજવા.]

કયા કયા દીવસો ઉપર?	“હુકત યથા દહમ વીસ્પેશા” (સાથે હમેશાં આખીજ ‘યાઓ વીસાદ’ ભણવી.)	“દો યથા દહમ ચજદ” (હમેશાં ‘તાઓ અઘી ન્માને’ સાથે.)
૧. ક્રવરદેગાનના દીવસો સીવાય બીજા બધા દીવસો હોય તો,	જન્દેહ-રવાંન (યાને જીવ-તાઓને લગતાં) એ કે એક ખુસ્તુદીનાં જથ્થોના આફ્રીન્ગાંનોમાં ઉપલો કરદો હમેશાં થાયછે. (ચેહારમનાં બામદાદનાં આફ્રીન્ગાંનમાં જોડાંની ક્રીયા વખતે જન્દેહ-રવાંન જુકત માટે પણ એજ કરદો કરવો.)	અનુશેહ-રવાંન યાને ગુજરેલાંને લગતાં તમામ આફ્રીન્ગાંનોમાં ઉપલો કરદો થાય છે.

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૧૬ ને ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૧૪ થી કુટનોટ ચાલુ.]

કયા કયા દીવસો ઉપર?	“હુકત ચથા દહુમ વીરપેશા” (સાથે હમેશાં આખીજ 'યાઓ વીસાદ' ભણવી.)	“દો ચથા દહુમ ચજદ” (હમેશાં 'તાઓ અહી ન્માને' સાથે.)
૨. ક્રૂવરદેગાન ના દીવસો દરમ્યાન: (ક) પન્જે કેહુ ચાને રુપેન્દા રમદ મહી ના ના આશુતા દથી અનેરાંનરોજ સુધી.	અથો ક્રૂરોરોની ખાસ આરાધનાનાં આક્રીન્ગાંનામાં ઉપલો કરદોજ ભણવો.	એ દીવસોમાં ગુજરેલાંઓનું ચેહારમ, દશમું, માસીસો, છમસી, વરસી વીગેરે ખાસ ઠાંકણું પડતું હોય તોજ ત્યાં ઉપલો કરદો કરવો.
(ખ) પન્જે મેહુ ચાને ગાથાના પાંચ દીવસો- માં.	ગાથામાં પડતાં ચેહારમનાં દહમનાં જોડાંનાં આક્રીન્ગાંન વખતે જન્દેહ-રવાં જુક્ત મોટે ભણાય છે તે સીવાય, ખીજાં કોઠખી જન્દેહ-રવાં કે અનુશેહ-રવાં આક્રી- ન્ગાંનામાં ઉપલો કરદો ભણવો નહીં.	ગાથામાં પડતાં ચેહા- રમનાં ખામદાદનાં આક્રીન્ગાનમાં કુકત અનુશેહ-રવાંન મોટેજ ભણાય છે તે સીવાય, ખીજાં કોઠખી જન્દેહ- રવાંન કે અનુશેહ-રવાં આક્રીન્ગાંનામાં ઉપલો કરદો ભણવો નહીં.
(ગ) ક્રૂવરદીન મ- હીનાના હોર- મજદરોજથી અમરદાદ રોજ સુધીના સાતે દીવસો- માં:	આ ક્રૂવરદેગાંનના દીવસો ને અમશાસ્પદોની આરાધ- નાનાજ કુકત ખાસ દીવસો છે તેનાં આક્રીન્ગાંનામાં હમેશાં ઉપલો કરદો ભણાય છે.	આ દીવસોમાં ગુજ- રેલાંનું ચેહારમ, દશમું, માસીસો, છમસી, વરસી વીગેરે ઠાંકણું પડે તોજ ત્યાં ઉપલો કરદો કરવો.

ની ક્ષુભનથી તે ઊરવાન જે “તનહા”^{૨૧૨} હોય તો દહમ યજ્ઞના બે કરદા કરીને તેનાં તનનાં અનાસરને દહમ યજ્ઞના હવાલામાં સોંપે છે, અને સરોશનો એક કરદો કરીને તેના કેહરપને સરોશ યજ્ઞના હવાલામાં સોંપે છે, કે જે કેહરપની અંદર તેવીધી, ઉક્તાંન અને ઊરવાન સમાધ જાય છે. જે તે ઊરવાનનું “જુશ્ત”^{૨૧૨} યાને જોડાનું કરવું હોય તો ઉપલાં આક્રીન્ગાંન

(૨૧૨) તનહા=એકજું, એટલે પરણ્યા વગરનું તેમજ એક પરણેલું ઊરવાન હોય છતાં તેને અએત્વદથની પોતીકી જુશ્ત (એ બાબે જુઓ અગાઉ આપેલી ફુટનોટ નં ૦ ૧૬૫, તથા ક્રશો-ગદ્ પુ. ૫, અંક ૧, પાને ૪૦ ચે, નોટ નં ૦ ૧૨૫) ને બદલે કેશાશની જુશ્ત મલી હોય તેવાં મરદ યા ઓરત પણ તનહા ગણાય છે, એટલે કે, “કુદરતમાં ખરાં જોડાં વગરનાં” ગણાય છે, અને તેટલા માટે, તેવાં કેશાશનાં પરણેલાં મરદ-ઓરતાની જોડાંની ક્રીયા અસલના વખતમાં કદીથી કરવામાં આવતી નહીં હતી, જે કે હાલમાં તો બંને પરણેલાંઓની જોડાંની ક્રીયા થાય છે. આપણે “અએત્વદથ” શબ્દનો પુલંદ અર્થ અત્યાર આગમચ જોઇ ગયા છીએ, અને વધુ પુલાસા માટે “જરથોશ્તી ઈહમે ક્ષુભ સીરીઝ, નં ૦ ૨, સુદરેહની તાવીલ” (રચનાર મી ૦ બેહેરામશાહ ન. શરાશ) ના પાનાં ૯૫ થી ૯૮ જોવાની ખાસ ભલામણ કરવામાં આવે છે.

અરવાહી આલમના છેક શરૂઆતનાં “મીનો કરકો” નાં મરકજ બપર દરેક ઊરવાન જે કુદરતી અચુક કાયદે “શરીશ” તથા “અસીસ” (યાને મરદ-ઊરવાન અને ઓરત-ઊરવાન) એવા બે વિભાગોમાં ધુટાં પડી જાય છે, તેઓ પોતપોતીકા કેશાશ મુજબ પોતાની કારકોઈ અહીંઆં જુદી જુદી શરૂ કરે છે. જે ઊરવાન અહીંની પોતીકી જીંદગીઓ દરમ્યાન પોતાથી સામી જાતીનાં ઊરવાનો સાથે ખરી કુદરતી જીંદગી ગુજરે છે, તેમજ (Sex) યાને જાતી-ભેદને લગતા તમામ ગુનાહો અને અનીતીઓ (જેની ટીપ પતેત પરોમાનીમાં સમાવવામાં આવી છે) તેમાંથી મુક્ત રહે છે, અને પોતાની નજર સદા પોતીકી ‘જુશ્ત’ તરફ જ રાખી નેકીનીતીથી રાહે-રાસ્ત સદા તરીકતનો અમલ કરે છે, તો પોતીકી અએત્વદથની જુશ્ત જલદીથી પામવાનો સંભવ વધતો જાય છે, અને અહીં સંસારી લગ્ન વખતે પણ તેવી જુશ્ત પામવાને તે વિરહું ઊરવાન શક્તિવાન થાય છે, અને મરણ પછી તેવાંજ મરદ યા ઓરતની “જોડાંની ક્રીયા” એહારમને દીવસે અસલ થતી હતી, જે બનાવ કવચીતજ બનતો હતો. એક ઊરવાનને પરણતી વખતે “અએત્વદથ” ની જુશ્ત મલી છે, યા “કેશાશ” ની જુશ્ત (કે જે હમેશાં પારકાં ઊરવાનને લગતી હોય છે તે)

(ફુટનોટ આણ.)

હુમેશાં બેવડાં કરવામાં આવે છે. આએજ વખતે હરવીસ-ગાહમાં

[પાને ૧૧૬ થી કુટનોટ ચાલુ.]

મલી છે તે બાબદનો જવાબ આપવા માટે ઊરવાન અણદીઠ રીતે કયા દરજ્જામાં છે તે જાણવા સારૂ મહાન સોષાવરેજ સાહેબ યાને મગવેનાં સૌથી વડા (જેવણ આખી જરથોશ્તી કોમના સૌથી વડા રહેબર ધાને “જરથુસ્તોતેને” ગણાતા હતા તેવણ) નુંજ કામ પડે છે. આ ઊપરથી એક સોષાવરેજમાં શું “તેહમતની” શક્તિ હોવીજ જોઈએ અને સરોશના નાદ સાથે કેટલા બધા હમ-કલામ થયલા હોવા જોઈએ, કે જે બીના “સોષા-વરેજ” શબ્દનો અર્થ “સરોશ યજ્ઞદના હમ-શરીક” તરીકેનો શ્રેષ્ઠ એલકાબ બતાવી આપે છે, તે આપણે બરોબર જોઈએ છીએ. હાલમાં આપણા પારસી ટોળા વચ્ચે કોઈ પણ સોષા-વરેજ જેવા મહાન સાહેબ નહીં હોવાથી, અસલ ખ્યેત્વ-દથની ગુણત પામનારાં ઊરવાનોના બાબમાં થતી “જોડાંની ક્રીયા” હાલમાં દરેક પરણેલા શખ્સ યા ઓરતના બાબમાં ચાલુ રાખવામાં આવી છે, પછી પોતાનો ખાવંદ યા પોતાની ઓરત કેશાશનાં હોય યા ખ્યેત્વદથનાં હોય. કોઈથી રીતે અસલ સૌથી ખુલંદ “જોડાંની ક્રીયા” નો ખ્યાલ તેમજ તે મારફતે સૌથી મોતેબર “ખ્યેત્વદથ” ના કાયદાનો ખ્યાલ આપણી પાસે હાલ જળવાઈ રહેલો છે તે માટે ખુદના ખચ્ચીત શુક ગુજરીશું !

હાલમાં, જોડાંની ક્રીયામાં પહેલા દીવસથી ત્યાર પછીની તમામ ક્રીયાઓ સામાન્ય રીતે બેવડી કરવામાં આવે છે, પણ અસલ દરેકે દરેક ક્રીયા બેવડી કરવા ઊપરાંત ખાસ ચોક્કસ મહાન ક્રીયા ચિહારમને દીવસે આવાં ખ્યેત્વદથનાં જોડાં માટે ખાસ વધારાની કરવામાં આવતી હતી, જેની યાદગારી પણ આપણાં વચ્ચે ઘણાંજ મરડેલાં મોચડેલાં રૂપે કાંઈક જળવાયલી દીઠામાં આવે છે. આ ક્રીયાને આ લખાણમાં “ચોહારમની જોડાંની ક્રીયા” નું નામ આપવામાં આવેલું છે, પણ હાલમાં પ્રસંગ નહીં હોવાથી, આપણે એ બાબદ પડતી નાંખીશું.

કેવી મોતેબર ને ખુલંદ આપણી માજદયરની જરથોશ્તી દએન છે, કે શક્ત આ એકજ શબ્દ “ખ્યેત્વદથ” ની અંદર તમામ જાતી-ભેદને લગતી નીતીરીતીના સંપુર્ણ “કોડ” (Code) સમાવી દીધા છે, અને એક ઓરત યા મરદ પોતે તદન નીતીમાનજ કાંચ હુમેશાં રહેવું જોઈએ, અને પોતાની જાતીને યા પોતાથી સામી જાતીને નીતીબ્રષ્ટ કયાંથી આકેબત તો પોતાનુંજ સૌથી ખુરું કરે છે, અને ઊરવાનીક વૃદ્ધિમાં પછાત પડે છે, તે બરોબર ધ્યાનમાં ઊતરે છે, જો હુ-યા એમજ સમજતી થાય કે કુદરતમાં આવો (કુટનોટ ચાલુ.)

યાને યજ્ઞને-ગાહમાં એક જાઓતા અને આતરવક્ષના દરબજા-

[પાને ૧૧૭ થી કુટનોટ ચાલુ.]

મહાન “અસ્તેવદ્ય” નો કાયદો પડેલો છે, કે જે નેમ તરફ આખી આદમજાતને અંતે જવાનું છે, અને દરેક મરદ દીઠ તેની ઓરત યા દરેક ઓરત દીઠ તેનો મરદ કુદરતમાં અચૂક નિરમાણ થયેલો છે, તો પછી પોતાની દયાનત બગાડી પોતાનીજ જીવિત તરફ નેગાહ રાખવાને બદલે બીજાંઓની જીવિતને હુલવાનો ખ્યાલ કરી કેશાશમાં આવવા કરતાં તે જરૂર જરૂર કરે અને કમકમે, કારણ કે બીજાના કુદરતી હક ઉપર ત્રાપ મારનાર પોતાનો હકથી તેમજ ખોરવી દે છે, અને પોતાની જીવિત બીજાને હાથે હુલાઈ જવાનો સંભવ ઊભો કરે છે, અને આવી રીતે પોતાની ઊરવાનીક વૃદ્ધિને પોતેજ પાછળ હાકે છે. હાલમાં હાસમી જમાનામાં જે બધી ધૂપી બંધ બારણેની તેમજ છડેઓક અનીતીઓ ફેલાઈ રહી છે, અને પરણેલાંઓ તેમજ વગર પરણેલાંઓ સર્વે જાતી-ભેદના કાયદાનો જે મોટા પાયા ઉપર અનાદર કરી રહ્યાં છે, તેનું બાતેનમાં મુજબ કારણ પોતાની જાતને લગતા આવા બુલંદ બાતેની કાયદાઓ બાબેનું અજ્ઞાનપણું છે. જ્યારે આદમ-જાત જાતી-ભેદ (Sexual nature) નો ખરો કુદરતમાં પડેલો ભેદ ઉપર મુજબ સમજીને કુદરતને તાબે થઈને તદ્દન નીતીવાન બાતેનથી છંદગી ગુન્નરતો થશે, અને કાર્યથી તો શું પણ મીઝ યાને વિચારથી પણ જાતી-ભેદને લગતી આડી અવળી બાબદો ઉપરથી ધ્યાન તદ્દન ખસેડી નાંખશે, અને લગનના પવીત્ર કુદરતી કાયદાઓ જાળવતી થશે, ત્યારે અને ત્યારેજ આ ખનીરથપામી ઉપર ખરો “ગોસ્પંદી તેવીષી” નો રાજ અમલ ફેલાશે અને ત્યારેજ “ફ્રેશો-ગેઈ” ના ખરા સોનેરી હીંગામ (Golden Age) ની આશા રાખી શકાશે.

અહીં, એક ખોટો ખ્યાલ તોડવાની જરૂર છે. કેટલીક શીલસુશીઓ શીખવે છે કે આપણાં ઊરવાનો અહીં વેર જાતી (Sex) રહીત છે, અને જાતીનો ગુણદોષ ને સ્વભાવ તો આ શરીર વારણ કરવાને લાઈજ ઊત્પન્ન થાય છે, અને જાતી (Sex) નું મુજબ આ અનાસરી કાયદામાંજ પડેલું છે, નહીં કે ઊરવાનમાં. પણ જરૂરથી ધેદને ક્ષત્રુમ ઉપલા વિચારને સદંતર બુલભયો અને અકુદરતી જણાવે છે. જે પ્રમાણે ઇલેક્ટ્રીસીટી યાને વિજળીનો ખ્યાલ કરતાં, આપણે હમેશાં “પોઝીટીવ” ઇલેક્ટ્રીસીટી ને “નેગેટીવ” ઇલેક્ટ્રીસીટી એમ બે વિભાગોનો ખ્યાલ હમેશાં સાથે લઈએ છીએ, અને ઇલેક્ટ્રીસીટી પોઝીટીવ અને નેગેટીવ એવાં બે રૂપેજ હમેશાં પ્રગટ થાય છે તોજ કાર્ય કરી શકે છે, જે પ્રમાણે નેગેટીવ હમેશાં નોર્થ અને સાઉથ પોલ (યાને ઉત્તર અને દક્ષીણ છેડા) એવાં બે રૂપેજ જાહેર થઈને કાર્ય કરી શકે છે, તેજ પ્રમાણે ઊરવાન કે જે ઉપલી બે આલભોમાં—મીનોઈ ને છરમાનીમાં—અખંડ, જાતી-રહીત છે, તે જ્યારે નીસ્તીની આલભોમાં—

(કુટનોટ ચાલુ.)

વાલી એક જોડ જે ઉરવાનના રહેલત થવા સાથેજ ત્રણ સરોશ અને ત્રણ વંદીદાદ કરવા માટે રોકાયેલી હોય છે, તેજ જોડ તે

[પાને ૧૧૮ થી કુટનોટ ચાલુ.]

યાને અરવાહી અને આ જુસ્માની આલમમાં—પોતાનો એજાંય ટાળવા આવે છે, કે તેજાંજ ઉરવાન અરવાહી આલમની શરૂઆતનાં મરકજ આગલ આવતાંજ એક ‘પોઝીટીવ’ અને બીજો ‘નેગેટીવ’ એવાં બે રૂપેજ પ્રગટ થાય છે અને જેટલો વખત નીસ્તીની આલમમાં રહે છે તેટલો વખત આ અસલ અખંડના બે વિભાગી રૂપેજ કાર્ય કર્યા કરે છે. આ એકજ ઉરવાનનાં બે રૂપોમાંના “પોઝીટીવ” ભાગને ‘શરીર’ (એટલે અહડયાતુ) નામ અને “નેગેટીવ” ભાગને ‘અસીસ’ (એટલે ઉતરતુ) નામ જરથોસ્તી ઇસ્ને દ્વનૂમ મુજબ આપવામાં આવ્યું છે. હવે ઉરવાનનો ‘શરીર’ (Positive) ભાગ વધુ નીસ્તી થતી વખતે પોતાને લગતાં જમાદાત (યાને ખનીજ-વર્ગ), નખાતાત (યાને ઝાડપાન-વર્ગ) તેમજ હૈવાનાત (યાને જનવર-વર્ગ) માં ચાલી ગયલાં અંશે સાથે હમેશાં નર—શરીર (Male body) ધારણ કરી શકે છે, અને તેજ મુજબ ઉરવાનનો ‘અસીસ’ (Negative) ભાગ પોતાને લગતાં જમાદાત, નખાતાત તથા હૈવાનાતમાં ચાલી ગયલાં અંશે સાથે હમેશાં માદા—શરીર (Female body) કુદરતને અચુક કાયદે મેળવે છે. ત્યારે આ ઉપરથી આપણે બરોબર સમજી શક્યે છીએ કે શક્ત આદમ જાતજ નહીં પણ તમાચ જનવરો, ઉરવરો, અને ખનીજોની અંદર જે જાતી—ભેદનો કાયદો પડેલો છે અને બધેબધે નર—માદાનોજ કાયદો (Sexual instinct) કાર્ય કરી રહ્યો છે, તેજાં જામુલ ઉરવાનોના આ અસલ પાતેની વિભાગીપણાં અને જોડપણાંને આભારી છે. ઉરવાનને લગતી અતી શુદ્ધ બાબદ જરથોસ્તી ઇસ્ને દ્વનૂમ ધણીજ સરસ રીતે સમજાવે છે, અને તેને આધારે મરદ-ઉરવાન અને ઓરત-ઉરવાનના પુદ સરથોક (Components) માં કેટલો બધો કુદરતી શરક રહે છે કે જે શરકને લીધેજ મરદ-શરીર અને ઓરત-શરીરનાં અંગોમાં પણ બાહ્ય શરક પડે છે, તે સમજી શકાય છે. એક મરદ-ઉરવાન કદીબો ઓરત-શરીર કોઇપણ જન્મમાં ધારણ કરી શકે નહીં; તેને માટે તે તદન અશક્ય છે; એજ મુજબ એક ઓરત-ઉરવાન માટે મરદ-શરીર લેવું તદન અશક્ય છે. જેઓ એમ બોલે છે કે એક મરદ યા ઓરત જન્મેજન્મ ગમે તેમ શરીર ધારણ કરી શકે છે, તેઓ ઉરવાન અનાસરી બદન કયે કાયદે મેળવે છે તે બીનાથી બીલકુલ અગ્ના છે, અને જેમ પીંજરાંને ચક્ષી સાથે સંબંધ રહે છે તેવો શરીરને ઉરવાન સાથેનો અજાત સંબંધ જાનનારાઓ કવી ગંભીર ખતા ખાય છે તે આપણે આગલ કુટનોટ નં ૦ ૧૨૬-૩૦ માં જોઇ ગયા છીએ.

ઉરવાનની નહાયતે એહારમની અરદાક્રવશની યજ્ઞને^{૨૧૭} કરવી શરૂ કરે છે. આ યજ્ઞને સંપૂર્ણ થઈ રહેવા પછી તે યજ્ઞને કરનારાજ યોજદાએગરો, જે ઘેરમાં ઉરવાન થયું હોય છે તે ઘેરમાં આવીને^{૨૧૮} અરદાક્રવશની અને સરોશની એહારમની બાજર^{૨૧૯} ઇજે છે. ત્યારબાદ, તેઓ બંને જોડ થઈને ઘેરમાંજ

(૨૧૩) અરદાક્રવશની યજ્ઞને—યજ્ઞનેની ખાતેખર ક્રીયાથી કેવી સાયન્દીક્રોધ અસર ઊત્પન્ન થાય છે, અને ઉરવાનને કેવી રીતે મદદ કરતી થઈ પડે છે, તે બાબે સવીસ્તર રસીક બ્યાન “જરથોશ્તી ઉરવાનની મરણ પછીની હાલત” નું ચોપાન્યું, પાને ૩૩ થી ૩૭ ને લંબાણથી આપવામાં આવ્યું છે.

(૨૧૪) ઘેરમાં આવીને બાજ ઇજે છે—“બાજધરનાં” ની ક્રીયા હમેશાં ઘેરમાંજ ભોંયતળે ધરાવવી જોઈએ, અને દરેકેઘેરમાં એ ક્રીયા કરાવવાની નથી, એ આપણે અસલ કાયદા હાલ થોડાંક વરસ થયાંજ કમનસીબે જુલાઈ જવા લાગ્યો છે, અને જેઓ ઘેરમાં બધી સાધારણ ક્રીયાઓ કરાવે છે તેઓ વટીક દરેક ઘેરમાં કરી, “બાજ” અગ્યારી આતશબેહેરાને ઇજાવે છે, જે વાજબી નથી.

અહીં કોઈ કદાચ સવાલ કરે કે અગાઉ જણાવી ગયા મુજબ ભોંય જો ૧૦ દીવસ યા ૧ મહીનો રખાય, ત્યારે બાજ કેમ ધરાય? તેનું જાણવું એ જે જ્યાં પહેલાં ઉરવાનને સચકાર કરેલો હતો તે જમીન સાથે દીવસે, જેમ પ્રમાણ છે તે પ્રમાણે, નીરંગ છાંટી, કપડાંએ સાફ કરી, અને પાણી છાંટીને યા છાંટયા વગર, ત્યાં જે બેહેરેહ (પાને કળસ્યો) ગુલ અને ચેરામ સાથે મુકે છે, તેનાથી હમેશાં ઘેરમાં બાજધરણાંની અને આક્રીન્ગાંનની ચેરાડી તણ કદમથી વધારે હમેશાં તરીકત પ્રમાણે રહે છે. તેથી સાથા દીવસથી જ્યારથી ઘેરના આતશપર સરીઅત પ્રમાણે દરેક ખાનું પકાવવાનો હોકમ છે, ત્યારથીજ સરીઅત પ્રમાણે “અધપી” ને લગતી બધી ક્રીયાઓ (જે વીશે હમણાંજ નીચે બોલવામાં આવશે તે) ઘેરમાંજ કરાવવાનો હોકમ છે.

ઘેરમાં બાજ ઇજાવતી બાબદ આપણને નીચલા અતી અગત્યના સવાલ ઊપર લઈ જતી હોવાથી આપણે તે સવાલ હવે વીસ્તારીને જોઈશું :

ગુજરેલાંઓની ક્રીયાઓ :

તે કાંડું કરાવવી જોઈએ? ઘેરમાં કે દરેકેઘેરમાં?

આ તો જાણીતી વાત છે કે આપણા બાપદાદાઓ જેઓ પેગામ્બર સાહેબના કાંલ ઊપર હમેશાં ઊસ્તવાર રહેતા હતા તેઓ હમેશાં મરણ પ્રસંગની ક્રીયાઓ બે ભાગમાં કરાવવાનું જરથોશ્તી દ્વિનના કાંલ મુજબ

(કુટનોર આશુ.)

એહારમનું આક્રીન્ગાન કરે છે. ત્યારપછી બીજી હાવન યા

[પાને ૧૨૦ થી કુટનોટ ચાલુ.]

પાળખી લેખતા હતા : આક્રીન્ગાન, દરન, બાળ, ક્વર્દેગાન યાને મુકતાદની ક્રિયાઓ જેવી બધી ક્રિયાઓ હમેશાં ઘેરમાં જ થવી જોઈએ, અને યજ્ઞને, વંદીદાદ, હમાયશ્ત વીગેરે મોટી પાવમેહેલની ક્રિયાઓનું શક્ત આતશ-એહેરામ કે આતશ આદરાનમાં કરાવવી જોઈએ, એ કાયદો હમેશાં તેઓ પાળતા હતા. પણ મુંબઈનાં મકાનોમાં માળેમાળ રહેવાનું થયું, ને ઘરમાં બાળ ધરવાની જગા ઘેરવાળાઓએ જેમ હાલમાં માસીક માંદગીવાળી ઓરતોને ઊપર બેસવાનો ચાલ પાડ્યો છે તેમ તે વખતે નહીં રાખીને કબજે આદરીઆનમાં બાળ ધરાવવાની કીધી,—તેથી દરેક કુટુંબની જુદી નહીં પણ જુદાં જુદાં કુટુંબોની સામટી અનજુમનમાં તદ્દન ખોટી રીતે ધરાવા લાગી—તે વખતથી જ ને ખરો રીવાજ હતો તે બેદરકારીથી નીકળી ગયો, જો કે હાલમાં બાહેરગામમાં તો ઘેરેઘેર નીચે બાળ ધરાવવાનો ચાલ હજીયે મોજુદ છે. પણ અઘપીની ક્રિયાઓની ખોરવણીની આ રીતે પેહેલ થઈને જ અટકી નહીં, પણ વળી તેથીને વધારે હાલમાં આપણા લોકોમાં સંજોગો ઊભરાઈ ગયા છે, અને જે ક્રિયાઓ ઘેરમાં થાય તો જ તેનું ખરું કાર્યસાધક શું નીપજે તેવી આક્રીન્ગાન, દરન, બાળ, ક્વર્દેગાન જેવી સઘળી ક્રિયાઓ ઘેરમાં કરવાનું કાઠી નાંખી, દરેકેદર કે આતશ-એહેરામમાં પોતાના પંથકાને કરવા સોંપી દે છે. પણ આ પગલું અજ્ઞાન-પણામાં ભ્રમ્યાથી આપણાં લોકોએ પોતાને કેટલુંબધું નુકસાન કીધું છે તેનો ખ્યાલ નીચેનાં લખાણપરથી સ્પષ્ટ આવશે.

જરથોસ્તી દએન મુજબ, દરેક ખસ્તે—કુસ્તીઆંન ગુજર પામ્યા પછી તેની ક્રિયાઓ બે ભાગમાં વહેંચાઈ જાય છે : એક, સાદી (હુશ્મોરદી) ક્રિયાઓ (કે જે “અઈપી” ની ક્રિયાઓ તરીકે પણ ઓળખાય છે); અને બીજી, પાવમેહેલની ક્રિયાઓ. પાવમેહેલની ક્રિયાઓની અંદર યજ્ઞને, વંદીદાદ, વીસ્પરદ, નીરંગદીન, હમાયશ્ત, પાસ્તા, વીગેરે સમાઈ જાય છે, જે મુલંદ ક્રિયાઓ ઊરવીસ—ગાહ યાને પાવમેહેલમાં બરજનુમવાલા યએજદાએગર સાહેબોનું કરી શકે છે. એ મહાન ક્રિયાઓનો ‘મેન્નેટીક કરન્ટ’ યાને વીજળીક પ્રવાહ હમેશાં આતથે વરાહરાંન યા આતથે બેહરાંનની મારફતે આતથે આદરાંનજ ખેંચી શકે છે, અને તેટલા માટે તે ત્યાં જ થવી જોઈએ, તો જ બહુ કાર્યસાધક પરીણામ આવી શકે છે. પણ જે ક્રિયાઓ ‘હુશ્મોરદી’ યાને સાદી છે,—જેવી કે બાળધરનું, ક્વર્ષી, આક્રીન્ગાન, ક્વર્દેગાન, ગાહખ્યાર, જશન, પાવી, શરેસ્તા, સીરોજ, રોજગાંન (યાને ગુજરેલાંઓની યાદમાં રોજ થતાં આક્રીન્ગાંન), માહીગાંન (યાને ગુજરેલાંઓની યાદમાં મહીને મહીને પડતા અવસરોની ક્રિયા), સાલીગાંન (યાને

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમુલ લખાણ પાને ૧૩૧ મે ચાલુ ક્રીડું છે.)

[પાને ૧૨૧ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ગુજરેલાંઓની યાદમાં વરસે વરસે પડતાં ઠાંકણાં) ની ક્રીયા વીગેરે વીગેરે—
તે બધી ક્રીયાઓ તો ફક્ત (૧) જ્યાં ગુજરનારના અતલગના કે દુરના
મરતખા પ્રમાણે ખેંચીઓ, યા તો (૨) જ્યાં તે ગુજરનારનાં દોસ્તઆસ્નાવો
ખેંચી મીસાલ હોય તેવાં લોકની “અઘપિ” જ્યાં બંધાયેલી હોય ત્યાંજ
બધી થવી જોઈએ. આ “અઘપિ” એટલે શું તે આપણે હવે બારીકીથી
જોઈશું.

મેહેરના જે સાત વિભાગો થયેલા છે અને જેને મેહેર ન્યાયશ તથા
યુક્તમાં “અઘપિ-દખ્યૂ”, “અન્તરે-દખ્યૂ”, “આ-દખ્યૂ”, “ઊપ-
ધરિ-દખ્યૂ”, “અદધરિ-દખ્યૂ”, “પધરિ-દખ્યૂ” અને “અઘપિ દખ્યૂ”
નામે આપવામાં આવેલાં છે, તેમાંનો છેલ્લો જે “અઘપિ-દખ્યૂ” છે
તેની મોરબદ એ છે કે દરેક શખ્સ પોતાની આસપાસ જે વાતાવરણ પોતાના
વિચારઆચાર, રહેણીકરણીથી ચાલુ ઊભી કરે છે અને જેની અંદરથીજ ઊપરથી
આવતા આસ્માનોના પ્રવાહો ઉવટે આરપાર પસાર થઈ તે માણસના
કેશાશના મુરખ્ય સાથે તેને મુખ દુઃખ ચોકસ હૃદની અસ્પંદી સુધી ચાલુ
પોહોંચાડે છે, અને ચોકસ હૃદની અસ્પંદી ઊપરાંત તેનો કેશાશ બરપા થાય
છે, તેવી “અઘપિ” ની યાને દરેક શખ્સની લગોલગ નજદીક કામ કરતી
પોતીકી વાતાવરણને (Personal magnetism) “અઘપિ” તરીકે
ઓળખાવેલી છે. ત્યારે એ કાયદા મુજબ ગુજરનારની જ્યાં “અઘપિ”
બંધાયેલી હોય, તે જ્યારે જીવતો હતો ત્યારે તેની સાથે રાત દીવસ જેઓ
વધુ આકર્ષણ—પછી તે લોહી, તોખમ, ઓદાન, શીર, તેવીથી, વાસ્ના,
કે અતીથ પ્યારથી થયું હોય તે—માં વસ્યાં હોય તેવી મેગ્નેટીક ખેંચાણવાલી
વિચાર—વાતાવરણ જ્યાં ઊભી થઈ હોય, ત્યાંજ અંતઃકરણ સાથેના મીઝ
(યાને વિચાર) ગુજરેલાં ઊરવાનને મારેના બની શકે અને તેવાજ મીઝ
પેલાં ઊરવાનની કવધીને પોહોંચી તેને વળતું ખેંચાણ કરી શકે છે. “અઘપિ”
વગર ઊરવાનનાં ભાનતું ખેંચાણ અહીં થઈ શકતું નથી.

આપણામાં ફક્ત જે ગુજરેલાં ઊરવાનના અહીં કોઈપણ ખેંચી કે
દોસ્તઆસ્નાવો નહીં રહ્યાં હોય તેવાઓનાજ અપવાદના બાબમાં “શાયસ્ત
લા શાયસ્ત” યાને ન છુટકે તે ગુજરેલાં ઊરવાનની ક્રીયાઓ તેનાં કુટુંબ
સાથે સંબંધ ધરાવતા પંથકીને સોંપવામાં આવતી હતી, કારણ કે તે સીવાય
બીજો કોઈપણ ચારો નહીં હતો. પણ જ્યાં સુધી મરનારનાં કોઈપણ મરતખા
પ્રમાણેનાં ખેંચીઓ દાખલા તરીકે તોખમ, ઓદાન, શીર વાસ્નાના મરતખા
પ્રમાણેનાં ખેંચીઓ તેમજ જીવેજન દોસ્તો હયાત હોય ત્યાં સુધી તો તે મરતખા

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણુ પાને ૧૩૧ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૨૨ થી કુટનોટ ચાલુ.]

પ્રમાણે ખેશીઓનાં લોહી, તોખમ, વાસ્ના, મીઠ્ર, મોહ્યત વીગેરેની અસરથી જે એક બળવાન મેઝનેટીક પ્રવાહ બંધાય છે, તે પ્રવાહની અંદરજ ક્રીયાકામ કરાવવી જોઈએ. હવે જે ઊરવાનો અહીંથી રહેલત પામી પોતીકાં સુક્ષ્મ કુટુરપની અંદર અનદીક આલમમાં રહીને પોતીકા મીઠ્ર પોતીકા ચહ્ન-ઉતર મરતપાના ખેશીઓ તરફની ક્રીયાની આશાથી ચલાવ્યા કરે છે તે વખતે જો અહીંના તેનાં જીવતાં વહાલાંએ તરફથી બંધાયેલી આ “અઘપિ” નું ખેંચાણુ તે ક્રીયાકામ થતી વખતે હાજર નહી હોય તો ઊરવાનોનાં જીવલા મીઠ્રની ખાસ્તર (યાને વિજળી) અહીં ખેંચાતી નથી, અને આવી રીતે “અઘપિ” ની બહાર ‘હુશ્મોરદી’ ક્રીયાઓ કરાવવાથી તે ક્રીયાઓની મકસદ સુદલ પાર પડતી નથી. તેથીજ અવસ્તામાં લખેલું છે કે અષાઙિ-નામ શ્રોહરોની તુષેલમાં ગુજરેલાં ઊરવાનો નીચે આપેલા ક્રવરદીન ચક્રત, કરદો ૧૭ મો, ૩કરા ૪૯-૫૦ સુખ્ય, “અઘપિ” નીજ ચાલુ ખાહેશ કરતાં રહે છે કે “કોણુ અમુને વખાણુશે? કોણુ અમુને ચાહેશે?”

અષાઙિનાંમ વંધુહીશ સ્તરાઓ સ્પેન્તાઓ ક્રવપયો યજ્ઞમઘદે. યાઓ વીસાદ આવયેઘન્તિ હમસ્પદમએદએમ પઘતિ રતૂમ, આઅત અમ્ર વીચરેન્તિ દસ પઘરિ ક્ષરનો અવત અવો જિદનાઓંઘહેમ્નાઓ.

કો નો સ્તવાત, કો યજ્ઞઘટે, કો ઊશ્યાત, કો ક્રીનાત, કો પઘતિ-જનાત, ગઓમત જસ્ત વસ્રવત અપ-નાસ નેમંઘહ. કહે નો ઘદ નાંમ આંઘઘસ્થાત, કહે વો ઊર્વ ક્રાપેજ્યાત, કહ્માઘ નો તત દાથ્રેમ દયાત, યત હે અંઘહત ખઘસ્થાંન અજ્યમ્નેમ યવએચ યવએતાતએચ.

યાને “અષાઙિનાંમ” નાં ભલાં, શરાં, તથા આપ્યાદી કરનારાં શ્રોહરોની સાથે હમે યાને ભલાં, શરાં, આપ્યાદી કરનારાં “અષાઙિ-નાંમ ક્રવપીઓ” ની સાથે હમે એકતાન થઘએ છીએ, જેઓની તુષેલમાં ગુજરેલાં ઊરવાનોનાં અશો-શ્રોહરો હમસ્પદમએદેમ ગાહમ્પારના (કુટનોટ ચાલુ.)

[* અહીં નોંધવું ઠીક થઈ પડશે કે ગુજરેલાં ઊરવાનોના શ્રોહરો “અષાઙિનાંમ” નાં શ્રોહરોની તુષેલમાંજ ઊતરે છે, કારણકે ઊપર પાદ-૩૭ ના કોઠાનાં બીજાં પાનાંની પહેલી ચાર લીટીમાં જોઈ ગયા છીએ તેમ અરવાહી આલમ સુધીનાં દરેકે દરેક શ્રોહરોને વાસ્તે ‘અષાઙિનાંમ’ જ આપેલાં છે. ક્રવરદેગાંનના દશ દીવસ દરમ્યાન બધાં ઊરવાનો ઊતરે છે તેથી ‘અષાઙિનાંમ’ ની તુષેલ આ ૩કરામાં આપેલી છે એ અસુક કાયદો ધ્યાનમાં રાખીનેજ આ વાક્યમાં “અષાઙિનાંમ ક્રવપી” શબ્દ ખાસ વાપરેલો છે.]

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૩૧ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૨૩ થી કુટનોટ ચાલુ.]

હીંગામ ઊપર ખાનદાન યાને કુટુંબની “અઘપિ”ને લીધે આવે છે, (તથા) આખે મદદના ખાઉશ રાખતાં દશ રાત (યાને ક્રવરદેગાનના પહેલા દશ દીવસો) તે તરફ ર્યા કરે છે, કે :

‘કોણ હમુને સ્તોત પુગાડશે? કોણ એકતાન થશે? કોણ કીર્તી ગાયે? કોણ મોહોબત રાખશે? “ગઝો”† યાને ભલી પેદાયશના ખોરાક સાથના તથા વસ્ત્ર યાને સીઆવ સાથના હાથે (તથા) અઘોઈ તરફ પોહોં-ચાડનારી બંદગીથી કોણ (હમુને) આદરમાન આપશે? હમારાંમાંના કોણનું નામ અહીંઆં યાદ કરવામાં આવશે? તમારાંમાંનું કોણ અમારાં ઊરવાનને યાદ સાથે એકતાન કરશે? હમારાંમાંનાં કોણને તે લેટ (યાને માંઝના સ્તોત) આપવામાં આવશે? કે જે (લેટ) હમેશને હમેશ સુધી તાજ ખોરાક (તરીકે અમને) થાય.’”

ત્યારે આ “અઘપિ” માં ઉત્પન્ન થતી ખાસ્તરનાં આકર્ષણને કાયદો અગત્યનો છે. આજે તો દરેક બાજુ આક્રીન્ગાંન ઘેરમાંથી હડ-સેલી કાઢી અગ્યારીમાં સોંપી આપણા લોકો પોતાની સગવડ સાંધવા છટકી જાય છે. પણ અગ્યારીમાં કીધેલી દરેક બાજુ વીગેરે “હુશ્મોરદી” કીયાઓ, “અઘપિ” ની ખાસ્તરનાં જોઈતાં ખેંચાણની ગેર-હાજરીમાં, કે ભાગે ૨૬ જાય છે, અને શકત તે કીયાઓ વેળાએ ભણતા અવસ્તા માંઝના કે ભાગની માંઝ તરીકેનીજ અસર શકત મલી શકે છે; તેથી ક્યારે? જે અવસ્તા માંઝ હાલના માફક જે ખેપરવાહીથી અને જેમ ગમે તેમ અને ગમે તેવી ભલુકદાર ઇલેક્ટ્રીક ખતીઓ નજદીક ભણવામાં આવે છે તેમ નહીં, પણ અશોઈ જળવીને અને માંઝને લગતા તદ્દન સાયન્ટીફીક કાયદા પાળીને ભણવામાં આવે ત્યારેજ તે કે અસરખી મળી શકે, કારણકે બીજી કાંઈખી ખતી નહીં લેતાં શકત રોગન (યાને ધી યા વનસ્પતીક તેલ) ની લાઈટ કે જે પણ ભણતી વેળા ત્રણ ‘કદમ’ દુર રાખવાનું શરમાન છે તે લાઈટ લઈને જે માંઝ ભણાય તોજ તે સ્તોત કતે ન થતાં તેની અસર કે ભાગે મલે છે, નહીં તો ભલુકદાર રોશનીમાં તેના સ્તોત કતે થઈ જાય છે.

(કુટનોટ ચાલુ.)

[† “ગઝો” એટલે ભલી પેદાયશનું યાને પોતે દેયાત રહી બીજાને પોષણ કરે એવું ખાણું, જેમાં “ગાઊશ-હુદાઓ” યાને દુધ-ધી તેમજ વનસ્પતી વીગેરે આવી જાય છે, પણ કીયાકામમાં તો તેઓનું ખારેહ કાચ આવે છે.]

* * * * * (અસંજ લખાણ પાને ૧૩૧ મે આલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૨૪ થી કુટનોટ ચાલુ.]

વળી “અર્ધપિ” માં હુશ્મોરદી ક્રીયાકામ થવાથી જેમ ગુજ-રેલાં ઉરવાનોને તે ક્રીયાઓ પુગી શકેછે તેમ તે ઉરવાનો તરફના આશીશોનો કુદરતી વળતો અચુક બદલો તે ક્રીયાઓના જવાબમાં આહી ક્રીયા કરાવનારાંઓને ફક્ત “અર્ધપિ” ની ખાસ્તર મારફતેજ પોહોંચી શકે છે. એ માટે હાલના મોજુદ અવસ્થામાં ખુબી સામેતી નીચે ગુજ્ય મળે છે :

ફવર્દીન યશ્ત, — કરદો ૧૩, ફકરા ૫૧-૫૨.

આઅત યો ના હીશ ફા યન્ધતે ગઓમત જસ્ત વસ્તવત અપ-નાસ નેમંધઃ અહ્માઘ આક્રીનેન્તિ દત્તાઓ અધનિતાઓ અત્યિ-શ્તાઓ ઊઘાઓ અપાઊનાંમ ફવપયો.

ખુયાત અહિ ન્માને ગેઊશ્ય વાંચવ ઊપ વીરનાંમ્ય, ખુયાત આસુશ્ય અરપો દરેજરસ્ય વાક્ષો, ખુયાત ના સ્તાલ્હો વ્યાખનો, યો નો વાદ ફાયમંધતે, ગઓમત જસ્ત વસ્તવત અપ-નાસ નેમંધઃ.

યાને “વળી જે શમ્પસ ખોરાક સાથના અને વસ્ત્ર સાથના હાથે તથા અશોઘ તરફ પોહોંચાડનારી બંદગીથી તે (શ્રોહરોની) સાથે એકતાન થાય, તેને “અપાઊનાંમ” નાં શ્રોહરો ખુશ્તુદ થયલાં, દુઃખી નહીં થયતાં, અપમાન નહિ પામેલાં ગાલેખ શ્રોહરો દુવા દે છે : (કે)

‘આએ ઘેરમાં (યાને જે કબીલામાં શ્રોહરોની ક્રીયાઓ થઈ હોય ત્યાં) ગાયઢોરની તથા માણસોની જીઆદતો થજો ! સેતાખ ચાલના ઘોડા તથા મજખુત ગાડી હોજો ! જે કોઈ ખોરાક સાથના તથા વસ્ત્ર સાથના હાથે અશોઘ તરફ પોહોંચાડનારી બંદગીથી હમારી સાથે ખચીત એકતાન થાય તે શમ્પસ જોરેમંદ તથા અનખુમનનો સરદાર થજો !’

ત્યારે “અર્ધપિ” ની ખાસ્તર આહીથી “હુશ્મોરદી” ક્રીયાનો અસર અણદીઠ આલમમાં ઉરવાનને પોહોંચાડવા તથા ત્યાંથી પોતીકાં ગુજરેલાંઓ તરફના આશીશો આહીં ઉતારવા માટે સોથી અગત્યની બેવડી મારફત તરીકે કાર્ય કરે છે.

ઇહમીયત યાને સાયન્સ એટલે ખરેખરાં માનની ગેરહાજરીમાં પોતાના માની લીધેલા વિચારોથી અહીં કેટલાકો વળી એમ સમ-જવવા નીકળી પડયે કે “ઘેરનાં મકાન કરતાં દરેમેહરનાં મકાનો અતી વધુ પવીત્ર હોવાથી, ત્યાં બધો બાજદરૂન વીગેરે ક્રીયાકામ કરાવે તો તેમાં ખોટું શું થઈ ગયું ? ઊલટું, દરેમેહર જેવી પાક જગ્યામાં ક્રીયાઓ તો સરસ

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૩૧ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૨૫ થી ફટનોઠ ચાલુ.]

થાય ! વીગિરે ! ” પણ શું ત્યારે ધર્મની બાબદમાંથી સૌ સૌ ઇલ્મીયતથી દૂર પોતપોતાના શક્ત માની લીધેલા અને પોતાના કલ્પીત પાયા વગરના વિચારો અને પોતાનાં ભેન્નમાંથી તારવી કાઢેલી શીલસુશીલીજ હજીબી ચાલવા માંગશે, કે પેગામ્બર સાહેબે કયા કુદરતના અસુક કાયદે ચોકસ ચોકસ ક્રીયાઓ ઘેરમાં ખેશકુટુંબની “અધપિ” માંજ, અને ચોકસ મહાન ક્રીયાઓ આતશે બેહોરાંમ અને આતશે આદરાનનાં મકાનમાંજ, કરવાની તાકીદ કરી છે તે કાયદો પીછાણીને તે મુજબ અમલ કરવા માંગશે ?

ઊપલા સવાલનો ઇલ્મીયતથી જવાબ છે, અને તે એજ કે વાહેદે હુકીકીમાં પાને એકપણમાં તો તે સાહેબ શેદાનશેદ એકલોજ છે; બાકી સૃષ્ટીની દરેકે દરેક ચીજ “હુધ” (પાને બેપણુ,) અને “હુધમાં હુધ” પાને કે “જુશત” (એટલે બે યા બેથી વધુ ચીજો સાથે મળીને કાર્ય કરવા) ને કાયદે અને “જુઝ” ને કાયદે (એટલે બે યા બેથી વધુ ચીજો એકએકની સાથે થઇને કાર્ય કરવા) ના કાયદાઓને આધીન છે. દાખલા તરીકે, ગમે તેવું સરસમાં સરસ બીયું હશે, પણ જ્યાં સુધી તેને ઊગવા માટે પુરતું પાણી, તડકો, હવા, રોશની મટ્ટી, ખાતર વીગિરે ચીજો તેની સાથે લાયક “જુશત” તરીકે મળશે નહીં, ત્યાં સુધી તે બીજ પોતે પોતાની કુદરતી અરપંદીમાં ઝાડ તરીકે ઊગવાનું કાર્ય કદી કરી શકવાનું નથી. તેજ પ્રમાણે, “હુશ્તોરદી” ક્રીયાકામની જે લાયક કુદરતી “જુશત” પેગામ્બર સાહેબના કૌંઝ મુજબ “અધપિ” છે તે “અધપિ” ની અંદર જ્યાં સુધી તેવી ક્રીયાકામનાં બીજ રોપીશું નહીં, ત્યાં સુધી તે ક્રીયાકામનું શળ કદી ઊપજવાનું નથી. “હુશ્તોરદી” ક્રીયાઓનો સરશોક પાને ગુણજ એવો છે કે તે “અધપિ” માં થઇ હોય તોજ તેની પુરેપુરી અસર અને શળ મળી શકે. ખાલી દરેન મલીદો કે ફ્રુટ શળ અહીં તૈયાર કીધાં તેથી કાંઈ ગુજરેલાં ઊરવાનનાં શરોહરો અશાહિનામની તુફેલમાં એકદમ અહીં ઊતરવા કે ખેંચાણ થવા પામતાં નથી. “અધપિ” ની મારશતે આપણી પોતોકી ખાહેશના મીઝ અને ક્રીયાકામ મારશતે દરેક હાજર રાખેલી મ્યજદના ઊપજવેલા બધા માંઝના સ્તોતથી ભરપુર ઊંચ મેઝ્નેટીક પ્રવાહો બધા સાથે મલે છે તોજ તે પ્રવાહો ઊરવાનની ક્રીયાકામ માટેની અણુ-દીઠ આલમમાંની ચાલુ ખાહેશના મીઝની ‘ખાસ્તર’ સાથે એકતાન થઇ તે ઊરવાનની ફવષીને ‘અશાહિનામ’ ની તુફેલથી પુગે છે, અને તેજ વખતે ગુજરેલાં ઊરવાનને ક્રીયાથી પોહોંચતી રાહતના બદલામાં તેની તરશના બુલંદ આશીશો અહીં તેનાં જીવતાં ખેશીઓ ઊપર કુદરતી અસુક કાયદે ઊતરે છે. ક્રીયાકામોની આ કેબી બુલંદ અસરો છે ! હજારો દરદ હોજો આપણાં વખ્શ-રાંન સાહેબ અશો સ્પીતમાન જરથોશ્ત ઊપર, કે તેવણે જીવતાંઓ અને ગુજ-

(ફટનોઠ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૩૧ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૨૬ થી કુટનોટ ચાલુ.]

રેલાંએને એકી વખતે બેહદ શયદો કરે તેવી મહાન અઘપીની ક્રીયાએ કુદરતને કાયદે રચીને આપણને બખ્શેશ કરી ગયા છે ! કવરદેગાંનના સૌથી મહાન અવસર ઊપર તો ગુજરેલાંએનાં દરેક દરેક શ્રોહરો ‘અશાહિનામ’ ની તુરેલમાં પોતાની “અઘપિ” નીજ યાને કે સગાં બહાલાંએ અને જની દોસ્તોની પોતીકી વાતાવરણની અંદરજ ઊતરવાની ખાહેશ કરે છે અને તેએને મોહોલ્લાએમાં યાદ કરતાં દેખાડ્યાં છે, અને જો મુકતાદની ક્રીયા, ઘેરમાં કે જ્યાં તે ગુજરેલાં ઊરવાનના સંબંધની “અઘપિ” રાત દહાડો બંધાયતી છે ત્યાં નથી કરવામાં આવતી, તો ઊરવનોનાં શ્રોહરો નીસોસ અને દત્તગીર થઈ જાય છે, જેથી કુદરતી કાયદે કહવા અહીં તેનાં જીવતાં બહાલાંએ ઊપર ઊતરે છે, યાને કે આપણે દરેક બસ્તેકુરતીઆંને આપણું ગુજરેલાં બહાલાંએની ક્રીયાકામ કરાવવા માટે જે “કેશાશ” યાને માંગતું લેણું અદા કરવાના કુદરતી કાયદે બંધાયતા છીએ તે કેશાશમાંથી, ક્રીયાકામ નહીં કરાવ્યાથી યા બેપરવાહીથી ગમે તેમ કરાવ્યાથી, આપણે છૂટવાને બદલે વધુ કેશાશમાં આપણે સપડાઈએ છીએ, કે જે કેશાશ આપણને હવે પછી મોટાં દુઃખ સાથે ભરપાઈ કરવોજ પડશે. તેટલાજ માટે, ઊપર રમજમાં યાને લેદમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે “અશોશ્રોહરોના નાસીપાસ થવાથી કુદરતી કાયદે કહવા અહીં ઊતરે છે;” બાકી, ગુજરેલાં ઊરવાનો પોતે કદીથી શ્રાપ દઈ શકે નહીં : તેઓ માટે તેમ કરવું અશક્ય છે; રાહ ભુલેલાંએને ઠેકાણે લાવવા તો કુદરત એકલી પોતે તદ્દન સામર્થવાન છે. ત્યારે આટલોબધો પૈસો ખરચી, આટલીબધી જેહમત ખેંચી, ક્રીયાકામ કરાવવા છતાં, આપણે આપણું ગુજરેલાં ઊરવાનોને કાયદાસર ક્રીયાએ નહીં પોહુંઆડવાથી, તેઓ તરશથી ક્રીયાના બદલામાં કુદરતી અસુક ઊતરતા આશીશો, ક્રીયાએ ઘેરમાં કરીને મેળવવાને બદલે આપણે અગ્યારીમાં દરન બાજ સોપીને, ખરેખર ઊડારી મેલ્યે છીએ, એ શું આપણને કંઈ થોડું મુકસાન છે ? તેથીજ આપણા ન્યાગાનો ક્રીયાકામ કાયદાસર કરાવીને જેવા દરેક આત્મીક (spiritual), માનસીક (mental), નૈતીક (moral), હમખેશી (social) અને શારીરીક (physical) વીગેરે બાબદોમાં સુખી હતા તેવા આપણે હાલમાં નથી, અને પૈસો ખરચેલો કારગત લાગતો નથી.

યાદ રાખવું કે જેઓ ક્રીયાકામ મુદલ નથી કરાવતા, તેઓ કાંઈ પોતાની ગંભીર જવાબદારીમાંથી એક રતીભારથી છટકી જતા નથી. તેઓ તો પુરેપુરા પોતીકાં ગુજરેલાંએ તરશની શરજના એર છે, જેનો પુરેપુરો જવાબ એક દહાડો અહીંથી રહેલત પામ્યા પછી અત્યંત ગમગીની અને દુઃખદાયક પરતાવામાં આપવો પડશેજ. પણ અહીં તો આપણે જેઓ હજી

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૩૧ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૨૭ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ખરાં દીલથી પોતાનાં ગુજરેલાં ખેશીઓ તરફની શ્રેય અદા કરવા માંગે છે તેઓને ખરો સાચો રાહ બતાવવા માટે આટલું સખત પણ સાચું લખાણ કરવું પડ્યું છે.

આપણા હાલના પારસી ઘેરવાલાઓ શક્ત પૈસાને ખાતર, વધુ ભાડાંની લાલચે, માળ ઊપર ઝોરતોને દુર ખેસવાની શ્રેય પાડે છે. ત્યારે અમે હમદીનો ! અહીં આપણે શું પૈસાને લેગો કરવા જન્મ લીધો છે, કે ઊરવાનની વૃદ્ધિ કરવા ખરેખર આવેલાં છીએ ? અહીં દીનદાર ધાર્મિક વળણનાં લોકોને ઘેરની અંદર ક્રીયાકામ (દસ્તાનવાળી ઝોરતો ભાંયતળ્યે રહેવાને બદલે માળ ઊપર ખેસે તો દુદીથી ક્રીયાકામ તે આખાં ઘેરમાં—ભાંયતળ્યે સુધાં—થઈ શકેજ નહીં) કરતાં અટકાવીને, પેલી દુન્યામાં પોતાનાં ઊરવાનની કેવી દુરદશા થશે તેનો તો ઘેરવાળા માતખર ઘણીઓએ ખ્યાલ કરવો જોઈએ ! વળી, આજે સસ્તાં ભાડાંની ચેહેલીઓ ને બીલ્ડીંગો કેટલાક કામના હમદીન ખેરખાડો સખાવતરપે ઊભી કરે છે તો ત્યાં પણ તેઓ “અધપિ” નેજ નડમુળથી ખોરવવાના કાનુનોથી કામ લે છે એ બહુજ અશ્વેસ ભરેલું અને જરથોસ્તી દઝેનના કાયદા જાહેર રીતે જાણમાં આવ્યા પછી નામોશીભરેલું છે. આવી સસ્તાં ભાડાંની બીલ્ડીંગોમાં જે ગરીબ હાડમાર થયેલાં કુટુંબો પોતાના મુરબ્બી છત્ર કે પાળનહાર અચ્ચુચા ગુમાવી દેવાના કારણે સખીવણુદોનો આશરો શ્રેયના મારયા શોધે તેઓનો કહેવાતા પરમાર્થ અને સખાવતી તબેહનાં લોકો પહેલાં દીન-ધર્મ છોડાવી, જે છેલ્લો એકપુરો દીલાસો અને ખરેખરો કુદરતી ટેકો તેઓની હાડમારીમાં થઈ પડે તે—યાને કે સાધારણ જરથોસ્તી ક્રીયાકામો—જેવી કે દરેન બાજ, આફ્રીંગાંન, મુકતાદ, વીગેરે—ઘેરમાંથી હડસેલી કાઢી અગ્યારીમાં ફેંકી દેવાની તે લોકોને ગોયા શ્રેય પાડે, તો તેઓ જરથોસ્તી દઝેન મુજબ ખરેખરા પરમાર્થ ગણાઈ શકાય નહીં, અને તેઓનાં કાર્યો ખરી સખાવતના થવાને બદલે “ગેર-રાદી” જ (યાને કુદરતથી તેમજ જરથોસ્તી દઝેનથી ઉલટાં) ગણાય, જે માટે કુદરત તેઓ પાસેથી તેનો રાહે-રાસ્ત હીસાબ લેશે, કારણ કે “અશોઈજ આપણો જરથોસ્તી ધર્મ છે,” અને સખાવત તેટલામાટે અશોઈની લાઈનનીજ યાને “રાદી” જ થવી જોઈએ, અને કોઈને તેની ગરીબીને ખાતર ધર્મ પાળતો અટકાવવો એ “અશોઈ” નહીં પણ પહેલાં નંખરની “દુરવંદી” ને “આશ્નોગી” છે. અહીં ખુબ નોંધવું કે આપણે હરગેજ એમ નથી કહેવા માંગતા કે સસ્તાં ભાડાંની બીલ્ડીંગો ને ચાલીઓ નહીં બંધાવવી જોઈએ, ને એવી

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અસલ લખાણ પાને ૧૩૧ મેં ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૨૮ થી કુટનોટ ચાલુ.]

સખાવતો નહીં કરવી જોઈએ; પણ આપણે બરતે-કુરતીઆન થઈને અશોઈના નિયમના ભોગે સખાવત કરીએ તો તેનું પરિણામ સખાવત કરનારાઓનાં અને આપણી જરથોશ્તી કોમના લાભમાં બુદ્ધ, બુદ્ધ અને બુદ્ધજ અંતે આવવાનું! જો સખીવણુદ હમદીનો ચાહે તો ઘણાં મકાનો વચ્ચે માસીક માંદગી માટે વાપરવાનો એક એલા-હેદા ખંડ (જેમ રૂઆનને માટેની તદ્દન એલાહેદી જગ્યા માટે થાય છે તેમ) સુખશાંતીના નિયમે ઘણા સરસ આજે રાખી શકાય અને ત્યાંનાં વસ્તાં સર્વે લોકોને તેનો ઊપયોગ કરવાની શ્રેજ પણ પાડી શકાય, કારણ કે ઘણાં કીશયત ભાડે તે સુખશાંતીવાળાં મકાનો તેઓને મળી શકે છે, યા હાલ સુધી ચાલતાં આવેલાં ધોરણે દરેક મકાને ભોંયતળ્યે પણ એવી સગવડ બનાવી શકાય. અગાઉ બહાનું લાવતાં હતાં કે ભોંયતળ્યાં વાસ મારે છે ને સરદી થાય છે ત્યાં કુટુંબની દશતાનવાળી ઓરતોને કેમ બેસાડયે? પણ હાલમાં તો બધે સુખશાંતીના નિયમે અને ઇજનેરી કળાથી ઘેરો બાંધવાની મોટી મોટી વાતો થાય છે અને વળી ભોંયતળ્યે ભાડુતો વઢીક વસાવવામાં આવે છે, ત્યારે ઊપલી વણુદ વગરની દલીલ તો તલભાર પણ ટકી શકતી નથી. ખુલ્લે ખુલ્લું કહી દેએ કે અમને ધર્મનું આ શ્રમાન ગમતું નથી, અને કુદરતની સામે જઈ અમે તો હાડમાર થવા અને આવતી ઓલાદને હાડમાર કરવાનો રસ્તો લેવા રાજ છીએ, યા તો એક ઓરડાનું ભાડું ઊમાવવા કરતાં ધર્મનાં શ્રમાનનો અનાદર કરવાનું વધુ પસંદ છે. ખુદા આપણી કોમને નેક તોશીયત બક્ષે, અને આપણા પાકબદ પેગામ્બર સાહેબે બતાવેલો ખરો બધી રીતે સુખી થવાનો એકલો માર્ગ, જે અશોઈની તમામ તરીકતોનો છે તે માર્ગ અખત્યાર કરી, પોતાની આત્મીક-માનસીક-નૈતીક-હમખેશી તથા શારીરીક વૃદ્ધિ કરે!

ત્યારે સેવટે, જેઓ કીયાકામો કરાવવા હજીથી મોટે ભાગે તલબગાર છે તેઓ સર્વેને અરજ કરવામાં આવે છે, કે બધી ‘હુશ્મેરદી’ સાદી કીયાઓ—બાજધરનું, શ્રેસ્તા, પાવી, જશન, ફવશી (યાને શ્રોખ્શી), ફવરદેગાંન, રોજગાંન, માહીગાંન, સાલીગાંન વીગેરે, વીગેરે બધી તમારાં વસ્વાટનાં મકાનમાંજ તમારી કુટુંબી અધપિની અંદર જરૂર કરાવજો, ને તેને માટે દરેક સંજોગો શોધજો, જેમાં તમારો ખુદા તમને સહાય થશે, અને દરેકેહેરમાં આવી ‘હુશ્મેરદી’ કીયાઓ કરાવવાથી તેનું પરીણામ બહુજ ન્યુનતામાં આવે છે એમ ખુબ યાદ રાખજો, કારણ કે તેથી,

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમુક લખાણ પાને ૧૩૧ મેં ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૨૯ થી કુટનોટ ચાલુ.]

- (૧) પૈસો અને જેઠમત મોટે ભાગે કારગત લાગશે નહીં;
- (૨) આ ક્રીયાઓ ગુજરેલાં ઊરવાનને 'અધપિ' નાં ખેંચાણની ગર-હાજરીમાં પુગી શકશે નહીં, જેથી રાહત મેળવવાને બદલે તેઓ નિસોસ થઈ જશે, અને આપણાં ઉપર કુદરતી કડવા ઉતરશે, યાને કે એક ઊરવાનનાં કેશાશમાંથી મુક્ત થવાને માટે આપણે ક્રીયાકામ કરાવવી જોઈએ, પણ ક્રીયાકામ અધપિને કાયદે તે ઊરવાનને નહીં પહોંચવાથી તે ઊરવાનનાં કેશાશમાં આપણે વધુ પ્રમાણમાં લપટાઈએ છીએ, જેને કડવા કડવામાં આવે છે.
- (૩) ગુજરેલાં ઊરવાન તરફના વળતા આશીશ 'અધપિ' વગર મળી શકશે નહીં, જેથી આપણી ચડડતી આપ્તાદી થઈ શકશે નહીં; અને તેથી મોટા ભાગે આત્મીક-માનસીક-નર્મતીક-હ્રમ્યેશી તેમજ શારીરીકમાં.
- (૪) ગુજરેલાં તરફની ફરજમાં આપણે પછાત પડ્યે છીએ, અને એની જવાબદારી આપણે શીર કંટલી બધી રહેશે તે તો ઊરવાનને અહીંથી રહેલત પામ્યા પછી જે એનખ (યાને અંધકારનો પરદો) ઊંચકાઈને દુઃખદાયક પરતાવે. થશે ત્યારેજ આપણને બરોબર બપોર પડશે.

જો ક્રીયાકામ બાણીજોઈને કે અણબાણપણે જેમ ગમે તેમ દીનના કાયદા પાળ્યા વગર કરાવ્યાથી ઊપર મુજબ પરીણામ આવે છે, તો પછી ક્રીયાકામ કરાવવાનું સદંતર મુકી દીધાથી કેટલું બધું ગંભીર દુઃખદાયક પરીણામ સોંપાયું પડશે તે ઊપર ખુબ નેગાહ પોહોંચાડજો. ગુજરેલાંઓનું ક્રીયાકામ તો નહીંજ મુકવું જોઈએ, પણ તેને માટેના લાયક સંજોગોની ખરાં દીલની દાગથી તલખ પણ સાથે સાથે ચાલુ ધરાવવી જોઈએ, કારણકે આ તો કુદરતનો કાયદો છે કે જેઓ ખરાં દીલથી ખરી રાદી ચીજની ઊમેદ કરે છે તેઓને ખુદા તે કામમાં મદદ કરે છે. ભાડુતો જો ખરાં દીલથી ક્રીયાકામને લાયકનાં ઘરો મેળવવાની પાછી ખાહેશ કરે, તો ધેરવાળાઓને તેવાં મકાનો પુરાં પાડવાની ફરજ પડશે. દાખલા તરીકે, હાલનાં ઘરણે બંધાયેલાં બધાં મકાનોમાં ભોંયતળેનો એક મજેહનો ઓરડો એલા-હુદો માસીક માંદગી માટે રાખવામાં આવે, જેને લગતું ભાડું બધાં ભાડુતો પોતપોતામાં વહેંચી લે, તો ધેરવાળાના લોભને પણ અલવલ આવશે નહીં; અને બીજા હાથ ઊપર, આવાં મકાનોમાં પોતાની ધેરની ક્રીયાઓ ધેરમાં કરાવીને પોતાનો દરેક વાતે ચડડ્યાતો શાયદોજ જોશે, અને આત્મીક શાયદા કરતાં બીજો કયો શાયદો ચડડ્યાતો હોઈ શકે ?

રપીથવનમાં ખાનાંપર સતુમ^{૨૧૫} લણી સંપુર્ણ કરે છે. ઉછરત ગેહમાં તેજ મોખેદો ઘેર આગલ આવીને સાંજનાં ખાણું મારેતું

(૨૧૫) સતુમ—હાલમાં જેમ ઘેરનાં ખાનાં ઊપર સતુમનો કરદો જે યજ્ઞનેના ૨૬ મા હાનો બનેલો છે તે લણાય છે તેમજ અસલ પણ લણવામાં આવતો હતો, પણ તેમ કર્યા પછી તે લણાયલો ખોરાક હાલમાં જેમ ધશરાશ (waste) યાને ખોટી રીતનો બગાડ થાય છે તેમ કદીથી બગાડ નહીં કરતાં અસલમાં હમેશાં તે ખાતું પરફેજગાર સાહેબો જેવા કે મગવોને, સાલેકોને, આખેદોને તેમજ યોજદાએગરોને અને ઘરનાં દરેક તરીકતવાલા લોકોનેજ ખવાડવામાં આવતું હતું. વળી, અસલ દરેક ખાનાંમાં તેજ સતુમનાં ખાનાંમાં હાલની સારક ગુરડાળ નજીસ નસાની ચીજો—જેવી કે ગોરત-મછી—કદી નહીં લેતાં હતાં, એટલુંજ નહીં, પણ ખોરાકમાંથી રક્ત “ગએ” નો ખોરાક લેવાનુંજ અસલ જરથોસ્તી પ્રમાણ છે. એટલે કે ભલી પેદાયશતું યાને પોતે હેયાત રહી બીજાને પોષણ કરે એવું ખાતું જેમાં ‘ગાઊશ-હુદાએ’ યાને દૂધ-ધી તેમજ વનસ્પતી વીગેરે આવી જાય છે, તેવુંજ ખાતું સતુમ માટે તેમજ આહુ ખોરાક માટે વાપરવાનો હોકમ છે. આ સતુમનું ખાતું ઈજવીને ઊપર મુજબ ખવાડવી દેવામાં બહુ ઊંડાણ મતલબ સમાયલી છે, અને એમાં કેશાશના વીભાગો મુમાઈ જાય છે.

આ બાબદના સંબંધમાં ગુજરેલાં અશોશરોહરોની નૈયતે લોબાન દર ખાનાં વખતે તેઓનાં ચેહારમના દીવસથી મુકવાની શુભ અસલ રીતો નોંધવી પ્રસંગોપાત થઈ પડશે:—

અશોશરોહરની નૈયતે લોબાન મુકવાની રીત.

દુધાન્ન-શળ-શાકની બનાવેલી કાંઈથી સારાં સ્વચ્છ ખોરેહવાલી નેઆમત સનમુખ, જરથોસ્તી દએનના કાયદા મુજબ હમેશાં વંશપરંપરા આહુ રોશન રાખેલા ઘેરના આતશ-દાદગાહનો આતશ (કારણકે જેમ આતશને મુજબ્યા વગર પેહેડી દર પેહેડી સદા રોશન રાખ્યો હોય તો તેની અંદર મુકવીપણું વધતું જાય છે અને તેની મારફતે કીધેલી બધી “અધિપિની ક્રીયાઓનો જોશ પણ વધતો રહે છે), તે ત્યાં હાજર કરી, તે ઊપર સોજીનું લોબાન ધુપાવતાં, મનમાં મીઝ યાને વિચાર નીચે મુજબ જોશભેર કરવા:—

“જે હુમત-હૂપ્ત-હવરશત મુજબ દાદાર અહુરમજ્દ કુલ સદીને આગલ અને આગલ વધારે છે તે પ્રમાણે પોતપોતીકાં ચરતખાનાં જે હુમત-હૂપ્ત-હવરશતથી ઊરવાન આગલ વધે છે તે કાયદાથી, કુદરતી અમુક કાયદે જે આતશથી ઊરવન આગલ વધે છે તે ખાતેની આતશ, તથા આ

(કુદનોહ આહુ.)

સતુમ ભણે છે; તેમજ અધવિસ્તૃત ગેહમાં તેજ મોખેદો આવીને

[પાને ૧૩૧ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ખોરાકના ખોરેડ તથા આ આતશની યરેડ અને મીઠ્ર તથા માંઘની મારશતે, ખેડરત-ખેડરેડ (શ્લાંન ખીન શ્લાંન*, શ્લાંન ખીન શ્લાંન*) નાં ઊરવાનો તેઓની ક્રવર્ષીની મારશતે આગલ અને આગલ વધો! ”

ઊપલા મીઠ્ર ફેંકતી વખતે મીઠ્ર પુખ્ત સાખેત કરવા તથા મીઠ્ર પાને વિચારની અંદર તે ગુજરેલાં ખેશીઓ વીગેરેની આકૃતી સાખેત લાવવી.

[નોંધ : યાદ રાખવું કે ગોસ્ત-મઘી—દારૂના ખાનાં ઊપર કદીખી લોખાન મુકી શકાય નહીં, કારણકે એ ખાણાંમાંથી નીકળતું ખોરેડ પાને મેગ્નેટીઝમ બદ અને ગદલું હોય છે, અને ઊરવાનને ખોરાકની ચીજો મારશતે જે અર્પણ કરવાનું છે તે તો શકત તે ચીજોમાંથી નીકળતું સ્વચ્છ પવિત્ર ખોરેડ છે. એજ સમયસર જરથોશ્તી ધર્મ—ક્રીયામાં ગોસ્ત-મઘી—દારૂ વીગેરે જેવી બદ ખોરેડની ચીજો મુકવાની સખત મનાઈ કરવામાં આવી છે, એટલુંજ નહીં, પણ ચોકસ વનરપતીક ક્રુટ કે કુલ—દાખલા તરીકે અંદુસ, કાશુ, રામશળ, તથા બસુરીના કુલ વીગેરે—પણ તેમાંથી નીકળતા બદ ખોરેડના પ્રવાહને લીધે જરથોશ્તી ક્રીયામાં વાપરવાની મનાઈ કરવામાં આવેલી છે. જુઓ કુટનોટ નં ૦ ૧૬૬.

જો આપણાં લોકો આટલુંજ ધ્યાનમાં રાખે કે સતુમનાં ખાનાં મારશતે ઊરવાનને જે અર્પણ કરવાનું છે તે તો તદન સ્વચ્છ ખોરેડથી ભરપુર ચીજોમાંથી નીકળતું પવિત્ર ખોરેડ છે, તો સતુમનાં ખાનાં માટે હાલમાં ગોસ્ત-મઘી-મરઘી જેવી લોહી-પર-રસીની અનેલી નસાની ચીજોથી ભરચક મોટો પુમચો બનાવી, તેમાંથી નીકળતાં ખરાબ બદખોવાળાં ગદલાં ખોરેડથી પોતાનાં ગુજરેલાં ઊરવાનોને આજોરદેડ નહીં કરે. યાદ રાખવું, કે ઊરવાનોને કેઈ ચીજોથી અને કેઈ તરેડથી શયદો પોંડ્યે છે તે સમગ્રયા વગર જેમ ગમે તેમ અહીંની ચીજો અર્પણ કરવાની નથી. ઊપર પ્રમાણેના નજસાટથી ભરેલા અને દારૂ-શરાબ જેવાં શાકેત પાને કેશી પીણાં સાથના ભરચક પુમચા કરતાં, શકત તાબાં હવે યા મેવા યા તરકારી અનાજ ને ઘઉંની રોટલીનાં સાદાં સુતરાં ખાનાંનું સતુમ ભણાવવું ઊરવાન માટે સૌથી શયદાકારક છે. ઘણો મોટો પુમચો મુક્યો તેથી ઊરવાન ઘણું પુગ્નુદ થયે એમ ધાંધ છેજ નહીં, પણ તે પુમચામાં કેટલી બધી પવિત્રાઈ જળવાયલી છે તથા ઊરવાન માટે કેટલાં ખરાં દોલ અને અશોધથી મીઠ્ર અને માંઘનું ભણુતર થવા પામ્યાં છે, તેની ઊપરજ સતુમની ક્રીયાની અસરનો તમામ

(કુટનોટ ચાલુ.)

(* અહીં કુટુંબનાં ગુજર પામેલાં ઊરવાનોનાં નામ—પરણેલી ઓસ્ત હોય તો ત્યાં પણ તેઓના આપનાં નામ સાથેજ એક પછી એક દેવાં.)

પોતાની ફરજ્યાત ઉતારયા પછી તે ઊરવાનની નધયતે સરોશ^{૨૧૯}

[પાને ૧૩૨ થી કુટનોટ ચાલુ.]

આધાર રહે છે. આપણે એક બાબુથી આપણી ક્રીયાકામ માટે સ્વચ્છ કુવાનું પાણી લેવાની વાજબી કોણેશો કરીએ, અને દુરવંદની તેમજ માસીક માંદગીવાળી ઓરતની નજર તે પાણી ઊપર નહીં પડે તેની બારીક વાજબી ચોંપ રાખ્યે, અને બીજી બાબુથી જીદદીનેની ભટ્ટીમાં ગાળેલો, દુરવંદને હાથનાં પાણી કે જેની ઊપર ગમે તેવી માસીક માંદગીવાળી હાલતની જીદદીન ઓરત-કામદારની નજર તો શું પણ આખો હાથ લાગેલો હોય તેવાં પાણીનો સદંતર કોહવડાવેલી ચીજોમાંથી બનાવેલો દારૂ—શરાબ આપણી બધી ક્રીયાઓમાં ને સત્તુમનાં ખાનાંમાં સુકવા સુકાવવાની ખાલી જીદ પકડયે એ કેટલું બધું બેહુનું છે? તેને બદલે, કોઈ તાજ કુટનો (દાખલા તરીકે રસદાર દરાબ, સંતરા વીગેરેનો) રસ ઘેરમાં હાથે નીચોવી કાઢી, તે કુટનું સુગંધી શરબત બણાયે તો તેથી ઊરવાન કેટલું બધું ખુશુદ થાય? વાસ્તે, અય ઉમદીનો, તમે અનુશેહ-સ્વાંનની બધી ક્રીયાઓમાં અશેઘ-ચોખ્ખાઈ-નો નીયમ પહેલાં પાળી, શકત સ્વચ્છ બારેહવાળીજ વનસ્પતી-ફૂલની જીનસો ઉમેશાં વાપરજો, જેથી ક્રીયાઓની અસર તેનાં પુરતાં પ્રમાણમાં નીપજ શકશે.]

(૨૧૬) સરોશ—હાલમાં એક ગુજરેલાં ઊરવાનની નધયતે એક વરસ સુધી ચાલુ સરોશ ચરત વડી તથા પતેત કરાવવામાં આવે છે, તે કાયદો આપણને પહેલી નજરે સાધારણ અને નજીવો લાગે છે, પણ જ્યારે આપણે સરોશ ચરત વડી તથા પતેત ઊરવાનને નામે બણાવવાની ખરી સાયન્ડીરીક શીલસુશીથી ભરપુર ખુબી તથા અસરો શું છે તે જરથોમ્તી ઇદમે દનૂમને આધારે બણ્યે છીએ, ત્યારે આ મોતેખર ને ખુલંદ અસલ ફરમાન માટે આપણાથી આપણા વખજીરે વખજીરાંન સાહેબ રપીતમાન જર-થોશત ઊપર હજરો આશરીનના ઊદગારો કાઢયા વગર રહેવાનું નથી, કે આવાં સાધારણ દેખાતાં બણતરમાં વટીક શું કુદરતી લેદભેરમ અને ક્રીયાની વણત વણી લીધી છે! અગાઉ કુટનોટ નં ૦ ૫૩ માં ગુજરેલાં ઊરવાનની નધયતે ચાલુ વરસો સુધી પતેત બણવાના શું શયદાઓ છે તે જોવાની કાંઈક કોણેશ કરી હતી. અત્રે આપણે સરોશ ચરત વડીથી એક ગુજરેલાં ઊરવાનને કેવી રીતની મહાન કીમતી મદદ મળી શકે છે, તથા સરોશ ચરત વડી તેટલા માટે એક ઊરવાનના નામે જેટલી અને તેટલી વધુ સંખ્યામાં તથા અને તેટલી લાંબી મુદત સુધી રોજ કાંય થવી જોઈએ, તથા તે ગુજરનારનાં જીવતાં વહાલાંઓએ તેમજ મીત્રાએ દરેકે અઘવીસ્તુથ્રેમ ગેહમાં પોતીકી બધી ફરજ્યાત ઊતારીને પછીજ તે ઊરવાનને નામની ખાસ

(કુટનોટ ચાલુ.)

પતેત ભણે છે. ત્યારપછી ઉચ્છીન ગેહમાં તેજ મોખેદોની જોડ

[પાને ૧૩૩ થી કુટનોટ ચાલુ.]

જુદી સરોશ ચશ્ત વડી ખરાં દીલથી ને ઊરવાનનાંજ મીઝથી કાંચ કરવી જોઈએ તે બાબદ સહેજ વીસ્તારીને જોઈશું.

નરથોસ્તી દએનમાં જે બધા ગુનાહોને મુખ્ય મરતબામાં વહેંચવામાં આવ્યા છે, તે મુખ્ય મરતબાએ ચાર છે:--(૧) મર્ગ-અરજની; (૨) ફરોદ-માન્દે; (૩) માનીદે; અને (૪) અજે.

મર્ગ-અરજની એટલે એવા નહિ માર થઈ શકે તેવા ગુનાહો કે જેની કશી તોજેશ નથી અને જેને લીધે ઊરવાનની “મર્ગ-અરજન” યાને મોહોત જેવી હાલત થાય છે, અને જે ભત્તા ગુનાહો કરનાર ઊરવાન દુજબને હમેશ આધીન થાય છે યાને તેને આએ દુન્યામાં ફરીથી જન્મ લેવોજ પડે છે. “માનીદે” ગુનાહો તેને કહે છે કે જે ગુનાહો અગાઝના કેશાશના ભોગવવાના બાકી રહી ગયલા હોય અને જેનો ભોગવટો ચાલુ જાહેરી દરમ્યાન કરવાનો હોય. આ “રહી ગયેલા (માનીદે)” ગુનાહોમાં જેટલા કેશાશથી ભોગવાઈ ગયેલા હોય યા ભોગવાતા હોય યા ભોગવવાના હોય, અને તેની અસ્પંદી જેટલી કમી થઈ હોય યા ધરાદતી (Right Will-power) યાને ખરી ધમ્છા-શક્તીથી જલદી તેની અસ્પંદીને જેટલી કમી કીધી હોય, ને તેની જેટલી અસ્પંદી બાકી રહી હોય તેનાં પ્રમાણ પ્રમાણે કદાચ અહીંયાં તે ઊરવાન પાછું આવે યા તો મરણ પછી ‘જળ’ (જુએ કુટનોટ નં ૦ ૯૧-૯૨) ભોગવીને આગલ વધે.

[નોંધ: “અસ્પંદી” શબ્દ આ લખાણમાં ઘડી ઘડી વાપર્યો છે તેથી તેની સમજણ ટુંકમાં લેવી ઠીક થઈ પડશે. જેમ “વજન” શબ્દ બધી બાકી તોલવા લાયક ચીજો માટે વપરાય છે, તેમ “અસ્પંદી” શબ્દ બધી સુક્ષ્મ અણદીઠ ચીજોના માપ—Rate of Velocity or Acceleration—માટે હમેશાં વપરાય છે. દાખલા તરીકે, વીચારની અસ્પંદી એટલે તેની ગતીનું માપ, રોશનીની અસ્પંદી એટલે તેની ગતીનું માપ, વીગેરે.]

“ફરોદ-માન્દે” ગુનાહો તે છે કે, જે બધા સામેત થયેલા ગુનાહો આ ચાલુ જાહેરીમાં ઊભા કીધા હોય, આ “સામેત થયેલા (ફરોદ-માન્દે)” ગુનાહોમાં તે ગુનાહોની અસ્પંદીનાં પ્રમાણ પ્રમાણે ઊરવાન યા તો અહીંયાં પાછું આવે યા તો ‘જળ’ ભોગવીને આગળથી વધે, તે એની જેવી અસ્પંદી હોય તેમર આધાર રાખે છે. “અજે” ગુનાહોથી મોરાદ એ છે કે કોઈ બીજો ગુનાહ કરે તેના ગુનાહમાં આપણે સંજોગોસર સંડોવાતા હોઈએ, યાને ટુંકમાં એક ગુનાહમાંથી ઊત્પન્ન થતા બીજા ગુનાહ (Secondary sins resulting from primary ones) ને (કુટનોટ ચાલુ.)

ઉરવીસ-ગાહમાં એહારમના વંદીદાદની ક્રીયા શરૂ કરે છે, અને

[પાને ૧૩૪ થી પુરનોટ ચાલુ.]

“અજે” ગુનાહ કહે છે. “અજે” ગુનાહમાં તો ખરાં દીલના મીઠ્ઠીથી એની તરીકત પ્રમાણે તોજેશથી યા ધરાદતીથી જેટલી કારદાની વધારે ને વધારે તરીકતપર રાખી હોય તેટલું તે ઉરવાન તો માત્ર “જળ” લોગવીનેજ આગલ વધે છે. પણ જો “માનીદે” યા “શ્રોદ-માન્દે” માંથી “અજે” ગુનાહ થયો હોય તો તે ગુનાહની અસ્પંદી પ્રમાણે જળ લોગવીને આગલ વધે યા તો “સજળ” લોગવીને ‘ફજળ’ થાય (યાને અહીંઆ પાછું આવે.) પણ જો “મર્ગ-અરજની” માંથી ‘અજે’ ગુનાહ થયો હોય તો તે ઉરવાન તો ફજળજ થાય છે યાને અહીંઆ જરૂર પાછું આવે છે.

ઊપજા ચારે જાતના ગુનાહોનું વર્ણન દસ્તુરાંન દસ્તુર આદરણ્યાદ મારેરપંદની પાજંદ પતેત પશેમાનીમાં ઘણું સરસ રીતે જળવાઈ રહેવા પામ્યું છે, કે જ્યાં બધા સાથે અમશાસ્પંદો અને તેઓના તાપ્પા હેઠળની તમામ પેદાયશોનાં સંબંધમાં જે જે તમામ ગુનાહો ઊભા થયા હોય તે માટે દરેક અમશાસ્પંદનો જુદો શકરો લઈને પસ્તાવો કરવામાં આવે છે. અહીં શકત અમશાસ્પંદોના વડા હોરમઝદને લગતો પહેલો શકરો ટાંકીશું :

અજ. હમોઈન હર આઈન ગુનાહ, હર આઈન મર્ગરજાંન, હર આઈન શ્રોદ-માન્દ, હર આઈન માનીદ, હર આઈન ગુનાહ અજ ગુનાહ, ઓએમ અંદર અહુરમજદ મરકુમ, મરકુમ સર્દગાંન જસ્ત, પ પતેત હોમ.

યાને “તમામ પ્રકારનો દરેક જાતનો ગુનાહ, દરેક જાતનો મર્ગરજાંન ગુનાહ, દરેક જાતનો શ્રોદ-માન્દ (યાને સાપ્તેત થયેલો) ગુનાહ, દરેક જાતનો માનીદ (યાને અગાઊના કેશાશનો રહી ગયેલો) ગુનાહ, તથા દરેક જાતનો અજ (યાને એક ગુનાહમાંથી ઊત્પન્ન થયેલો) ગુનાહ કે જે મારાથી અમશાસ્પંદોના વડા અહુરમજદ (તથા) માણસો (અને) માણસોની જાત સાથે થયો હોય તો (તેવા ગુનાહ) થી હું પતેત કરું છું (યાને પાછો શરૂં છું એટલે હવેથી તેવા ગુનાહ ઊમ્મરબર કરવા નહીં એવા ઠરાવથી) પશેમાન થાજું છું.”

હવે ઊપર જણાવેલા ચરતાપ્પાના ગુનાહોમાંથી મર્ગરજાંન જાતના તમામ ગુનાહો યા બાકીના ત્રણ મુખ્ય ચરતાપ્પા—માનીદ, શ્રોદ-માન્દ તથા અજે-
(પુરનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૪૯ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૩૫ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ને લગતા ગુનાહોમાંના એકસ એવા દરજ્જાના ગુનાહો એક ઊરવાને બાણ અબાણ પોતાની જીવતી જીંદગીમાં કીધા હોય, એટલે કે અબાણપણે પણ જીંદગીમાં એવું કાંઈપી કાર્ય વિચારથી—વચનથી—કે વર્તનથી થયું હોય, તેમજ અકસ્માતથી કેશાશના પરીણામે એવી હાલતમાં મરણ નીપજવા પામ્યું હોય, કે જેથી તે ઊરવાનની બહેરી કેરદાર ઘણીજ સ્થુલ પ્રકારની બનવા પામે છે તો “ગંજશી” યા “કંગદેજ” ના મરકજો ઊપર તેના મર-તયા મુજબ વધતો આછો વખત તે ઊરવાનને થોભવું પડે છે. આ વખત-ની હદ તે કેરદારનાં ઘટપણાંનાં પ્રમાણ મુજબ તેના પ્રગટીકરણના કાયદા મુજબ રહે છે. વારતે તે પ્રગટીકરણના કાયદા પ્રમાણે જેટલી હદ કુદરતમાં પડેલી હોય તેટલી હદને આછી કરવાને યાને તેની કેરદારને સ્વક્ષમ કરવાને વારતે, એક બરમ્નુમ (“બરમ્નુમ” એટલે ‘આપણાં સાધારણ છ મહીનાનો વખત’ એમ અર્થ અહીં થાય છે તે ‘ધ્યાનમાં રાખવું’) થી તે વધતાંમાં વધતાં ૧૮ ‘બરમ્નુમ’ સુધી (યાને આપણાં સાધારણ નવ વરસ ગુલીક) ગુનાહોના દરજ્જા પ્રમાણે ક્રીયા લાગુ પડવા માટે તે કરવી પડે છે, યા તો માંત્રના—સ્તોત આપવા પડે છે.

હવે ક્રીયાકામનો જમીલો તો ઊપલી મુદત દરમ્યાન “વરજમી” નાં મરકજ ઊપર કુદરતી કાયદે એકઠો થતો જાય છે, પણ દરેકના ગુનાહના પ્રમાણ પ્રમાણે જેટલા લાંબે વખતે વધારે આછાં પ્રમાણથી એકલા પ્રગટીકરણને કાયદે એ મરકજો—ગંજશી યા કંગદેજ—છોડવાને એક ઊરવાન શક્તીવાન થાય તેના કરતાં ઘણી વધુ ગડપથી આ મરકજો ઊપરથી તે ઊરવાનનો છુટકારો કરવા કાજે, વરજમી ઊપર એકઠી થતી ક્રીયાઓની અસરની અસ્પંદીને વધારી દઈને આ “ગંજશી” યા “કંગદેજ” નાં મરકજ સુધી તે ક્રીયાની અસરનો સીજસીલો જોડી આપવાની પડેલી જરૂર છે. આવી રીતે ક્રીયાઓની અસરને ગંજશી યા કંગદેજના મરકજ સુધી પહોંચાડવામાં જે એક મુખ્ય મારફત—ક્રીયાકામોની જુદા તરીકે—પેગામ્પર સાહેબે કુદરતનું અવલોકન કરીને બતાવી છે તે આ ઊરવાનની નેયતે બાણાતી સરોશ યશ્ત વડીના કૃષ્ણો-માંત્રના ઊત્તમ સ્તોત છે. પાએ-ભાજદની લીધેલી શરજના મીઠા તથા માંત્ર પણ એક જુદા તરીકે આવી રીતે સરોશ યશ્ત વડીની જુદામાં કામ કરે છે, પણ આએ હાસમી (કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમુક લખાણ પાને ૧૪૯ ને ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૩૬ થી કુટનોટ ચાલુ.]

જમાનામાં પાએ-મોજની મહાન ક્રીયા સદંતર ભુલાઈ ગઈ છે તે જોતાં સરોશ યશ્ત વડી પણ જો ભુલાઈ જાય તો ઊરવાનને ગંભીર પ્રકારે ભોગવવું પડે, એટલા બધા સરોશ યશ્તના માંત્ર જોરાવર છે.

આપણે એક “અથો” યા “ફરવંદી” હાલતનું ઊરવાન “દર-જીએ-પુજી” ની કુદરતી હાલતમાં યાને સુવાવડી યા દસ્તાનની હાલતમાં ગુજર પામે, તો કંગદેજ યા ગંજીશી ઊપર કેવી રીતે તેનું થોભવું થાય છે તેના એકાદ બે દાખલા કોઠા રૂપે લઈશું, જેથી આ બીકટ બાબદ સમજવામાં સવળતા થયે.

(ક) એક સુવાવડી ઓરત દરતાંનથી પાક થયલી હોય, તેમજ એક દરતાંનવાળી ઓરત પાક થયલી પણ હુમામ નહીં લીધી હોય, તે વખતે મરણ નીપજે તો :

જો ઊરવાનનો મરતબો નીચે મુજબનો હોય.	ગુનાહ કયો લાગુ પડે છે ?	મરણ પછી કયાં થોભે છે ?	કેટલો વખત થોભે છે ?	પાછો દહાડો કયા રે લગાડવો ?
૧. દહમ (યાને દાદારે ગેહાનને લાયકના.)	(માનીદ) અજો ગુનાહ.	કંગદેજના આ-ગલા (higher) તપ્પકાપર.	એક પરશ્તુમ.*	એક પરશ્તુમે (યાને છમસી પર.)
૨. હાવેશ્ત (યાને ‘જજ’ને લગતાં.)	(માનીદ) અજો ગુનાહ.	કંગદેજના વચલા તપ્પકાપર.	બે પરશ્તુમ.*	બે પરશ્તુમે યાને વરસીપર.
૩. ફરવંદીનો પહેલો તપ્પકો (‘ફરવંદી’ યાને સુખને લગતાં)	મરગરજનીનો પહેલો તપ્પકો.	ગંજીશીના આ-ગલા તપ્પકાપર.	છ પરશ્તુમ.* *(આ કોલમમાંના પરશ્તુમની ગણતરી જુદીજુદી છે, અને તે “ફર” “ફર” કે “ની-મર” જે હોય તે મુજબ લેવા.)	બે પરશ્તુમે ત્રણવાર (યાને ત્રણ વરસ સુધી વરસે વરસે.)

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૪૯ ને ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૩૭ થી કુટનોટ ચાલુ.]

(૫) સુવાચકી ઓરત દરતાંન સુધ્યાં ગુજરે, તેમજ એક દરતાંનવાળી ઓરત દરતાંન સુધ્યાં ગુજરે, તો :

જો ઊરવાનનો મરતબો નીચે મુજબનો હોય.	ગુનાહ કયો લાગુ પડે છે?	મરણ પછી કયાં થોભે છે?	કુટલો વખત થોભે છે?	પાછો દહાડો કયારે લગાડવો?
૧. દહમ.	માનીદે ગુનાહ.	કંગદેલના વચના તપકાપર.	એ પરશ્તુમ.*	એ પરશ્તુમે- યાને વરસી પર.
૨. હાવેશ્ત.	માનીદે ગુનાહ.	કંગદેલના પાછના (lower) તપ- કાપર.	ચાર પરશ્તુમ.*	એ પરશ્તુમે એવાર (યાને એ વરસ સુધી વરસે વરસે.)
૩. દુરવંદીનો બીજો તપકો.	મરગરળનીનો બીજો તપકો.	ગંજશીના વચના તપકાપર.	આઠ પરશ્તુમ.* *(આઠોલમમાંના પરશ્તુમની મ- ણત્રી જુદોજ છે, અને તે "ફર", "કર" કે "ની- મુર" ને હોય તે મુજબ લેવા.)	એ પરશ્તુમે ચાર વાર (યાને ચાર વરસ સુધી વરસે વરસે.)

[નિંધ : દુરવંદીના ત-
પકા એક શખ્સનાં
તો ખમ-ઓ દાન
ઊપરથી ગણાય છે.]

એ સીવાય બીજા દરજ્જા-પુછના પુષ્કળ ગુનાહો આવે છે તે ગંજશીને લાયકના મર્ગ-અરળનીના આપેરી તપકામાં આવે છે : 'દરજ્જા-હથી', તેમજ 'દરજ્જા-એ-ધથી' ને માટે પણ એમજ સમજવું.

ત્યારે ઊપર આપેલાં લખાણ ઊપરથી આપણે જોઈ શક્યે છીએ કે ઊરવાનો જેવા જેવા મરતબામાં અને જેવી જેવી ગુનાહમરી હાલતમાં ગુજરી જાય છે તે મુજબ, તેઓ ઓછાંમાં ઓછાં એક પરશ્તુમથી તે વધતાંમાં વધતાં ૧૮ પરશ્તુમ તુલીક ગંજશી યા કંગદેલમાં તેઓને મુકામ કરવો પડતો હોવાથી, તેટલો વખત 'સરોશ' પુગી શકતા નથી. અહીં

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૪૬ મે આશુ કીધું છે.)

[પાને ૧૩૮ થી કુટનોટ આશુ.]

પુખ નોંધવું કે જે ૧ થી ૧૮ બરશનુમની મુદત આ તપ્પકાઓ ઉપર થોભવાના સંબંધમાં જણાવી છે, તેને આપણાં સાધારણ ‘બરશનુમ’ યાને હાલની આપણી પુરશેદની ચાલની ગણતરી મુજબના છ મહીનાઓ (Solar half-years) સમજવાની ગુલ કદી કરવી નહીં. ગુનાહનાં પ્રમાણમાં ઊરવાનને ગંજીથી યા કંગદેજમાં જે મુદત ગુલીક થોભવું થાય છે, તે મુદત તો ગુજર પામતી વખતે જે જુદા જુદા મૈયારા યાને ગૃહની ચાલ હેઠળ તેના કેશાશ મુજબ મરણનો બર-વખત ગોઠવાય છે તે મુજબ, જુદા જુદા મૈયારાઓના ૧ થી ૧૮ ‘ફર-બરશનુમ’, ૧ થી ૧૮ ‘ફર-બરશનુમ’, કે ૧ થી ૧૮ ‘નીમુર-બરશનુમ’ ની બનેલી રહે છે. આ બાબદ સમજવાની ઘણીજ રસીની છે, પણ તે આપણને આ કુટનોટની મુજબ બાબદથી વેગળી લઈ જતી હોવાથી, આ બાબદનો છુટો ખોલાસો ખાસ આ કુટનોટને છેડે પાને ૧૪૪ મે લખાણથી વીસ્તારીને આપવામાં આવ્યો છે, જે ઉપરથી જોવામાં આવશે કે જરથોસ્તી ઇલમે દનૂમ જરથોસ્તી દએનની બાબદોને કેટલી બધી બારીકીથી તેના સાયન્ટીફિક ખુલાસા અને બારીક હીસાબી ગણતરીની એકસાથ (with scientific exposition and mathematical precision) સહીત સમજી દીનદાર વાંચક-વર્ગ સમક્ષ ખુલી કરે છે, અને ખાતરી કરી આપે છે કે જરથોસ્તી દએનના ભેદે ઉકેલવાની એકઝી બરી ચાવી “જરથોસ્તી ઇલમે દનૂમ” જ છે, કે જે “દનૂમ” ની રોશની આવા આજના હાસમી (યાને મંગળના) અંધકારના જમાનામાં આપણા ઉપર સેહેજસાજબી ફેંકવા દેવા માટે તે ધરાન સરજમીન ઉપર વરતા સાહેબદેલ સાહેબોના વડા સોષા-વરેજ સાહેબ મર્જ્યાનજનો બરી અંતઃકરણની લાગણીથી એડેશાંન માન્યે છીએ !

હવે આપણી મુજબ બાબદ ઉપર પાછા આવીશું. આવી કીસમના આછાંમાં આછાં એક બરશનુમ થી તે ૧૮ બરશનુમ ગુલીક ગંજીથી યા કંગદેજનાં મરકજો ઉપર થોભતાં જે કાંઈ આજબ તો ઊરવાનને ભોગવેલા પડે તેમાં આ આશુ ભણવામાં આવતી સરેશ ચરત વડીના મેષ્ટ ફુપુષો-માંત્રની ખુબીને લીધે ઘણીજ રાહત મલે છે, એટલુંજ નહિ પણ દરેકના ગુનાહના દરજ્જા મુજબ જેમ જેમ કીયાઓ દર બરશનુમે (યાને હાલના છ મહીને) કે દર બખ્ખે બરશનુમે (યાને હાલનાં વરસે) એકવાર, બે વાર, યા વધુ વાર, એના કાયદાઓ મુજબ પાછા દહાડો લગાડીને બધી ચાર દીવસની કીયા પાછી કરાવવામાં આવે છે (કે જેની ઝાંખી ઇલાજી તરીકે હમણા દસ્તાનવાળી કે સુવાવડી ઓરત-માટે છ મહીને (કુટનોટ આશુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૪૯ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૩૯ થી કુટનોટ ચાલુ.]

કે વરસ દહાડે ચાર દીવસની ક્રીયા પાછી કરાવવાનો રેવાજ હજી જળ-
વાઈ રહ્યો છે. આપણે એ બાબદ માટે આ કુટનોટને છેડે વધુ બોલીશું
જીએ પાત્રું ૧૪૩), તેમ તેમ તેને વધુ જલદીથી ગાલેખ કાર્યસાધક અને
અસરકારક બનાવવામાં આ સરોશ યશ્ત વડીના સ્તોત્ર બેમુલ થઈ પડે છે.
કુંકમાં બોલ્યે તો જેટલો વખત એક ઊરવાનને પોતીકા ગુનાહનાં પ્રમાણ
પ્રમાણે ગંજીશી યા કંગદેજના તત્ત્વકા ઊપર થોભવું પડે છે, તે વખતનાં
પ્રમાણ મુજબ લાંબી મુદત પુત્રીક જે સરોશ યશ્ત વડી તે ઊરવાનની
નૈયતે જેટલી બને તેટલી વધુ સંખ્યામાં ભણવામાં આવે તો, તે યશ્તનાં
પ્રખળ શુષો-માંત્રના સ્તોતનાં પ્રમાણ પ્રમાણે તેને તેનાં પ્રમાણ મુજબ
ક્રીયાની અસરો સરોશના સ્તોતની મારફતે વહેલી પોંહ્યે છે, અને તેની
બહેરી ફરદારના સ્થળપણાને પીગળાવીને તેનો છુટકો તે તત્ત્વકા ઊપરથી
કરવામાં પ્રગટીકરણને આવી રીતે મદદ કરે છે. એક દાખલો લઈશું, તો
આ બાબદ ધ્યાનમાં બરોબર ઊતરશે : ધારો કે એક ઊરવાન એક બરશ્તુમ
—પછી તે જુદા જુદા સૈયારાને લગતું 'શર' હોય, 'કર' હોય કે 'નીમર' હોય—
કંગદેજ ઊપર થોભવાતું છે. હવે જો એક બરશ્તુમ સુધી તેની ચાલુ એક સરોશ
ભણાય તો આ આપણા છ માસ પુત્રીક ચાલુ જે એક સરોશ ભણાઈ
તેના સ્તોતના પ્રવાહ મારફતે તે ઊરવાનને અમુક અસ્પંદીમાં તેને માટે
થતી ક્રીયાની અસર પુગી શકે છે. હવે જો એકને બદલે બે સરોશ યશ્ત
ચાલુ એક બરશ્તુમ સુધી ભણાય તો ડબલ અસ્પંદીમાં પુગે; ત્રણ ભણાય
તો તેથી ત્રણ ગણી અસ્પંદીમાં પુગે; એમ જેટલી વધારે સરોશ યશ્ત
ચાલુ એકજ ઊરવાનને માટે ભણાય, તેમજ વળી જેટલી લાંબી મુદત—
દાખલા તરીકે હાલના છ મહીના, વરસ, બે વરસ કે વધુ વરસ સરોશ
યશ્ત ભણાય, તેટલી વધારે અસ્પંદીમાં તે ક્રીયાની અસર પુગી શકે છે.
આ સરોશ યશ્તની અસ્પંદીનો હીસાખ ઘણો ખારીક છે, અને તે જેટલી
લાંબી મુદત સુધી તેમજ રોજની જેટલી વધુ સંખ્યામાં સરોશ યશ્ત ભણાય
તેનો ઊપર આધાર રાખે છે. એ હીસાખ મુજબ સરોશ યશ્તની અસ્પંદી
વધવાના સમયે એ યશ્તના શુષો-માંત્રના સ્તોતના પ્રવાહ મારફતે તે
ક્રીયાઓની અસરની પ્રખળતા વધતી જઈને વધારે પ્રખળતાથી તે અસર તે
ઊરવાનને પુગીને તેનો જલદી તે તત્ત્વકાપરથી છુટકારો કરવામાં પ્રગટીકરણને
ઝાટી મદદ થાય છે.

દરેક ભણતરોનાં અવસ્તા ભણવાથી શું અસર થાય છે, અને તેમાં
“સ્તોત” શું કાર્ય કરે છે તે નહીં સમજવાથી કટલેક કેકાણેથી માત્ર
શબ્દાર્થપર આધાર પાંધીને ઊરવાનની નહયતે સરોશ યશ્ત નહીં ભણવી,
(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અસલ લખાણ પાને ૧૪૯ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૪૦ થી કુટનોટ ચાલુ.]

પતેત નહીં કરવી, વીગેરે વીગેરે વિચારો ફેલાવવામાં આવે છે, પણ શબ્દાર્થપર આધાર નહીં બાંધતાં આપણાં ભણતરોનાં માંત્રમાં રહેલી સ્તોતની અસર જો સમજવામાં આવે તો આવા વિચારો ફેલાવવા ફેટલા ગેરવાજબી છે તે સમજી શકાયે. આપણાં ભણતરોના શબ્દાર્થપર આધાર રાખવામાં આવે તો હાલનું આપણું ગેહ-સારણું જે આહુનવર્ષતી ગાથાનું બનેલું છે, તેનો શબ્દાર્થ જોતાં માલમ પડશે કે તેમાં ઊરવાન સાથે સંબંધ ધરાવતું કાંઈયી નથી, છતાં આપણા અસલના દસ્તુરો અને ન્યાગાનો આપણા પેગામ્પર સાહેબે સમજાવેલો સ્તોતનો કાયદો ધ્યાનમાં લઈને સમજીને હજારો વરસ થયાં આ મોટી યસ્તેગાંન પાને ગેહસારણું ચાલુ રાખતા આવ્યા છે. એક ગુજર પામનારનું મરતી વખતની છેલ્લી જોરાવર ઇચ્છા-વાસ્તાના મીઝથી બંધાતું પીંજર (Shell), જે તે ઊરવાનના કંઠરપની આસપાસ તે વેળાએ ફરી વળે છે, તેને આ ગેહસારણાંના સ્તોત કતે કરી નાંખીને, તે ઊરવાનના મીઝના પીંજરને તોડી નાંખે છે. (જુઓ અગાઉ આપેલી કુટનોટ નં ૦ ૭૬ તથા ૭૭). આવી સ્તોતની અસરને લીધેજ, ગેહસારણું ભણવાનું આપણામાં ચાલુ છે.

એજ રીતે, આપણાં દરેક ભણતરોને ખાલી શબ્દાર્થથી નહીં જોતાં, તેની અંદર રહેલા સ્તોતથી શું અસર નીપજે છે તે આપણા પેગામ્પર સાહેબનાં શ્રમાનથી સમજીને અસલી દસ્તુરો અને ન્યાગાનોએ એક ઊરવાનની નઈપતે ચાલુ સરોશ યસ્ત તથા પતેત ભણવાનું ખાસ શ્રમાન આપીને ચાલુ રાખેલું છે. (“પતેત” માટે જુઓ અગાઉ આપેલી ખુલાસાવાર કુટનોટ નં ૦ ૫૭). આપણા અવસ્તાનાં ભણતરોના ઊચ્ચારવાથી અવાજથી જે ધ્વનિ ઊત્પન્ન થઈને “વયુ ઉપરો-કઈરથ” યાને વાતાવરણ સાથે ઘસારો (friction) થઈને નાદ યાને અવાજ નીકલવાથી જે “સ્તોત” યાને રંગો (colours) બરપા કરવાનો કુદરતમાં પડેલો જે અચુક કાયદો છે તે કુદરતનો અચુક કાયદો સમજીનેજ આપણા પેગામ્પર સાહેબે અવસ્તાનાં ગુસ્કો સ્તોત-યસ્તને કાયદે રચેલાં છે, કે જે ઊપરથી સ્તોતનેજ કાયદે તમામ અવસ્તા ભણતરો પણ રચવામાં આવ્યાં છે, તે ખીના જ્યાં સુધી સમજવામાં નહીં આવે યા સ્તોત યસ્તનો અભ્યાસ કરવામાં નહીં આવે, ત્યાં સુધી સ્તોત યસ્તના જ્ઞાનની ગેરહાજરીમાં આવી રીતે જેમ ગમે તેમ સરોશ યસ્ત નહીં કરવી, પતેત નહીં કરવી વીગેરે વિચારો ફેલાવવા ફેટલા બધા ગુકસાનકારક છે તે દરેક જરથોસ્તી સમજી શકશે.

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અસર લખાણ પાને ૧૪૯ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૪૧ થી કુટનોટ ચાલુ.]

ત્યારે ઊરવાનની નૈયતે સરોશ યશ્ત વડી ભણવાનું કાંઈ નહયું કે વગર અર્થનું નથીજ. સરોશ યશ્ત વડી તો ક્રીયાકામની બધી અસરોની સાંકળને ગંજી-કંગદેળના તપ્પકાઓવેર ઘણી જલદીથી ખેંચી લાવનાર એક હુક મીસાજ છે,—સરોશ યશ્ત વડીના સ્તોત તો એક ઊરવાનને ઉપર જણાવેલા તપ્પકાઓ ઉપર ક્રીયાકામની અસર ઘણી જલદીથી પુગે તે માટે સરોશ યજ્ઞ સાથેના સીલસીલો જોડી આપનાર એક કીમતી સાંધન છે. જો કે પ્રગટીકરણને કાયદે તો લાંબે વખતે ક્રીયાકામની અસર જેમ જેમ તેનાં પ્રમાણ મુજબ ગાલેબ આવતી જાય તેમ તેમ વધતી ઓછી પુગી તો શકે, પણ તે ક્રીયાકામને જ્યારે સરોશ યશ્ત વડીની જુસ્ત આવી રીતે જોડવામાં આવે છે, યાને કે ક્રીયાકામ કરાવવાની સાથે સાથે જ્યારે સરોશ યશ્ત ભણવાનું પણ ચાલુ રાખવામાં આવે છે ત્યારે તે ક્રીયાકામ ઘણીજ ઝડપથી પોતાનું કામ વધારી (accelerates) મુકે છે, અને ઊરવાનને ગંજી-કંગદેળ જેવા નીચલા આણદીઠ આલમના તપ્પકાઓ-માંથી જલદીથી છુટકારો કરવામાં કીમતી મદદ કરે છે. વાસ્તે, અથ હમદીનો, ઊરવાનની નહયતે સરોશ યશ્ત વડી કરવાનું શરમાન સદા ચાલુ રાખજો, અને જો તરજુમા-અબ્યાસીઓ શીખેલા ભણેલા થઈને એમ કહેતા નીકળે કે ‘સરોશ યશ્ત વડીમાં તેના તરજુમા મુજબ ગુજરેલાં ઊરવાનને લગતો એક ખોલ નથી આવતો તેથી તે કરવામાં વળ્યું શું?’ તો તેવાઓના ખોલવા ઉપર મુદત વગ્ન મેલતા ના, કારણકે અવસ્તા ભણતરોની અસરો તો ઉપર સમજાવ્યું તેમ તેનાથી ઉત્પન્ન થતા સ્તોતને આભારી છે, અને આ સ્તોત-યસ્નના પુનંદ કાયદાથી હાલના અવસ્તાના તરજુમા-અબ્યાસીઓ તદ્દન અમાન અને ખેનસીય છે. તમે ઊરવાનની નહયતે પતેત તથા સરોશ યશ્ત વડીની શરજ લઈ ખરી ગંભીરતાથી અદા કર્યાં જજો, જેથી તમારાં ગુજરેલાં વહાલાંઓને રાહત આપી તેઓની તરજના વળતા કુદરતી આશીશ તમે જરૂર જરૂર પામશો, જેના સમયે અહીં તમે તમારી આલઓલાદ સાથે આત્મીક, માનસીક, નૈતીક, હૃદય-ખેશી અને શારીરીક વૃદ્ધિ પામશો ! ખાસ કરીને, ઊરવાનના પાદ-રૂઝના પ્રસંગે લેવાતી પાઝે-મેળદ (જુઓ કુટનોટ નં ૦ ૨૦૬) ની શરજ તરીકે પોતાની મકદૂર મુજબ ખીજાં ભણતરો તથા ક્રીયાઓ લેવા ઉપરાંત સરોશ યશ્ત વડી તથા રવાનની પતેત તે ગુજરેલાં ઊરવાનનાં દરેકે દરેક સગાંવહાલાં તેમજ દોસ્ત-આસનાવ પોતે લાંબી મુદત તુલીક ભણવાનું માથે લે, તો તેના જેવું તે અનુશેહ-રવાનને માટેનું અતી શાયદાકારક પગલું, હાલનો જમાન ધ્યાનમાં લેતાં, ખીજું એક નથી.

(કુટનોટ ચાલુ.)

ઊરવાનની નઘપતે સરોશ યશ્ત વડી કેમ ભણવી તે બાબે બે બાલ બોલાસાની જરૂર છે. આપણે આપણી પોતીકી અઘવીસ્તુત્રેમ ગેહની ફરજયાત ઉતારી—યાને કે સરોશ-બાજ, અઘવીસ્તુત્રેમ ગેહ, સરોશ યશ્ત વડી અને આતશ નીઆએશની રોજની ફરજયાત બંદગી કયાં પછી (અને ત્યારબાદ આપણું કાંઈ ખુશીનું વધારાનું ભણતર કરવું હોય તો તે પણ કરી લઈને) “હુઆ નામ સેતાયશ્ને” વીગેરે પૂરું કરી રહીને છેક છેલ્લે હમેશ ઊરવાનને નામની સરોશ યશ્ત વડી (યા ઊરવાનને નામની કોઈબી બંદગી) ખાસ જુદી માંડવી, જે વખતે તે ઊરવાન આપણી સમક્ષ હાજર હોય તેમ તેની આકૃતી કલ્પીને એવી રીતના મીઠા તેના તરફ સાબિત રાખવા કે કેશાશ મુજબ સરોશ યજ્ઞની પનાહ તે અનુશેહ-રવાંનને મલો! આવી ખલલ વગરની મીઠા સાથની એક ચીત્તની બંદગીથી તે ગુજરેલાં ઊરવાનને બહુજ રાહત મલે છે. કહેવાની જરૂર નથી કે જેમ ઊરવાનની નૈયતે ભણાતાં કોઈબી ભણતરમાં તેમ આ સરોશ યશ્ત વડીમાં આખી “અહમાઈ રએશ્ચ,” “જસમે અવંધહે મજદ” નો ‘રામનો ખાસ્ટહે’ થી તે ‘રપેન્તો મઘન્યએમ’ સુધીનો ભાગ, તેમજ આખી “કરશેહ મોજદ” કદી ભણવી નહિ, જે માટેનો વીગતવાર ખુલાસો કુટનોટ નં ૦ ૫૩ માં ઊપર અપાઈ ગયો છે.

આ ઠેકાણે વાંચનારાઓનું ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર છે કે હાલમાં ચાલતા રીવાજ મુજબ એક અને બે બરશ્તુમનો (યાને છ મહીને કે વરસે, દહાડો લગાડી પાછી ક્રીયા કરવાનો) ચાલ જાય છે. દાખલા તરીકે, હાલમાં સુવાવડી યા દસ્તાનવાળી ઓરત માટે છ મહીને યા વરસ દહાડે ચાર દીવસની ક્રીયા યા ચાર દીવસતી ક્રીયાથી આખાં વરસની ક્રીયા પાછી કરાવવામાં આવે છે. પણ અસલમાં તો બરશ્તુમનાં એથીને બારીક હીસાબે આપવામાં આવેલા છે, અને મરનારનું ઊરવાન જે મરતબાનું હોય તે મરતબા મુજબ, મરતી વખતની હાલતનાં પ્રમાણમાં ઊપર જણાવ્યા મુજબ, કેટલો વખત કંગદેજ યા ગંજશીના તબક્કામાં તેનું થોભવું થાય તે રહાંની અશ્મથી જોઈને પેશ-દસ્તુર તે મુજબનારનાં કુટુંબીઓને ક્રીયાઓ એક બરશ્તુમ (યાને છ મહીના) રહીને પાછી કરવી કે બે બરશ્તુમ (યાને એક વરસ) રહીને પાછી કરવી, કે એક બરશ્તુમ બે યા ત્રણવાર, યા બે બરશ્તુમ બે-ત્રણ-યા-ચાર વાર કરવી તેની સલાહ આપતા હતા. અકેક બરશ્તુમે પાછી થતી ક્રીયા એક મહીના (યાને માસીસા) તુલીકનીજ પાછી કરાવવાનો અસલ હોકમ છે, અને બમ્બે બરશ્તુમે થતી ક્રીયામાં આખાં વરસની યાને વરસી સુધીની બધી ક્રીયાઓ પાછી કરવાનો હોકમ છે. “એક બરશ્તુમે બેવાર” એટલે છ મહીને દહાડો લગાડીને એક મહીના (યાને માસીસા સુધીની) બધી ક્રીયાઓ કરીને પાછી બીજા છ મહીના રહીને દહાડો લગાડીને એક (કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અસલ લખાણ પાને ૧૪૯ મેં ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૪૩ થી કુટનોટ ચાલુ.]

મહીના ગુલીકની ક્રીયા કરવી. “બે બરશ્નુમ બે વાર” ની મોરાર એ છે કે પહેલે વરસે દહાડો લગાડી આખાં વરસ ગુલીકની ક્રીયાઓ એકવાર કરીને શ્રીથી બીજે વરસે પણ પાછી આખાં વરસ ગુલીકની ક્રીયાઓ કરાવવી. એજ મુજબ ત્રણ વાર, ચાર વાર માટે સમજ લેવું. પણ હાલમાં એવા કોઈપણ મહાન પેશ-દસ્તુર આપણા વચ્ચે નહિ રહેલા હોવાથી તેમજ મરનારનાં કુટુંબીઓ પોતાનું કોઈ વહાલું અનુશેઠ-સ્વાંન તેના એકસ ઘણા ખરાબ ગુનાહને લીધે અણુદીઠ આલમના ઘણા ઊતરતા તબક્કામાં વાસો કરે છે એમ જાણીને દલગીર નહિ થાય તેવી કદાચ કાંઈક મકસદથી યા તો જમાનાના દૌરથી રક્ત હાલમાં છ મહીને કે વરસ દહાડે પાછો દહાડો લાગુ પાડીને ચાર દીવસની ક્રીયાઓ વીગેરે પાછી કરાવવાનો ધારો રક્ત સુવાવડી કે દશતાનની હાલતમાં નીપજેલાં મરણ માટેજ સચવાયલો હજીબી માલુમ પડે છે. પણ અસલ તો એ હાલત ઊપરાંત બીજી અનેક અકસ્માતીક તેમજ જાણીજોઈને ઊપજવેલી ગુનેહગારીની હાલતમાં મરણ માટે, ગંજીશી યા કંગદેજના જુદા જુદા તબક્કાઓ ઊપર થોભવાનાં પ્રમાણ મુજબ, તેની ક્રીયાઓ કરવી મુદત ગુલીક એક એક બરશ્નુમે કે બધાં બરશ્નુમે પાછી પાછી કરાવવી જોઈએ, જેથી ક્રીયાઓ બરોબર કારગત થઈ પડે તે બાબે બારીક હિસાબથી ભરેલું અસલ શ્રમાન જરથોસ્તી દંએનમાં સમજવવામાં આવેલું છે, જે હાલમાં આપી શકાય તેમ નથી.

આ નોટમાં વાપરેલા ‘બરશ્નુમ’ શબ્દ વિષેનો ખુલાસો :

‘બરશ્નુમ’ શબ્દ સાધારણ રીતે હમેશાં છ મહીનાની મુદત (half-year) માટેજ વપરાય છે, અને ઊપર પાને ૧૩૬ મેં ક્રીયાકામ લાગુ પડવાના જે ૧ થી ૧૮ બરશ્નુમ લખેલા છે, તે બરશ્નુમ તો આપણા હાલના ચાલતા પુરશેદની ચાલની ગણતરી (નીમુર-સાલે-શમ્સી) ને લગતા સાધારણ છ મહીનાનેજ લાગુ પડે છે. પણ ઊપર પાને ૧૩૬ મેં જે ૧ થી ૧૮ બરશ્નુમ ગંજીશી-કંગદેજના તબક્કાઓ ઊપર ઉરવાનના થોભવા સંબંધમાં જણાવેલા છે, તે “બરશ્નુમ” શબ્દ સૌથી બોહોળા અર્થે ત્યાં વાપરવામાં આવ્યો છે, જેની ગણતરી નીચે ગુલોતવીલ બતાવવામાં આવી છે :

(૧) આજની એસ્ટ્રોનોમીની વિદ્યા જાણનારાઓને પુરતી રહેશે રોશન છે કે સુર્ય-મંડળ (Solar System) માં દરેકે દરેક ગ્રહ (સૌયારો)—દંએ યાને ચંદ્ર અતારદ યાને બુધ, નાહીદ યાને શુક્ર, પુર યાને પુરશેદ યા રવી, હાસમ યાને મંગળ, બરજસ યાને બ્રેસપતી, ક્યવાન યાને શની, પરવીને-અદના યાને યુરેનસ (Uranus), પરવીને-આલા યાને (કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૪૯ મે આલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૪૪ થી ફુટનોટ આલુ.]

નેપ્ચુન (Neptune) પોતાની ધરી ઊપર ફરે છે તેમજ સુર્યની આસપાસ એકસ લાંબી મુદતમાં ફરી વળે છે. આ ધરી ઊપર ફરવાની મુકાબલામાં ટુંક મુદત તે અમુક સૈયારાનો દીવસ ગણાય છે, અને સાયન્સની ખોલીમાં એટલા વખતમાં કાઢ્યો સૈયારો પોતીકી ચાલ મુજબ એક પુરૂજ યાને રાશીનો એક દરજ્જો (one degree) તેહ યાને પસાર કરે છે. વળી ખિરશેદની આસપાસ ફરવાની મુકાબલામાં ઘણી લાંબી મુદત તે અમુક સૈયારાનું પોતીકું સાલ ગણાય છે, અને સાયન્સની ખોલીમાં એટલા વખતમાં કાઢ્યો સૈયારો પોતીકી ચાલ મુજબ આપું રાશીમાંડળ (યાને બારે પુરૂજમાંથી) ફરી વળે છે. આ ઊપરથી તુરત સમજી શકાય કે દરેકે દરેક ગૃહ યાને સૈયારો પોતાની ધરી ઊપર ફરવાની તેમજ ખિરશેદની આસપાસ ફરવાની સદંતર જુદી જુદી ચાલ (Motions) ધરાવતો હોવાને લીધે, દરેક સૈયારાના દીવસો તેમજ માહો અને સાલો સદંતર જુદાં પડે છે.

(૨) તે દરેક સૈયારાના માહો તથા સાલો આપણા પોતીકાં આલુ ગણતરીના માહો ને સાલો સાથે નીચે મુજબ સરખાવી શકાય:

સૈયારાનું નામ.	એક પુરૂજ યાને રાશી કેટલે મહીને તેહ કરે છે?	બારે પુરૂજ યાને રાશી કેટલે વરસે તેહ કરે છે?
	આશરે	આશરે
૧. હએ (ચંદ્ર).	૨૧ દીવસે.	૩૫૪ દીવસે.
૨. અતારદ (પુષ).	૧ મહીને.	૩૬૦ દીવસે.
૩. નાહીદ (શુક્ર).	૧ મહીને.	૩૬૦ દીવસે.
૪. શમ્સ (રવી).	૧ મહીને.	૩૬૫ દીવસે.
૫. હાસમ (મંગળ).	૧૧૧ મહીને.	૧૧૧ વરસે.
૬. બરજસ (બ્રેસપતી).	૧૩ મહીને.	૧૩ વરસે.
૭. કયવાન (શની).	૩૦ મહીને.	૩૦ વરસે.
૮. પરવીને અદના ('યુરેનસ').	૯૦ મહીને.	૯૦ વરસે.
૯. પરવીને આલા ('નેપ્ચુન').	૧૫૬ મહીને.	૧૫૬ વરસે.

[નોંધ : "પરવીને અદના" ને "પરવીને આલા" એ કઈ સાધારણ સૈયારાઓ નથી, પણ એ તો "મન્ઝલી" (નક્ષત્ર) ના ગાથા છે, અને એ ગાથાઓ મન્ઝલીની અસર હેઠળ જે સૈયારાઓ આવે છે તેને તે મન્ઝલીની અસરના પોતીકા પ્રવાહો આપે છે, તેથી એને "મન્ઝલી સૈયારા" આપણા જરથોસ્તી ઇલમે ફતુમથી ગણેલા છે. જરથોસ્તી સૈવાય કોઈથી ખીલ કોમ એ મણીત મન્ઝલીની અસરમાં લીધી નથી.]

(ફુટનોટ આલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૪૯ મે ચાલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૪૫ થી કુટનોટ ચાલુ.]

(૩) આ તો દરેક સૈયારાના પોતપોતીકાં સાધારણ દીવસો ને સાલોની ગણતરીની વાત થઈ. એને જરથોસ્તી ઇસ્મે ક્વૂમની ભાષામાં “નીતુર સાલ ગણતરી” (Ordinary planetary years) કહેવામાં આવે છે. આપણું જે “નીતુર સાલ” ઉડપા દહાડાનું ગણ્યે છીએ તે “નીતુર સાલે શમ્સી” યાને “ઝોરશેદનું સાધારણ વર્ષ” કહેવાય છે. એજ મુજબ, “નીતુર સાલે દુએઘ (યાને ચંદ્રનું), નીતુર સાલે અતારદી (યાને ખુશનું), નીતુર સાલે નાહીદી (યાને શુક્રનું), નીતુર સાલે હાસમી (યાને મંગળનું), નીતુર સાલે બરજશી (યાને બ્રહ્મપતીનું), નીતુર સાલે કયવાની (યાને શનિનું), સાધારણ વર્ષ—એ દરેકની પોતીકી આપું રાશી-મંડળ (યાને બારે ખુશન) ફરી વળવાની મુદત ઊપરથી ગણાય છે.

(૪) જરથોસ્તી ઇસ્મે ક્વૂમ મુજબ, બધાં મળીને ત્રણ જાતનાં સાલની ગણતરી લેવામાં આવી છે, જે નીચે મુજબ છે:—

પહેલી, ઊપર જણાવેલી “નીતુર સાલ” ની ગણતરી; બીજી, “કર સાલની ગણતરી”; અને ત્રીજી “કર સાલની ગણતરી.” આ “કર સાલ” તથા “ફર સાલ” ની ગણતરી બેરોબર સમજવામાં આવશે તો આપણી મુજબ બાબદ સહેલાઈથી સમજ શકાયે.

“કર સાલ” ની મુરાદ એમ થાય છે કે કોઈપણ સૈયારો (યાને ગૃહ) પોતીકી ચાલ પ્રમાણે ફક્ત એક રાશી ચાલતાં જેટલા દીવસો લે (યાને સાધારણ બોલીમાં તેનો પોતીકા જે એક મહીનો બને) તેટલા દીવસો યાને દરેક સૈયારાના પોતીકા મહીનાને એક દીવસ ગણ્યે, તો તેવા તેવા ૩૦ દીવસનો એક કર-મહીનો સમજવો ને તેવા તેવા છ મહીનાને એક “કર-બરજનુમ” (યાને કર-છ માસીક મુદત) અને તેવા તેવા બાર મહીનાએને એક “કર-સાલ” કહેવામાં આવે છે. એક સહેલો દાખલો લઈશું : આપણાં હાલના “નીતુર સાલે શમ્સી” (યાને ખુરશેદની ચાલનાં સાધારણ વર્ષ) ના એક મહીનાને (મહીનો એટલે આ લખાણમાં હમેશાં આશરે ‘ત્રીસજ દીવસ’ સમજવું. ૩૧ બી નહીં ને ૨૮ બી નહીં, કારણકે એક આખી રાશી યાને ખુશના ત્રીસ અંશે પસાર કરતાં કોઈપણ સૈયારાને જે મુદત લાગે છે તેને મહીનો કહેવામાં આવે છે.) નો એક દીવસ તરીકે લઈએ તો તેવા તેવા ત્રીસ દીવસો લેતાં એક ‘કર-માફે-શમ્સી’ બને, જે આપણા સાધારણ ૬૦૦ દીવસો (૩૦ x ૩૦) નો આશરે થવા બધ, એવા એવા છ “શમ્સી કર-માફા” થી એક “કર-બરજનુમે શમ્સી”

(કુટનોટ ચાલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણુ પાને ૧૪૯ મે આલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૪૬ થી કુટનોટ આલુ.]

બને, જેમાં આશરે ૫૪૦૦ દીવસો (૬ x ૯૦૦) આવે; અને એવા એવા ૧૨ “કર-માહા” લઈએ તો “કર સાલે શમ્સી” બને, જેમાં (૧૨ x ૯૦૦) આશરે ૧૦૮૦૦ દીવસો આવે. આ તો શકત ખોરશેદની ચાલના સાધારણ નીમુર સાલ ઉપરથી ખોરશેદની ચાલનું “કર સાલ” આપણે શોધી કાઢ્યું. એજ મુજબ, “કર-સાલે બરજીશી,” “કર-સાલે હાસમી” વીગેરે તેઓની નીમુર ગણતરી ઉપરથી શોધી કાઢી શકાય છે.

હવે “કર સાલ” ની ગણતરી જોઈશું. “કર સાલ” ની મુરાદ એજ થાય છે કે એક સૈયારો જેટલા દીવસોમાં પોતીકી ચાલ પ્રમાણે આપું રાશી મંડળ શરી વળે (બીજા શબ્દોમાં દરેક સૈયારાની પોતીકી ચાલનું સાધારણ નીમુર સાલ લઈએ) તેટલા દીવસોને યાને દરેક સૈયારાના પોતીકાં આખાં “નીમુર સાલ” ને જો એક દીવસ લેખ્યે, તો એવા એવા ૩૦ દીવસનો એક “કર-માહા” ગણાય, ને એવા એવા છ “કર-માહા” નો એક “કર-બરજીશી” થાય અને ૧૨ “કર-માહા” નું એક “કર સાલ” ગણાય. પાછો એક સેહેલ દાખલો લઈશું: આપણું હાલના “નીમુર સાલે શમ્સી” યાને ખોરશેદની ચાલનાં એક સાધારણ વર્ષને જો એક દીવસ ગણ્યે, તો એવા એવા ૩૦ દીવસોનો એક “કર-માહા શમ્સી” થાય, જેમાં આપણા સાધારણ આશરે ૧૦૮૫૦ દીવસો (૩૬૫ x ૩૦) આવે. એવા એવા છ શમ્સી “કર-માહા” થી એક “કર-બરજીશી શમ્સી” બને, જે આશરે ૬૫૭૦૦ દીવસો (૬ x ૧૦૮૫૦) નો થવા જાય; અને એવા એવા ૧૨ શમ્સી “કર-માહા” નું એક “કર-સાલે શમ્સી” બને, જેમાં ૧૩૧૪૦૦ દીવસો (૧૨ x ૧૦૮૫૦) આવે. આ તો શકત ખોરશેદની ચાલનાં સાધારણ “નીમુર સાલ” ઉપરથી ખોરશેદની ચાલનું “કર-સાલ” આપણે શોધ્યું. એજ મુજબ, “કર-સાલે બરજીશી,” “કર-સાલે હાસમી” વીગેરે તેઓને લગતી પોતપોતીકી નીમુર ગણતરી ઉપરથી શોધી કાઢી શકાય છે.

(૫) હવે ઉપરની ગણતરીઓ ધ્યાનમાં રાખી આપણી કુટનોટની મુજબ આખા તરફ પાછા ફર્યે. જે ૧ થી ૧૮ બરજીશી સુધી ગંજીશી-કંગદેલ ઉપર થોભવાનું થાય છે, તે બરજીશી, મરણના બર-વકત મુજબ, જુદા જુદા સૈયારાનું “કર-બરજીશી,” “કર-બરજીશી” કે “નીમુર-બરજીશી” નીચે મુજબ ગણાય છે :

(ક) જ્યારેથી એક ઉરવાનનું તેના કેશાશ મુજબ અહીંથી મુજબ પાસનું કાઢ્યું સેતારાના પુર બળમાં થાય ત્યારે તે સેતારાનું જે “કર-બરજીશી” હોય તેના હીસાબ પ્રમાણે ગંજીશી યા કંગદેલ ઉપર (કુટનોટ આલુ.)

* * * * * (અમલ લખાણ પાને ૧૪૯ મે આલુ કીધું છે.)

[પાને ૧૪૭ થી કુટનોટ આલુ.]

ગુનાહના દરજ્જા પ્રમાણે વધતાં ઝોછાં “૧૨-બરજીન” તેનું થોભવું થાય છે. દાખલા તરીકે, જો કોઈ ઊરવાન બરજીશથી, યા હાસમથી યા નાહીદથી વીગિરે વીગિરેથી રહેલત કરે તો તે “૧૨-બરજીન બરજીશી,” યા “૧૨-બરજીન હાસમી,” યા “૧૨-બરજીન નાહીદી” એમ થોભે છે;

(ખ) જ્યારેથી કોઈ ઊરવાન તેની કારદાનીના કેશાશ પ્રમાણે કોઈથી સેતારાના મથાના બળમાં રહેલત કરે, ત્યારે તેને કર-સાલનું બરજીનુમ જે સૈયારાનું હોય તેના હીસાબ પ્રમાણે ગંજીશી યા કંગદેજના તબક્કા ઊપર ગુનાહના દરજ્જા મુજબ વધતા ઝોછા કર-બરજીનુમ થોભવું થાય છે. દાખલા તરીકે, જો કોઈ ઊરવાન અતારદથી યા કયવાનથી વીગિરે વીગિરેથી રહેલત કરે, તો તે “કર-બરજીનુમે અતારદી” યા “કર-બરજીનુમે કયવાની” મુજબ થોભે છે;

(ગ) પણ જો કોઈ ઊરવાન નીમુરના હીસાબથી રહેલત કરે છે યાને કે કોઈથી સેતારાના સૌથી ઝોછાં એટલે નેહસ્ત ઊતરતાં બળમાં ગુજર પામે છે, તો તે “નીમુર-બરજીનુમે કયવાની”, યા “નીમુર-બરજીનુમે હાસમી” યા “નીમુર-બરજીનુમે નાહીદી” વીગિરે વીગિરે મુજબ પોતાના ગુનાહના પ્રમાણ મુજબ થોભે છે.

(દ) મરણના બર-વખતે સૈયારાનું મુકરર થવું નીચે મુજબ થવા પામે છે : આપણે આપ્પે દુ-યંની અંદર, આપણા મર્ગરજની, શ્રોદ-માન્દે, માનીદે અને અજેહ ગુનાહોની ‘સજા’ યા ‘જજા’ આપણા કેશાશનાં પ્રમાણથી ભોગવવા આપ્પે છીએ, તથા તેની જીજામાં (યાને તેની સામે) આપણી ધરાદતી (યાને ખરી ધરદાશકતી) વાપરીને અને જીજાને કાયદે આપણી દીની તરીકતો સાથે પાલીને, ભોગવાતા કેશાશને ધરાદતીથી નરમ રૂપમાં ભોગવીને અને દીની તરીકત પ્રમાણે ચાલીને જે નવા કેશાશનો જમીલો જેમ બને તેમ ઘણાંજ ઝોછાં પ્રમાણમાં યા નહીંજ જેવો કરીને, આપણી આપ્પે જીંદગીમાં જે ઊપર લખ્યા પ્રમાણેની કારદાની રાખીને યા તો ઊપર લખ્યા પ્રમાણેના કરતાં ઊલટીજ કારદાની કરીને આપણે આપણો ‘ઘવાપહે ખદાતહે’ નો દોર બાંધીએ છીએ. તે દોરનાં પ્રમાણ પ્રમાણે કુદરતના અમુક કાયદે, નેહસ્ત યા શાદ ભોગવવાના કેશાશનાં પ્રમાણથી જે કુદરતી સૈયારો મુકરર થાય છે તેજ સૈયારો પોતીકા અમલમાં આપણી રહેલત કરી દે છે, જે સૈયારો તેના પેદા થવાના બર-વખતના ‘જાએચા’ (યાને ટપકા) થી અને રહેલત થવાના બર-વખતના ‘જાએચા’ થી ચાલમ પડે છે.

(કુટનોટ આલુ.)

સહવારના જોર^{૧૧૭} મેલવીને પુરો કરે છે; જ્યારે ઉશ્હીન ગેહમાં બીજા બે મોખેદો ઘેરમાં આવીને બાજધરણાં સાથની ફરોખ્શી ભણે છે. આ સઘળી ક્રીયા સંપુર્ણ થવા પછીજ એહારમની આખી ક્રીયા સંપુર્ણ થાય છે.

[પાને ૧૪૮ થી ફુટનોટ આણુ.]

(૭) ઊપરનાં લખાણપરથી, ત્યારે, ખુલ્લું સામેત થાય છે કે

(ક) અદલ ઇનસારી કુદરત માનવીને તેના કારદાનીના કેશાશ મુજબજ મરણ પછીની જુદા જુદા તખ્તકાઓ ઊપર થોભવાની જગા તથા મુદત પારીક હીસાખી ગણત્રીથી સુકરર કરે છે. ત્યારે જો ગંગશી-કંગદેજ તખ્તકાઓ ઊપર કમી અથવા તો મુદત નહીં થોભવા માંગતા હો, તો તમારી કારદાનીને આજ પળથી તમારા હાથમાં લો, અને જરથોસ્તી દએનની તરીકતો મુજબજ બનતાં સુધી તે કારદાનીને રાખ્યા કરો.

(ખ) વળી દરેક ઊરવાનની કારદાની મુજબ લાંબા ટુકા પરખુમ ઊરવાનનું આવા નીચલા તખ્તકાઓ ઊપર થોભવું થાય, તો તેને આપણી જરથોસ્તી ક્રીયાકામોની તેમજ બળવાન માંત્રની બંદગી જેવાકે સરોશ યજ્ઞની ભેગી મદદથી ઘણો જલદીથી છુટો કરી શકાય છે. બીજા શખ્તોમાં બોલ્યે તો, એક ઊરવાનને મરણ પાદ તેની કારદાની મુજબ અણુદીક આલમના તખ્તકાઓ ઊપર ઘણો વખત યા ટુંકો વખત થોભવું પડે છે, તે તેના થોભવાના ઐયામ પ્રમાણે તેનું ફેરેપ રથુળ યા તો સુદમ હોમ છે. તે ફેરેપ કુદરતી પ્રગટીકરણને કાયદે તો પીગળે છેજ; પણ આપણી દીની ક્રીયાઓનાં બળથી, કૃષુષો-માંત્ર અને માંત્ર રથેન્તનાં બળથી, તેમજ કવી (યાને બળવાન) મીત્રથી જલદી તે ફેરેપને સુદમ કરવામાં કુદરતનાં પ્રગટીકરણને મદદ થાય છે, એવો કુદરતનો અચુક કાયદો અવલોકન કરીને આપણા વખ્શરે વખ્શરાંન રમઝ-ગો અશો સપીતમાન જરથુસ્ત સાહેબે યદન, માંત્ર, મીત્ર—એ ત્રણે હુથયારો—જે કુદરતી અચુક કાયદે ઉરવાનનો ખરો ખોરાક છે તથા જે નેહાયત મુકબ્બો (યાને સૌથી બળવાનમાં બળવાન) છે તેજ હુથયારો આપણને પુર બહારમાં તેવણ સાહેબે આપેલાં છે !

(૨૧૭) જોર મેલવીને—પેગમ્પર સાહેબના કૉલ મુજબ, યજ્ઞને વંદીદાદની મહાન ક્રીયાઓ સારેજ ખરી રીતની થયલી કહેવાય, કે જ્યારે યજ્ઞને વંદીદાદ પુરો કરી રહીને બેઠો યોજદાઝ્રેગરો ક્રીયામાં ઇબ્નયલું ફાણીને કુવા નજદીક લઈ જઈને તેની આંદર જોર મેલવે તે વખતે તે ઇબ્નયલાં

(ફુટનોટ આણુ.)

ત્યારબાદ, તે ઉરવાનના રોજગાંન^{૨૧૮} ચાલુ થાય છે, અને દહમ^{૨૧૮}, સીરોજ^{૨૧૮}, સાલ^{૨૧૮} અને એને લગતી વચમાંની બીજા દરેક માહીગાંન^{૨૧૮}ની ક્રીયાઓ શું શું તે ઉરવાનને મારે કરવી જોઈએ અને કેવી રીતે કરવી જોઈએ તે ખુદાના ચાહવાથી કોઈ ભવીષ્યના મોકા ઉપર આપણે જોવાની કોશેશ કરીશું.

આએ આપણાં ઉરવાનને રહેલ તથા વખતે અને ત્યારપછીના વખતે જે દીની શરીયત પ્રમાણે જે યરન (યાને ક્રીયાઓ), માંથ્ર અને મીથ્રનો ખોરાક કુદરતના અચુક કાયદે મલે છે તે વિષેનું લખાણ હાલમાં પેહલા ચાર દીવસનું જ ખાલેસ જરથોસ્તી દીનની તરીકત પ્રમાણે કીધેલું છે, તેનો ઇન્ટેહા (યાને છેડો) લાવતાં મુજ ફીદવીના ખુદા આગલ અરજ ગુજરૂં છું કે મુજ નાકેશના ખુદાની ખુદાઈથી, મુજના માનન્દે કેશાશની તુફેલથી, મુજના આલીશાંન-ખાનદાન મેહેરખાને-મન ઉસ્તાદ સાહેબ મર્જખાન-જીની મારેફતથી જે ઇલમીયત તેહેસીલ કરવા પામ્યો છું તે બાબે નેહાયત શુકગુજરી કરીને, બા-મદદે-નીગાહે ખુદાઈથી મુજ કુજ (યાને નાકેશ) ની ઉમેદ એ છે જે મુજના હમદીન બસ્તે કુસ્તી-

[પાને ૧૪૯ થી ફુટનોટ ચાલુ.]

પાણીમાંના ક્રાદોની મેગ્નેટીક આસ્યત ક્રીયાની યરકતથી બહુ ખીલેલી અને તેજ થવાનાં સબબે, કુવાનાં પાણી તે ઇજ્જયલાં પાણીની તરફ ઊપર આકર્ષાઈને ઊછાળે. મારી અર્ધ-રસ્તે કુવાની અંદર જઈ મલે છે. આ બનાવ આપણને ઘડીબર મોજેજરૂપ લાગે, પણ એમાં કુદરત કેવી રીતે કામ કરે છે તે ઇલમીયતથી સમજ્યા પછી, આપણે પેગામ્બર સાહેબ ઊપર હજરો દરદ પઢીએ છીએ કે કેવી મોતેબર કુદરતાનુસાર ક્રીયાઓ રચીને આપણને એના-યત કરી ગયા છે ! આ જોર મેલવવાની ક્રીયા તો યજ્ઞને વંદીદાદની ક્રીયાઓની ખરી જાહેરી કસોટી (test) છે, કે જે ગવાહી પુરે છે કે ક્રીયાઓ કાર્યસાધક અને બળવાન ફજદાયક થવા પામી છે. આજે આવા જોર મેળવવાના દાખલાઓ બનતા નથી, તેનું કારણ ખુલ્લું જ છે કે બધી અશોધ પરહેજગારી બળવાને તથા ક્રીયાકાચના ખરા કાયદાઓ પાળીને યોજદાએગરો હાલમાં ક્રીયા કરતા નથી.

(૨૧૮) રોજગાંન, દહમ, સીરોજ, સાલ, માહીગાંન—એ શબ્દોના ખુલાસા મારે જુઓ આગલ આપેલી ફુટનોટ નં ૦ ૧૦૧.

આંનો આએ ફીદવીનું લખાણ નીગાહે-બધદથી નીગાહે-કરીબમાં લાવીને (યાને ઇલમ્યતનાં બજે દુરઅંદેશ થઈને પોતાનાં મગજમાં ઉતારીને), પુર એતેકાદથી, આપણા વખશુરે વખશુરાંન રમઝગો અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત સાહેબના અકવાલો ઉપર મુસ્તકીમ ફરમાવીને, અને નીગાહે-ઇલમથી તેહેકીક કરીને ઇનસાફની રાહે તસવ્વરે-મુબારકમાં (યાને પોતાની મુબારક સમજશક્તીમાં) લઈને જો અમલ કરશે તો, તેઓનાં અઝીઝાંનો (યાને વહાલાંઓ) નાં અનુશેહ-રવાંનો જે રાહત અને તેહેદરયાત (યાને વૃદ્ધિ) પામશે તેના બદલામાં તે અનુશેહ-રવાંનો ‘અશાઉનાંમ ફવષી’ ની મારફતે પોતાની દુવાએ-શરીફ (યાને શ્રેષ્ઠ દુવાઓ) પોતાનાં જીવતાં આએ ખનીરથ બામીપરના અઝીઝાંનો (વહાલાંઓ) ઉપર મોકલે કે જે દુવાંએ-બરીન (શ્રેષ્ઠ દુવાઓ) થી તે જીવતાંઓનાં રવાંનેની નાઝી (યાને બોખ્તગી) અને હુમ-ખેશીમાં અને નેક તોફીયતમાં નેહાયત કાયદો હાંસેલ ફરમાવશે, કે જથી તેઓ પોતાની શાદ (યાને સારી) કારદાનીથી કેશાશમાંથી ફારેગ થઈને, ચીનવત પુલ ગુજરીને, દાદારે ગેહાંન તરફથી શશ (યાને છ) કેશ્વરો તેહ (યાને પસાર) કરીને, અએતુદથ થઈને, નેહાયત ખુશાલીથી દોરે જીરમાનીમાં કુદરતનાં ‘જીજ્યેન્તી’ (યાને “લાયકને લાયક મળો”) ના અચુક કાયદે ઉક્તા (યાને ખરૂં અમર્ગ સુખ) હાંસેલ ફરમાવશે. આપણા પાકઝાદ વખશુરે વખશુરાંન રમઝ-ગો અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત સાહેબ ઉપર હુજરાંન સના (યાને આફરીન), હુજરાંન સલામો, અને હુજરાંન દરૂદ હોજો!

આમીન! આમીન!! આમીન!!!

જરથોશ્તી ધર્મની ઉંડાણ ફીલસુફી તથા ક્રિયા- કામોની બારીક સમજણ આપનારું જરથોશ્તી ‘ઈદમે દનૂમ’ ઇન્સ્તીત્યુત.

(સ્થપાઈ તેસ્તર તીર માહ સને ૧૨૮૦ યજ્ઞદેજરદી,
ડીસેમ્બર ૧૯૧૦ ઇસવી.)

તેની મુળ નેમો અને કાયદા કાનુનો.

૧. નામ—આ ઇન્સ્તીત્યુતને જરથોશ્તી “ઈદમે દનૂમ” ઇન્સ્તીત્યુતનાં નામથી ઓળખવામાં આવશે.

૨. મૂળ નેમો—આ જરથોશ્તી “ઈદમે દનૂમ” ઇન્સ્તીત્યુતની મૂળ નેમો આ પ્રમાણે રહેશે:—

(૧) ગાથાના ૪૮ માં હામાં જણાવેલું “દનૂમ” યાને અહુરમજ્દને પીછાણવાની ખુશાલી આપનારું જ્ઞાન જેમાં “તરીકત, મારેકત, હુકી-કત, વહેદાન્યત” આ ચાર વિભાગો સંપૂર્ણ રીતે સમાઈ જાય છે, તે ખાલેસ અસલ જરથોશ્તી ધર્મનું જ્ઞાન પારસી જરથોશ્તી કોમમાં ફેલાવી, કોમને કુદરતના અશોષના કાયદા પ્રમાણે દરરોજની જીંદગી ગુજારવા માટે શિક્ષણ અને જ્ઞાનની મદદથી માર્ગ મોકળો કરી આપવો.

(૨) જરથોશ્તી ધર્મની ખાલેસ ઉંડાણ ફીલસુફી તથા ક્રિયાકામોની બારીક સમજણ આપી, જરથોશ્તી ધર્મ જે તમામ કુદરતના મહાન કાયદાઓ વિષેનું જ શિક્ષણ છે તે ધર્મનું રહસ્ય સમજાવી, જરથોશ્તીઓની પોતાના ધર્મ તરફની જાનફેશાની સદા મુસ્તકીમ રીતે વધતી રહે, તથા તેઓ પોતાથી ખનતી કોશિશ કરી અશોષની તરીકતો પાળીને કુદરતી કાયદાનુસાર જીંદગી ગુજારવામાં આગળ વધે એવી સગવડ આપવી.

(૩) જરથોશ્તી ધર્મક્રિયાઓથી થતી અસરો તથા તેના ભિદોની સમજણ આપી, જરથોશ્તી ધર્મક્રિયાઓ જે બધી—બરેશ્નુમ નીરંગદીન, હમાયશ્ત, વંદીદાદ, ઇજસ્ને, પાસ્તા, ખાજ, આફ્રીન્ગાન, વગેરે વગેરે—કુદરતના અચુક ગુહ્ય કાયદાઓ ઉપરજ રચાયેલી છે, તથા જરથોશ્તી ધર્મના ખાસ ઇન્સ્તીત્યુશન જે બધાં—અવસ્તામાંજ બંદગી, આતથ-

[સામે જુઓ.]

બેહરામો, દરેબેહરો, દોખમાઓ, સગડીઓ વગેરે વગેરે—કુદરતના ખારીક સાયન્તીશીક કાયદાઓ ઉપરજ રચાયલાં છે, તે બધાંને લગતા વાજબી મિદો તથા ક્રિયાક્રમોની તરતીબને લગતી અમુલ તરીકતો સમજાવી, આપણા યમ્બોજ્ઞદાગ્રેગરો ક્રિયાઓની ઉંડી મતલબ સમજીને, પોતાથી ખતરી અશોષ પાળીને ક્રિયાક્રમોથી થતી અસરો ખતાવી શકે એવી દિશાએ માર્ગ મોકલો કરી આપવો.

(૪) અઠવાડયે યા પપ્પવાડયે શનીવાર રવીવારે મેમ્પરો માટે કલાસો ચલાવવા.

(૫) ક્રિયાક્રમો કરવાને લગતી બાબદ વિષેની ખારીક સમજણ આપવા માટે યમ્બોજ્ઞદાગ્રેગરોને વાસ્તે જુદા કલાસો ચલાવવા.

(૬) વરસમાં ત્રણ ચાર—શુક્રગુળરીનાં જશનો—ખાસ કરીને “જમશેદી નવરોઝ,” “મહેરંગાન” અને “ફ્રવરદેગાન” નાં જશનો કરવાં.

(૭) જરથોસ્તી “હલ્મે દનૂમ” નું જ્ઞાન બહોળી રીતે ફેલાવવા માટે સર અવસરે મુંબઇમાં તેમજ પારસી જરથોસ્તીઓના વસવાતવાળા બહારગામોમાં જાહેર ભાષણો આપવાં.

(૮) જરથોસ્તી “હલ્મે દનૂમ” નું જ્ઞાન “હલ્મે દનૂમ સીરીઝ” રૂપે ચાલુ ચોપડીઓમાં છપાવવું, અને અમુક બાબદોનું જ્ઞાન ચોપાન્યાં તથા લીફ્લેટો મારફતે ફેલાવવું.

(૯) જરથોસ્તી “હલ્મે દનૂમ” નું જ્ઞાન લઇને અનેક બાબદોથી વાકેફ થયલા જરથોસ્તી ઓલમાઓને—“તાલેખે હલ્મે” યાને “જરથોસ્તી હલ્મે દનૂમની તજબ કરનારાઓને”—જરથોસ્તી ધર્મની માતેબરી સમજાવવા માટે જરથોસ્તી કુટુંબોમાં મોકલવા.

૩. ઉસ્તાદ સાહેબ—આ જરથોસ્તી “હલ્મે દનૂમ” ઇન્સ્ટીટ્યુતના કલાસોનું શિક્ષણ જરથોસ્તી સાહેબ દીલાંત ટોળા તરફથી “દનૂમ” સંપાદન કરી આવેલા ઉસ્તાદ સાહેબ મીં બેહરામશાહ નવરોઝ શરાફ તરફથી આપવામાં આવશે.

૪. કલાસોનું ધોરણ—આ જરથોસ્તી “હલ્મે દનૂમ” ઇન્સ્ટીટ્યુતના કલાસોનું ધોરણ ફક્ત મોઢીથી દરેક બાબદો વિષેનું શિક્ષણ આપવાનુંજ રહેશે, અને ઉસ્તાદ સાહેબ મીં બેહરામશાહની પરવાનગી વગર શિક્ષણની બાબતની નોંધ ડોહખી મેમ્પરથી કરી શકાશે નહીં.

૫. સવાલો અને લીફ્લેટો—આ ઇન્સ્ટીટ્યુતના કલાસોમાં ચાલેલી બાબદો નહીં સમજ પડવે મેમ્પરો તે બાબે સવાલો પુછી શકશે, અને કલાસોમાં ચાલેલી અમુક બાબદો અવારનવાર ઘટતે પ્રસંગે લીફ્લેટ રૂપે ખાનગી વપરાશ માટે છપાવી મેમ્પરોને આપવામાં આવશે.

૬. મેમ્બરશીપ અને રાજીનામું.

(૧) આ ઇન્સ્ટીટ્યુતના કલાસમાં ૧૮ અને તેથી વધુ ઉમરના દરેક પારસી જરથોસ્તી ગૃહસ્થ મેમ્બર થઈ શકશે. આવી રીતે મેમ્બર થવા માટે “અરજીનો ફોર્મ” ભરી આપવો પડશે તથા દાખલ થવાની ફી રૂ. ૩૧ આપવો પડશે.

(૨) આ ઇન્સ્ટીટ્યુતના ખર્ચ તથા નીભાવ માટે દરેક મેમ્બર દીઠ દર મહીને રૂ. ૧ ની ફી લેવામાં આવશે, અને દરેક મહીનાની ફી તે મહીનાના પહેલાં અઠવાડીયામાં આપવી પડશે.

(૩) આ ઇન્સ્ટીટ્યુતના કલાસમાંથી કોઈપણ મેમ્બર પોતાનું રાજીનામું આપી શકશે. આવી રીતે રાજીનામું આપવા માટે ખરોખર એક મહીનો આગમજથી રાજીનામું આપવા માટેની અરજીનો ફોર્મ ભરી આપવો પડશે, અને જે મહીનામાં આ ફોર્મ ભરી મોકલ્યો હોય તે મહીના સુધાંની સંઘની ફી વસુલ થયલી હોવી જોઈશે, અને તોજ તે રાજીનામું આ ઇન્સ્ટીટ્યુતનો વહીવટ કરનારાઓ લેખીત રીતે સ્વીકારશે.

૭. નાણાં વગેરેની ભેટો—આ જરથોસ્તી “ઇલ્મે દનૂમ” ઇન્સ્ટીટ્યુતને નાણાં વગેરેની જે કંઈ સંગીન મદદ કરવામાં આવશે તે ભિટની પહોંચનો લેખીત સ્વીકાર આ ઇન્સ્ટીટ્યુતનો વહીવટ કરનારાઓ તરફથી કરવામાં આવશે. સરખવસરે આ નાદર ઇન્સ્ટીટ્યુતને મદદ કરવા માટે જરથોસ્તી ખાનુઓ તથા ગૃહસ્થોને માનપૂર્વક અરજ કરવામાં આવે છે.

૮. આ ઇન્સ્ટીટ્યુતને લગતો પત્રવહેવાર તથા વધુ વીગતો માટે “ઇલ્મે દનૂમ” ઇન્સ્ટીટ્યુતનો વહીવટ કરનારાઓને સરનામે લખવું.

૯. ઉપલી નેમા તથા કાયદા કાનુને ઉસ્તાદ સાહેબ મીઠ બેહિરામશાહ નવરોજી શરાફની પસંદગીથી રચવામાં આવ્યા છે, અને ભવિષ્યમાં જરવાન યાને વખત બદલાવા સાથે આ કાયદા કાનુને તથા નેમા એવણ સાહેબની પસંદગીથી સુધારા વધારાને આધીન છે, અને ઉપલી સંઘની નેમા સંજોગો તથા વખતને આધીન અનુસાર ઉસ્તાદ સાહેબની મરજીને આધીન રહીનેજ અમલમાં મુકવામાં આવશે.

વધુ વિગતો માટે નીચલે સરનામે લખવું :—

જરથોસ્તી ઇલ્મે દનૂમ ઇન્સ્ટીટ્યુતનો વહીવટ કરનારાઓ,

જરથોસ્તી ઇલ્મે દનૂમ ઇન્સ્ટીટ્યુત આંશીસ,

એરચશા ખીદડીંગ, હોર્નબી રોડ, કોટ,

મુંબઈ.

બસ્તેકુસ્તીઆન હમ-દીનોના લાભમાં !

બીદાર થાઓ અને એકત્ર થઈને ક્રીયાકામોની જાળવણી કરો !

શું તમારી અનુશેહ-રવાંન કીયાઓ જાળવાયલી

જોવાની ઉમેદ છે ?

તો સામેલ થાઓ,

અ નુ શે હ-ર વાં ન

કી યા કા મ-યો જ ના માં,

કે જે યો જ ના ની સ્થા પ ના

ધી પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી

તરફથી ઈ. સ. ૧૯૧૫ માં કરવામાં આવી છે !

મહેરબાન હમ-દીનો !

નીચલી બાબદ ધ્યાનથી અને ધીરજથી વાંચવાની તકલીફ લેશો, તો કંઈ તમારા પોતાનાજ હમેશના લાભનું તેમાંથી માલુમ પડશે. જો એ આખી બાબદ વાંચ્યા પછી તમારી ખાતરી થાય કે એમાં સંગીન લાભ તમારો પોતાનો હવે પછીની જીંદગીનો સમાયેલો છે, તો તેનો લાભ લેઈ, ખીજાંઓનું ધ્યાન એ તરફ દોરવવા કદી ચુકતા ના.

આપણાં લોકો પોતાનાં બાળકને નવમું વર્ષ ઉગવાની બહુ આતુરતાથી રાહ જુએ છે, કારણકે એટલી ઉંમરે તે બચ્ચું ખરી

જરથોસ્તી રાહરીતી અપ્પત્યાર કરી નવજોતની ક્રીયામાંથી પસાર થઇ “નવો જોતી” જરથોસ્તી દીનની શરીયત મુજબ થાય છે. એજ મુજબ, આ સોસાયટી પણ ૧૯૧૫ માં પોતાની નવમી સાલગ્રેહ ઉગાડી, “નવા જોતી” ના તબક્કામાં પુર ઉત્સાહથી દાખલ થઇ ચુકી છે, અને જરથોસ્તી શીરકા માટે વધુ અને વધુ કરી બતાવવાની આશાઓની ખુશ વધામણી આપે છે !

“નવા જોતી” તરીકેની પોતાની કારકીર્દીની શરૂઆતમાંજ આ સોસાયટીએ એક એવી ઉમદા અને પવિત્ર ફરજ પોતે માથે લીધી છે કે તે માટે જેટલું બોલ્યું એટલું થોડું છે. તે “અનુશેહ-રવાંન મેમ્બરની ક્રીયાક્રમ-યોજના” ના એક કાયદો ઘડી આ યોજનાને ચાલુ કરવા બાબદ છે. આ યોજનાનો કાયદો આ સોસાયટીના કાયદાની લાઇનમાં કાબેલ મેમ્બર એરવદ શીરોઝ શાપુરજી મસાની એમ. એ., એલ. એલ. ખી. ને હાથે બહુ ખારીકથી ઘડાયો હતો, અને તા. ૨૮ મી માર્ચ ૧૯૧૫ ને દીવસે કાયદા તરીકે જેનરલ મીટીંગે પસાર કર્યો હતો, તથા ઉપર જણાવેલી બે અસાધારણ જેનરલ મીટીંગો બોલાવી, તેને કાયદાસર સરકારમાં રજીસ્ટર કરવામાં આવ્યો હતો.

[એ યોજના મુજબ, પહેલે સાલ ૧૯૧૫ માં ચાર અનુશેહ-રવાંન જથ્થો થયાં હતાં, જેમાંનું પહેલવહેલું ખાતગી ઉધરાણાંથી કરવામાં આવ્યું હતું.

આ યોજનાને અમલમાં આવવા પછીના એક વરસમાં યાને તા. ૮ મી એપ્રિલ ૧૯૧૬ સુધીમાં ૫૧ મેમ્બરો આ યોજનાની અંદર દાખલ થઇ ચુક્યા હતા. તેટલા માટે, તા. ૮ મી એપ્રિલ ૧૯૧૬ થી આ યોજના હેઠળ ખારે માસની ક્રીયાઓ ચાલુ કરવામાં આવી છે.]

હવે આપણે એ યોજના શું છે તથા તેની મહત્વતા તથા ફાયદાઓ શું છે તે ઉપર આવ્યો:—

હવે આ યોજના ઉપર આવ્યો તે આગમ્ય બે બિલ ક્રીયાક્રમની જરૂરયાત, અગત્યતા અને અસલ ક્રીમત બાબે પ્રસંગોપાત થઇ પડશે. આપણી જરથોસ્તી ક્રીયાક્રમો કેવી સરસ સાયન્ડીફીક અસરો ધરાવે છે તથા તે કેવી રીતે કરવી જોઇએ તે બાબેના ખુલાસાઓ ફરી-મહિમાં

અત્યારસુધીમાં અનેક ગમ અપાઇ ગયા છે. હાલમાં ક્રીયાકામિની જરૂર-
યાત બાબે, ધણીક નહી વક્રી રાખી શકાય એવી દીશાએથી વટીક, શંકા
દેખાડવામાં આવે છે, જે દુર કરવાની પહેલી જરૂર છે.

કયો ખરો અસ્તે-કુસ્તીઆંન અચ્ચો હાલ હૈયાત છે, જે પોતાનાં
અંતઃકરણમાં એવી આરજી અને ખાહેશ નહીં ધરાવતો હોય કે મરણ
બાદની પોતીકી ઘટતી ક્રીયાઓ જરૂર થવા પામે? જીવતાં જીવત જેમ
દરેકે દરેક જરથોસ્તીને દરેક તરીકત તથા નવજોત, ખરશ્નુમ વીગેરે ખીજી
અનેક ક્રીયાઓની જરૂર છે, તેમ મરણ બાદ પણ દરેકે દરેક જરથોસ્તીને
મરણ પછીની સઘળી ફરમાવેલી ક્રીયાઓની તેટલીજ જરૂર છે. આપણે
અહીં ખોટી અજરથોસ્તી જીંદગી ગુજારતા હોઇએ તેથી કાંઇ ક્રીયાઓની
મહત્વતા અને આવશ્યકતાને તોડી પાડવા કદીખી તૈયાર થવું ન જોઇએ.
આપણી ક્રીયાકામ તો જીવંદમાં જીવંદ ચીજ છે,—કહોની કે તેઓ
તો જરથોસ્તી ધર્મનો સૌથી અગત્યમાં અગત્યનો (*most essential
& vital*) ભાગ છે,—ક્રીયાકામો અને તરીકતો તો ખુદ
જરથોસ્તી ધર્મ વહેવાર-રૂપ છે—જેનો લાહવો પુરેપુરો ચાખવા
નસીખવંત થવા માટે તેવીજ જરથોસ્તી ધર્મ ફરમાવેલી અશોષ બરી
જીંદગી અને જરથોસ્તી રહેણીકરણી અને આચારવિચાર દરેક અસ્તે-
કુસ્તીઆંને રાખવાં જોઇએ, કારણકે જેટલી લાયકાત તેટલી કોઇખી
ફળ ચાખવાની તાકાતનો કાયદો હરહમેશ સાથે સાથે કાર્ય કરે છે. ખરી
જરથોસ્તી નેક જીંદગી, અને જરથોસ્તી ક્રીયાકામો તથા તરીકતોને
અમલમાં મુકવાની દરેક અસ્તે-કુસ્તીઆંનની ફરજ,—આ બે ચીજોને
એક પળ પણ નહીં છુટાં પાડી શકાય તેવી રીતનો નિકટમાં નિકટ
સંબંધ છે, અને જેઓ સમજાવટમાં કે કાર્યમાં આ બંનેને છુટાં
પાડવાની કોશિશ કરે છે, તેઓ જરથોસ્તી ધર્મને બહુ ગંભીર હાની
પોહાંચાડનારા છે. આ બહુજ ખેદકારક છે કે હાલમાં કેટલાંક વરસો
થયાં આવી રીતની ઉલટી પાપી આપઘાતીક સમજણ પોતાની માની
લીધેલી શીલસુશીને આધારે અપાતી રહી છે. કેટલાક થપ્સો, નામે
જરથોસ્તી થઇને, પાપી જીંદગી ગુજારે છે તેથી નેક રહે ચાલવા

હચ્છનારાઓએ જરથોશ્તી ધર્મને તરછોડીને તેના વગર જીંદગી ગુજારવી જોઈએ એમ બોલવું જોઈએ એવું જોડું અને ગુનાહભર્યું છે, તેટલુંજ આમ કહેવા નીકળવું પણ જોડું અને ગુનાહભર્યું છે કે કેટલાક શખ્સો, પાપમાં જીંદગી ગાળવા છતાં, ક્રીયાકામ કરે છે અને કરાવે છે તેથી આપણામાંથી નેક રાહે ચાલવા હચ્છનારાઓએ બુલંદ ક્રીયાકામને તરછોડી કાઢી ખીનઅગતની ગણી તે વગર જીંદગી ગુજારવી જોઈએ. જરથોશ્તી તરીકતો અને ક્રીયાકામો ખરાં જીગરથી અને સ્વચ્છાથી પાળવી એજ ખરી જરથોશ્તી નેક-રાહ, ભલી જીંદગી છે: જરથોશ્તી તરીકતો અને ક્રીયાકામનેજ ખરેખરાં “હુવર્શ” યાને ‘નેક કામો’ આપણા અવસ્થામાં કહેવામાં આવ્યાં છે, કે જેના વાજખી અમલથી આપણે “હુમત” ની બુલંદ ટોચ ઉપર આખરે પુગી શકીશું! જેખી પારસીઓથી થતી નેક-જીંદગીની કોશિશો અને સંસ્થાઓ આ જરથોશ્તી તરીકત અને ક્રીયાકામના પાયા વગર ખાલી પોતીકી કોઈક માની લીધેલી શીલસુશી (individual philosophy) કે નીતી-શાસ્ત્ર (Ethical code) ઉપર કામ કરવા જશે તેઓ રેતીના પાયા ઉપર પોતાની ધમારત ઉભી કરશે.

આપણે તો ત્યારે બનેની સાથે સાથેજ હિમાયત કરવી જોઈએ, યાને જરથોશ્તી તરીકત અને ક્રીયાકામની મારફતેજ અશોષ ભરી જીંદગી મેળવાય છે; તે વગર અશોષ હોષ શકેજ નહીં. જે ખસ્તે-કુસ્તીઆં પોતે જરથોશ્તી જીંદગી ગુજારતો હોશે તેજ તરીકત અને ક્રીયાકામ સદા પાળતો રહેશે: જે ખસ્તે-કુસ્તીઆં તરીકત અને ક્રીયાકામ ખરાં દીલથી પાળશે તેજ નેક-રાહી જરથોશ્તી ખનતો રહેશે. જેમ ‘ડીસીપ્લીન’ વગર લશ્કરી જીંદગી હોતી નથી તેમ “તરીકત અને ક્રીયાકામ” વગર જરથોશ્તી અશોષ ભરી જીંદગી હસ્તી ભોગવતી નથી. જે પ્રમાણે અહીં આકી જીંદગી નીભાવવા માટે અંદરના અવયવોની નિયમીત ક્રીયાઓ (processes & functions) તદ્દન અવશ્યની છે, તેજ પ્રમાણે ખરી જરથોશ્તી જીંદગી નીભાવવા માટે તરીકતો અને ક્રીયાકામોનાં નિયમીત કાર્ય (functions) તથા અમલ (processes) પણ તેટલાંજ અવશ્યનાં છે.

હવે, ત્યારે સવાલ ઉઠે છે કે હાલના પડતા જમાનામાં મરણ બાદની ઘટતી ક્રીયાઓના જાળવણી તથા જોગવાઈ શી રીતે થઈ શકે? આ સવાલનો જવાબ આ સોમાયગ્રીએ ઉભી કીધેલી “અનુશીલ-સ્થાન મેમ્બરોની ક્રીયાકામ-યોજના” ધણો સંતોષકારક રીતે પૂરો પાડે છે.

આ “મરણ પછીની ક્રીયાકામ-યોજના”, આજનો ઢંગડા વગરનો જમાનો જોતાં, હાલને તબક્કે કેટલી બધી ફાયદેમંદ અને જરૂરની છે તે જુઓ. એ સંબંધમાં આપણે એક વહેવાર જીવતાં જાગતાં દાખલો લઈશું, તો આપણે બરોબર સમજી શકીશું. આપણું “ગુજરેલાં બહાલાંઓને અવલમંજલ પોહોંચાડવાનું ક્રન્ડ”, તે બજાવર વિરલા, કોમના સાચ્યા સપુત, નેક નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ પહેલા બારોનેટના તેવાજ લાયકીવાળા ખેટા આંં શેઠ રસ્તમજીએ પોતાની મહાન દુર-અદેશીથી સ્થાપી, આપણને જે હદ વગરના ઉપકારમાં ગરકાવ કર્યાં છે તેનાથી આજે કોણ અનુભવું છે? એ ક્રન્ડની હસ્તી વગર આજના સ્વાર્થી, દીન કુબાદિ, ધર્મ-ભાંજરોડના જમાનામાં આપણું બહાલાં ગુજરેલાંઓને ઠંકાણે પાડવાની કેવી કેવી કમકમાટ ભરી રહીઓ કેદાહારની દાખલ થઈ ગઈ હતે તેનો ફક્ત ખ્યાલ કરતાંજ આપણને રગેરગમાં કંપારી છુટે છે! આજે આપણે તાત્કાળિક ઉત્તમ પ્રકારની મદદ નસાખાનાંઓ મારફતે મેળવી શક્યે છીએ તેવી તે વખતે મળતે નહીં; ગમે એટલું દામ આપવા છતાંની આપણે મોતની વખતે એવડાં રંજીદા થતે, કારણકે માણસો મોંહ-ભાચું દામ માંગતે, અને તે છતાં મનમાનવું કામ કરનારાઓ મળવા મુશ્કેલ થઈ પડતે. તેવી વખતે, ખુદા-ન-ખાસ્તે આપણને હાથે જાતે કામ કરવું પડતે કે કેમ, યા તો પરકોમી જીદદીનેનો આશરો શોધવો પડતે કે કેમ, દોખ્ખા-ઓની જગ્યા નેહસ્ત વિજાયતી મસાણકાંકા (પેલા કોમના “હેતના કટકાઓ” ની ભાષામાં “ક્રીમેટોરીયમો !”) એ લીધી હતે કે કેમ, — આવા આવા અનેક વિચારોથી આપણા હાડેહાડ ધુન્ને છે! આફરીન હોજો તે નામવર શેઠ રસ્તમજી જમશેદજી જીજીભાઈને, કે તેવણે આવું “અવલમંજલ પોહોંચાડવાનું ક્રન્ડ” ઘણીજ નેક નૈયતથી અને પાકટ દુરઅદેશ બુદ્ધિથી સ્થાપી, આપણુ જીવતાંઓને આવા પાપી ઘડકધુજરામાંથી દુર કીધાં, એટલુંજ નહીં, પણ આપણાં ગુજરેલાં બહાલાંઓનાં ખરાં દીલના આશીશો પણ તેવણુ ચાલુ મેળવવાનું પુન હાંસલ કરતા રહ્યા છે !

એવાજ ટ્રાઇ નિયમે, યાને સમસ્ત અનજીમનને નામે (on co-operative system), જે એવણુ યા ખીજા કોઈ શેઠ “ગુજરેલાં-ઓની ક્રીયાકામ કરવાનું ક્રન્ડ” અલાહેદું સ્થાપી, તે મારફતે ચોક્કસ સારા નેમી આપેલા પગારે નેક નૈયતના અશોષની લાયકાતવાળા મોખેદોની ફાજ રાખી, તેઓને જ્યાં જ્યાં રવાંન થયાં હોય ત્યાં ત્યાં સુધની

મરણ પછીના ચાર દીવસો તથા ત્યારપછીની તમામ ક્રીયાઓ તે કુટુંબ-
માં કરવા મોકલાવી આપવાની શુભ ગોઠવણ કરી ગયા હોતે (જેના
બદલામાં તે ગુજરાલાંનાં કુટુંબીઓ ક્રીયાઓનાં પ્રમાણ મુજબ ચહડ ઉતર
ચોકસ કરવેલું સારું જેવું લવાજમ દર તીરથ દીઠ તે કુટુંબમાં ચાલુ
ફરજ્યાત ભરતે, જે મીસાલ કે હાલમાં “અવલમંજલ પોહોંઆડવાનાં
કુટુંબ” માં એક દીવસને માટે ચોકસ શી લેવામાં આવે છે તેમ), તે
તેનાં જેવું બીજી એકે પુનનું કામ નહીં થયું હોતે! આવી કોષક
રહીથી ગરીબ તેમજ તવંગર બનેલી મરણ પછીની ક્રીયાઓ વાજખી
થવા પામતે, એ બાબે હજીબી કાંઈ મોકું થયું નથી. જે જરયાસ્તી
ક્રીયાકામ અને ધર્મ ઉપર પુર આસ્થા ધરાવનારા કોમની રાહબરી કરનારા
શખ્સો ક્રીયાઓનું માન લઈને એવું કોષક ખાતું સમસ્ત અનજીમનને
નામે બરપા કરે, તે ભવીષ્યના ચીંતાતુર મામલાને ખરેખર અટકાવી
શકશે, અને સાથે સાથે મોખિદ-વર્ગને ઉંચી પાયરીએ મુકી શકશે.

આવાં કોષક કોમી ખાતાંની ગેરહાજરીમાં, આ સોસાયટીએ બહાર
પાડેલી “ક્રીયાકામ-યોજના” હાલને ખારીક સમયે બહુ રાહત આપનારી
અને આવકારદાયક થઈ પડે છે. હાલમાં જ્યારે ક્રીયાકામો બાબે અનેક
રીતની ફરયાદો રજુ થાય છે, અને ગમે એટલા પૈસા ખર્ચવા છતાં
ખરે સંતોષ મળી કે મેળવી શકાતો નથી, તેવા એવામમાં આ
સોસાયટીએ યોજેલી ઉપલી યોજના ગરીબ મધ્યમ કે તવંગર સ્થિતીના
મુર્વે મેખરોને કેટલી બધી આશીર્વાદાયક એક સરખી રીતે થઈ પડશે
તેના ખ્યાલ પણ આપણને આવી શકતો નથી. અલબત્ત, આ સોસા-
યટીની યોજનાની પોતીકી હુદ છે, અને તે પોતાની હુદની
અંદરજ રહીને કામ કરી શકશે; પણ જેટલુંબી કામ હદમાં રહીને
પક્કે પાયે થાય તે તે આજના વિચીત્ર જમાના ને રીતી મુજબ ઘણુંજ
ગનીમત સમજવું જોઈએ.

સોસાયટીની “અનુશીલ-સ્વાંન મેખરોની ક્રીયાકામ-
યોજના,” ત્યારે, કેવી રીતની છે, અને કેટલી હુદ સુધી કામ
કરશે, તેની સમજણ હવે તમને આપીશ:-

(૧) આ સોસાયટીના બધા મેખરો-પછી ત્રણમાંથી ગમે તે
વર્ગના* હોય-તેઓનેજ માટે આ યોજના અમલમાં આવશે; સોસાયટીની

* ૧૮ વરસની ઉપરનાં કોઈબી હમદીન બાતુ થા મૃતુસ્થ આ સોસાયટીની નેત્રો સ્થાય
દીલસોઝી ધરાવનાર સોસાયટીમાં મેખર થઈ શકશે. શી માસીક ફક્ત આઠ આના; કામલ
થવાની ફી રૂ. ૧. કાષદાકાનુનની નકલ નવા મેખર થવા હિજનારને, અરજ કરવે, પુરી
પાડવામાં આવશે.

બહારનાં ખીજાં કોઇનેખી માટે તે કામ કરી શકશે નહીં, કારણકે જેમ એક કુટુંબ પોતાનાં વ્હાલાંઓ માટેજ અરસપરસ દીલ ધરાવે છે અને ગમે તે ભોગ આપવા બહાર પડે છે, તેમ આ સોસાયટી પણ હમ-મીઝ અને હમ-શરીફીને કાયદે રચાયલું એક મહાન કુટુંબ છે, કે જે પોતાના સ્વીકારાયલા મેમ્બરો માટેજ અરસપરસ દીલ ધરાવી અને બતાવી શકે કારણકે સઘળા મેમ્બરોથીજ સોસાયટીનું પોતાનું જીવન છે— મેમ્બરોથીજ ખુદ સોસાયટીની હૈયાતી છે. આ યોજનામાં સમિલ થનાર મેમ્બર તો એથીખી ઘાડી મેમ્બરશીપ ભોગવશે. ખીજી અનેક સોસાયટી-ઓમાં ધણું તો “લાઇફ-મેમ્બરશીપ” (Life-membership) યાને “ચોક્કસ સામટી શી આપીને જીંદગી પર્યંતની મેમ્બરશીપ” તો કાયદો નજરે પડશે, પણ અહીં તો કાંઈખી ઉપરના જેવા ખાસ કાયદાની હસ્તી વગર ખરેખરી “લાઇફ એન્ડ ખીયોન્ડ મેમ્બરશીપ” (Life & Beyond Membership) યાને “જીંદગી પર્યંતની તો શું પણ મરણનીખી પેલીમેરની મેમ્બરશીપ” કાયમને માટે આ યોજનાના પ્રતાપે ભોગવી શકાશે.

(૨) ફક્ત સોસાયટીના તેજ મેમ્બરોનાં નામ ગુજરવા બાદ આફ્રીન્ગાંન વીગેરે નીચે જણાવેલી ક્રીયાઓમાં લેવાશે, કે જેઓએ જીવતાં જીવત પોતે હાથે જાતે રૂ. ૧૦૧ ની રકમ સોસાયટીને સંપુરદ કરી હશે. [અપવાદ: આ યોજનાનો કાયદો ઘડાયા અગાઉ યાને તા. ૨૮ મી માર્ચ ૧૯૧૫ ની આગમચ સોસાયટીના જે નવ મેમ્બરો ગુજરી ગયા છે, તેઓનેજ માટે ફક્ત તેઓનાં કુટુંબીઓ કે મીત્રો રૂ. ૧૦૧ ભરીને હજીખી ગોઠવણ કરી શકશે. અત્યાર સુધીમાં આ નવમાંનાં પાંચ નામે આવી રીતે દાખલ થઇ ગયાં છે. આ અપવાદ હાલ્યતથી દુર છે, છતાં કાયદામાં તે માટે છુટ બદલામાં આવી છે.] પણ કાયદો ઘડાયા પછી યાને તા. ૨૮ મી માર્ચ ૧૯૧૫ પછીથી જે મેમ્બરો નાણાં ભર્યા વગર ગુજર પામે તેઓને માટે તેઓનાં લાગતાંવળગતાંઓની ગમે તેવી ખાહેશ છતાં યા મરનારનાં વસીયતનામાંમાં ફરમાયા છતાં કાંઈખી કરી શકાશે નહી, કારણ કે પહેલું તો આવી રીતથી યોજના કદીખી હસ્તીમાં આવી ધરખમ પાયે પુગી શકે નહી, અને ખીજું સૌથી અગત્યનું કારણ તો એ છે કે જીવતાંજીવત નાણું હાથે આપ્યાથી એવાં “રાદી” કામ બાબેના બાંધેલા વિચારો ગુજરનાર પોતીકી સાથે લઇ જાય છે, જે ક્રીયાકામની પુરેપુરી અસર પામવામાં પહેલી અગત્યની ખીના થઇ પડે છે, કારણ કે આફ્રીન્ગાંન, બાજ તથા ફરોખશી

“અઈપીની ક્રીયાઓ” ના વર્ગમાં આવે છે, યાને કે આવી બધી ક્રીયાઓ ગુજરનારનાં કુટુંબ યા તેનાં ઘણાંજ ઘાડાં—દાખલા તરીકે આ સોસાયટી જેવાં મીત્ર-મંડળનાં સરકલમાં થાય તોજ તે ક્રીયાઓ સંપૂર્ણ રીતે અસરકારક થઈ શકે, અને “અઈપી” ની બહાર આવી “અઈપીની ક્રીયાઓ” થાય તો તે કે ભાગે નિર્થક જાય છે. દરેક શબ્દ અહીં જીવંતી દરમ્યાન જે બધા વિચાર, ધર્મ-વાસ્ના, લાગણી, વાચા, કાર્ય વીગેરેથી પોતાની આસપાસ ખોરેહની મજબુત વાતાવરણ ઉભી કરે છે તેને “અઈપી” કહે છે. જે કુટુંબમાં રાત દહાડો આપણે વસ્યે છીએ અને તેઓ સાથે તોખમ (યાને જીન), ઓદાન (યાને ગર્ભસ્થાનીક રસ), લોહી, વાસ્ના (યાને સહવાસ) વીગેરેથી જે સંબંધમાં આવ્યે છીએ અને રાત દહાડો કુટુંબને લગતા વિચારોમાં મશ્ગુલ રહીએ છીએ, તેમજ જે આપણાં મીત્ર-મંડળમાં ઘણાંજ ઘાડી સંગાઠના જેવા સંબંધ આપણી લાગણીઓથી પાડયે છીએ અને વિચાર આચારે એક થઈ સાથે મળીને કાર્ય કરીએ છીએ, તે બન્નેથી આપણી “અઈપી” બંધાય છે. મરણ બાદ, આવી “અઈપી” જ કુદરતી ખાસ્તર (યાને મેગ્નેટીઝમ) ને કાયદે ગુજરનારનાં ભાનને તેનાં જીવંતી દરમ્યાન ઉત્પન્ન કરેલાં અઈપીનાં સરકલ તરફજ સદા ખેંચાયલું રાખે છે. આ કાયદો સમજીનેજ પેગામ્બર સાહેબે બધી “અઈપીની ક્રીયાઓ” રચીને આપણને દરેકને પોતપોતાને લગતી “અઈપી” માંજ કરાવવાની ખાસ તાકીદ કરી છે.

અહીં નોંધવું ઠીક થઈ પડશે કે આ “અઈપી” શબ્દ અવસ્તા છે, અને મેહર ન્યાયશ તથા મેહર યશ્તમાં ભણાતાં વાક્ય “મીત્રેમ અઈપી-દખ્ખૂમ ચઝમઈદિ” યાને કે “મેહરના (સાત દખ્ખુ એટલે વિભાગોમાંના) એક દખ્ખુ જે “અઈપી” ને નામે ઓળખાય છે તેની સાથે હમે એકતાન થઈએ છીએ,” એ વાક્યમાં આ “અઈપી” શબ્દ આવે છે.

આ સોસાયટી જે ક્રીશ્ના-મર્દની મહાન છેવટની નેમ માટે કાર્ય કરી રહી છે, તેનાં એકેએક મેમ્બરે દાખલ થતી વખતે તે નેમ સાથે હમ-સુઝ થવાનું વચન આપીને, મીત્ર યાને વિચારને કાયદે કુટુંબ કરતાં પણ એક સરસ સરકલ બનીને સાથે મળીને દરેક કાર્ય જરથોશ્તી લાઘવે કરી રહ્યા છે, તેથી કરીને સોસાયટીની એક સામટી “અઈપી” બંધાય છે, કે જે અઈપીમાં જીવતાં જીવત રૂપીઆ બરીને દાખલ થવાથી તે મેમ્બરના સોસાયટી તરફનાં ખેંચાણના વિચારો પુખ્ત થવા પામે છે,

જેથીજ તેને માટેની સોસાયટી તરફથી કીધેલી અમીની કીયાઓ તેને પુગી થકે છે. વળી આ અમીની કાયદો ધ્યાનમાં રાખીનેજ, યાને સોસાયટીની બહારનાંઓ એટલે તેની અમીનીમાં જીવતાં જીવત નહીં સામેલ થયલાંઓને માટે સોસાયટીની કીયાઓ કારગત થઈ પડતી નથી તેથીજ, જે ગુજરેલાંઓ સોસાયટીનાં મેમ્બર નહીં થયાં હોય તેઓને આ યોજનામાં દાખલ નહીં કરવાનો કાયદો આ સોસાયટીએ બાંધ્યો છે.

ત્યારે, ઉપલા બે ખુલાસાઓ (નં ૦ ૧ અને નં ૦ ૨) ખુલ્લી રીતે બતાવે છે કે કીયાઓ વાળખી અસલ જરથોસ્તી લાઈને કરવાની નેમથીજ, અને નહીં કે ખાલી મોટું ફન્ડ મેચું કરવાના ધરાદાથી, સોસાયટીએ આ યોજના કાઢી છે. જો મોટું ફન્ડ મેચું કરવાની નેમ હોતે, તો સોસાયટી આ યોજનાના દરવાજા દરેકે દરેક ગુજરેલાં અથો ફરોહર—પછી તેઓ સોસાયટીમાં મેમ્બર હોય યા નહીં હોય તેમજ મેમ્બર છતાં જીવતાંજીવત નાણું નહીં ભરું હોય તેવાં બધાં—માટે ખુલ્લા મુકતે. પણ નહીં, સોસાયટીને ખાલી મોટાં ફન્ડો ધરાવવાના અભિપ્રાય કરતાં જરથોસ્તી દબ્બેનનાં અસલ ફરમાન મુજબ કીયાકામ કરાવવાનું કામ વધારે વ્હાલું છે, અને જેમ ગમે તેમ કીયાઓ કરીને ધર્મને ભોગે જંગી ફન્ડ ઉભું કરવાનું તદ્દન નામુનાસેબ તે ગણે છે.

વળી, આ તો દેખાતુંજ છે કે આવી રીતથી યાને સોસાયટીના બધા મેમ્બરોજ યોજનામાં જોડાઈ થકે તે કાયદાથી સોસાયટીની પાયદારી તથા લાંબી હૈયાતીની અચુક ગૌરંટી કુદરતી રીતે ઉભી થાય છે. યોજનામાં સામેલ થવા ઇચ્છનાર દરેક જણને સોસાયટીમાં સામેલ થવાની કાયદામાં ફરજ હોવાથી, કુદરતીજ સોસાયટી પોતે વધતી રહે છે, જેથી કરીને વળી આ યોજનાની કાયમી તેમજ પાયદારીમાં પણ વધારો સાથે સાથે થવા પામે છે.

(૩) જે મેમ્બરો નાણાં ભર્યાં પછી છેવટ સુધી સોસાયટીમાં મેમ્બર રહીને ગુજર્યાં હોયે તેઓનેજ માટે આ યોજના હેઠળ કીયાઓ કરવામાં આવશે. આ બધું અગત્યનું છે કે દરેક નાણાં ભરનાર મેમ્બર સોસાયટી અને તેનાં કાર્ય માટે અખંડ મોહબત અને માન પોતાની અંતની ધડી સુધી ધરાવતો હોવો જોઈએ. એક નાણાં ભરનાર મેમ્બરની પાછળથી નાણાં સંબંધી ગમે તેવી સાંકડી હાલત થાય, છતાં તેને તેટલા ખાતર સોસાયટીમાંથી રાજીનામું આપવાની ખાસ જરૂર નથી, કારણ કે સોસાયટીનો એક કાયદો આ છે કે ફરવેલી માસીક આઠ આનાની ફી કરતાં ગમે તેટલી ઓછી ફીએ એક ગરીબ પણ દીલસોજ મેમ્બરને તેની તેવી અરજી

ઉપરથી દાખલ કરવાને યા કાયમ રાખવાને મિનેજીંગ કમીટીને પુર મુનસફી બક્ષવામાં આવી છે. આ સોસાયટીના કાયદો ફેટલો બધો ઉદાર છે કે એક મેમ્બરની લાયકાતની પરીક્ષા તે કેટલા પૈસા શી તરીકે બર છે તેની ઉપરથી નહીં, પણ સોસાયટી માટે ફેટલી દીલસોઝી ધરાવે છે તેની ઉપરથી તે કરે છે. જો એક નાણું ભરનારની દીલસોઝી સોસાયટીપરથી ઉતરી જાય તો આ યોજનાનો લાભ ખોટી દેવા માટે તેજ પોતે જવાબદાર હો છે : સોસાયટી કાંઈ તેને વગર કારણે તેના વાંક વગર નીકળી જવા કહેતી નથી.

(૪) રૂ.૧૦૧ ની જોટલીબી રકમો એકઠી થાય તે રૂ.૬૩૫૦ અનામત રાખી, તેનાં ફક્ત વ્યાજમાંથી નીચે નં. ૫ માં જણાવેલી બધી ક્રીયાઓ દર માસે તેના નેમેલા દીવસો ઉપર કરવામાં આવશે.

રૂ.૬૩૫૦ વહીવટ કેવી રીતે થશે તે બાબે આગલ ચાલતાં નં. ૧૦ માં ખુલાસો આપવામાં આવ્યો છે.

(૫) વધતામાં વધતી ક્રીયાઓ, જે આ યોજના હેઠળ જોઈતું વ્યાજ ઉપજવે, હાલમાં દર મહીને કરવા ધારી છે, તેનો ક્રમ નીચે મુજબ રહેશે :

(ક) દર જરથોસ્તી મહીનાનો કુદરતમાં મુખ્યારક ફરેશોખ દીવસ ઠેરવવામાં આવશે, જે દીવસે સંઘનાં ગુજરેલાં નાણું ભરનારાઓ માટે સામટું એક સંપૂર્ણ નવ કરદાનું અનુશેહ-રવાંન આફ્રીન્ગાંન થશે; તથા

(ખ) તેની સાથની નવેનવ બાજ; તથા

(ગ) સામટી એક ફરેશોખી, અને તે વખતે

(ઘ) સંપૂર્ણ ખુબ સાથની એક અરદા-ફવપની યજ્ઞને દરેક રવાંન માટે છુટી વારાફરતી કરવામાં આવશે. જરથોસ્તી દએનના અસલ કાયદા મુજબ યજ્ઞને “ હમા અનજુમન ” ને નામે કદી થઈ શકતી નહીં હોવાથી એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે દરેક આ યોજનામાં દાખલ થનાર એકેએક મેમ્બરની મરણ બાદ વરસમાં એકવાર ઓછામાં ઓછી યજ્ઞને તેને નામની કરાવવી, એટલે કે જો ગુજરેલાં મેમ્બરોની સંખ્યા ૧૨ થી વધુની થશે, તો દર મહીને એક કરતાં વધુ યજ્ઞને તે સંખ્યા મુજબ ઠેરવવામાં આવશે, જેથી આ યોજનામાં જોડાયેલા એકેએક મેમ્બરની વરસમાં એકવાર યજ્ઞને થવા પામશે. વળી યજ્ઞનેમાં ફરમાયજને તરીકે પણ એકજ સખ્સનું નામ દેવાનો કાયદો હોવાથી, સોસાયટીના પ્રતીનીધી સરખા આ યોજનામાં પેશ ભાગ લેનારનું નામ દેવામાં આવશે.

“ સુખ તેને, જેનાથી સુખ કોઈનેની! ”—ઉક્તવદ ગાથા.

ધી પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી.

(સ્થપાઈ, જાનેવારી, ૧૯૦૭.)

[૧૮૯૦ ના ૨૧ માં ઍક્ઝ મુજબ સરકારમાં રેજીસ્ટર્ડ થઈ, માર્ચ ૧૯૧૧.]

ઉપલી સોસાયટીનો

અનુશીલન-રવાન મેમ્બરોની કીયાકામ—યોજના :

[કાયદો ઘડાયો માર્ચ ૧૯૧૫.]

તેની ટુંક શરતો, તે મુજબ થતી કીયાઓ તથા તેઓના ઠેરવેલા દીવસોનો કોડો :

કીયાકામ-યોજનાની શરતોનો ટુંક સાર.

- (૧) ફક્ત સોસાયટીના કોઈપણ વર્ગના મેમ્બરો જ આ યોજનામાં દાખલ થઈ શકશે; બહારનાંઓ મુદલ નહીં.
- (૨) એ યોજનાના લાભ લેવા માટે દરેક દાખલ થનાર રૂ. ૧૦૧ ની રકમ એ યોજનાના ફન્ડમાં પોતે હાથે જાતે જીવતાં જીવત ભરેલી હોવી જોઈએ. હૈયાતી પાદ સમાંજાલાંઓ તરફથી કે વીલમાં ફરમાવેલી રકમ મુદલ કબુલ કરવામાં આવશે નહીં.
- (૩) કાયદા મુજબ રૂ. ૧૦૧ ની રકમ એકી વખતે આપી ભરવી જોઈશે; પણ એક ખાનગી ગોઠવણ મુજબ હકૂતે હકૂતેની નાની રકમો પણ એકઠી કરવામાં આવે છે.
- (૪) એ યોજનાના લાભ લેવા માટે, દરેક રૂ. ૧૦૧ ભરનાર છેલ્લે સુધી સોસાયટીના મેમ્બર હોવો જોઈએ, અને સોસાયટી તેને તેના ગમે તેવા પડતા વખતમાં, મેમ્બર તરીકે નીભાવવા તૈયાર છે.

(૫) આ બધી રૂ. ૧૦૧ ની રકમો અનામત રાખી, તેનાં બ્યાજમાંથી દર મહીને નીચે મુજબ કીયાઓ ચાલુ થાય છે :

દર મહીને થતી કીયાઓ :

- (૧) અરદાક્રવણની વજરને (સંપૂર્ણ ખુબ સાથે).
- (૨) બાજ નવ (આફ્રી-ગાંનના નવ કરદા મુજબ).
- (૩) અનુશીલન-રવાન આફ્રી-ગાંન (સંપૂર્ણ નવ કરદાનું નીચે મુજબ).
- (૪) ફરોખશી.

કીયાઓ કરવાનું મકાન :

મુંબઈની કોટની શેઠ બનાજીની દરેમેદર.

આફ્રી-ગાંન તથા ફરોખશી શરૂ થવાનો વખત :

સહવારના મું. ટા. જા વાગે.

એપ્રિલ ૧૯૧૧ થી માર્ચ ૧૯૨૦ સુધી દર મહીનાના મુકરર કીધેલા કીયાઓના દીવસો :

[નોંધ : દર ચાર ચાર વરસે આવો નવો કોડો બહાર પાડવામાં આવશે.]

અનુક્રમ નંબર.	ઈ ગ્રેજી :		રોડિનશાહી :		અનુશીલન-રવાન આફ્રી-ગાંનના નવ કરદાઓની ટીપ : (“તાઓ અહીં નાને” સાથે.)
	તારીખ	મહીનો	રોજ	માહ	
૧.	૮ મી	એપ્રિલ	૩૦ મો	૭ મો	<p>દર કરદા વખતે સંપૂર્ણ પાનદ એવંતદા ચાને દીખાવો. નવ કરદાઓનાં નામ :</p> <p>(ક) દાદાર અહુરમઝદ (જીરમના સાહેબ).</p> <p>(ખ) કબીસાના સાહેબ. †</p> <p>(ગ) સાલના સાહેબ. ‡</p> <p>(ઘ) માહા (જે બર-વકતનો હોય તે).</p> <p>(ચ) રોજ (જે બર-વકતનો હોય તે).</p> <p>(છ) અરદાક્રવણ (આસ).</p> <p>(જ) અરદાક્રવણ.</p> <p>(ઝ) દહમ.</p> <p>(ઞ) મરેશ.</p> <p>પણ આફ્રી-ગાંન : છેડેના ૨૧ થયા, ૧૨ અધેમથી કેરફેલ મોજદ તુલીકનો ભાગ.</p>
૨.	૮ મી	મે	૩૦ મો	૮ મો	
૩.	૭ મી	જુન	૩૦ મો	૯ મો	
૪.	૭ મી	જુલાઈ	૩૦ મો	૧૦ મો	
૫.	૬ ટી	ઓગસ્ટ	૩૦ મો	૧૧ મો	
૬.	૫ મી	સપ્ટેમ્બર	૩૦ મો	૧૨ મો	
૭.	૫ મી	ઓક્ટોબર	૨૫ મો	૧ જો	
૮.	૪ થી	નવેમ્બર	૨૫ મો	૨ જો	
૯.	૪ થી	ડિસેમ્બર	૨૫ મો	૩ જો	
૧૦.	૩ જી	જાનેવારી	૨૫ મો	૪ થો	
૧૧.	૨ જી	ફેબ્રુઆરી	૨૫ મો	૫ મો	
૧૨.	૪ થી*	માર્ચ.	૨૫ મો*	૬ ઠો	

† જરૂરિયાતી ઉદમે ફન્ડ મ મુજબ કબીસાના સાહેબ દર ચાર વરસે ચોક્કસ ગણતરીથી શોધી કાઢી શકાય છે. હાલમાં તેશ્વર તીર છે.

‡ સાલના સાહેબ દર વરસે ચોક્કસ ગણતરીથી શોધી કાઢી શકાય છે. ૧૯૧૭ ના જ મશેદી નવરોઝ સુધી બેહેરામ ચઝદ છે.

* [નોંધ : ફક્ત ૪૦ સં ૧૯૨૦ માં ૩ જી માર્ચ અને ૨૬ મો રોજ ગણુવો.]

કોઈપણ શખ્સ ઉપર જણાવેલા દીવસે અને વખતે તથા મુકામે આવીને કીયાઓમાં હાજર થઈ શકશે, અને કીયાઓ બાપે જાતી ખાતરી કરી શકશે. આ યોજનામાં દાખલ થયેલાં સર્વે બાનુ તેમજ ગૃહસ્થ મેમ્બરો કીયાકામ વખતે થોડાક વખત પણ હાજરી આપવાની પોતાની ગંભીર ફરજ વિચારશે. મુજરોનાં અનુશીલન-રવાન મેમ્બરોનાં સગાં-જાલાંઓને તેમજ દોસ્તઆસ્તાવોને હાજર રહેવાની ખાસ એલેતમાસ કરવામાં આવે છે.

આવી રીતની ક્રીયા,—કે આક્રીન્ગાંન, બાજ, તથા ફરોજશીમાં દર મહીને દરેક અનુશેહ-રવાં નાણું બરનાર મેમ્પરનું નામ દેવાયા ઉપરાંત, તેને માટે ખાસ વરસમાં ઓછામાં ઓછી એકવાર ખુબ સાયની અરદા-ફવણની યજ્ઞને—આવી ક્રીયાઓ નાણુંની આવી નજીવી રકમ—૨૧૦૧—અને તેખી ફક્ત તેનાં બાજમાંથી દર વરસે ચાલુ કરાવવાનો કાયદો કેઠેપણુ બહાર ખીજાં મંડળોમાં જોવામાં આવશે નહીં.

વખત જતાં, યાને મેમ્પરો જખરી મોટી સંખ્યામાં આ યોજનામાં દાખલ થવે, ઉપલી દર મહીનેની ચાલુ ક્રીયાઓ વરસો વરસ થવા ઉપરાંત, ખીજો સૌથી શુભ વધારો કરવામાં આવે, જે માટે હાલમાં ખોલવું નામુનાસેબ છે, કારણકે ‘ખોલવું તો કરવું’ એવો નિયમ આ સોસાયટીએ રાખેલો છે. દરેક મેમ્પરની ફરજ છે કે તેણે ખનતી ઉતાવળે આ યોજનામાં જોડાઈ, આ યોજનાને પુર બહારમાં તે માંગે છે તેટલી હદ સુધી કામ કરતી ખનાવવામાં મદદ કરવી.

(૬) દર મહીનેની આ ક્રીયાઓ કરવાના જે દીવસો એપ્રિલ ૧૯૧૬ થી માર્ચ ૧૯૨૦ સુધીના મુકરર કરવામાં આવ્યા છે, તે દીવસોનો કોઠો આ યોજનાના ટુંક માર સહીત આ સાથે સામે જોડવામાં આવ્યો છે, જે ઉપરથી કોઈખી શખ્સ તે નેમેલે દીવસે ને નેમેલે કલાકે તેમાં હાલમાં નેમેલી દરેમેહરનાં મકાનમાં પધારવાની તરદી લેશે, તો આ યોજના હેઠળ અનુશેહ-રવાં ક્રીયાઓ ત્યાં નિયમીત થતી તેના જોવામાં આવશે. વળી આ કોઠોની સુંદર જડા કાડ-ખોડ ઉપર ઉતારેલી એક નકલ આ યોજનામાં દાખલ થયલા દરેક મેમ્પરને ખાસ પુગાડવામાં આવે છે, જે સખીની માફક ફોમમાં જડાવીને ટાંગી રાખ્યાથી એક કેલેન્ડર મીસાલ ચાલુ યાદી તરીકે બહુ કામ લાગશે.

(૭) જે મેમ્પરો નાણું બયાઈ પછી છેવટ સુધી સોસાયટીમાં રહીને ગુજરયાં હોશે તેઓનાંજ નામો ક્રીયાકામમાં દેવાશે; યાને કે દર મહીનેનાં આક્રીન્ગાંન, બાજ, તથા ફરોજશીમાં અનુશેહ-રવાં તરીકે આવી રીતે ગુજરેલાં નાણું બરનારાં મેમ્પરોનાં નામ ખાસ સામટાં દેવાશે, અને ફરમાયશનેમાં એટલેકે ક્રીયા કરાવનાર તરીકે જે સઘળા મેમ્પરોએ નાણું બયાઈ હોશે તેઓનું “હુમા અનજુમન” તરીકે નામ દેવાશે. યજ્ઞનેની ક્રીયામાં કેવી રીતે નામ દેવાશે તે વિષે ઉપર નં ૫ માં ખોલાસો અપાઈ ગયો છે. એટલાજ કાળે જરૂરનું છે કે દરેક આ યોજનામાં સામેલ થવા ઇચ્છતા મેમ્પરો ખનતી ઉતાવળે

આ યોજનામાં ભાગ લેવો, જેથી (૧) રકમ એકદમ મોટી થવે ને પુરતું વ્યાજ ઉપજવે બધી ઉપર જણાવેલી ક્રીયાઓ દર મહીને પુરેપુરી કરવાનું બની શકે; અને (૨) આ રીતે, જેમ જીવતાં જીવત દરેક મેમ્બરે સોસાયટીની દર મહીને નજીવી આઠ આનાની ૪ ભરી તેનાં માસીક જન્દેહ-રવાંન જથ્થેને તેમજ ખીજાં દરેક કાર્યને લાભ સામટાં બળ અને જોડણ (Union) થી મોટાંમાં મોટો ફે છે અને ખીજા મેમ્બરેને તેમજ આખી કોમને આપી શકે છે, તેમ જ બાધબંધ મેમ્બરે નાણાં બયાં પછી ગુજરી જાય તેઓની વધતામાં વધતી ક્રીયાઓ નાણાં ભરનારા સર્વે મેમ્બરે સામટાં મળીને આ સોસાયટી મારફતે કરવાનું મોટું પુનઃ હાંસલ કરશે, અને તે ઉપરાંત જેમ જેમ દરેક નાણાં ભરનારની કુદરતી કાયદે વારી આવશે તેમ તેમ એજ રીતે વધતામાં વધતી ક્રીયાઓની અસર મેળવવાનો લાભ મળી શકશે; અને, (૩) તો, અને સૌથી અગત્યનું તો આ છે કે કાલ કેવી જશે તેની આપણને પોતાને સેહેજખી ખબર નથી, અને ફક્ત વગર કારણની ઢીલથી યા ગફલતથી આ યોજનાનો ખેમુલ લાભ લેવાથી કદાચ તેટલાં ખેનસીબખી રહી જઈએ !

એ બાબે એક ખરે બનેલો બનાવ નોંધવા જોગ છે. આ સોસાયટીના એક ધણાં દીલસોઝ બાનુ-મેમ્બર જેવણ ૬ મહીના ઉપરાંત અતીસારથી પીડાતાં હતાં, તેવણને છેક મોતને ખીછાણે આ યોજના યાદ આવી જવાથી તુરત તેમાં જોડાવા મોટે પોતાની ખાહેશ આંઠ સેક્રેટરીને લખી મોકલાવી હતી, અને ત્રણ ચાર દીવસ રહીને હજુ થયાં હતાં. હજી જરા વીલંબ કીધો હતો, તો તેવણ સરખાં ખરાં દીલસોઝ બાનુ આ ખેમુજ યોજનાનો લાભ સદાનો ખોહી ખેસ્તે !

ટુંકમાં, દરેક નાણાં ભરનાર મેમ્બર જીવતાં જીવત તેમજ મરણ બાદ પણ પોતાના કાજાના સખખે પોતાનાં બાધબંધ ગુજરેલાંઓની ક્રીયાઓ ચાલુ કરાવવાની જરથોશ્તી દએને શીખવેલી મોટામાં મોટી “શદી” સખાવતનો ઝરો સદા વહેતો કરેછે, એટલું જ નહીં, પણ આ “રાદી” સખાવતનો સવાબનો હખેહરેહ લેવા ઉપરાંત, સાથે સાથે પોતે પણ સર્વે નાણાં ભરનારાંઓના કાજાનાં સામટાં એકત્ર બળને લીધે ક્રીયાઓનો વધતામાં વધતો જોશ પામવા એક દીવસ નસીબદાર થાય છે.

(૮) આ યોજના મોટે જ ૩. ૧૦૧ ની રકમ માંગી છે તે તેમાંથી જ કામ કરવા ધાયું છે તેની સાથે સરખાવતાં કુચ્છ ખીસાદમાં નથી, અને આ રકમ કોઇખી ગરીબને વઠીક બારી પડે તેમ નથી, અને

આ રૂ. ૧૦૧ ની મલેરી રકમ તો તદ્દન અનામત રાખી તેનાં ફક્ત વ્યાજમાંથીજ સંધર્ષ ખર્ચ સાલ-ખ-સાલ કરવામાં આવશે. તમે વિચાર કરો કે રૂ. ૧૦૧ નું વ્યાજ તે કેટલું ઉપજશે ? ધણું તો વરસ દહાડે ૪ ટકા, અને આ એક જણના વારસીક રૂ. ૪ માંથી દર મહિનેનાં બાળ, આફ્રી-ગાંન, ફરોખ્શી તથા વરસમાં એકવાર તેને નામની ખાસ યજ્ઞસ્નેનો તેને પુરતો લાભ મળ્યોજ જશે, જ્યાંસુધી કે સોસાયટી જીવશે ત્યાંસુધી. જે ચીજ છુટાછવાયા એકલદોકલ શખ્સોથી મોટા ખર્ચના ભિગેળી નથી બની શકતી તે ચીજ એકત્ર થઇને સામટાં બળથી એક મંડળ મારફતે ધણી સેહેલાઇથી અને મનમાનતી રીતે અને ધણી કર-કસરથી બળવી શકાય છે, જેનો તમારી નજર સમક્ષ જીવતો જાગતો દાખલો આ સોસાયટી પોતે છે, જે હાલમાં અનેક કાર્યો ઉપરાંત પોતાનું ત્રીમાસીક ચોપાન્ડું ફ્રી-ગર્લ મોટા ખર્ચે મોટા પાયાપર ખુદાના હુકમથી ચલાવી રહ્યું છે, અને હાલમાં વળી મોટી જવાબદારીની આ ક્રીયાકામ-યોજના તેણે ઉપાડી છે.

(૯) વળી, સોસાયટીનાં કાયદા કાનુન મુજબ, આ રૂ. ૧૦૧ ની રકમ દરેક મેમ્બરને એકી વખતે આખીજ સોસાયટીમાં ભરવી જોઇશે, કારણ કે નાનાં નાનાં ઇન્સ્ટાલમેન્ટ યાને કટકે કટકેની રકમ એકઠી કરવાની ખટરાટ તથા જોખમદારી સોસાયટી પોતે લઇ શકતી નથી. છતાં, એક ખાસ ખાતગી ગોઠવણ રાખવામાં આવી છે, જેની રૂએ સોસાયટીના બે વિશ્વાસુ ગૃહસ્થો (જેમાં નીચે સહી કરનાર સેવક પોતે એક છે) ને અંગત નામે ગરીબ મેમ્બરો તરફનો ગમે તેવો નાનો હફતો સ્વીકારવામાં આવશે, અને જ્યારે રૂ. ૧૦૧ ની આખી રકમ ભરાઇ રહેશે ત્યારે તે મેમ્બરને નામે તે રકમ સોસાયટીને સંપૂર્ણ કરવામાં આવશે. એવી શરતે, કે જો રૂ. ૧૦૧ ની રકમ થવાની અગાઉ પેલો હફતો ભરનાર રહેલત કરે તો તેની ખાહેશ અગાઉથી લખાવી લીધા મુજબ તે અધુરી રકમ તેનાં કોઇ સગાંવહાલાને આપી દેવામાં આવશે યા તો તેની ખાહેશ મુજબ સોસાયટીનાં અનુશેહ-રવાંન ક્રીયાકામ-યોજનાનાં ફન્ડમાં એક ભિટ તરીકે લઇ જવામાં આવશે. દેખાઇતુંજ છે કે રકમ અધુરી ભરીને યુજર પામેલાં મેમ્બરોનાં નામે આ યોજનામાં કાયદા મુજબ કદી દાખલ થઇ શકેજ નહીં, કારણ કે પછી તો ગમે તેવી નાની રકમ એકવાર ભરીને મેમ્બરો આ યોજનાનો લાભ લઇ શકે એમજ થાય. કાયદો તો આખી રૂ. ૧૦૧ ની રકમજ એકી વખતે ભરે છે, પણ જે ગરીબ મેમ્બરોની ખાહેશ હોય કે તેઓની નાની નાની રકમો પોતાના

દુક પગારને લીધે ઘેરમાં ખચાવીને ખાશુ નહીં રાખી શકાતી હોય તેઓને આવી રીતે રકમ ખચાવવાનાં કામમાં એક બેન્ક મીસાલ મદદ થાય તેવી શુભ મકસદથી આ ખાનગી ગોઠવણ રાખવામાં આવી છે. વાસ્તે આ ખાખદમાં કંઈપણ ગેરસમજાતી નહીં રહેવી જોઈએ. એ ખાખે જેઓની ખાહેશ હોય તેઓએ હેઠળ સહી કરનારને લખી જણાવવું.

(૧૦) આ યોજનાના ફન્ડો ધરખમ સીક્યુરીટીઝ યાને જમીન-ગીરીઓમાં હમેશાં રોકવામાં આવશે, અને સોસાયટીનાં ખીજાં ફન્ડોની સીક્યુરીટીઝની માફક, આ સીક્યુરીટીઝ, કાયદાકાનુનોની ૨૧ (૧) મી કલમ મુજબ જેનરલ મીટીંગ તરફથી નેમાયત્તા ત્રસ્ટીઓનાં નામે મુંખધ બેન્કના સહીસલામત હવાલામાં મુકવામાં આવશે. એ યોજનાનો વહીવટ કેવી રીતે ધરખમ પાયા ઉપર મુકાયો છે, તે એટલા ઉપરથીજ જણાશે કે સોસાયટી પોતે એક આખાં ખાંડી તરીકે આ યોજનાનો વહીવટ ખરેખર અંતે તો ચલાવી શકશે, કારણકે સોસાયટીની જેનરલ મીટીંગ દર સાલ પોતાની મેનેજીંગ કમીટી તેમજ આંશીસરે ચુંટે છે તેમજ જેનરલ મીટીંગ દર પાંચ વરસે પોતાના બે ત્રસ્ટીઓને નેમે છે, અને મેનેજીંગ કમીટીના ત્રણ મેમ્બરે આંશીશીયેટીંગ ચેપલેન, આંડ સેક્રેટરી અને આંડ ટ્રેઝરર તેમજ બેઉ ટ્રસ્ટીઓ પોતાના ઓફિસની રૂએ મેમ્બરે મળીને એમ પાંચ શખ્સોની “અનુશેહ-૨વાંન મેમ્બરોની કીયાકામ કમીટી” નામની એક ખાસ સખ-કમીટી, સોસાયટીની મેનેજીંગ કમીટી તરફથી, કાયદા કાનુનોની ૯ (૩) મી કલમ મુજબ, દર વરસે અનુશેહ-૨વાંન મેમ્બરોની કીયાકામ-યોજનાનું કામકાજ ઓટાપવા માટે નેમવામાં આવશે, કે જે સખ-કમીટી, દર સાલની શરૂઆતમાં તે સાલને માટે આગમચથી મેનેજીંગ કમીટી તરફથી મુકરર થયલી જરૂર જોગી કીયાઓના વહીવટ ખાખે વખતો વખત મેનેજીંગ કમીટીને રીપોર્ટ આપશે, કે જે રીપોર્ટ મેનેજીંગ કમીટીની મીનીટ-બુકમાં દાખલ કરવામાં આવશે, ત્યારે, જેવી રીતની સંભાળ સોસાયટીની જેનરલ મીટીંગ પોતે દર સાલ મેનેજીંગ કમીટી નેમવામાં લેશે, તેવી રીતે આ યોજનાનો વહીવટ ચાલશે. એક વખત મેનેજીંગ કમીટી નેમાયા ખાદ, સોસાયટીની આ યોજનાના ખુદ સામાન્ય વહીવટ ચલાવવાની અંદર કોઈપણ હૈયાત નાણું ભરનાર યા સોસાયટીનો કોઈપણ મેમ્બર ભાગ લઈ શકે નહીં, એ દેખપતુંજ છે, તેમજ નાણાં ભરનારની હૈયાતી ખાદ સોસાયટીની ખહારનાં તેનાં કોઈપણ ખેશી કે મીત્રને વટીક આ યોજના કે તેના વહીવટ સાથે કશું લાગવુંવળગવું રહેશે નહીં. જો ખહારનાંઓની કાંઈ ફરયાદ હોય

તો તેઓને માટે સોસાયટીમાં મેમ્બર થવા માટે દરવાજા તદ્દન ખુલ્લા છે, જેથી જેનરલ મીટીંગ મારફતે ચાહે તેમ કાયદાસર અવાજ ઉઠાવી શકાયે.

વળી, આ સોસાયટી ૧૮૬૦ ના ૨૧ મા અંકટ મુજબ સરકારમાં રેજીસ્ટર થયેલી હોવાથી, યોજનાની ગેરંટી બાબે કશો શક રહેતો નથી, અને તેનાં નાણાં ગેરવળે જવાનો મુદ્દલ સંભવ ઉભો થતો નથી.

(૧૧) આ યોજના બાબે તમારાં મનમાં જે જે સવાલો ઉઠ્યા હોયે, તેનો સામટો જવાબ ઉપર ખુલાસામાં અપાઈ ગયોછે. એ ઉપરાંત, ખીજી બધી બાબદો સોસાયટીના કાયદામાં ખુલ્લી વર્ણવી છે, એટલે તે ઉપર વધુ મુજબહમત કરીશું નહીં. ગમે એટલી મોટી રકમ આપવા છતાં કોઈપણ એક મેમ્બરની છુટ્ટી છુટ્ટી વધતી ઓછી કીચા કરવાનું સોસાયટી કાંય નહીં માથે લઈ શકે તેનો જવાબ ખુલ્લો છે, અને તે એજ કે આ સોસાયટી પોતે બંધારણે એક મંડળ (Body) છે અને તે કોઈ એક તવંગર મેમ્બરની ઉપર એકલી જુદી ખાસ મહેરબાની કરી શકે નહીં, પણ તે બધા આ યોજનામાં સામેલ થનાર મેમ્બરોના એકસરખા લાભ જનળવી શકાય તેવીજ રીતે એકસરખું કાર્ય કરી શકે, એવું એનાં જાતી-બંધારણમાંજ (Co-operation & Equality) પડેલું છે.

(૧૨) ખાતરી આપવાની કશી જરૂર નથી કે આ સોસાયટી તરફથી થતી દરેક કીચાઓ લાયક આસામીઓ પાસે—ખતતાં સુધી મોબિદ-મેમ્બરો પાસે—ગંભીરતાથી, સમજદારીથી, બની શકતી પરહેજગારીથી, તથા નિયમાનુસાર નિયમીત કરાવવાની ખાસ તકેદારી રખાય છે, અને તે માટે વખત, પૈસા કે મહેનતનો ભોગ આપવામાં આવું—પાછું જોવામાં આવતું નથી, જે ખીના સોસાયટીનાં અત્યાર સુધીમાં થયેલાં માસીક જન્દેહ-રવાંન ખુશ્નુદીનાં જશનોમાં જેઓએ જાતી હાજરી આપી હશે તેઓએ નજરોનજર અનુભવી હશેજ, તેમજ હાલમાં થતાં અનુશેહ-રવાંન જશનોમાં હાજરી આપી કોઈપણ શખ્સ પોતાની ખાતરી કરી શકશે. આ સોસાયટી જરથોશ્તી દએનના અશોઈના કાયદા પાળવા તેમજ પળાવવા ઉપરજ પોતાનું બધું ધ્યાન રાકી બેઠી છે.

(૧૩) હાલમાં સોસાયટીની છેક સ્થાપનાથી ચાલુ થતાં આવેલાં માસીક જન્દેહ-રવાંન (યાને જીવતાંઓ માટે થતાં) જશનોને ઉપલી “અનુશેહ-રવાંન કીચાકામ યોજના” સાથે કશોખી સંબંધ નથી અને રહેશે નહીં તે નોંધવું. હાલમાં, કેટલીક ધાર્મિક મંડળાઓ અને બહમો દર માસે ખુશ્નુદીનાં જીવતાંઓના કાયદા માટેનાં જે જશનો કરાવે છે તેનીજ અંદર એકસ ડી બહને મેમ્બરોને

ધેરનાં અશી ફરેહરેનાં નામો સાથે સાથે દેવામાં આવે છે, જે અસલ જર-
થોશ્તી ક્રીયાકામની લાઘનથી જોતાં સદંતર ખોટું છે, કારણકે જન્દેહ-
રવાંન ખુશ્નુલનાં આફ્રીન્ગાની મારફતે ઉપરથી બધા યજ્ઞો પ્રવાહોને
અહીં હેઠળ જીવતાંઓના કાયદા મોટે ખેંચવાની મહાન ક્રીયા થાય છે,
જ્યારે અનુશેહ-રવાંન આફ્રીન્ગાનીની એકલી મતલબ તો અહીંનાં
ગુજરેલાં અશી ફરેહરેને અહીં હેઠળથી ઉપર મદદ માકલી તેઓને
સહત આપી ધનસાફી રીતે તેઓને તેઓની નેમાયલી જગ્યા તરફ
આગલ વધારવામાં કુદરતને મદદ કરવાની રહેલી છે. મોટે, એ જે
જાતનાં આફ્રીન્ગાની—જીવતાંઓ અને ગુજરેલાંઓનાં—સદંતર જીવંત
હમેશાં યવાં જોઇએ, કારણ કે તેઓની નેમ સદંતર જીવી રહે છે,
જે મોટેની અચુક સામેતી આ પણ છે કે જન્દેહ-રવાંન આફ્રી-
ન્ગાનીમાં અસલ સ્તોતને કાયદે હમેશાં ફક્ત આખી “યાઓ વીસાદ”
નો કરદો ભણાવો જોઇએ અને અનુશેહ-રવાંન આફ્રીન્ગાનીમાં
હમેશાં ફક્ત “તાઓ અહ્લી ન્માને” નોજ કરદો થવો જોઇએ, અને જો
જીવતાંઓ મોટેનાં આફ્રીન્ગાંનને ગુજરેલાંઓ મોટેનાં આફ્રીન્ગાંન સાથે
ભેળી નાંખીને એકજ મીઠા આફ્રીન્ગાંન કરવામાં આવે, તો કયો કરદો
કરવો—“યાઓ વીસાદ” કે “તાઓ અહ્લી ન્માને” કરવો—તેમજ કઇ
ચક ફરવી તેના મોટે ગુચવાડો ઉભો થાય છે. “યાઓ વીસાદ” ના
કરદાની રચના એવી રીતની છે કે તેના સ્તોત જીવતાંઓનેજ કારગત થઇ પડે
છે, જ્યારે “તાઓ અહ્લી ન્માને” ના સ્તોત ગુજરેલાં અશી-ફરેહરેનેજ
તદન અનુકુળ અને કારગત થઇ પડે એવી રીતે કરદો રચાયો છે. વળી જે
ચક ફરવાની માતેબર ક્રીયા આફ્રીન્ગાંનમાં થાય છે તે આ બન્ને જાતનાં
આફ્રીન્ગાંન મોટે જીવી પડે છે. ક્રીયાકામ આપણા દરેકના માની લીધેલા
વિચાર મુજબ જેમ ગમે તેમ કરવાથી પરીણામ આવતું નથી. પેગામ્બર
સાહેબને અસલ કૌલ અને શીક્ષણ, પહેલાં માન લઇ જાણવું જોઇએ.
ત્યારે, સોસાયટીએ અનુશેહ-રવાંન ક્રીયાકામને પોતાનાં દર માસે સોસાયટી-
ની શરૂઆત ૧૯૦૭ થી થતાં આવેલાં જન્દેહ-રવાંન (યાને જીવતાંઓના
કાયદા મોટેનાં) જથ્થોથી સદંતર અજમ આ અસલ જરથોશ્તી કાયદો
સમજીને ખાસ રાખ્યાં છે. સોસાયટીની આ યોજના હાજના સરકારી
કાયદે નાણાં સંબંધી તથા વહીવટ સંબંધી બાબદોમાં મજબૂત કરવા ઉપ-
રાંત, તેને જરથોશ્તી હકમે દુનૂમની રાશનીમાં સમજાવવામાં આવતા
અસલ ક્રીયાકામનાં મજબૂત પાયા ઉપર રચવાની કોશિશ કરવામાં આવી છે.

(૧૪) આ યોજનાથી કીયાકામનું અમલ લગભગ અખંડ સ્વરૂપે ધણેક દરજ્જે જળવાવાની વક્તી છે. હાલમાં એક કુટુંબમાં વઢીક એકજ રીતની કીયાકામ કરવામાં આવતી નથી; પણ સૌ સૌની મરજી મુજબનું ધોરણ દરેક જણ અખત્યાર કરી રહ્યું છે. સોસાયટીની યોજનામાં સામેલ થનાર દરેક મેમ્બર—ગરીબ કે તવંગર—ની એક-સરખી રીતની, એકજ અમલ કાયદે, એકજ ધોરણ ઉપર નિયમીત ચોક્કસ કીયાઓ વરસેનાં વરસો સુધી દર માસે કરવામાં આવશે. વળી આજે ધણાં ખરાં કુટુંબોમાં સામાન્ય રીતે માંડમાંડ એક વરસ દહાડે સુધી પોતાનાં યુજરૈલાં વહાજાં ખેશીની માસીક કીયા ચાલુ રાખવામાં આવે છે, અને પછીથી ધણું તો વરસ દહાડાની બાજને દહાડેજ તેની યાદ થાયછે. આ સોસાયટીની યોજના હેઠળ તો યુજરનાર નાણાં ભરનારની ચાલુ દર માસે વરસો સુધી નિયમીત યાદ થશે. વળી આપણાં જેવાં હાલનાં સાધારણ ઉરવાનોના સંબંધમાં તો ચોક્કસ વરસો સુધી લંબાયલી કીયાઓ બહુજ ગુણકારી અને અસરકારક તેમજ પ્રસંગોપાત થઈ પડે છે, એ નિયમે જોતાં પણ સોસાયટીની આ યોજના એક ખેમુજ આશિશ તે યુજરૈલાને માટે થઈ પડે છે. વળી જેઓ નિરાધાર હોય या મરણ બાદ જેઓનું કોઈ સચુંવ્હાલું કીયાકામ કરનારું નહીં હોય, તેઓ માટે આ કીયાકામ-યોજના સૌથી ઉત્તમ અને સૌથી અગત્યની થઈ પડે છે, કે કાંઈ નહીં તો આ સોસાયટી તરફથી દર મહીને તેની નિયમીત ચાલુ યાદ થવા પામશે, અને કીયારૂપી મદદ તેને તેના કેશાશ મુજબ મળતી રહેશે.

કોઈએ એમ મનજવાની ભુલ નહી કરવી કે આ યોજના હેઠળ થતી કીયાઓ દરેકનાં કુટુંબમાં થતી કીયાઓને બદલે જગ્યા લઈ શકશે, અને તેથી કુટુંબી કીયાઓ કરવાની જરૂર નથી. કુટુંબની અછપી સોસાયટીની અછપીનાં કરતાં ઘાડી ગહેતી હોવાથી દરેક ઉરવાનની કુટુંબી કીયાઓ તો થવીજ જોઈએ; આ સોસાયટી તરફથી થતી કીયાઓ તો કુટુંબી કીયાઓના વધારા (supplement) જેવી છે, અને કુટુંબી કીયાઓ અસર ઉપજાવવા માટે જેટલો લાભો વખત થવી જોઈએ તેટલો વખત ચાલુ દર માલ હાલ કરવામાં આવતી નથી તે ખીના જોતાં, સોસાયટી તરફની ચાલુ નિયમીત દર માસે થતી વરસો સુધીની કીયાઓની આ યોજના બહુજ આશીરવાદદાયક થઈ પડે છે. અનુશેહ—રવાાની કીયાઓ

તો જોડાણી થાય તેટલી ઓછી છે, અને આ સોસાયટીની અદના યોજનાથી દરેક કુટુંબની અહીંની કીયાઓ કેવી રીતે કાયદાસર થવી જોઈએ તે બાબે લોકોમાં જો પાછી જાગૃતી આવશે, તો આ યોજના કાઢવાનો એક મુખ્ય હેતુ ખરેખર આવશે, કે જે હેતુ તેના કાયદાકાનુનની ૨૨ (૨ ધ) ની કલમ મુજબ આ પ્રમાણે છે :

“યુજરશ્યા બાદ ઉરવાનની અમર્ગીના જરથોશ્તી ખ્યાલ તથા યુજરેલાંઓને માટે ચાકસ તદન અવશ્યની કીયાઓ, આ સોસાયટી તરફથી શીખવવામાં આવતા અશોષના નિયમે મુજબ, કરાવવાની જરૂરયાત બાબેનું જરથોશ્તી ફરમાન પારસી કોમમાં ફેલાવવું, તથા “રાદી” યાને ખરી સંખ્યાવતના અમલ્યાતને ઉત્તેજન આપવું.”

(૧૫) આ ઘણુંજ અગત્યનું છે કે સોસાયટી તરફથી થતી બધી કીયાઓ કરવા માટે સોસાયટીની પોતાની માલિકીની એક બીલ્ડીંગ હોવી જોઈએ, કે જેથી આફીન્ગાંન, બાજ, ફરોખશી જેવી અહીંની કીયાઓ માટે જોઈતું સોસાયટીને લગતી અહીંનું મજબૂત રથાનીક બંધારણ (localization) થવા પામે. ખુદાના હુકમથી સોસાયટીની બીલ્ડીંગ બાબેનાં ફન્ડની શરૂઆત અત્યાર આગમનની થઈ ચુકી છે, જે રાદી સંખ્યાવતનાં કામને હાર પાડવા કોઈ વિરલો નર સોસાયટીને માટે જલદીથી બહાર પડે એવી દુવા યુજરવામાં આવે છે ! પણ, જ્યાં સુધી સોસાયટી પોતાનું ઘણીઆનું યા સગવડબર્ધુ મકાન ધરાવે ત્યાં સુધી, આ યોજના રૂઝ થતી બધી અહીંની કીયાઓ મુંબઈમાં કોટની શેઠ બનાજીની દરેમેહેરમાં કરવામાં આવશે. આ અગ્યારી એટલા કાળે પસંદ કરવામાં આવી છે કે ત્યાં ૧૯૧૦ નાં સાલથી સોસાયટીનાં લગભગ બધાં માસીક જન્દેહ-રવાંન જશને તથા બાષણો ચાલુ થતાં આવ્યાં છે, તેમજ એ દરેમેહેરના કારોબારી સાહેબોની મેહેરબાનીથી સોસાયટીને પોતાનાં મકાન જેવી સગવડ મળતી રહી છે.

વળી, આ બહુ ખુશી થવા જોગ છે કે અહીંનાં કાર્યસાધકપણાં માટે જે અતી અગત્યની (indispensable) ચીજ છે તે ખરોખર અમલમાં મેલાય છે : યાને કે, સોસાયટીના મુખ્ય કારોબારીઓ તેમજ આ

યોજનામાં જોડાયલા કેટલાક મેમ્બરો દરેક અનુશેહ-સ્વાંન ક્રીયા વખતે પોતે જાતે હાજર થઈ બંદગીમાં મશ્ગુલ થાય છે, અને આફ્રીન્ગાંન-ફરોશ્શી થઈ રહ્યા બાદ દરેક હાજર રહેલો બાઈબંધ-મેમ્બર તે સર્વે ગુજરેલાં બાઈબંધોની યાદમાં લોબાન મુકી નીચે મુજબ મીઠ્ર કરે છે, કે જે મીઠ્ર એક મોટા કાડ-બોર્ડ ઉપર નામ-ગૃવણ સાથે ક્રીયા વખતે ત્યાં ખામ હાજર રાખવામાં આવે છે : લોબાન મુકતી વખતે કરવાનો તે મીઠ્ર નીચે મુજબ છે :—

“જે હુમત-હૂખત-હુવરશત મુજબ દાદાર અહુરમઝદ કુલ સૃષ્ટિને આગલ અને આગલ વધારે છે, તે પ્રમાણે, પોતપોતીકાં મરતબાના જે હુમત-હૂખત-હુવરશતથી ઉરવાન આગલ વધે છે તે કાયદાથી, કુદરતી અચુક કાયદે જે આતશથી ઉરવાન આગલ વધે છે તે ખાતેની આતશની મારફતે, તેમજ આ હાજર ક્રીધેલી મ્યજ્દના ઝોરેહ તથા માંઝ અને મીઠ્ર તથા આ હાજર ક્રીધેલા રૌશન આતશની ખરેહની મારફતે,—

ખેહસ્ત-ખેહરેહ (ફલાંન ખીન ફલાંન)

[અહીં સોસાયટીનાં અનુશેહ-સ્વાંન મેમ્બરો જેઓ આ યોજનામાં દાખલ થયેલાં હોય તેઓનાં નામો તેઓના સગા પીતાનાંજ નામ સાથેજ જોડીને, સૌથી છેલ્લામાં છેલ્લાં ગુજરયું હોય તેનું નામ પહેલું આવે તેવી રીતનો અનુક્રમ રાખીને, સામઠાં દેવામાં આવે છે.]

ખેહસ્ત-ખેહરેહ (ફલાંન ખીન ફલાંન) નાં ઉરવાનો તેઓની કવષીની મારફતે આગલ અને આગલ વધો !”

તમે દીનદાર ખસ્તે-કુસ્તીઆનોના પોતાના કાયદા મારેનું આ કામ હોવાથી, આટલી લંબાણથી અપીલ કરવાનું મેં દરસ્ત ધાર્યું છે, જે ધીરેથી વાંચવા માટે તમારો ઉપકાર માનું છું. આશા છે કે સોસાયટીનો હાલનો દરેકે દરેક મેમ્બર આ યોજનાને વધુ પગભર કરવા પોતાનાં મુખ્યારક નામો રૂપીઆ ભરીને તુરત નોંધાવશે, તેમજ જેઓ અત્યારમુધી આ સોસાયટીથી અજાગ રહ્યા છે તેઓ તુરત તેમાં જોડાઈ, સોસાયટીના ખીજ લાભોની જોડે આ યોજનાનો ખેમુલ લાભ લેવા બાંધવાન ખનશે.

છેવટે, એટલુંજ જણાવીશ કે આ યોજનાનું ફક્ત નામજ સાંભળીને સોસાયટીમાં નવા મેમ્બરો આ યોજનાનાં પહેલાંજ વરસમાં બહુ સારી

સંખ્યામાં જોડાયા છે, કે જોથી તેઓ આ યોજનાનો લાભ તાકીદે લઈ શકે. યોજનાને માટે આજ ખીના સૌથી આવકારદાયક છે. તમે પણ, ત્યારે, આ યોજનામાં સામેલ થઈ, તમારાં મગાસનેહીઓને પણ આ સોસાયટીમાં સામેલ કરવા અને આ યોજનાનો લાભ અપાવવા સુચના કરી ઉપકાર કરશો.

સૌથી ઉત્તમ કામ કરવા માટેની ઉત્તમ ઘડી આજ પણ છે તે વિશ્વસ્યો નહીં.

ખાતરી આપવાની કશી જરૂર નથી કે નાણાં ભરનારાં હોવાનું મેમ્બરોનાં નામો કદીખી જાહેરમાં પ્રગટ કરવામાં આવશે નહીં.

પત્ર-વહેવાર માટે નીચલે સરનામે લખવું :

દીનશાહ શાપુરજી મસાની,

ઓ૦ સેક્રેટરી,

પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી.

૨૪-૨૮, પારસી બજાર, કોટ, મુંબઈ.

